fondată în 1895
bpt
serie nouă

melville

cojocelul alb

*

Herman Melville

Cojocelul alb sau lumea pe un vas de război

V.1.0

PREFAȚĂ

În toamna lui 1849 Herman Melville, care împlinise în vară vârsta de treizeci de ani, părăsea Statele Unite pentru o călătorie de câteva luni în Europa. În bagajul lui se aflau şi şpalturile ultimei sale cărți – a cincea de când se întorsese

în patrie după lungile sale peregrinări pe mările lumii. O scrisese foarte repede (în nici trei luni) şi se grăbea să o ducă în Anglia, pentru a-i găsi un editor; toate celelalte cărţi ale sale apăruseră fie simultan, fie mai întâi în Anglia şi abia după aceea în Statele Unite. Scriitorii americani aveau mult mai multe şanse de a se impune în propria lor ţară, dacă operele lor primeau în prealabil girul unei ediţii engleze. Dar în joc nu era numai prestigiul, ci şi folosul material: în lipsa unei legi a

drepturilor de autor, cărţile scriitorilor americani erau adeseori publicate de „editori-piraţi”, care bineînţeles nu le plăteau niciun ban pentru ele. Apariţia unei ediţii engleze îi punea oarecum la adăpost împotriva unor astfel de riscuri.

Melville venea în Anglia aureolat de faima dobândită de primele sale două cărţi, *Typee* ş i *Omoo*, recenzate foarte favorabil pe ambele ţărmuri ale Atlanticului (deşi pe ţărmul american stârniseră şi unele rezerve, legate de atacurile

autorului împotriva misionarilor). „Din momentul plăcut când am citit pentru prima oară *Robinson Crusoe* – crezând total în el, şi minunându-ne cu atât mai mult cu cât credeam – nu am mai întâlnit o lucrare atât de fermecătoare ca această povestire”, scrisese despre *Typee un* recenzent în revista *John Bull* (din 7 martie 1846).

Între timp, Melville făcuse însă o încercare îndrăzneaţă de a abandona formula literară ce-i adusese consacrarea – o încercare nereuşită din multe

puncte de vedere, dar semnificativă pentru evoluţia lui ca scriitor. Iritat de propria-i faimă de autor „exotic”, el scrisese *Mardi*, o lungă povestire care, începând aproximativ la fel ca şi cele două cărţi de debut, se pierdea curând în ceţurile unui tărâm metafizic, unde cititorul – obişnuit, cu maniera oarecum realistă a primelor cărţi – îl putea urmări mult mai anevoie. „Deşi e cu neputinţă să nu admiri strălucirea culorilor care impregnează întreaga carte, precum şi

adevărul izbitor al multora dintre alegoriile şi afirmaţiile sale, nu putem decât să ne exprimăm profundul regret că un condei atât de înzestrat şi o tehnică atât de fascinantă ca acelea aflate la îndemâna autorului lui *Mardi*, au fost folosite de el pentru răspândirea unor idei sceptice", nota aceeaşi revistă *John Bull*, care-i elogiase debutul. Iar alte publicaţii, engleze şi americane, erau şi mai vehemente.

Melville, care se însurase între timp şi întemeiase o

familie, avea, fireşte, nevoie de bani, ca s-o poată întreţine. De aceea, eşecul suferit de *Mardi* l-a determinat să renunţe, deocamdată, la căutările sale în direcţia către care îi mâna o vocaţie profundă şi să scrie din nou pentru marele public. *Redburn* şi *Cojocelul alb*, scrise una după alta în vara anului 1849, erau socotite de el tocmai astfel de cărţi, capabile să placă publicului, sau, în orice caz, să-i capteze interesul.

Într-o scrisoare, trimisă la 6 octombrie 1849 socrului său,

Judecătorul Lemuel Shaw,[1] Melville afirma că le scrisese pentru bani, „fiind silit să le scriu, aşa cum alţii sunt siliţi să taie lemne”, şi adăuga: „În ce mă priveşte personal, independent de buzunarul meu, doresc să scriu tocmai acele cărţi despre care se spune că sunt «eşecuri»”... Această mărturisire a lui Melville a fost, folosită, mult timp, ca un pretext pentru desconsiderarea celor două cărţi de către majoritatea criticilor, deşi nici *Redburn,* nici *Cojocelul alb* nu meritau

un asemenea tratament. Dispreţul manifestat de autor faţă de ele era, de fapt, îndreptat împotriva acelora care-l împiedicau să scrie aşa cum ar fi vrut. Trebuie spus de asemenea că Melville avea să disocieze cele două cărţi, rezervându-i *Cojocelului alb* un tratament ceva mai bun decât lui *Redburn*. Într-o scrisoare trimisă la 6 octombrie 1849 lui Richard Henry Dana Jr. – autorul unei cărţi de succes despre viaţa marinarilor *(Doi ani în faţa catargului)* – Melville îl ruga

să-şi spună cuvântul în cazul când *Cojocelul alb*, o carte scrisă „pe alocuri într-un stil cam războinic, cam agresiv”, ar fi atacată „într-un mod neelegant sau ignorant” în presa din Statele Unite. Dacă şi-ar fi dispreţuit într-adevăr cartea, Melville n-ar fi făcut un asemenea apel la un confrate capabil s-o înţeleagă.

În intenţia autorului, *Cojocelul alb sau Lumea pe un vas de război* era îndeosebi o operă propagandistică, menită să trezească atenţia compatrioţilor săi asupra

anumitor practici inumane din flota militară a Statelor Unite. Pe vremea aceea, a face propagandă prin literatură nu era câtuşi de puţin un lucru neobişnuit pentru un scriitor. În perioada 1840—1860, Anglia a cunoscut o adevărată înflorire a romanului de reformă socială, gen practicat de Dickens, Disraeli, Kingsley şi numeroşi alţii. În Statele Unice, genul avea, de asemenea, mulţi adepţi, printre care şi poetul Walt Whitman, autorul unui roman (foarte slab, ce-i drept) de

propagandă antialcoolică. Şi chiar în Franţa, un Balzac sau un Hugo îşi concepeau literatura ca pe un mijloc eficace de a îndrepta relele din societate.

Cojocelul alb **nu e aşadar o carte neobişnuită din acest punct de vedere. Dar ea rămâne, în ansamblul operei lui Melville, o carte unică, şi cu atât mai interesantă. Partea ei direct propagandistică a fost prima care s-a perimat, căci la vreo şase luni după apariţia cărţii, Congresul Statelor Unite a**

votat o lege privind interzicerea biciuirilor în flota de război americană. (Decizia Congresului nu a fost, se pare, influenţată de cartea tui Melville, deşi ideea unei posibile influenţe i-a ispitit pe unii comentatori.) Dar chiar lipsită de obiectivul ei direct, cartea a putut supravieţui, ca *operă literară,* graţie unor calităţi mult mai rezistente decât materia perisabilă a actualităţii imediate.

Ca mai toate scrierile lui Melville, *Cojocelul alb* are la temelie o experienţă trăită, iar

una din dimensiunile fundamentale ale întregii creaţii melvilliene este tocmai relaţia subtilă şi complexă dintre această experienţă şi conştiinţa scriitorului, dintre realitate şi ficţiune, dintre universul obiectiv şi cel subiectiv. *Cojocelul alb* ocupă un loc oarecum privilegiat în opera scriitorului – un loc central atât în cronologia (al cincilea dintre cele zece romane ale sale) cât şi în evoluţia ei. Faptul că e cartea care precede imediat *Moby Dick* îi conferă, în orice caz, o

anumită distincţie şi o transformă într-un fel de post de observaţie, din care capodopera lui Melville poate fi cercetată mai îndeaproape şi mai bine. Cel puţin câteva din flăcările acelui „foc al iadului” în care Melville va spune[2] că „s-a rumenit” epopeea Balenei Albe, ard cu strălucire şi în cuprinsul cărţii mai modeste despre *Cojocelul alb.*

Cartea ne oferă, întâi de toate, un model relativ simplu de transfigurare a realităţii – simplu în măsura în care relaţia dintre experienţă şi

ficţiune e şi uşor de stabilit, şi destul de străvezie, într-o „notă istorică” adăugată unei ediţii critice a *Cojocelului alb*[3], Willard Thorp – unul dintre cei mai lucizi şi mai competenţi exegeţi ai lui Melville – indică în amănunt corespondenţele dintre călătoria reală făcută de scriitor între 17 august 1843 şi 14 octombrie 1844 ca marinar pe fregata „United States”, şi voiajul imaginar al fregatei „Neversink”. (Melville a avut numărul 572 în „rolul echipajului” de pe „United

States.”) „Călătoria reală, spune Thorp, a fost transformată sub multe şi importante aspecte”; bunăoară, autorul îşi începe naraţiunea de la Callao, nu de la Honolulu, unde se îmbarcase el însuşi, şi o încheie la Norfolk, nu la Boston, unde avea să se încheie propria-i călătorie. Spre deosebire de fregata „United States”, care a ocolit Capul Horn fără dificultăţi prea mari, fregata imaginată de scriitor întâmpină o furtună năprasnică. O altă deosebire

este că „United States” a rămas la Rio doar o săptămână, pe când „Neversink” zăboveşte vreme îndelungată în acel port, de care se leagă 27 din cele 93 de capitole ale cărţii. Ce a luat, aşadar, Melville din călătoria reală? „Mai ales, scrie Thorp, descrierile privind programul de viaţă de pe un vas de război: carturile, mesele şi orele de somn, lectura lunară a *Codului maritim militar* în faţa cabestanului, jocurile de noroc, contrabanda şi biciuirile… Totuşi, chiar în

problemele de acest fel, familiare oricărui membru al echipajului, Melville s-a îndepărtat de realitate ori de câte ori ţelul urmărit i-a cerut-o.”

Erudiţii au identificat în peste douăzeci de personaje ale cărţii oameni reali, dar, aşa cum sublinia însuşi Melville în prefaţa lui la ediţia engleză şi cum au scos în relief Thorp şi alţi cercetători, scriitorul a creat personaje compozite, nu reproduceri fidele ale unor modele vii. Înainte de a ne ocupa de aceste personaje,

care alcătuiesc partea cea mai durabilă a cărţii, să aruncăm însă o scurtă privire asupra celorlalte surse ale ei. Thorp citează douăsprezece lucrări din care Melville a împrumutat informaţii, situaţii şi chiar episoade întregi pentru a le încorpora în *Cojocelul alb.* Iată câteva dintre ele: o carte a lui Nathaniel Ames, *Schițele unui marinar*, publicate iniţial în *Gazeta Manufacturierilor şi Fermierilor*, Providence, 1830; o carte a lui Samuel Leech, *Treizeci de ani departe de*

casă, sau *Un glas de pe puntea principală,* Boston, 1843; o carte apărută fără semnătură, în 1841, la Philadelphia, sub titlul *Viața pe-un vas de război, sau Scene petrecute pe nava „Old Ironsides” în timpul croazierei sale în Pacific;* broşura unui anume William Menahy, *Relele şi abuzurile din Marina militară şi comercială, demascate şi însoțite de propuneri pentru remedierea şi înlăturarea lor,* Boston, 1839.

O sursă importantă a

constituit-o şi *Codul maritim militar al Statelor Unite*, din care Melville citează copios şi căruia îi consacră capitole întregi, pe lângă că se referă la el în numeroase altele.

Împrumuturile făcute de Melville din toate aceste surse aruncă o lumină interesantă asupra metodei sale de lucru, metodă pe care o putem identifica atât în cărţile sale de debut, cât şi în *Moby Dick*. În *Cojocelul alb*, el o explică astfel: „Nu las să-mi scape nimic, nici cel mai neînsemnat lucru, şi mă simt

mânat de acelaşi îndemn ce i-a făcut pe mulţi cronicari din vechime să consemneze chiar cele mai mărunte detalii ale unor lucruri menite să dispară de pe pământ şi care, dacă n-ar fi păstrate la timp, ar sfârşi prin a pieri şi din memoria oamenilor. Cine ştie, poate că această modestă naraţiune va deveni cândva cronica unor obiceiuri barbare, de demult! Sau poate că, într-o vreme când nu vor mai exista vase de război pe lume, *Cojocelul alb* va fi citat ca o lucrare de referinţă, pentru a-i face pe

oamenii din epoca de aur să priceapă ce însemna un vas de război!”.

Dincolo de ironia amară ascunsă în aceste rânduri, pasajul indică ambiţia autorului de a trata exhaustiv şi cronicăreşte o temă care prin imensitatea ei, nici n-ar putea fi tratată altfel. Pentru a nu lăsa să-i scape nimic, autorul se bizuie pe propria-i experienţă şi putere de observaţie, dar şi pe mărturiile şi relatările altora, pe care nu se sfieşte să le încorporeze în cărţile sale, uneori cu

modificări minime, dar totdeauna cu un rost adânc. Metoda lui Melville este, la prima vedere, aceeaşi ca a scriitorilor naturalişti de la sfârşitul secolului trecut, dar la o analiză atentă ea se vădeşte a fi cu totul contrarie demersului naturalist. Acumularea de date şi detalii în jurul temei alese îi permite scriitorului american cele mai îndrăzneţe zboruri ale imaginaţiei; abia după ce şi-a clădit, cu migală şi chiar cu pedanterie, o „bază materială” solidă, el se avântă spre

înălţimile de unde poate desluşi mai bine semnificaţiile faptelor zugrăvite. Fascinat de realitate, dar şi perplex în faţa ei, Melville încearcă să o reproducă, să o inventarieze, dar numai pentru a o putea înţelege şi interpreta. În celebrul capitol din *Moby Dick*, intitulat *Cetologie* (vol. I, p. 204, B.P.T., 1973), el face următoarea mărturisire: „O expunere oarecum sistematică asupra balenei în general, iată ce aş dori să vă prezint acum. Nu-i o treabă uşoară. Clasificarea elementelor

constitutive ale unui adevărat haos, iată, nici mai mult nici mai puţin, ceea ce încerc să fac aici”.

În *Cojocelul alb,* el încerca acelaşi lucru, în legătură cu lumea de pe un vas de război. Lungile capitole despre „cetologie” din *Moby Dick* îşi găsesc în *Cojocelul alb* un echivalent în la fel de lungile capitole despre programul de lucru şi despre abuzurile din flota de război: ele joacă şi aici un rol de suport documentar al ficţiunii, atâta câtă există în carte (mult mai puţină, fireşte,

decât în *Moby Dick).* Melville, care a fost socotit de atâţia exegeţi ai lui un scriitor „metafizic”, era de fapt un romancier obsedat de realitate, şi atent la toate dimensiunile şi aspectele ei, chiar cele mai „prozaice”. Pe bună dreptate remarca Albert Camus[4] comparându-l pe Melville cu Kafka, în defavoarea acestuia din urmă, că, „întocmai ca artiştii cei mai mari, Melville şi-a construit simbolurile pe concret, nu din materia viselor”…

O altă trăsătură comună

Cojocelului alb **şi epopeii Balenei Albe este elementul livresc prezent în cele două cărţi, ambele bogate în referinţe la cultura universală. Într-un studiu extrem de important pentru înţelegerea lui Melville, Cesare Pavese sublinia mai demult**[5] **că marele scriitor american „a fost la început un barbar şi abia mai târziu a intrat în lumea culturii şi a gândirii, aducând cu el sănătatea şi echilibrul dobândite în viaţa pe care-o dusese... Idealul lui Melville este Ismael, un**

marinar care poate vâsli timp de-o jumătate de zi pe urmele unei balene, împreună cu tovarăşii săi analfabeţi, pentru a se retrage după aceea în vârful unui catarg, ca să mediteze la Platon...”

Cojocelul alb **pregăteşte şi prefigurează epopeea Balenei Albe şi sub acest aspect – esenţial – al creaţiei melvilliene, ca şi Ismael, pentru care „colegiile Yale şi Harvard au fost o balenieră”[6], Cojocel Alb găseşte pe fregata „Neversink” nu numai o lume, ci şi o**

şcoală. Ca şi Ismael, el e deopotrivă un om de acţiune, şi un visător. „Având o fire meditativă, obişnuiam să mă caţăr adesea în arboradă, noaptea, şi să mă aşed, înfăşurat în cojocel, pe una din vergile de sus, pentru a-mi lăsa gândurile să zboare în voie”, spune el undeva.

Dar analogiile dintre cele două cărţi sunt prea numeroase pentru a le putea analiza pe toate în spaţiul restrâns al acestei prefeţe. (Şi nu numai analogiile, ci şi deosebirile – una dintre

acestea fiind însuşi faptul că în *Cojocelul alb* vânătoarea de balene e tratată cu dispreţ de către Jack Chase, unul din personajele „pozitive” ale cărţii.) De altfel, deşi priveşte înainte spre *Moby Dick* – şi înapoi spre *Redburn*, cu care are de asemenea multe asemănări – *Cojocelul alb* este o operă de sine stătătoare, cu propriile ei merite şi defecte.

Principala însuşire a cărţii mi se pare a fi capacitatea ei de cuprindere a lumii de pe un vas de război, în toate aspectele-i reale şi implicaţiile-

i simbolice. Abundenţa şi plasticitatea detaliilor privitoare la viaţa echipajului, la muncile şi distracţiile lui, creează cărţii „baza materială” despre care am vorbit. Rezultatul este că cititorul vede parcă aievea ce se întâmplă în diferitele compartimente ale navei şi ajunge să înţeleagă chiar limbajul tehnic, adesea rebarbativ, folosit pentru descrierea activităţilor echipajului. Pe această bază, solidă şi plină de culoare, autorul îşi construieşte atât

pledoariiile cu caracter propagandistic, cât şi suprastructura simbolică.

Despre partea propagandistică nu e cazul să ne ocupăm, ea e evidentă ca sens şi aproape că nu are nevoie de comentarii, deoarece vorbeşte de la sine. Ceea ce se cuvine subliniat este interesul scriitorului faţă de problemele cele mai acute ale contemporaneităţii *sale*, interes pasionat, dublat de dorinţa aprigă de a schimba stările de lucruri dezvăluite în carte. Însuşi faptul că Melville

introduce într-o naraţiune marinărească oarecum clasică un asemenea element propagandistic, e semnificativ. Încadrat într-o anumită tradiţie, aceea a „romanului maritim” care se bucura de o mare popularitate în prima jumătate a secolului trecut, atât în Anglia cât şi în Statele Unite – *Cojocelul alb* spărgea tiparele genului, printre altele şi prin prezenţa acestui element.

De vină era poate şi împrejurarea că genul devenise neîncăpător pentru dramele şi

problemele omului acelei epoci, îndeosebi ale omului american. Melville şi-a scris cartea într-o perioadă când Statele Unite erau încă o naţiune neînchegată – războiul civil (presimţit de el în *Mardi)* era deocamdată un nor la orizontul ei. În 1849, atenţia unei bune părţi a americanilor era îndreptată spre California, unde se descoperiseră primele zăcăminte de aur, dar foarte mulţi americani continuau să privească spre mare. Aşa cum subliniază Jean Simon într-o teză de doctorat despre

Melville[7], grosul populației Statelor Unite „continua să trăiască în apropierea coastei Atlanticului, iar marea atrăgea energiile şi stârnea visele, în aceeaşi măsură ca şi Frontiera”.

Marina, atât cea comercială cât şi cea militară, juca un rol preponderent în viața tinerei republici – rol pe care avea să şi-l piardă în cea de-a doua jumătate a secolului trecut. Alegându-şi ca temă lumea pe-un vas de război, Melville nu-şi valorifica doar propria experiență de marinar, ci

ataca un subiect de interes naţional, cu răsunet puternic în conştiinţa compatrioţilor săi, şi în acelaşi timp un subiect capabil să suporte un tratament simbolic, depăşind datele imediate ale problemei.

Cojocelul alb **rezistă ca operă literară tocmai prin întrepătrunderea elementelor realiste şi propagandistice, cu elementul simbolic. Dacă Melville s-ar fi mulţumit să descrie viaţa pe-un vas de război şi să demaşte abuzurile din Marina americană, cartea lui n-ar fi putut supravieţui,**

decât, cel mult, ca „lucrare de referinţă”. Un instinct artistic sigur l-a împins pe scriitor să-şi încadreze capitolele pur propagandistice într-o ţesătură epică şi dramatică destul de densă ca să poată susţine şi generalizările din cuprinsul lor. Ca şi „cetologia” din *Moby Dick,* consideraţiile teoretice privitoare la biciuirile din Marină sunt introduse relativ târziu în carte. Analizând structura internă a *Cojocelului alb,*

Thorp subliniază că Melville şi-a construit cartea după un

plan riguros întocmit, şi care „funcţionează bine”: „Capitol după capitol, ne dăm seama de o anumită direcţie. Episoadele, descrierile şi propaganda sunt făcute să-şi ocupe locul firesc”. Arătând că Melville nu a vrut să scrie „un tratat sau o autobiografie”, ci o „operă de ficţiune”, Thorp observă că „în consecinţă, el a conceput un număr de capitole menite să-i asigure naraţiunii sale puncte culminante de încordare şi emoţie”. Există unsprezece capitole de acest fel, distribuite destul de egal în

carte; ele încununează de obicei capitolele descriptive sau propagandistice.

Simţind că propaganda pură e oarecum un corp străin într-o operă literară, dar ţinând totuşi s-o facă, Melville recurge la un dozaj abil, la un fel de orchestraţie savantă a elementelor constitutive ale cărţii. Rezultatul este că acestea sfârşesc prin a deveni solidare; chiar dacă elementul propagandistic tinde uneori să le copleşească pe celelalte, fuziunea se produce până la urmă.

Greul povestirii îl duc bineînțeles personajele. Aşa cum spunea Lewis Mumford[8], *Cojocelul alb* este „o mare galerie de portrete”, o galerie mai bogată, poate, decât oricare alta din întreaga operă a scriitorului. Prin aceste portrete, unele abia schițate, dar altele duse la perfecţiunea unui tablou rembrandtian, Melville îşi însufleţeşte „lumea de pe-un vas de război” cu duhul suprem al artei. Personajele sunt luate din diferite categorii şi compartimente ale vasului, şi

au fiecare, un rost şi un rol în definirea ansamblului.

Protagonistul cărţii apare în prim plan în relativ puţine capitole, dar de fiecare dată prezenţa lui serveşte la personalizarea punctului de vedere al autorului, care se identifică parţial cu el, deşi alteori vorbeşte direct, fără acest purtător de Cuvânt. Personajul în sine a fost interpretat în diferite moduri, ceea ce dovedeşte complexitatea lui, deşi, aparent, Cojocel Alb este unul din eroii melvillieni cei mai

străvezii. Pentru James E. Miller[9], prăbuşirea personajului în mare, descrisă în final, ar semnifica „o cădere din starea de inocenţă”, cădere urmată de „botezul lui în Răul universului”. Pentru un alt critic, Cojocel Alb e doar un observator, eroul cărţii fiind de fapt nava „Neversink”[10]. Cea mai aproape de adevăr mi se pare a fi. Interpretarea dată de A. Carl Bredahl Jr., într-o lucrare mai recentă despre Melville[11]. Autorul ei observă că naratorul vorbeşte la

început din perspectiva unui „om de pe gabie”, privind „de sus” frământările de pe punţile navei. În capitolul XIX, personajul apare cel mai izolat şi e cât pe-aci să-şi piardă şi viaţa din pricina asta. După aceea, însă, deşi continuă să privească de pe gabie, el se integrează treptat echipajului. „Începând din capitolul XXI, îl vedem pe Cojocel Alb devenind un purtător de cuvânt împotriva abuzurilor din Marină, ceea ce dovedeşte identificarea lui cu restul echipajului şi interesul lui

pentru problemele acestuia… Ceea ce descoperă Cojocel Alb în decursul naraţiunii şi ceea ce aş sugera că reprezintă tema ei centrală este faptul că omul nu se poate izola dacă vrea să denunţe relele din lume… Căderea de pe catarg nu-i o cădere din starea de inocenţă, ci mai degrabă o coborâre din izolarea aristocratică, spre participarea la interesele obişnuite ale umanităţii.”

Cojocel Alb „denunţă relele din lume” din perspectiva unui marinar de rând, indignat de

comportarea tiranică a căpitanului şi a celorlalţi ofiţeri. El se reclamă mereu de la idealurile democratice şi republicane, proclamate solemn în Constituţia Statelor Unite, dar terfelite sistematic de aceşti ofiţeri, sub pretextul că altfel n-ar putea menţine disciplina pe vas. Melville pune în gura personajului său un elogiu patetic al democraţiei americane, în care încă mai credea el însuşi la ora când scria *Cojocelul alb.* Arătând că „trecutul este manualul tiranilor, pe când viitorul e

Biblia oamenilor liberi", Melville îşi exprimă speranţa că americanii, ca naţiune tânără, nesupusă unor tradiţii apăsătoare, vor deveni un soi de „popor ales" al epocii moderne (vezi capitolul XXXV). Ideea, împărtăşită de mulţi scriitori americani – de la Whitman până la Mark Twain – avea să fie abandonată de Melville sub presiunea evenimentelor, dar deocamdată – în perioada premergătoare Războiului Civil – afirmaţia lui Whitman, că „Statele Unite sunt, ele însele,

cel mai mare poem" putea fi regăsită şi în *Cojocelul alb* (şi chiar în *Moby Dick).* Era o afirmaţie făcută pe un ton mesianic, propriu atât poetului cât şi prozatorului – la acesta din urmă mesianismul având, însă, şi unele accente sumbre, apocaliptice, audibile încă de pe acum. Melville avea, ca fost marinar, tendinţa de a proiecta într-un cadru cosmic întâmplările şi dramele omenirii, tendinţă accentuată de folosirea limbajului şi a simbolismului biblic. Trebuie spus însă că el se adresa unui

public care transpunea în termeni religioşi problemele fundamentale ale existenţei, deşi ştiinţa făcuse, în prima jumătate a secolului trecut, paşi atât de mari în direcţia laicizării acestor probleme, adică a aducerii lor pe pământ. Dar, atât în *Cojocelul alb*, cât şi în alte opere ale sale, Melville invoca *Biblia* şi celelalte izvoare ale creştinismului, pentru a demonstra, cu o ironie amară, necorespunderea dintre vorbele şi faptele unei anumite civilizaţii.

Revenind la protagonistul cărţii, se cuvine să subliniem că el întruchipează, finalmente, o atitudine bărbătească în faţa vieţii, atitudine axată pe demnitate şi pe o conştiinţă lucidă a evenimentelor. Lepădându-se de veşmântul caraghios şi şleampăt care-l singulariza, el se salvează nu numai fizic, dar şi sufleteşte; în mod semnificativ, primul lucru pe care-l face după ce e „pescuit” din mare şi readus pe punte, este să-şi reia munca în arboradă.

Între timp s-a petrecut pe vas drama tăierii bărbilor, dramă colectivă în care echipajul e supus, pentru, ultima oară, arbitrariului unei autorităţi despotice. Eroul acestui episod este bătrânul Ushant, „un fel de Socrate al mării”, care-l înfruntă pe căpitan, refuzând să execute ordinul privitor la tăierea bărbilor. Deşi e închis în carcera vasului şi biciuit, bătrânul rezistă şi, până la urmă, dobândeşte „o victorie strălucită împotriva cuceritorului însuşi”.

Episodul are, desigur, o semnificaţie simbolică – aceea a afirmării dreptului inalienabil la demnitate, chiar dacă autorul îl foloseşte şi ca „un exemplu grăitor al felului cum nişte evenimente de o mare însemnătate din lumea noastră ca un vas de război, pot izbucni dintr-o nimica toată”.

Faptul că, spre sfârşitul cărţii, bătrânul Ushant îl înlocuieşte ca personaj „pozitiv” pe Jack Chase, adept şi el al „drepturilor şi libertăţilor omului”, dar numai

pe uscat, căci „pe mare se supunea disciplinei navale”, e de asemenea plin de semnificaţie. În ciuda admiraţiei sale neţărmurite faţă de Chase, autorul lasă să se înţeleagă că atitudinea bărbătească şi sobră a venerabilului Ushant e mai eroică decât aceea a romanticului staroste de gabie, despre care ajunge să spună, referindu-se la felul cum acesta îşi descrie participarea la o celebră bătălie navală : „De unde se vede că războiul face chiar şi din cei mai buni

oameni nişte păcătoşi, aducându-i pe toţi la nivelul de umanitate existent pe insulele Fiji”.

***Cojocelul alb* ne înfăţişează o gamă largă şi variată a ticăloşiei generate de un sistem axat pe „războiul tuturor împotriva tuturor”. De la sergentul Bland, „un ticălos înnăscut, iremediabil, care săvârşea răul aşa cum vacile pasc iarba”, până la căpitanul Claret, prezentat ca un monarh absolut, al navei, dar care „ajunsese aşa cum era din pricina uzanţelor din flota de**

război", autorul ne pune sub ochi însuşi modul de funcţionare a „sistemului". Şi deşi accentele mistice nu lipsesc, rădăcinile sociale şi politice ale Răului sunt dezvăluite în carte mai limpede şi mai pregnant decât, poate, în oricare altă operă a scriitorului.

În ultimă instanţă, Melville nu vizează doar abuzurile din flota de război americană a epocii sale, ci însuşi războiul; de aceea, cartea lui nu s-a demodat prin suprimarea biciuirilor. Latura ei simbolică,

nutrită de nişte realităţi în parte depăşite astăzi, rămâne valabilă şi ne vorbeşte şi în acest ultim pătrar al veacului XX, când lumea seamănă încă destul de mult cu nava „Neversink” – o navă al cărei nume înseamnă, în englezeşte, „cea care nu se scufundă niciodată”.

PETRE SOLOMON

TABEL CRONOLOGIC

1819 1 august **Se naşte, la New York, pe Pearl Street No. 6, Herman – al treilea copil al lui Allan şi Mariei Melvill (numele va îi ortografiat Melville abia în 1832). Ambii părinţi provin din familii ilustre: Allan, coborâtor dintr-o veche familie originară din Scoţia, este fiul lui Thomas Melvill, erou al Războiului pentru independenţa Statelor Unite, iar Maria, născută Gansevoort, descinde dintr-o familie de imigranţi olandezi,**

stabiliţi în valea fluviului Hudson încă în secolul al XVII-lea (tatăl ei este generalul Peter Gansevoort, un alt erou al Războiului de independenţă). Allan Melvill, negustor „importator de mărfuri franţuzeşti”, s-a căsătorit cu Maria Gansevoort în 1814. Primii lor copii au fost Gansevoort, născut în 1815, şi Helen Maria, născută în 1817.

***1821 24 august* Se naşte Augusta, al patrulea copil al lui Allan şi Maria Melvill.**

***1823 7 aprilie* Se naşte**

Allan, al cincilea copil al familiei Melvill.

1825 21 mai **Se naşte Catherine, al şaselea copil al familiei Melvill. În toamnă, micul Herman e trimis la o şcoală de băieţi din New York („Male High School”).**

1826 **Thomas W. Melvill, un văr al lui Herman, e primit ca ofiţer-aspirant în Marina americană. Herman e trimis vara la familia Gansevoort din Albany. Un alt văr al lui, Peter L. Gansevoort, e primit ca ofiţer aspirant în Marină.**

1827 26 august **se naşte**

Frances Prisciila, al şaptelea copil al familiei Melvill. Allan Melvill îşi măreşte întreprinderea de import, cu ajutorul financiar al cumnatului său, Peter Gansevoort din Albany.

1827 **În primăvară, familia se mută într-o casă mai încăpătoare, pe Broadway nr. 675.**

1830 24 ianuarie **se naşte Thomas, al optulea copil al lui Allan şi Maria Melvill. În toamnă, Allan îşi lichidează firma de import din New York şi se mută împreună cu familia**

lui în oraşul Albany, unde devine directorul filialei locale a unei mari blănării new yorkeze. La 15 octombrie, Herman şi fratele său mai mare, Gansevoort, sunt trimişi la o şcoală selectă din localitate „The Albany Academy”.

1832 28 ianuarie. **Moare Allan Melvill. Herman şi Gansevoort sunt scoşi de la „Academia” din Albany; primul se angajează ca funcţionar la filiala locală a lui „New York State Bank”, iar Gansevoort preia conducerea magazinului**

de blănuri al tatălui său. La 16 septembrie moare bunicul lui Herman, Thomas Melvill, la Boston (cu trei ani înainte, fusese scos din postul de „ofiţer naval” al oraşului, de către noul preşedinte al S.U.A., Andrew Jackson).

1834 **În primăvară, un incendiu distruge blănăria familiei Melville (aceasta adoptase în martie 1832 grafia cu terminaţia în *e*). În vară, Herman e trimis la ferma unchiului său Thomas, din Pittsfield, şi-l ajută la muncile câmpului.**

_1 8 3 5_ Herman intră la „Classical School" din Albany.

_1 8 3 6_ Herman ia parte la activitatea clubului „Ciceronian Debating Society" şi-şi încheie studiile la „Classical School".

1837 15 aprilie Gansevoort dă faliment (e anul unei mari panici financiare în Statele Unite) şi pleacă apoi la New York să caute de lucru. Unchiul Thomas Melvill se ruinează ca fermier şi pleacă în Illinois. Herman începe să dea lecţii la o şcoală de ţară din districtul Sikes (lângă

Pittsfield).

1 8 3 8 **Familia Melville se mută din Albany în târguşorul Lansingburgh, de pe valea fluviului Hudson. Înainte de a părăsi oraşul Albany, Herman, ales preşedinte al clubului „Philo Logos”, poartă o polemică aprigă în ziarul local *The Microscope* cu fostul preşedinte al acestui club. Toamna, Herman se înscrie la o şcoală din Lansingburgh, care pregăteşte ingineri hotarnici, dar speranţa lui de a obţine o slujbă la întreprinderea care construia**

Canalul Erie se va dovedi zadarnică.

1 8 3 9 **La 4 şi 18 mai o gazetă locală, *The Democratic Press Lansingburgh Advertiser* îi publică, fără semnătură, câteva proze intitulate *Fragmente de pe-o masă de scris (Fragments from a Writing Desk)*. Herman îl roagă pe fratele său Gansevoort, care plecase la New York pentru a studia Dreptul, să-i găsească un loc ca marinar pe-o corabie. La 5 iunie, se îmbarcă la bordul vasului: „St. Lawrence”, care**

porneşte spre Liverpool, cu o încărcătură de bumbac şi câţiva pasageri. La 1 octombrie se întoarce acasă, cu o experienţă de viaţă pe care o va descrie în romanul *Redburn*. Curând după întoarcere, predă ca institutor la o şcoală din Greenbush (statul New York).

1840 **Predă şi la o şcoală din Brunswick. În primăvară, porneşte împreună cu un prieten, Ely Fly, spre vest, până la Galena (Illinois) unde se stabilise unchiul său Thomas. În noiembrie e din**

nou la New York. Neputând găsi de lucru, se angajează ca marinar pe o balenieră, „Acushnet”.

1841 **La 3 ianuarie, baleniera porneşte din portul New Bedford spre Mările Sudului. La 13 martie baleniera se opreşte la Rio de Janeiro pentru a trimite în patrie primele 150 de barile de ulei de spermanțet. În aprilie, ocoleşte Capul Horn, la 7 mai trece pe lângă insula lui Robinson Crusoe (Juan Fernandez), iar toamna, la 24 octombrie, traversează**

Ecuatorul.

1842 **În iunie, baleniera „Acushnet” ajunge în Insulele Marchize, tocmai când acestea erau ocupate de o escadră franceză. La 9 iulie, Melville dezertează, împreună cu un alt marinar, Richard Tobias Greene, pe insula Nuku Hiva; după câteva săptămâni petrecute printre băştinaşii din valea Taipi, fuge şi se îmbarcă, la 9 august, pe baleniera australiană „Lucy Ann”. Spre sfârşitul lui septembrie, în Tahiti, o parte din echipaj se răzvrăteşte împotriva**

secundului, care preluase comanda balenierei, după îmbolnăvirea căpitanului acesteia. Marinarii rebeli, printre care şi Melville, sunt arestaţi şi încarceraţi din ordinul consulului englez din Papeete (Tahiti). În octombrie, Melville şi un alt marinar, John Troy, evadează pe insulă Eimeo, unde găsesc de lucru pe o plantaţie. Pe la începutul lui noiembrie, Melville se îmbarcă pe baleniera americană „Charles Henry”, ca timonier.

1843 **Baleniera ajunge, spre**

sfârşitul lui aprilie, la Lahaina, pe insula Maui, din arhipelagul Hawai – ocupat recent de englezi – iar Melville şi alţi doi marinari sunt concediaţi şi trimişi la Honolulu, capitala arhipelagului, unde lucrează un timp ca funcţionar la prăvălia unui anume Isaac Montgomery, În august se înrolează ca marinar pe fregata „United States”, vas-amiral al escadrei americane din Pacific. Face o călătorie lungă (cu escale în Marchize, Tahiti, Valaparaiso, Callao, Rio de Janeiro etc.), pe care o

va evoca în *Cojocelul Alb.*

1844 La 14 octombrie, este eliberat din Marină, în portul Boston; se întoarce la Lansingburgh. Între timp, fratele lui, Gansevoort a devenit un personaj influent în cadrul Partidului Democrat. Îndemnat de familie şi de prieteni, Herman se apucă să-şi povestească în scris aventurile din arhipelagul Marchizelor.

1845 **În primăvară, predă editurii „Harper & Brothers” manuscrisul cărţii sale *(Taipi),* dar editura i-o refuză, pe**

motivul că „nu poate fi adevărată”. În iulie, Gansevoort Melville e numit secretar al legaţiei americane din Londra, ca recompensă pentru sprijinul activ dat în campania prezidenţială candidatului democrat James K. Polk. Gansevoort ia cu el la Londra manuscrisul fratelui său, pentru a-i găsi un editor. La 3 decembrie, editorul londonez John Murray cumpără dreptul de a publica în Anglia cartea lui Melville.

1846 **În februarie, apare la Londra primul din cele două**

volume ale cărţii, intitulată ***O povestire despre o şedere de patru luni printre băştinaşii unei văi din insulele Marchize (Narrative of a Four Months' Residence among the Natives of a Valley of the Marquesas Islands);*** **volumul al doilea va apărea la începutul lui aprilie. Între timp, cartea apare şi în Statele Unite, sub titlul** ***Taipi, O privire asupra vieții polineziene (Typee: A Peep at Polynesian Life),*** **fiind editată de firma „Willey Putnam" din New York. Cartea de debut a**

lui Melville este elogiată pe ambele țărmuri, ale Atlanticului, printre recenzenții ei numărându-se Hawthorne, Whitman, etc. La 12 mai, moare la Londra, doborât de o „anemie cerebrală”, Gansevoort Melville, fratele scriitorului. Cu câteva luni înainte, Thomas, fratele lui mai mic, se îmbarcase pe o balenieră americană.

În iulie, Tobias Greene, fostul camarad al lui Melville, publică în ziarul *Commercial Advertiser* din Buffalo o

scrisoare în care adevereşte cele scrise de Melville în *Taipi* (autenticitatea cărţii fusese contestată de unele ziare). Melville scrie o *Urmare (Sequel)* pentru o ediţie uşor revizuită a cărţii, în care atenuează, la cererea editurii americane, atacurile îndreptate împotriva misionarilor din Marchize. În decembrie, termină de scris o a doua carte, pe care Murray şi Harper o acceptă numaidecât.

1 8 4 7 **Cartea apare la 30 martie la Londra, sub titlul *Omoo,***

O povestire despre nişte aventuri în Mările Sudului (Omoo, A Narrative of Adventures in the South Seas), **iar în mai apare în ediţie americană. În iarnă, Melville e solicitat să colaboreze la revista săptămânală** ***The Literary World,*** **scoasă de Evert Duyckinck, fost lector la editura „Willey & Putnam”. Începe o nouă carte,** ***Mardi.*** **La 4 august, se căsătoreşte, la Boston, cu Elizabeth Shaw, fiica lai Lemuel Shaw, judecătorul suprem al statului**

Massachusetts, un vechi prieten al familiei Melville. După un voiaj de nuntă prin Statele Unite şi Canada, tinerii căsătoriţi se stabilesc, provizoriu, la Lansingburgh, apoi la New York, împreună cu Allan Melville şi soţia lui (Allan se căsătorise, tot în august, cu Sophia Thurston). Cele două perechi se instalează într-o casă de pe Fourth Avenue nr. 103.

1 8 4 8 **Melville îşi termină noua carte, pe care editura „Harper” o acceptă în noiembrie. Frecventează**

cercul literar al fraţilor Evert şi George Duyckinck. Citeşte enorm, printre altele operele lui Shakespeare, Rabelais, Montaigne etc.

1 8 4 9 **La 16 februarie se naşte Malcolm, primul fiu al lui Melville. Editorul Murray refuză să publice noua carte a scriitorului, dar un alt editor, Richard Bentley o va publica, în martie, sub titlul *Mardi: O călătorie într-acolo (Mardi: A Voyage Thither).* Editura „Harper” din New York difuzează în aprilie ediţia americană a cărţii: La 15 mai**

apare în *Revue des Deux Mondes* din Paris un lung eseu al lui Philarète Chasles despre primele trei cărţi ale lui Melville; În iunie, acesta termină o nouă carte, care va apărea în editura „Harper” sub titlul *Redburn. Prima lui călătorie (Redburn. His First Voyage)*. Bentley va publica ediţia engleză a cărţii. În august, Melville termină *Cojocelul Alb (The White-Jacket)*, iar în octombrie pleacă în Anglia, luând cu el şpalturile noii sale cărţi. La 6 noiembrie e la Londra, unde

între timp apăruseră recenzii favorabile despre *Redburn*. La 27 noiembrie traversează Canalul Mânecii pentru o scurtă călătorie pe continent (Paris, Bruxelles, Koln). Reîntors la Londra, îl convinge pe editorul Bentley să-i publice *Cojocelul Alb*. La 25 decembrie se îmbarcă pe un pachebot ce-l va readuce în patrie.

1 8 5 0 **La 1 februarie se întoarce la New York şi începe să lucreze la o carte despre balene. În iulie pleacă împreună cu familia la ferma din Pittsfield a vărului său**

Robert Melvill. Citind cartea lui Nathaniel Hawthorne, *Mosses from an Old Manse (Muşchi dintr-un vechi prezbiteriu*), are revelaţia unui scriitor profund. La 5 august îl cunoaşte personal pe Hawthorne cu prilejul unei excursii făcute pe „Muntele Monumentului” împreună cu Evert Duyckinck, Oliver Wendell Holmes şi alţi literaţi. Peste câteva zile scrie un eseu entuziast, *Hawthorne & His Mosses (Hawthorne şi muşchiul din prezbiteriile sale),* publicat în revista *The*

***Literary World*, fără semnătură, cu indicaţia că ar fi opera *„unui Virginian ce-şi petrece vacanța în Vermont”*. Leagă o strânsă prietenie cu Hawthorne, care s-a stabilit de curând la Lenox, nu departe de Pittsfield. În septembrie, Melville cumpără de la dr. John Brewster o fermă vecină cu aceea a vărului său Robert, fermă pe care o botează „Arrowhead” (Vârf de săgeată), după ce găseşte în pământul ei nişte cioburi rămase de la un trib de piei-roşii. La începutul lui octombrie, se mută la**

fermă şi lucrează intens la noua lui carte.

1851 **Melville şi Hawthorne îşi fac reciproc vizite şi corespondează. În iunie, Melville încearcă să-şi termine cartea la New York, dar se întoarce la ferma din Pittsfield, unde îşi termină, în iulie, epopeea Balenei Albe. Aceasta va apărea în octombrie în editura londoneză „Bentley”, sub titlul** ***Balena (The Whale)*** **şi în noiembrie în editura „Harper” sub titlul** ***Moby Dick sau Balena (Moby Dick, or The***

Whale). La 16 octombrie, ziarul _Panama Herald_ publică ştirea că baleniera „Ann Alexander” din New Bedford a fost sfărâmată în Pacific de un caşalot uriaş... La 22 octombrie Maria Melville aduce pe lume un al doilea fiu, botezat Stanwix. În noiembrie, Hawthorne se mută din Lenox, întâi la West Newton, apoi la Concord.

_1 8 5 2_ Melville termină o nouă carte, _Pierre, sau ambiguitățile (Pierre, or The Ambiguities)_. În aprilie, editorul englez Bentley refuză

să o publice, dar în august ea va apărea în Statele Unite (ed. „Harper”). Romanul e vehement atacat, chiar de prietenul lui Melville, Duyckinck.

1 8 5 3 **La** ***22*** **mai Melville devine tatăl unei fetiţe, Elizabeth. Starea sănătăţii lui se înrăutăţeşte din pricina surmenajului şi i se recomandă să schimbe aerul. Rudele şi prietenii încearcă zadarnic să obţină pentru el un post în diplomaţie. Hawthorne, numit el însuşi consul la Liverpool graţie prieteniei ce-l leagă de**

noul preşedinte al S.U.A., Franklin Pierce, pleacă în Anglia. Melville începe să publice povestiri în revistele *Putnam's Monthly Magazine* şi *Harper's New Monthly Magazine*. Prima povestire, *Bartleby*, apare fără semnătură în numerele din noiembrie şi decembrie ale revistei *Putnam's*. La 10 decembrie un incendiu distruge sediul editurii „Harper" din New York, mistuind aproape toate exemplarele operelor lui Melville tipărite de această

editură (dar, din fericire, nu şi zaţul tipografic).

1 8 5 4* R e v i s t a *Putnam's* publică în numerele din martie, aprilie, mai, povestirile *The Encantadas,* sub pseudonimul „Salvator R. Tammoor", iar în numărul pe august, povestirea intitulată *Neguţătorul de paratrăznete (The Lightning-Rod Man);* îi respinge însă o altă povestire *(Cele două Temple),* socotind-o prea antireligioasă. În revista *Harper's New Monthly Magazine* apar (în iunie) *Pudingul săracului şi

firimiturile bogatului (Poor Man's Pudding and Rich Man's Crumbs)* şi (în iulie şi august) povestirile *Falitul fericit (The Happy Failure)* şi *Vioristul (The Fiddler).* Începând din iulie revista *Putnam's* publică noul roman al lui Melville, *Israel Potter, sau Cincizeci de ani de surghiun (Israel Potter, or Fifty Years of Exile).

***1855* În februarie, are o criză acută de reumatism. La 2 martie i se naşte o fetiţă, Frances. Tot în martie, apare în volum *Israel Potter* (ediţia**

engleză va apărea în mai). În iunie, o criză de sciatică îl ţintuieşte la pat. Revista *Putnam's* îi publică povestirile *Clopotnița (The Bell-Tower)* – în august – şi *Benito Cereno* – în numerele din octombrie-noiembrie-decembrie. Revista *Harper's* îi publică în aprilie dipticul *Paradisul Burlacilor şi Infernul Fecioarelor (The Paradise of Bachelors, and the Tartarus of Maids)*, iar în noiembrie povestirea *Jimmy Rose*. În acelaşi an, apare prima ediţie a *Firelor de iarbă* de Walt Whitman.

1856 O parte din povestirile lui Melville apar, primăvara, în volum, sub titlul *Povestirile Verandei (The Piazza Tales)* în editura „Dix & Edwards” din New York, iar apoi şi la Londra. Vara, Melville termină un nou roman, intitulat *Omul de încredere (The Confidence Man)*, cu al cărui manuscris pleacă, la 2 octombrie, într-o lungă călătorie spre Europa şi Orientul Apropiat, la stăruinţele familiei îngrijorate de starea sănătăţii lui. La Liverpool îl revede pe Hawthorne, consul american

în acel oraş. La 18 noiembrie se îmbarcă pe-un vas cu destinaţia Constantinopol, via Malta, Salonic, etc. Ţine un jurnal de călătorie. În ajunul Anului Nou, vizitează Piramidele.

1857 **În ianuarie, face un voiaj de câteva săptămâni în „Ţara Sfântă”. În februarie şi martie, vizitează Grecia, Sicilia, Italia, Elveţia, iar în aprilie, după scurte popasuri în Germania şi Olanda, se întoarce la Londra, unde între timp i-a apărut, în editura „Longman's, Brown &co.”**

romanul satiric *The Confidence Man* (publicat simultan şi de editura americană „Dix Edwards”). Romanul e primit cu ostilitate de critica engleză şi mai ales de cea americană, La 5 mai, se îmbarcă, la Liverpool, pe-un vas ce-l va readuce, peste două săptămâni, în patrie. Panica financiară izbucnită în S.U.A. îi face pe editorii americani ai lui Melville să scoată la mezat zaţurile tipografice ale cărţilor sale. Pentru a-şi câştiga existenţa, Melville începe să ţină conferinţe – prima la 23

noiembrie, în orăşelul Lawrence (Massachusetts), pe tema „Statuile din Roma”. Dă un anunţ la ziar că vrea să-şi vândă ferma.

1858 **În ianuarie-februarie cutreieră ţara, ţinând conferinţe în diferite oraşe, despre „Statuile din Roma” şi despre „Mările Sudului”. În martie, o nouă criză de reumatism. În decembrie, din nou-conferinţe (acestea erau organizate toamna şi iarna).**

1859 **Conferenţiază la New York, Boston, Chicago etc. Vara, începe să scrie versuri.**

În noiembrie participă, pentru ultima oară, la un program de conferinţe; de data aceasta vorbeşte despre *Plăcerile, chinurile şi foloasele călătoriilor.*

1 8 6 0 La 21 februarie, conferenţiază pentru ultima oară. În mai, pregăteşte un volum de versuri şi-l roagă pe Evert Duyckinck să-i găsească un editor. La 28 mai, se îmbarcă, la Boston, pe *clipper-ul* „Meteor", comandat de fratele său mai mic Thomas. După o călătorie de câteva luni prin Atlantic şi Pacific

debarcă, la 12 octombrie, la San Francisco, de unde se întoarce prin Istmul Panama la New York, lăsându-l pe fratele său Thomas să-şi continue călătoria. Soseşte la New York la 12 noiembrie, curând după alegerea lui Abraham Lincoln ca preşedinte al Statelor Unite.

1861 **Rudele şi prietenii lui Melville încearcă din nou să obţină pentru el un post în diplomaţie. Înarmat cu multe recomandări, Melville pleacă în martie la Washington, unde asistă la o recepţie la Casa**

Albă şi dă mâna cu noul preşedinte. Spre sfârşitul lui martie e chemat urgent la Boston, unde socrul său, Lemuel Shaw, e pe moarte. Judecătorul Shaw e înmormântat la 3 aprilie. La 12 aprilie, începe războiul civil, prin atacul asupra Fortului Sumter.

1 8 6 2 **După o iarnă petrecută la New York, se duce, în aprilie, la ferma de lângă Pittsfield. În noiembrie se mută de la fermă, provizoriu, în orăşelul Pittsfield. La 7 noiembrie,**

ducându-se cu o căruţă la fermă să-şi ia nişte lucruri, calul se sperie şi răstoarnă căruţa; Melville e grav accidentat – are o fractură la omoplat şi câteva coaste rupte.

1 8 6 3 **În mai, îi vinde fratelui său Allan ferma „Arrowhead”, iar el însuşi se mută, toamna, în casa de pe East Twenty-Sixth Street nr. 104, din New York, cumpărată de la Allan.**

1 8 6 4 **În aprilie, vizitează împreună cu Allan frontul (în Virginia, unde vărul lor,**

colonelul Henry Gansevoort comanda un regiment de cavalerie nordist). Are o criză de nevralgie care-i afectează vederea. La 19 mai, moare Hawthorne.

1865 **La 3 aprilie, trupele federale intră în Richmond, capitala rebelilor sudişti; la 9 aprilie, generalul Lee capitulează; la 14 aprilie, preşedintele Lincoln e asasinat de un fanatic sudist. Melville continuă să scrie versuri inspirate din tragedia Războiului Civil.**

1866 **În februarie, îi apare**

în revista *Harper's New Monthly Magazine* poezia *Marşul spre mare (The Mardi to the Sea)*. Editura „Harper” îi publică în august volumul *Poeme de luptă şi Aspecte din război (Battle-Pieces and Aspects of the War)*. La 5 decembrie depune jurământul ca inspector la Vama portului New York, post obţinut datorită lui Henry Smythe, şeful Vămii new yorkeze, cu care Melville călătorise pe vremuri în Elveţia. Slujba, remunerată cu patru dolari pe zi, îi asigură o oarecare

independenţă materială.

1 8 6 7 **La 11 septembrie, Melville îl găseşte pe fiul său Malcolm, mort în odaia lui – se împuşcase, din greşeală sau în mod deliberat, cu un pistol căpătat la regimentul de voluntari în care se înrolase de curând. Ziarele vorbesc de o sinucidere, dar o comisie de anchetă va elimina ipoteza unei sinucideri premeditate.**

1 8 6 9 **Celălalt fiu al lui Melville, Stanwix se îmbarcă, în aprilie, ca marinar pe un vas care pleacă spre China.**

1 8 7 0 **Stanwix se întoarce,**

vara, dar va pleca în curând în Kansas.. Melville lucrează la un poem lung despre „Ţara Sfântă”. În mai, îi pozează pictorului Joseph O. Eaton, care-i face portretul.

1872 **La 9 februarie, moare Allan Melville, iar la 1 aprilie – mama scriitorului. Stanwix pleacă în California. În noiembrie, un incendiu distruge proprietăţile din Boston ale soţiei lui Melville.**

1 8 7 5 **Vameşilor din New York li se scade leafa de la 4 la 3,60 dolari pe zi. Stanwix se întoarce din California, vara,**

dar pleacă din nou peste câteva luni.

1 8 7 6 **În ianuarie, moare Peter Gansevoort, unchiul lui Melville, care se oferise ceva mai înainte să suporte cheltuielile legate de publicarea poemului despre „Țara Sfântă”, terminat între timp. Poemul, intitulat *Clarel,* apare în iunie în editura „Putnam & Sons” (două volume, cuprinzând peste 20.000 de versuri). În aprilie, moare sora lui Melville, Augusta.**

1878 **La 13 august moare**

Evert Duyckinck. Moare şi o mătuşă a Elizabetei Melville, Martha Marett, care-i lasă prin testament o sumă de bani destul de mare.

1880 **Frances, fiica cea mai mică a scriitorului, se mărită, în aprilie, cu Henry B. Thomas din Philadelphia. Stanwix s-a îmbolnăvit de tuberculoză în California.**

1882 **La 24 februarie, se naşte Eleanor, fiica lui Frances şi Henry Thomas. În toamnă, Melville refuză să ia parte la şedinţa de constituire a „Clubului Autorilor" din New**

York.

1 8 8 5 **La 31 decembrie, Melville demisionează din postul de inspector vamal. Între timp, la Londra a apărut, în numărul din 15 august al revistei *The Academy*, un poem al lui Robert Buchanan despre Walt Whitman, cuprinzând şi un omagiu la adresa lui Melville, despre care poetul englez spune într-o notiţă: „L-am căutat peste tot pe acest Triton, care trăieşte undeva la New York. Nimeni nu părea să ştie ceva despre acest scriitor, singurul mare**

scriitor imaginativ care merită să stea alături de Whitman pe acel continent”.

1 8 8 6 **La 23 februarie, moare, într-un spital din San Francisco, Stanwix Melville. Un ziar new yorkez, *Commercial Advertiser*, îl pomeneşte în treacăt pe Melville ca pe-un „autor îngropat” (referindu-se la un omagiu adus scriitorului de către profesorul J. W. Henry Canoll la un Colegiu din New York). E anul în care moare Emily Dickinson, total ignorată ca poetă.**

1888 **În februarie-martie, Melville face o ultimă călătorie, în Bermude. În septembrie, îi apare, în 25 de exemplare, placheta de versuri** ***John Marr şi alţi marinari (John Marr and Other Sailors)*****, tipărită pe propria-i cheltuială. La 16 noiembrie, începe să scrie o ultimă povestire,** ***Billy Budd.***

1890 **În februarie, pune la punct o nouă culegere de versuri. În aprilie se îmbolnăveşte de erizipel.**

1891 **În aprilie îi apare, în 25 de exemplare, o nouă**

plachetă de versuri, intitulată *Timoleon şi alte încercări în vers minor (Timoleon, and Other Ventures in Minor Verse)*. La 19 aprilie îşi încheie revizuirea povestirii *Billy Budd*. Pregăteşte pentru tipar încă o plachetă de versuri, dedicată soției sale, sub titlul *Bălării şi mere pădurețe, cu un trandafir, doi, ici-acolo (Weeds and Wildings with a Rose or Two)*.

În noaptea de 27 spre 28 septembrie moare de inimă.

E înmormântat în cimitirul din Woodlawn (New York).

Presa americană, încă tulburată de moartea poetului James Russel Lowell – decedat ceva mai înainte – ignoră plecarea lui Melville dintre cei vii. *New York Times* publică totuşi o notiţă, în care numele marelui scriitor era cât pe-aci să apară „*Henry* Melville”, dacă un redactor n-ar fi înlocuit pe „Henry” cu o simplă iniţială – „H”. Iar în ziarul *The Press* apare o notiţă, sub titlul: *Moartea unui autor cândva popular…*

F.S.

PREFAŢĂ LA PRIMA EDIŢIE ENGLEZĂ

Scopul prezentei cărți este de a-i înlesni cititorului să-şi facă o idee despre viața de pe un vas de război., în anul 1843 autorul s-a îmbarcat ca simplu marinar pe-o fregată a Statelor Unite, ancorată atunci intr-un port din Oceanul Pacific. După un stagiu de peste un an la bordul acestei fregate, el a fost eliberat, împreună cu restul echipajului, la întoarcerea vasului în patrie.

Experiențele şi observațiile sale au fost încorporate în prezentul volum.

Cum obiectul acestei cărți nu este de a descrie chiar vasul de război pe care a navigat autorul, şi nici ofițerii şi echipajul respectiv, ci de a zugrăvi, cu ajutorul unor scene caracteristice, viața din Marină, numele adevărat al fregatei nu este indicat. De asemenea, nu se pretinde că vreunul dintre personajele introduse în capitolele cărții ar fi reale. Acolo unde se fac afirmații

legate într-un țel sau altul de legile şi rânduielilile Marinei, faptele au fost riguros respectate. Se fac uneori aluzii la întâmplări sau fapte din trecuta istorie a Marinei. În aceste cazuri, orice afirmație făcută de autor se sprijină pe izvoarele cele mai sigure. Pentru episoadele, inedite până-n prezent, l e g a t e de câteva bătălii navale celebre, autorul le rămâne îndatorat mateloților în gura cărora sunt puse aluziile la aceste episoade,

Acțiunea cărții începe în ultimul port din Pacific în care a poposit fregata, cu puțin înainte de a ridica ancora în călătoria de întoarcere, pe ruta Capului Horn.

New York, octombrie 1849

NOTĂ LA PRIMA EDIŢIE AMERICANĂ

În 1843 m-am îmbarcat ca „marinar de rând” la bordul unei fregate a Statelor Unite, ancorată pe atunci într-un port din Oceanul Pacific. După ce-am slujit peste un an pe această fregată, am fost eliberat, în momentul întoarcerii ei în patrie. Experiențele şi observațiile făcute de mine pe acest vas de război au fost încorporate în prezentul volum.

New York, martie 1850

„Şi acum să vi-l închipui pe un vas de război; cu hârtii în regulă, bine înarmat aprovizi şi

echipat,
şi să
vedeţi
cum îşi
face
datoria”
FULL
Căpitanu
destoinic

CAPITOLUL I

Cojocelul

Nu era un cojocel *foarte* alb, dar destul de alb era el, v-o jur, şi veţi vedea îndată de ce spun asta.

Iată cum am intrat în posesia lui.

În vreme ce fregata noastră era ancorată la Callao, pe coasta peruană – ultimul ei port de escală în Pacific – am constatat că n-am niciun *grego*, adică niciun veston

marinăresc; şi cum la stewardul. Comisarului de bord nu se mai găsea, spre sfârşitul unei călătorii de trei ani, nicio haină, iar noi mai aveam de ocolit Capul Horn, trebuia neapărat să o înlocuiesc cu ceva; de aceea, m-am îndeletnicit, multe zile-n şir, cu confecţionarea unui veşmânt straniu şi original, menit să mă ferească de vremea rea pe oare urma s-o întâlnim atât de curând.

Era doar o jacheţică albă, sau mai degrabă o cămaşă, pe care, stând pe punte, am croit-

o aşa fel ca să fie dublă la piept, dar căreia i-am lungit deschizătura – întocmai cum se taie o filă a unui roman modern, Când deschizătura a fost gata, s-a petrecut o schimbare, mai grozavă decât toate metamorfozele descrise de Ovid. Căci iată: cămaşa era acum o haină! – o haină bizară, desigur: largă în poale ca o tunică de quaker[12], cu un guler bleg şi ponosit, cu nişte manşete prea bogate ca să nu te-ncurci în ele; şi pe deasupra albă, da, albă ca un giulgiu. Şi era cât pe-aci să fie

un giulgiu de-adevăratelea, aşa cum va putea constata oricine va avea răbdare să citească paginile ce urmează.

Dar ce fel de haină de vară ţi-ai pregătit, amice, pentru a înfrunta rigorile Capului Horn? Ar fi putut să pară un foarte frumos şi distins veston de pânză albă; numai că pânza e purtată de mai toţi oamenii aproape de piele.

Foarte adevărat. Gândul acesta mi-a venit şi mie, în curând; căci n-aveam câtuşi de puţin intenţia de a ocoli numai în cămaşă Capul Horn –

ar fi însemnat să navighez fără vele.

De aceea, mi-am împodobit pe dinăuntru haina cu o sumedenie de petice şi căpeţele – ciorapi vechi, craci de pantaloni uzaţi şi alte asemenea zdrenţe – până când a ajuns să fie groasă şi ţeapănă ca pieptarul căptuşit cu vată al regelui Iacob[13], pieptar prin care n-ar fi putut pătrunde niciun pumnal; cred că nicio cămaşă, de zale n-ar fi putut să fie mai ţeapănă decât cojocelul meu.

Până-aici, e bine. Dar spune-

mi, rogu-te, Cojocel Alb, cum îţi propui să te fereşti de ploaie şi de umezeală: în acest *grego* vătuit al dumitale? Nu cumva zici că pufoaica asta făcută din petice e un „mackintosh”[14], nu cumva pretinzi că-i impermeabilă?

Nu, amice! Tocmai asta-i buba, că scumpul meu cojocel nu era mai impermeabil decât un burete. Într-adevăr, mi-l căptuşisem cu atâta nepricepere, încât pe ploaie deveneam un fel de sugativă universală, uscând până şi parapetul de care mă

rezemam. În zilele ploioase, nemiloşii mei camarazi obişnuiau chiar să se lipească de mine; într-atât de puternică era atracţia capilară exercitată de cojocul acela nefericit asupra tuturor stropilor de ploaie. Curgeau din mine şiroaie, ca dintr-un curcan pus la frigare; şi mult timp după ce furtuna se potolea, iar soarele îşi arăta faţa, eu încă mai umblam învăluit într-o negură scoţiană; când ceilalţi se bucurau de vreme frumoasă, eu aveam parte de aceiaşi

vreme rea!

Da, vai mie! Ud leoarcă şi greoi, ce povară devenea pentru mine cojocul acela; mai cu seamă când eram trimis sus pe catarg! Mă târam atunci pas cu pas, de parc-aş fi tras lanţul de ancoră. N-aveam răgazul să-l smulg de pe mine şi să-l lepăd, căci pe timp de furtună nu e îngăduită nicio zăbavă. Nu! trebuie numai să te caţeri, fie că eşti rotofei sau sfrijit; – oricât de greu ai atârna în cântar. Şi astfel, din propria-mi persoană, multe ploi s-au putut urca din nou la

cer, potrivit legilor naturale.

Să se ştie însă că eram crunt dezamăgit de zădărnicirea planurilor mele privitoare la acest cojocel. Intenţia mea fusese de a-l face să fie cu totul impermeabil, cu ajutorul unui strat de vopsea. Dar soarta e totdeauna vitregă cu noi, cei lipsiţi de noroc. Marinarii furaseră atâta vopsea pentru a-şi impregna pantalonii şi hainele de lucru, încât în momentul când eu – om cinstit – isprăvisem cu vătuitul cojocului, cutiile cu vopsele fuseseră puse sub

lacăt, folosirea lor fiind interzisă.

— Uite ce e, Cojocele Alb, nu poţi căpăta niciun pic de vopsea, mi-a zis Moş Periuţă, şeful *magaziei de pituri.*[15]

Astfel încât cojocelul meu a rămas bine peticit şi căptuşit, dar cam poros, iar în câte o noapte întunecoasă, strălucea ca Domniţa Albă din Avenel[16]!

CAPITOLUL II

În drum spre patrie

— Întregul echipaj, vira ancora! Manevraţi cabestanul!

— Ura, băieţi, suntem în drum spre patrie!

În drum spre patrie! Ce frumos sună! V-aţi aflat vreodată în drum spre patrie? Nu? Atunci grăbiţi-vă! Zburaţi pe aripile dimineţii, sau cu pânzele unei corăbii, spre regiunile cele mai depărtate ale pământului. Zăboviţi pe-acolo un an sau doi şi pe

urmă, auzindu-l pe cel mai ţâfnos boţman[17] cum strigă din rărunchi aceste cuvinte magice, veţi jura că „nici harfa lui Orfeu nu-i mai plăcută la auz”.

Totul era gata – bărcile erau ridicate la bord, aripile[18] erau pregătite, viratorul[19] la fel, manelele cabestanului[20] se aflau la locurile lor, scara de bord adăsta dedesubt. Plini de voie bună, ne-am aşezat la masă. La popotă, secunzii îşi treceau unul altuia sticla cu

vin vechi de Porto, închinând în sănătatea prietenilor. Pe întrepunte[21] elevii-ofiţeri căutau să împrumute bani pentru a-şi achita datoriile faţă de spălătoreasă şi de alţi creditori. Pe dunetă[22], căpitanul privea în direcţia vântului, iar în măreţia şi inaccesibila-i cabină, temutul şi puternicul comandor şedea falnic şi tăcut, ca statuia lui Jupiter la Dodona.

Eram cu toţii îmbrăcaţi în straiele noastre cele mai bune şi mai mândre; gulerele de un

albastru pur ale bluzelor noastre erau răsfrânte pe umeri, aidoma unor fâşii de cer azuriu; iar pantofii ni-erau atât de săltăreţi şi de jucăuşi, încât ţopăiam în timp ce mâncam.

Ne adusesem merindea pe punte, între tunuri, şi şedeam acolo, picior peste picior. Te-ai fi putut crede în apropierea unor ferme şi păşuni, auzind măcăitul raţelor, cotcodăcitul găinilor, gâgâitul gâştelor, mugetul boilor şi behăitul mieilor îngrămădiţi în ţarcuri, pe punte, pentru a asigura

hrana ofiţerilor. Zgomotele astea erau mai degrabă rurale decât nautice şi-i aminteau fiecăruia de vechea-i casă părintească de pe uscat, de ulmii bătrâni şi încovoiaţi, de dealul pe care se juca în copilărie şi de malurile semănate cu orz ale gârlei în, care se scălda.

— Întregul echipaj, vira ancora!

La auzul acestui ordin, ne-am repezit cu toţii la cabestan şi am început să-i învârtim manelele. Fiecare dintre noi era un Goliath, fiecare tendon

un odgon!

Iar cabestanul se rotea ca un glob în cadenţa paşilor noştri ritmaţi de un fluier, până când cablul, întins de sus până jos, vârî vasul cu nasul în apă.

— Vira! Desfaceţi manelele şi întindeţi velele! Zis şi făcut! Oamenii care manevraseră manelele, filaseră lanţurile sau le strânseseră, se repeziră acum pe scări spre braţele de vergă şi spre fungi[23], în timp ce, aidoma unor maimuţe pe crengile unui palmier, întinzătorii de vele alergau pe

vergi ca pe nişte ramuri groase; velele cădeau – nori albi din eter – vele-gabier, vele-zburător, vele rândunică[24], – iar noi alergam târând după noi fungile, până ce toate pânzele erau întinse.

— Înapoi la manele!

— Trageţi, băieţi, trageţi tare!

Cu opinteli şi icnete, am tot tras aşa, până când, la prova, căzură câteva mii de livre de fier vechi – ancora noastră.

Unde se afla în clipa aceea Cojocel Alb?

Se afla acolo unde trebuia să

fie. Cojocel Alb întinsese vela-rândunică, o velă fixată atât de sus, încât ai zice că-i aripa albă a unui albatros.

Cojocel Alb fusese luat el însuşi drept un albatros, în clipa când sărise pe ameţitorul braţ de vergă!

CAPITOLUL III

O privire asupra principalelor cinuri în care e împărţit echipajul unui vas de război

După ce-am pomenit locul unde se afla Cojocel Alb, se cuvine să arătăm cum de-a ajuns el să fie trimis acolo.

Oricine ştie că pe un vas comercial marinarii sunt împărţiţi în carturi – cartul de la tribord şi cel de la babord –, iar noaptea lucrează în

schimburi. Acelaşi program e folosit şi pe toate vasele de război. Dar, pe un vas de război există, pe lângă această împărţire, şi alte clasificări, dictate de numărul mare al oamenilor, şi de necesitatea preciziei şi disciplinei. La cele trei gabii[25] sunt repartizate echipe speciale. Mai mult încă, la ridicarea ancorei, sau la orice altă manevră care necesită participarea tuturor oamenilor, anumiţi membri ai echipelor pomenite sunt repartizaţi la fiecare din vergile gabiilor. Şi astfel, când

se dă ordinul ca vela-rândunică să fie întinsă, Cojocel Alb aleargă să-l execute – numai el, nu altcineva, în asemenea momente echipe speciale staţionează pe cele trei punţi ale vasului, şi unii dintre oameni primesc sarcini speciale, pe lângă cele ale întregii echipe. De asemenea, când se schimbă murele, când se terţarolează[26] velele sau când se execută manevra de ancorare, fiecare dintre cei cinci sute de membri ai echipajului unei fregate îşi

cunoaşte locul, şi poate fi găsit fără greş acolo. El nu vede şi nu face nimic altceva, nu se va clinti din locul acela până ce moartea sau vreun om cu epoleţi nu-i va porunci să plece. Şi totuşi există momente când, din pricina neglijenţei ofiţerilor, se produc unele excepţii de la această regulă: O situaţie destul de gravă, provocată de o asemenea neglijenţă, va fi relatată într-un capitol viitor.

În lipsa acestor reguli, echipajul unui vas de război n-ar mai fi altceva decât o

gloată, mai greu de stăpânit în cursul manevrelor de scoatere a pânzelor pe timp de furtună, decât a fost lordul George Gordon în clipele când dărâma palatul lordului Mansfield[27].

Dar nu numai atât. Pe lângă postul pe care-l ocupa la vela-rândunică atunci când toţi mateloţii erau puşi să întindă velele, şi pe lângă îndatoririle speciale ce-i reveneau în momentul schimbării murelor, sau al ancorării vasului, Cojocel Alb făcea parte în mod permanent din cartul de la tribord, – una din cele două

mari subdiviziuni ale echipajului. În acest cart, el era trimis, împreună cu alţi marinari, pe gabierul mare[28], unde erau gata oricând să execute orice ordin privitor la partea de mai sus de coloană a arborelui mare. Căci partea de jos, până la punte, a arborelui mare cădea în grija altei echipe.

Oamenii din fiecare cart – atât din cartul de la tribord cât şi din cel de la babord – repartizaţi la gabierele mari ale arborelui trinchet, arborelui artimon şi arborelui

mare,[29] sunt organizaţi în echipe care se schimbă la intervale fixe; iar împreună ei schimbă întregul cart de la babord.

Pe lângă aceşti oameni de pe gabiere, care sunt îndeobşte recrutaţi dintre marinarii activi există aşa numita „rezervă”, alcătuită îndeobşte din veterani, şi amplasată la teuga[30]; verga trincei[31], ancorele şi toate pânzele bompresului[32] se află în grija lor.

Oamenii aceştia sunt nişte

bătrâni lupi de mare, aleşi dintre cei mai căliţi mateloţi de pe vas. Ei îţi cântă romanţe c a *Of, golful Biscaya!* sau altele care, când le-asculţi pe ţărm, în vreo cârciumă, te fac să comanzi o oală cu catran…

Nu se mai satură să înşire la poveşti despre Decatur[33], Huli[34] şi Bainbridge[35], şi ascund la sân rămăşiţe din „Coastele” de Fier[36], aşa cum catolicii poartă aşchii din sfânta cruce. Pe ei, unii ofiţeri nu-i înjură niciodată, oricât de mult i-ar spurca pe ceilalţi. E o

plăcere să te uiţi la grenadirii aceştia navali, care-au făcut parte din „vechea gardă”, şi cărora vântul le-a azvârlit peste bord multe pălării ceruite.

Unii dintre tinerii aspiranţi îndrăgesc şi caută societatea acestor oameni, de la care pot învăţa arta marinăriei ca de la nişte veterani pe care-i respectă, în măsura în care mai păstrează în sufletele lor asemenea simţăminte, ceea ce nu se poate spune despre toţi aspiranţii.

Vin apoi cei din

„ariergardă”, instalaţi pe puntea superioară pupa[37]; sub comanda „maiştrilor” lor, ei au grijă de vela mare[38] şi de brigantină[39] şi ajută la halarea[40] braţului vergii mari şi a altor manevre curente de la pupa vasului.

Muncile atribuite „ariergărzii” fiind relativ uşoare şi necerând prea multă pricepere în arta marinăriei, ea e alcătuită îndeosebi din oameni ai uscatului, mai puţin robuşti şi mai puţin curajoşi

decât ceilalţi membri ai echipajului; în schimb sunt aleşi mai cu seamă cei care au o ţinută corectă, deoarece lucrează pe puntea superioară. Mai toţi sunt, de aceea, nişte tineri firavi, blânzi la înfăţişare şi spilcuiţi, care nu atârnă prea greu pe-o parâmă, dar în schimb atârnă greu în ochii doamnelor ce se nimeresc să viziteze vasul. Ei îşi petrec mai tot timpul citind romane şi povestiri, sporovăind despre aventurile lor amoroase, şi făcând comparaţii între deziluziile

sentimentale ce i-au împins în braţele nemiloasei flote. Într-adevăr, mulţi dintre ei par să se fi învârtit într-o societate foarte aleasă. Sunt întotdeauna curaţi şi manifestă o adâncă scârbă faţă de găleata cu catran, în care nu li se cere niciodată, sau aproape deloc, să-şi vâre degetele. Tot fudulindu-se cu croiala pantalonilor şi cu strălucirea mantalelor lor, au ajuns să fie porecliţi de către ceilalţi membri ai echipajului, „filfizoni ai mării” şi „ciorapi de mătase”.

Vin apoi oamenii de pe puntea tunurilor[41], care halează şcotele[42] de la pupa spre mijlocul vasului şi execută muncile cele mai murdare, ca de pildă scurgerea apei sub bocaporţi[43]. Nenorociţii ăştia, numiţi şi „mijlocaşi”, nu pun niciodată piciorul pe vreo grijea[44] şi nu se încumetă să treacă peste parapetul vasului. „Ţărănoi” ’ sadea, cu părul încă plin de pleavă, ei sunt repartizaţi la paza coteţelor de găini, a

cocinilor de porci şi a magaziilor de cartofi – o treabă ce li se potriveşte de minune. Acestea sunt instalate de-obicei în mijlocul punţii tunurilor, între bocaportul prova şi bocaportul principal – un spaţiu atât de întins, încât seamănă cu o piaţă dintr-un orăşel. Sunetele melodioase ce se aud de-acolo le storc lacrimi „mijlocaşilor”, amintindu-le de cocinile de porci şi de straturile de cartofi ale fermei părinteşti. Un om care nu-i bun de nimic altceva, e totuşi destul de bun ca să lucreze pe

puntea tunurilor. De unde, faima de drojdie a echipajului, pe care-o au aceşti „mijlocaşi”.

Cu trei punţi mai jos, dai peste oamenii din cală, nişte troglodiţi care scormonesc printre poloboace, butoaie şi colaci de parâmă, aidoma unor iepuri în cotineţele lor. Întocmai ca minerii din Cornwall, ei se spală mereu de funingine, şi au o paloare de strigoi. Nu ies decât foarte rar pe punte, ca să se prăjească la soare. Deşi fac poate de cincizeci de ori ocolul lumii, văd cam tot atâta din ea cât a

văzut Iona în pântecele balenei. Sunt nişte oameni trândavi şi greoi, iar când poposesc pe uscat după o lungă călătorie, ies la lumină ca ţestoasele din grotele lor, sau ca urşii din bârlogurile în care-au hibernat. Nimeni nu le ştie numele acestor oameni, care după o călătorie de trei ani, încă îţi mai rămân nişte străini. Pe timp de furtună, când toţi marinarii sunt chemaţi să salveze vasul, ei ies la iveală ca misterioşii bătrâni ai Parisului în toiul masacrului din septembrie[45]: fiecare se

întreabă cine-or fi, şi de unde vin, dar ei dispar în chip la fel de misterios, şi nu-i mai vede nimeni până nu se produce vreun alt cataclism.

Acestea sunt principalele categorii în care se împarte echipajul unui vas de război; dar muncile de rând sunt atât de numeroase, încât ar fi nevoie de-un cronicar neamţ pentru a le înregistra pe toate.

Nu vom spune nimic aici despre ajutoarele boţmanului, tunarului şef, maistrului lemnar, velarului şi armurierului, nici despre

sergentul şi caporalii de bord, despre timonieri şi intendenţi, despre şefii de gabie şi şefii de cală, despre dogari, zugravi şi spoitori, despre stewardul căpitanului şi stewardul comandorului, despre bucătarii acestora şi bucătarii echipajului, despre curieri şi infirmieri, despre băieţii care fac paturile şi hamacele, şi despre mulţi alţii, ale căror îndatoriri sunt precis stabilite.

Tocmai din pricina acestei nesfârşite liste de sarcini, un marinar care păşeşte pentru prima oară la bordul unui vas

de război are nevoie de o memorie bună; şi cu cât e mai priceput la aritmetică, e cu atât mai bine pentru el.

Cojocel Alb a stat multă vreme cufundat în socoteli în legătură cu diferitele „numere” primite de el din partea primului secund. În primul rând, acesta i-a dat numărul echipei cu care lua masa; apoi numărul la care trebuia să răspundă când se făcea apelul marinarilor de cart; pe urmă, numărul hamacului în care dormea; după aceea, numărul tunului la care era repartizat;

şi multe alte numere, ce i-ar fi luat până şi lui Jedediah Buxton[46] oarecare timp ca să le rânduiască în batalioane, înainte de a le putea aduna. Şi toate aceste numere trebuiau să fie temeinic memorate, căci altminteri era vai de cel ce le uita.

Imaginaţi-vă acum un marinar cu totul neobişnuit, cu hărmălaia de pe un vas de război, păşind pentru prima oară la bordul unui asemenea vas şi silit să-şi bage-n cap toate aceste numere. Chiar înainte de a le auzi, el este

gata ameţit de zgomotele neobişnuite care-i răsună în urechi, prefăcându-i-le într-un fel de clopotniţe. Pe puntea tunurilor parc-ar trece o mie de care de luptă. Matelotul nostru aude treapădul puşcaşilor marini, care-şi zăngănesc săbiile de abordaj şi înjură de mama focului. În jurul lui ajutoarele boţmanului fluieră de zor, parc-ar fi nişte şoimi care cârâie speriaţi de furtună, iar zgomotele stranii ce se-aud de sub punţi îi aduc aminte de bolboroseala unui vulcan. Bietul matelot se

fereşte de zgomotele astea, ca un nou recrut de-o ploaie de obuze.

Acum nu-i mai folosesc la nimic toate călătoriile pe care le-a putut face în jurul acestui glob acvaterestru, nici experienţele sale arctice, antarctice sau echinoxiale, nici furtunile năpraznice prin care a trecut în largul capului Beach[47] sau în largul capului Hatteras[48]. Trebuie să o ia de la început, pentru că nu ştie nimic; elina şi ebraica nu-l pot ajuta, deoarece limba pe care-o

învaţă acum nu are nici gramatici, nici lexicoane.

Priviţi-l în timp ce păşeşte printre rândurile bătrânilor războinici ai oceanului; observaţi-i expresia năucă, gesturile dezaprobatoare, privirea arogantă ca aceea a unui scoţian la Londra, – parc-ar striga: „Imploraţi iertare, nobili seniori!”. E cu totul buimăcit şi nedumerit. Iar când primul secund, a cărui datorie este de a-i întâmpina pe noii veniţi şi de a le repartiza locurile, când ofiţerul acesta – care nu este

dintre cei mai blânzi şi mai amabili – îi mai dă, colac peste pupăză, şi atâtea numere ca să le memoreze – 246, 139, 478, 351 – bietul om simte nevoia s-o ia din loc.

De aceea, voi, care aveţi de gând să vă îmbarcaţi pe un vas de război, studiaţi bine matematica şi cultivaţi-vă temeinic memoria!

CAPITOLUL IV

Jack Chase

Prima noapte de după ieşirea noastră din port a fost o noapte luminoasă, cu clar de lună; fregata luneca lin pe apă, cu toate bateriile-i grele.

Eram de cart pe gabie, unde mă bucuram de relaţii excelente cu colegii mei. Oricum ar fi fost ceilalţi mateloţi, cei de-aici erau nişte oameni aleşi, care merită să fie prezentaţi cititorului.

În primul rând, Jack Chase, nobilul nostru şef de gabie. Era un englez, un englez sadea, înalt şi bine legat, cu ochii limpezi şi deschişi, cu o frunte

lată şi frumoasă şi o barbă castanie, bogată, şi fără pereche de inimos şi viteaz. Era iubit de marinari şi admirat de ofiţeri; până şi căpitanul îi vorbea cu un aer uşor respectuos acestui om sincer şi fermecător.

În salon sau la teuga era omul cel mai sociabil cu putinţă; nu-l întrecea nimeni la poveşti, nimeni nu cânta cântece mai frumoase ca ale lui şi nimeni nu se ducea mai repede ca el să-şi facă datoria. Avea un singur cusur, îi lipsea un singur lucru – şi anume un

deget al mâinii stângi, pe care şi-l pierduse în marea bătălie de la Navarino[49].

Chase acorda o înaltă preţuire profesiunii sale de marinar şi, stăpânind temeinic toate cunoştinţele privitoare la rosturile unui vas de război, era socotit ca un adevărat oracol. Gabierul mare, asupra căruia prezida, era un soi de oracol din Delphi, la care mulţi pelerini se urcau pentru a-şi vedea risipite nedumeririle sau aplanate divergenţele.

Personajul acesta părea înzestrat cu atâta bun simţ şi

cu atâta omenie, încât a nu-l îndrăgi însemna a-ţi da pe faţă ticăloşia. Le-am mulţumit stelelor sub zodia cărora mă născusem, pentru norocoasa întâmplare ce mi-l scosese în cale şi-mi îngăduise să stau atât de aproape de el – deşi sub conducerea lui – pe aceeaşi fregată. De la bun început, Jack şi cu mine am fost prieteni.

Scumpul meu Jack, poartă cu tine dragostea mea cea mai aleasă, orişiunde vei fi plutind pe talazurile albastre! Şi Dumnezeu să te

binecuvânteze, orişiunde te-ai afla!

Jack era un adevărat gentilom. Avea o mină grea, dar nu şi o inimă aspră, cum au, prea adesea, oamenii cu palmele delicate. Se purta cu o graţie firească, şi nu era de fel gălăgios, cum sunt de obicei marinarii. Avea un fel politicos şi prevenitor de a te saluta, chiar atunci când îţi cerea doar să-i împrumuţi un briceag. Jack citise toate poeziile lui Byron şi toate romanele lui Scott. Vorbea de Rob Roy[50], de Don Juan[51]

şi de Pelham[52] de Macbeth şi de Ulise; dar, mai presus de orice, era un admirator fervent al lui Camoëns[53]. Era în stare să recite în original părţi întregi, din *Lusiada.* Unde anume îşi dobândise aceste cunoştinţe uimitoare, nu-mi revine mie – umilul lui subaltern – să spun. Pot spune doar că avea cunoştinţe variate, că vorbea multe limbi şi că ilustra cu prisosinţă dictonul lui Carol al V-lea: „Acela care vorbeşte cinci limbi face cât cinci oameni”.

Jack, însă, făcea cât o sută de muritori de rând – făcea cât o mie de oameni, cât o falangă, cât o armată întreagă. El ar fi onorat cu prezenţa lui salonul reginei Angliei. Jack trebuie să fi fost vlăstarul nelegitim al vreunui amiral britanic. Un exemplar mai strălucit al neamului insular al englezilor n-ai fi putut găsi nici în catedrala Westminster, în ziua încoronării unui monarh.

Întreaga lui comportare era în puternic contrast cu aceea a unuia dintre şefii de gabie de la arborele trinchet. Deşi bun

marinar, omul acesta era tipul englezului nesuferit care, cu toate că preferă să trăiască în alte ţări, nu-şi mai încape în piele de atâta mândrie naţională, combinată cu înfumurarea propriei persoane. „Pe când mă aflam la bordul „Viteazului”, aceasta a fost, multă vreme, introducerea cu care omul nostru îşi începea aproape invariabil observaţiile cele mai banale. Marinarii de pe vasele de război obişnuiesc uneori, când li se pare că toate merg anapoda, să se refere la ***ultima croazieră,*** **în cursul**

căreia totul a mers, fireşte „ca pe roate”. „Viteazul” – nume grăitor, între noi fie vorba: – era o navă din flota engleză, la bordul căreia avusese cinstea să slujească. Aluziile lui la această navă erau atât de dese, încât colegii lui au sfârşit prin a căsca de plictiseală la auzul frumosului ei nume. Şi într-o după amiază toridă, în timpul unui calm plat, când omul nostru stătea, ca mulţi alţii, pe spardec[54], şi căsca gura, compatriotul nostru Jack Chase veni la dânsul şi, arătând spre gura-i

deschisă, îl întrebă politicos dacă acesta era sistemul prin care cei de pe vasul Maiestăţii sale Britanice „Viteazul" prindeau muşte? După aceea, n-am mai auzit niciodată pomenindu-se de „Viteazul".

Gabiile unei fregate sunt nişte platforme destul de spaţioase şi confortabile. Având în partea din spate o balustradă, ele alcătuiesc un fel de balcon, unde e foarte plăcut să stai în nopţile tropicale. Între douăzeci şi treizeci de mateloţi pot să se-ntindă acolo, culcaţi pe

vestoane sau pe pânze vechi. Petreceam de minune colo-sus, pe gabie. Ne socoteam cei mai buni mateloţi de pe vas, iar de la înălţimea unde ne cocoţam ne uitam literalmente de sus la nefericiţii de dedesubt, care se târau pe punte, printre tunuri. Eram stăpâniţi în mare măsură de acel sentiment denumit *esprit de corps*[55] pe care-l vei găsi întotdeauna, într-un grad sau altul, la diferitele secţiuni ale echipajului de pe-un vas de război. Noi, oamenii de pe gabii, eram fraţi, şi ne dăruiam

unul altuia, cu o deplină libertate.

Cu toate astea, abia intrasem în această confrerie de oameni aleşi, când am descoperit că Jack Chase, căpetenia noastră, era ca orice muritor răsfăţat de semenii săi şi înzestrat cu darul prorocirii – niţeluş cam dictatorial, nu pentru că ar fi fost tiranic sau agresiv din fire, ci pentru că, dintr-o pornire egoistă, simţea nevoia să ne îndrepte purtările şi să ne îmbunătăţească gusturile, ca să nu-l facem de ruşine.

Ne cerea să ne punem pălăria într-un anumit unghiu, ne învăţa cum să ne facem nod la eşarfă, şi nu ne lăsa să purtăm pantaloni de bumbac; de asemenea, ne dădea lecţii de artă marinărească şi ne conjura, solemn, să evităm societatea oricărui matelot bănuit că ar fi lucrat pe o balenieră. Jack Chase nutrea împotriva marinarilor de pe baleniere scârba neostoită a unui adevărat matelot din flota de război. Sărmanul Tubbs poate confirma cele spuse de mine.

Tubbs era un ins lung şi deşirat, din Vineyard[56], care lucra în „ariergardă” şi vorbea necontenit despre hârdaie cu spermanţet, despre Nantucket, despre bărci spintecate şi despre Japonia. Nimic nu-l putea sili să tacă, iar comparaţiile pe care le făcea erau totdeauna pline de venin.

Jack îl detesta din toată inima pe acest Tubbs. Spunea că-i un parvenit, şi-un mitocan, şi – lua-l-ar Dracu – lucrase pe o balenieră! Dar, aşa cum se-ntâmplă cu mulţi oameni care-au fost acolo

unde *tu* n-ai putut să fi, sau care-au văzut ceea ce *tu* n-ai putut să vezi, Tubbs avea, din pricina experienţelor sale pe baleniere, aerul că se uită de sus la Jack, întocmai cum se uita Jack la el – ceea ce îl scotea din sărite pe vrednicul nostru staroste..

Într-o noapte, acesta îmi porunci, clipind din ochi cu subînţeles, să cobor pe punte şi să-l poftesc pe Tubbs să vină sus, la o parolă. Măgulit de atare cinste – căci noi eram oarecum pretenţioşi şi nu făceam oricui asemenea

invitaţii – Tubbs se grăbi să se caţere în arboradă, părând cam ruşinat de prezenţa lui în mijlocul augustei societăţi a oamenilor din cartul de pe gabierul mare. Totuşi, politeţa lui Jack îl ajută să nu se mai simtă stingherit. Se pare însă că în lumea asta n-are rost să fii politicos cu *unii* oameni; Tubbs era unul dintre aceşti oameni. Abia începuse ţopârlanul să se simtă la largul lui, că se şi porni să-i laude, ca de obicei, pe vânătorii de balene, zicând că numai ei merită să poarte numele de

marinari. Jack rabdă ce răbdă, însă când Tubbs începu să ponegrească echipajul de pe vasele de război, mai cu seamă pe oamenii de pe gabii, simţul dreptăţii îl făcu să sară ca ars şi să se repeadă la Tubbs:

— Nantucketez nenorocit! Precupeţ de untură de peşte! Ciur de spermanţet! Pescar de stârvuri! Îndrăzneşti să vorbeşti de rău vasele de război? Păi, nemernicule, un vas de război e, faţă de-o balenieră, ce-i o metropolă pe lângă un târguşor sau un sat! Vasul de război, iată unde

pulsează adevărata viaţă, iată unde poate omul să se veselească şi să fie om! Dar tu, mocofanule, ce ştiai tu înainte de-a te îmbarca pe „Andrew Miller”? Ce ştiai tu despre puntea tunurilor, despre trecerea-n revistă a echipajului lângă cabestan, despre împărţirea în carturi, despre chemarea la masă? Oare ai băut tu vreodată grog pe puntea unsuroasă a corăbiei tale afurisite? Ai iernat tu vreodată la Mahon?... Păi, nici măcar poveştile pe care le spun marinarii din flota

comercială despre cutiile de ceai aduse din China, sau despre poloboacele de zahăr aduse din Indiile de vest, ori despre pieile de focă aduse din Shetland, da, nici măcar poveştile lor nu se compară cu ce putem spune noi, despre viaţa pe-un vas de război! Mă, cap de berbec! Află, cap de berbec, c-am navigat sub comanda unor lorzi şi marchizi! Şi regele celor două Sicilii mi-a trecut prin faţă, pe când stăteam de strajă lângă tunul meu. Tu nu cunoşti decât teuga, nu te-ai frecat

decât de marinarii de rând, n-ai râvnit niciodată la altceva decât să tai nişte porci – căci asta socot eu că-i vânătoarea de balene! – Camarazi de pe gabie, spuneţi şi voi: n-a spurcat oare acest Tubbs blănile de stejar pe care-a călcat, şi n-a pângărit el oceanul de trei ori binecuvântat? Nu şi-a preschimbat oare corabia într-o căldare de fiert grăsime, iar oceanul într-o cocină de balene? Piei din ochii mei, nemernicule şi păgânule! Hai, Cojocele Alb, azvârle-l de-aici!

Nu era însă nevoie de intervenţia mea: copleşit de aceste anateme, sărmanul Tubbs cobora deja, în mare grabă.

Această izbucnire a nobilului meu prieten Jack mă făcuse să tremur tot, sub cojocul meu gros, şi să mulţumesc cerului că nu dădusem în vileag faptul că eu însumi slujisem cândva pe o balenieră; căci, observând prejudecata pe care-o nutresc mateloţii din flota de război împotriva acelei mult-defăimate categorii de

marinari, avusesem înţelepciunea să nu scot o vorbă despre ambarcaţiunile spintecate de balene în largul coastelor Japoniei.

CAPITOLUL V

Jack Chase pe duneta unei corăbii spaniole

Se cuvine să istorisesc aici o întâmplare care, fiind legată de onoarea şi integritatea lui Jack, nu-l va face desigur să scadă în ochii niciunui om de inimă. În cursul acestei expediţii a fregatei „Neversink”, Jack dezertase, iar după un timp fusese prins.

Pentru ce dezertase el oare? Pentru a se sustrage disciplinei navale? pentru a-şi face de cap în vreun port părăsit? pentru a se drăgosti de vreo *signorită?*

Nicidecum. El îşi abandonase fregata dintr-un motiv mult mai înalt şi mai nobil, ba chiar eroic. Deşi pe mare se supunea disciplinei navale, pe uscat era un adept înfocat al drepturilor şi libertăţilor omului. Se dusese aşadar să ia parte la războiul civil din Peru, alăturându-se trup şi suflet cauzei pe care-o socotea dreaptă.

Dispariţia lui trezise cea mai vie uimire în rândurile ofiţerilor, care nu-l bănuiseră că ar fi în stare să dezerteze.

— Cum?! Jack, omul de

nădejde de pe gabierul mare, a fugit? exclamase căpitanul. Nu pot crede una ca asta!

— Jack Chase a şters-o?! oftase un aspirant sentimental din fire. Înseamnă că are o iubită pe undeva – cine ştie ce *signorită* i-a sucit capul!

— Jack Chase nu e de găsit? mârâise un matelot din „Vechea gardă”, unul din oamenii care se pretind profeţi, deşi prorocesc doar trecutul. Puteam să jur c-aşa o să se-ntâmple! Ştiam eu – aş fi putut să bag mâna-n foc – da, era taman tipul de om în stare

s-o şteargă pe furiş. Totdeauna l-am bănuit!

Luni de zile nu se auzi nimic despre Jack; în cele din urmă, fregata ajunse să ancoreze lângă o şalupă militară peruană.

Un ofiţer înalt şi bărbos, îmbrăcat în frumoasa uniformă peruană, se plimba cu un pas marţial pe duneta corăbiei străine, atent la saluturile schimbate în astfel de ocazii de navele a două ţări diferite.

Ofiţerul acela chipeş îl salută cât se poate de

ceremonios pe căpitanul vasului nostru, ducându-şi mâna la chipiul împodobit cu fireturi; după ce-i întoarse salutul, căpitanul nostru îl privi, cam nepoliticos, prin ochean şi exclamă:

— Dumnezeule! El e! Nu-şi poate deghiza mersul! Asta-i barba lui! L-aş recunoaşte chiar în Cochinchina. Hei, pregătiţi o barcă! Locotenente Blink, du-te la bordul acestei şalupe militare şi adu-mi-l pe ofiţerul de colo!

Toţi mateloţii păliseră de spaimă. Cum? Când între

Statele Unite şi Peru domnea o pace atât de precară, să trimiţi la bordul unei şalupe militare peruane un detaşament înarmat ca să aresteze un ofiţer, ziua în amiaza mare? Era o încălcare flagrantă a Dreptului Naţiunilor! Ce-ar fi spus Vattel?[57].

Dar ordinele căpitanului Claret trebuiau să fie executate. Ambarcaţiunea porni aşadar cu detaşamentul înarmat până-n dinţi, sub comanda locotenentului, după ce acesta primise instrucţiuni secrete; cât despre aspiranţii

care asistau la această scenă, se sileau să pară calmi, deşi în realitate se temeau de ce-o să se-ntâmple.

Ajuns la bordul şalupei militare, locotenentul fu primit cu obişnuitele onoruri; între timp, însă, ofiţerul acela înalt şi bărbos dispăruse de pe duneta şalupei. Locotenentul ceru să fie dus la căpitanul vasului peruan; intrând în cabina acestuia, el îl informă că la bordul şalupei sale se afla un membru al echipajului de pe fregata „Neversink” din flota Statelor Unite, şi că

primise instrucţiuni să-l aducă înapoi numaidecât.

Căpitanul şalupei străine îşi răsuci mustaţa, uimit şi indignat totodată, şi spuse ceva în legătură cu neobrăzarea yankee, şi cu faptul că aceasta nu putea rămâne nepedepsită.

Dar locotenentul îşi repetă cu hotărâre în glas cererea, sprijinindu-şi pe masă o mână înmănuşată şi jucându-se cu mânerul sabiei. Cazul fiind înfăţişat cu atâta claritate, iar persoana în cauză fiind descrisă cu atâta precizie,

până la aluniţa de pe-un obraz, nu rămânea nimic altceva de făcut decât ca cererea să fie îndeplinită pe loc.

Drept care, ofiţerul acela chipeş şi bărbos, care-l salutase atât de ceremonios pe căpitanul navei noastre, dar care se făcuse nevăzut la apariţia locotenentului, fu chemat în cabina superiorului său.

— *Don* John, îi spuse acesta, dumnealui afirmă că aparţii de drept, fregatei „Neversink”. E adevărat?

— E adevărat *Don* Sereno,

răspunse Jack Chase, încrucişându-şi cu mândrie pe piept mânecile cu găitane de aur. Şi întrucât ar fi cu neputinţă să ne împotrivim fregatei, mă supun. Locotenente Blink, sunt gata să te urmez. Adio, *Don* Sereno, şi Sfânta Fecioară să te aibă în pază! Ai fost pentru mine un prieten şi un comandant fără seamăn de bun. Sper că-ţi vei mai scărmăna duşmanii vrednici de plâns.

Şi spunând acestea, îşi întoarse faţa şi porni spre ambarcaţiune, care-l duse la

fregată. Căpitanul Claret îl întâmpină pe dunetă, ridicându-şi batjocoritor pălăria, dar aruncându-i în acelaşi timp o privire mânioasă:

— Bine-ai venit, distinsul meu *Don!*

— Sluga dumneavoastră supusă şi pocăită, domnule, da, pocăită domnule căpitan Claret, însă mândră să se pună sub comanda dumneavoastră, spuse Jack, făcând o plecăciune de toată frumuseţea şi azvârlindu-şi apoi peste bord, cu un gest

patetic, spada peruană.

— Redaţi-i slujba numaidecât! porunci căpitanul Claret. Şi acum, domnule, treci la datorie şi îndeplineşte-ţi-o temeinic până la sfârşitul călătoriei, dacă vrei să nu ţi se mai amintească niciodată de fuga dumitale.

Jack păşi prin mulţimea mateloţilor plini de admiraţie, care-i jurară credinţă, pe barba lui de culoarea alunei, ce-i crescuse şi se lungise uimitor de mult în timpul absenţei sale de pe fregată. Ei îi luară chipiul şi haina cu găitane, şi-l

purtară pe umerii lor, într-un alai triumfal de-a lungul punții tunurilor.

CAPITOLUL VI

Ofiţerii de pe dunetă, subofiţerii şi ceilalţi subalterni; unde anume locuiesc ei pe un vas de război; cum trăiesc; poziţia lor socială la bord; şi ce fel de oameni sunt

Am vorbit despre diferitele cinuri în care era împărţit echipajul nostru; de aceea se cuvine să spun ceva şi despre ofiţeri – cine sunt şi ce funcţii au.

Nava noastră era vas-amiral,

ceea ce înseamnă că arbora pavilionul cel mare, – numit şi *bougee* –, simbol al prezenţei la bord a unui comandor, cel mai înalt grad din marina americană. Acest steag nu trebuie confundat cu pavilionul cel lung, o flamură şerpuitoare, arborată de toate vasele de război.

Din pricina unor vagi scrupule republicane împotriva creării de ranguri superioare în Marină, America nu are până-n prezent amirali, deşi aceştia ar putea deveni indispensabili, ca urmare a creşterii numărului

vaselor de război. E ceea ce se va întâmpla cu siguranţă în cazul când America va avea prilejul să folosească flote mari: ea va trebui atunci să adopte oarecum sistemul englez, introducând trei sau patra grade de ofiţeri superiori comandorului – amirali, vice-amirali şi contra-amirali – care să se deosebească între ei prin culorile pavilioanelor lor: roşu, alb şi albastru, corespunzând centrului, avangardei şi ariergardei. Ei ar ocupa ranguri corespunzătoare generalilor, generalilor-

locotenenţi şi generalilor-maiori din armată, la fel cum comandorul e echivalentul gradului de brigadier-general. Aceeaşi prejudecată care împiedică guvernul american să creeze rangul de amiral, ar fi trebuit să împiedice înfiinţarea tuturor gradelor ofiţereşti superioare celui de colonel.

Un comandor american, întocmai ca unul englez, sau ca un „şef de escadră11 francez, este de fapt doar un căpitan, care are sub comanda sa vremelnică un mic număr

de nave, afectate unei misiuni speciale. El nu are un rang permanent, recunoscut de către guvern, deşi uzanţele şi politeţa îl autoriză să-şi păstreze titlul, chiar şi după executarea misiunii.

Comandorul nostru era un bărbat vârstnic şi curajos, care la vremea lui luase parte la multe campanii. Ca locotenent, participase la ultimul război cu Anglia; iar în luptele navale desfăşurate pe lacurile de lângă New Orleans, în ajunul marilor bătălii terestre, primise un glonţ de

muschetă în umăr, glonț pe care-l păstrează până-n ziua de azi, laolaltă cu ochii din cap.

Adeseori, privindu-l pe acest venerabil combatant, mă întrebam cât de dureroasă şi de stranie trebuie să fie senzaţia că umărul tău e un soi de mină de plumb – deşi, la drept vorbind, mulţi dintre noi, oamenii civilizaţi, ne prefacem gurile în adevărate Golconde[58].

Din pricina rănii acesteia, comandorul nostru primea, pe lângă simbria lui, o alocaţie specială pentru plata unei

ordonanţe.

Nu pot spune mare lucru despre comandor: acesta nu s-a arătat niciodată dornic să mă vadă şi nu mi-a făcut nici măcar cinstea unui gest politicos. Dar cu toate că, personal, nu pot spune mare lucru despre dânsul, pot face unele afirmaţii cu privire la felul cum se achita de datoria lui de comandor. În primul rând, mă întreb dacă nu cumva era mut – am grave îndoieli în această privinţă, căci nu l-am auzit niciodată rostind vreun cuvânt. Şi nu

numai că părea mut el însuşi, dar prezenţa lui avea, în chip ciudat, darul de a-i face şi pe ceilalţi să amuţească vremelnic. Apariţia lui pe dunetă părea să încleşteze fălcile tuturor ofiţerilor.

Un alt fenomen în legătură cu el era felul ciudat cum îl evitau toţi. La ivirea epoleţilor lui în partea dinspre vânt a dunetei, ofiţerii adunaţi acolo o porneau invariabil în direcţia contrară, lăsându-l singur. Poate că aducea ghinion, poate că era un fel de Jidov Rătăcitor al oceanului.

Adevăratul motiv era, probabil, faptul că, aidoma tuturor înalţilor demnitari, el considera necesar să-şi susţină demnitatea – o atitudine extrem de penibilă, care presupune cea mai mare jertfă de sine. Atenţia mereu încordată şi vigilenţa pe care le cere afirmarea demnităţii de comandor, vădesc destul de limpede că. În genere, comandorii nu au nicio demnitate reală, în afară de demnitatea înnăscută a oricărui om. E adevărat că, pentru capetele încoronate,

pentru generalissimi, lorzi-amirali şi comandori, e convenabil să se ţină drepţi, şi să se păzească de durerile pricinuite de îndoirea şirei spinării; dar nu-i mai puţin adevărat că poziţia lor e excesiv de incomodă pentru ei înşişi, şi ridicolă pentru o generaţie de oameni luminaţi.

Printre noi, oamenii de pe gabii, se aflau destui flăcăi de ispravă care, dacă-ar fi fost poftiţi la un pahar două în cabina bătrânului comandor, i-ar fi înveselit inima şi i-ar fi tămăduit pe loc străvechea

rană.

Hai, domnule comandor, nu mai face mutra asta acră! Urcă-te, bătrâne, sus pe gabie, şi-o să-ţi spunem o snoavă hazlie.

Eu, unul, mă simţeam mult mai fericit în cojocul acela alb, decât se simţea bătrânul nostru comandor în frumoasa-i tunică cu epoleţi.

Ceea ce-l făcea pe comandor să fie atât de melancolic şi de deznădăjduit era, poate, împrejurarea că avea atât de puţină treabă. Căci întrucât fregata noastră avea un

căpitan, comandorul era de prisos. Cât timp liber o fi avut într-o călătorie de trei ani! câte răgazuri nesfârşite de a-şi cultiva mintea!

Dar, aşa cum ştie oricine, nu se află pe lume cazna mai grea decât trândăvia. Iată de ce comandorul nostru avea un se*cretar particular*, menit să-l ajute. Acesta era un om deosebit de politicos şi de cultivat, cu o înfăţişare foarte plăcută – ai fi zis că-i un ambasador extraordinar venit de la Versailles. El lua masa la popota ofiţerilor şi locuia într-

o cabină mobilată elegant, aidoma cabinetului particular al lui Pelham. Băiatul care-i făcea patul obişnuia să le spună marinarilor tot felul de poveşti despre flautele şi flageoletele secretarului, despre tablourile lui frumoase, cărţile legate în piele, jocurile de şah chinezeşti, butonii de aur, penarele de email, despre nemaipomenitele lui ghete franţuzeşti cu talpa subţire ca o foaie de hârtie parfumată, despre pieptarele lui brodate, sigiliile de ceară roşie cu miros de tămâie, statuetele de

alabastru înfăţişându-i pe Venera şi Adonis, despre tabacherele din carapace de ţestoasă, în care-şi ţinea tutunul de prizat, despre trusele de toaletă frumos încrustate, periile cu mânere de fildeş, piepţenii de sidef, şi despre alte o sută de obiecte de lux risipite în somptuoasa cabină a secretarului.

Mi-a trebuit mult timp1 ca să aflu în ce constau atribuţiunile acestui secretar. Se pare că el scria depeşele trimise de comandor la Washington, precum şi alte

documente. Nu era o muncă prea uşoară, fiindcă unii comandori, deşi nu prea sunt vorbăreţi, au totuşi multe de scris. Foarte adesea, ordonanţa postată la uşa comandorului nostru, îi înmâna primului secund câte o hârtiuţă, salutându-l cu un aer misterios. Totdeauna îmi închipuisem că aceste bileţele trebuie să conţină chestiuni extrem de importante; până când, într-o bună zi, văzând într-o gaură de drenaj un bileţel cam ud şi mototolit, l-am luat şi am citit

următoarele:

„Domnule, astăzi să le dai oamenilor carne proaspătă şi castraveciori acri.

Către locotenentul Bridewell.

Din ordinul Comandorului,

***ADOLPHUS DASHMAN*, secr. part.”**

Era pentru mine o revelaţie, căci judecând după rezerva aproape absolută în care se ţinea comandorul, presupusesem că acesta nu se amesteca niciodată în treburile mărunte ale fregatei,

lăsându-le în seama căpitanului. Dar, cu cât trăim mai mult, cu atât învăţăm a-i cunoaşte mai bine pe comandori.

Să ne întoarcem acum la ofiţerul care, deşi al doilea în grad, este totuşi comandantul cvasi-suprem al navei, în ce priveşte treburile interne ale acesteia. Căpitanul Claret era un bărbat vânjos, corpolent, un soi de Henric al optulea, vesel şi grobian, devenit navigator, dar la fel de maiestuos în cabina lui ca Henric[59] pe tronul său. Căci

o navă e un crâmpei de uscat, rupt de restul lumii, un stat aparte, al cărui monarh e căpitanul.

Statul acesta nu-i o monarhie constituţională, în care dârjii reprezentanţi ai poporului au dreptul să formuleze cereri, şi să-şi arate colţii, când le vine la socoteală; ci este despotic, aidoma Turciei sultanilor. Cuvântul căpitanului e lege; el nu vorbeşte decât pe un ton de poruncă. Stând pe dunetă, îşi exercită puterea absolută, asupra a tot ce poate cuprinde

cu privirea.

Doar luna şi stelele rămân în afara jurisdicţiei sale. El e stăpânul soarelui.

Nu-i amiază, până nu spune el că-i ora douăsprezece. Fiindcă, atunci când ofiţerul cu navigaţia, a cărui sarcină este de a lua relevmentele la amiază, îi raportează ofiţerului de serviciu pe punte, salutându-l cu mâna la pălărie, că e ora douăsprezece, ofiţerul acela îi ordonă unui aspirant să se ducă la cabina căpitanului şi să-i comunice, smerit, sugestiile ofiţerului cu

navigaţia.

— Se raportează că-i ora douăsprezece, domnule căpitan, zice aspirantul.

— Dă de veste, îi răspunde căpitanul.

Crainicul bate de opt ori clopotul de bord, şi abia atunci e ora douăsprezece.

Când căpitanul apare pe punte, subalternii lui se retrag de obicei în partea cealaltă, întocmai ca la apariţia comandorului, şi, îndeobşte, nu se gândesc să-i vorbească despre altceva decât despre navă, aşa cum nu s-ar

încumeta un valet să-l salute pe Ţarul Rusiei pe tron şi să-l poftească la un ceai. Odată ajuns pe mare, căpitanul unui vas de război este, poate, mai îndreptăţit decât oricare alt muritor, să-şi simtă propria importanţă.

Următorul în grad este primul secund, principalul ofiţer de bord. N-am niciun motiv să-l îndrăgesc pe individul care deţinea acest rang la bordul fregatei noastre, căci tocmai el îmi refuzase cererea de a primi cantitatea de vopsea neagră necesară

impregnării cojocului meu alb. Toată apa care mă uda până la piele, îşi avea izvorul la uşa cabinei lui. Cred că nu i-o voi ierta niciodată; fiece junghi reumatic, care continuă să mă înfioare din când în când vine direct de la el. Zeii au faima că sunt milostivi; *ei* l-ar putea ierta, dar pe mila mea să nu conteze! Totuşi, sentimentele mele personale faţă de el, nu mă vor împiedica să fiu obiectiv.

În mai toate privinţele, era un excelent marinar: prompt, precis şi cu autoritate; ca

atare, era foarte potrivit pentru funcţia lui. Primul secund de pe-o fregată trebuie să fie un om energic, capabil să impună disciplina. El răspunde de tot în faţa căpitanului, care l-ar vrea omniprezent – jos în cală, şi sus în arboradă, în acelaşi timp.

Primul secund prezidează masa ofiţerilor, la popota amenajată într-o anumită parte a vasului. Pe o fregată, popota asta ocupă partea din fund a punţii-dormitor. Înăuntru, această încăpere

seamănă mult cu un coridor lung şi lat dintr-un mare hotel; numeroase uşi se deschid de-o parte şi de alta, ducând spre odăile ofiţerilor. N-am avut decât o singură dată ocazia de a o privi bine pe dinăuntru, iar atunci capelanul şedea la masa din mijloc şi juca şah cu locotenentul companiei de infanterie marină. Era pe la amiază, dar încăperea era luminată de lămpi.

În afară de primul secund, la popotă au acces şi ceilalţi secunzi, şase ori şapte la număr pe o fregată, precum şi

ofiţerul cu navigaţia, comisarul de bord, capelanul, medicul, ofiţerii de infanterie marină, şi „profesorul” adică instructorul aspiranţilor. Ei alcătuiesc un foarte agreabil club, căci diversitatea caracterelor lor poate crea o admirabilă entitate socială. Secunzii discută despre luptele navale şi spun anecdote despre lordul Nelson şi Lady Hamilton[60] ofiţerii de infanterie marină vorbesc despre asaltul unor fortăreţe şi despre asediul

Gibraltarului[61]; comisarul de bord aduce o notă de calm acestor discuţii înfierbântate, făcând câte o aluzie la regula de trei simplă; „profesorul” are întotdeauna pregătită o observaţie savantă, sau un vers potrivit din clasici, îndeobşte din Ovid; poveştile medicului despre cazurile de pe masa de operaţie le amintesc în mod oportun tuturor celor prezenţi că sunt nişte muritori, iar vrednicul capelan e gata oricând să-i consoleze, cu poveţe pioase.

Se înţelege că aceşti domni

se asociază pe un picior de perfectă egalitate socială.

Urmează la rând subofiţerii, între care se includ boţmanul, tunarul-şef, dulgherul şi velarul. Deşi aceşti domni umblă îmbrăcaţi în mantale lungi şi poartă la butonieră cocarda cu ancoră, ofiţerii nu-i socotesc, tehnic vorbind, nişte „domni”. Primul secund, capelanul, sau medicul de bord, bunăoară, nu s-ar gândi niciodată să-i invite la masă. În limbaj marinăresc, aceşti subofiţeri îşi au locul la nara de ancoră[62]; ei au mâinile

aspre, iar dulgherul şi velarul înţeleg să contribuie activ la lucrările pe care sunt chemaţi să le supravegheze. Ei iau masa împreună. Invariabil patru la număr, nu sunt puşi niciodată în situaţia de a juca *whist* cu o „mână moartă”.

În aceeaşi categorie se înscriu şi aspiranţii de marină, sau elevii-ofiţeri. Băieţii aceştia sunt trimişi pe mare cu scopul de a deveni comandori; iar pentru a deveni comandori, mulţi dintre ei consideră neapărat necesar să înceapă prin a mesteca tutun, a bea

rachiu cu apă, şi a-i înjura pe mateloţi. Întrucât sunt primiţi la bordul unei nave exclusiv cu scopul de a face şcoală şi de a învăţa îndatoririle unui secund şi întrucât nu au nimic special de făcut până nu le învaţă temeinic, ei sunt, practic vorbind, de prisos pe vas. Şi fiindcă, pe o fregată cu un echipaj numeros, le stau mereu în drum atât mateloţilor cât şi ofiţerilor, în Marină s-a născut proverbul că un om de prisos „încurcă lumea la fel ca un aspirant”.

Pe timp de furtună, când

sunt chemaţi toţi marinarii, iar puntea e un furnicar de oameni, „micii aspiranţi” aleargă de colo-până colo, buimăciţi şi, neavând nimic de făcut, înjură de mama focului şi dau din picioare ca nişte apucaţi. Unii dintre ei o fac pe copiii teribili, punându-şi pălăria hoţeşte şi luându-şi o mutră fioroasă, de parc-ar fi nişte cocoşi bătăioşi. Mari consumatori de ulei de Macassar şi de balsam de Columbia, ei adoră favoriţii şi, uneori, aplicându-şi pomenitele unsori, se întind la

soare pentru a-şi spori fertilitatea bărbiilor.

Cum unica metodă de a învăţa să comanzi este aceea de a învăţa să te supui, pe un vas de război s-a statornicit obiceiul ca tinerii aspiranţi să fie veşnic muştruluiţi de către secunzi; deşi n-au nicio destinaţie precisă, ei sunt veşnic „pe drum”, şi nu ajung niciodată. În anumite privinţe, aspiranţii o duc aproape mai greu decât marinarii înşişi. Ei sunt folosiţi ca mesageri şi comisionari de către superiorii lor.

— Domnule „Dezgheţatu”, strigă un ofiţer către un june aspirant.

Acesta se apropie de ofiţer şi-şi duce mâna la pălărie, încremenind într-o atitudine de aşteptare respectuoasă.

— Du-te şi spune-i boţmanului că am nevoie de el, îi porunceşte ofiţerul.

Însărcinat cu această misiune periculoasă, aspirantul porneşte grăbit, şi mândru ca un rege.

Aspiranţii îşi au sediul într-un salon de la prova, unde şi mănâncă, la o masă acoperită

cu un ştergar de pânză. Li se pune în faţă un serviciu de oţet şi untdelemn şi sunt serviţi de câţiva băieţaşi (aleşi din echipajul vasului); câteodată beau cafea din ceşti de porţelan. Dar în ciuda tuturor acestor rafinamente moderne, recuzita clubului lor suferă uneori stricăciuni jalnice. Porţelanul se sparge; cafetiera lăcuită se crapă ca ulcica de tinichea dintr-o cârciumă; furculiţele cu trei dinţi ajung să semene cu nişte scobitori (şi chiar sunt folosite ca atare); cuţitele se tocesc ca

nişte ferăstraie, iar faţa de masă e trimisă la velar ca s-o cârpăcească. Aspiranţii aceştia seamănă de fapt cu nişte studenţi din anul întâi sau doi, care locuiesc în clădirile colegiului lor, – cel puţin aşa dau impresia, mai ales prin gălăgia pe care-o fac. Salonul lor zumzăie ca un stup, sau ca o grădiniţă de copii într-o zi fierbinte de vară, când instructoarea aţipeşte, cu o muscă pe nas.

Pe o fregată, popota – refugiul secunzilor – se află în imediata vecinătate a

salonului aspiranţilor, pe aceeaşi punte. De multe ori, dimineaţa, foarte devreme, când se trezesc – cum obişnuiesc mai toţi tinerii – şi încep să bată din picioare în hamacele lor sau să alerge, în cămăşile lor de noapte, pe punte, primul secund le aţine calea, cu vreo remarcă de felul acesteia:

— Domnilor, sunt de-a dreptul uimit. Încetaţi cu zbenguiala asta! Domnule „Dezgheţatu”, ce faci acolo, la masă, fără pantaloni? Înapoi în hamacul dumitale,

domnule! Să nu mai văd una ca asta! Domnilor, dacă veţi mai tulbura liniştea popotei, să ştiţi că veţi avea de-a face cu mine!

Şi spunând acestea, încărunţitul secund se retrage în culcuşul din cabina lui, aidoma căpeteniei unei familii numeroase după ce-a ieşit, în halat şi papuci, ca să potolească zarva matinală a copiilor.

După ce-am coborât de la comandor la aspirant, ajungem în sfârşit la o categorie de oameni greu de

definit, care alcătuiesc la rându-le un „club” aparte, în raport cu restul echipajului. În acest „club” sunt vărsaţi diverşi subalterni – printre care sergentul de bord, stewardul comisarului de bord, caporalii şi sergenţii de marină,precum şi magazionerii; ei alcătuiesc laolaltă prima pătură aristocratică suprapusă marinarilor de rând.

Sergentul de bord e un soi de comisar de poliţie, îmbrăcat în straie civile, dar uşor de recunoscut, după bastonul pe

care-l poartă. E omul pe care-l urăsc toţi marinarii. Îndatoririle lui sunt cele de totdeauna ale informatorului de profesie şi ale vânătorului de delicvenţi, de pretutindeni. Puterea lui este suverană pe puntea-dormitor, unde descoperă orice pată de grăsime făcută de bucătari, şi-i zoreşte pe cei zăbavnici, scoţându-i afară prin bocaporţi, atunci când e chemat la apel întreg echipajul. El trebuie să fie un adevărat Vidocq[63] în ce priveşte vigilenţa. E o slujbă

pe cât de necruţătoare, pe atât de ingrată. În nopţile întunecoase, mai toţi sergenţii aceştia de bord sunt cu ochii în patru, pentru a se feri de ghiulelele grele, aruncate prin bocaporţi, drept în capul lor.

Caporalii de bord sunt ajutoarele lor de nădejde.

Sergenţii de marină sunt îndeobşte nişte vlăjgani cu spinarea dreaptă şi cu buza de sus ţeapănă, şi-s foarte pretenţioşi în gusturile şi preferinţele lor.

Magazionerul-şef e un personaj care are un soi de –

birou în magazia prova, printre butoaiele cu catran. Voi mai vorbi despre el în curând.

Cu excepţia ofiţerilor pomeniţi mai sus, ceilalţi ofiţeri nu iau masa separat de restul echipajului. Aşa-zişii „subofiţeri”, adică ajutoarele boţmanului, tunarului-şef, dulgherului şi velarului, ca şi şefii de gabie, şefii teugii „ariergărzii”, magaziei prova şi magaziei principale, precum şi timonierii, iau cu toţii masa la un loc cu echipajul, iar în flota americană nu se deosebesc-de marinarii de rând

decât prin solda ceva mai mare pe care-o primesc. Dar în marina engleză, ei poartă cusute, pe mânecile vestoanelor lor, coroane şi ancore, în chip de însemne. În marina franceză ei pot fi recunoscuţi după tresele de lână purtate în acelaşi loc, şi asemănătoare acelora care-i disting pe caporalii şi sergenţii din armată.

După cum se vede, masa este criteriul rangului în lumea de pe-un vas de război. Comandorul mănâncă singur, fiind singurul om cu acest

rang pe vas. La fel şi căpitanul. Dar ofiţerii, aspiranţii şi marinarii mănâncă în respectivele lor „cluburi”, înlăuntrul cărora sunt egali între ei.

CAPITOLUL VII

Micul dejun, Prânzul şi Cina

Nu numai masa este un criteriu al rangului la bordul unui vas de război, ci şi ora mesei. Cel care ia masa cel mai târziu este personajul cel mai important; iar acela care ia masa cel mai devreme, e socotit cel mai puţin important. Pe un vas-amiral, comandorul prânzeşte în genere pe la orele patru sau cinci; căpitanul pe la trei; secunzii pe la două; pe când *poporul* (denumire prin care

sunt desemnaţi marinarii de rând în terminologia ofiţerească) se aşază exact la amiază la masa cu carne sărată.

Precum se vede, în timp ce regii şi lorzii mării iau masa la ore destul de târzii – vătămându-şi astfel, treptat, funcţiile digestive – marinarii de rând, sau *poporul*, îşi ocrotesc organismul, respectând demodata dar sănătoasa oră douăsprezece a Elizabethanilor, garantată şi de Franklin[64].

Ora douăsprezece! Miezul

firesc, cheia de boltă şi în acelaşi timp inima zilei. La această oră, soarele a ajuns în creştetul muntelui său şi, întrucât pare să stea suspendat o clipă acolo, înainte de-a porni la vale pe celălalt versant, e logic să presupui că s-a oprit ca să prânzească, dând astfel un înalt exemplu întregii omeniri. Restul zilei poartă numele de „după amiază”, în englezeşte *afternoon*, un vechi şi frumos cuvânt saxon, al cărui sunet te duce cu gândul la un pui de somn tras lângă parapetul de

sub vânt, într-o zi de vară, când pe mare se târăsc brize uşoare, iar în depărtare lunecă delfini visători.

După amiază! **Cuvântul te lasă să înţelegi că-i vorba de-un divertisment, care vine după marea dramă a zilei, – un spectacol mai uşor, menit să fie gustat într-o stare de destindere. Dar cum ai putea să-l guşti astfel, dacă prânzeşti la orele cinci? Căci, la urma urmei, oricât de nobil ar fi poemul** ***Paradisul Pierdut*****, şi oricât am fi noi, marinarii, de pe un vas de război, părtaşi la**

nemurirea nemuritorilor – să recunoaştem, totuşi, că, în general, mesele noastre sunt evenimentele cele mai însemnate ale vieţii pe care-o ducem în lumea asta sublunară. Ce-ar mai fi ziua, dac-ar fi lipsită de un prânz? O zi fără prânz! o astfel de zi ar face mai bine să fie noapte.

Ora douăsprezece este, repet, ora firească pentru prânzul nostru, al marinarilor de pe-un vas de război, deoarece înseşi cronometrele inventate de noi ajung atunci la punctul lor terminus: ele nu

pot merge mai departe de douăsprezece, când îşi reiau vechiul itinerar. Fără îndoială că Adam şi Eva îşi luau prânzul la douăsprezece; la fel, patriarhul Avraam în mijlocul turmelor sale; şi bătrânul Iov, alături de secerătorii şi cosaşii săi, de pe marea moşie din Uţ; şi însuşi Tata Noe, în arca lui, trebuie că se ducea la masă taman la amiază, când, clopotul bătea de opt ori, – se ducea laolaltă cu toate neamurile şi ogrăzile lui plutitoare.

Dar, cu toate că această oră

ante-diluviană a prânzului e respinsă de către comandorii şi căpitanii moderni, ea dăinuie încă în mijlocul *poporului* aflat sub comanda lor. Multe obiceiuri inteligente, eliminate din viaţa înaltei societăţi, îşi găsesc adăpost în lumea celor de rând.

Unii comandori se arată foarte grijulii ca niciun om de pe vas să nu cuteze a mânca înainte ca de pe masa lor (a comandorilor) să fie înlăturate resturile desertului. Nici măcar căpitanul. Se spune, şi nu-i o poveste, că odată un căpitan a

îndrăznit să se aşeze la masă la orele cinci, într-o zi când comandorul lua masa la patru. A doua zi, căpitanul cu pricina a primit un răvaş, iar ca urmare a acelui răvaş avea să prânzească pe viitor la orele trei şi jumătate.

***Poporul* nu are niciun motiv să se plângă de ora lui de prânz pe un vas de război, dar are în schimb temeiuri să se răzvrătească împotriva scandaloaselor ore alese pentru micul dejun şi pentru cină.**

Micul dejun la ora opt,

prânzul la douăsprezece şi cina la patru, – doar aceste trei mese, fără nimic altceva, nici măcar o gustare rece!

Din pricina acestui aranjament (şi, în parte, din pricina necesităţii de a programa, pe mare, masa fiecărui cart), toate mesele destinate unei zile de douăzeci şi patru de ore sunt înghesuite într-un răstimp de mai puţin de opt ore! Şaisprezece ore mortale se scurg între cină şi micul dejun, – şaisprezece ore, dintre care opt sunt petrecute pe punte, de către oamenii

fiecărui cart! E un program barbar – orice medic va confirma acest lucru. Gândiţi-vă numai! Înainte ca domnul comandor să-şi fi luat masa de prânz, tu ai şi cinat! Iar vara, la marile latitudini, deşi ţi-ai luat ultima masă din ziua respectivă, te mai aşteaptă încă cinci ore, sau chiar mai multe, de lumină!

Domnule ministru al Marinei, în numele *poporului* s-ar cuveni să interveniţi în această chestiune. Eu, marinar de pe gabie, am simţit de multe ori că mă ia cu leşin

în toiul cartului de dimineaţă, când mi se cerea să muncesc cu toată energia, pe o vreme furtunoasă, – mă simţeam slăbit tocmai din pricina acestui mod nenorocit şi absurd de programare a meselor. Vă rugăm, domnule ministru, să nu vă lăsaţi influenţat în această chestiune de onorabilul consiliu al comandorilor, care vă va spune desigur că orele opt, douăsprezece şi patru sunt cele mai potrivite pentru mesele *poporului*, întrucât la aceste ore se schimbă

carturile. Căci deşi acest program le face viaţa mai uşoară şi mai comodă ofiţerilor, şi poate să pară foarte frumos şi echitabil pe hârtie, este limpede că el dăunează sănătăţii, iar în timp de război poate avea consecinţe şi mai grave asupra întregii naţiuni. Dacă s-ar efectua o anchetă, s-ar constata poate că vasele de război pe care a fost adoptat pomenitul program, şi care au fost atacate, noaptea, de inamic, au ieşit mai totdeauna învinse, – în cazul când navele

inamicului aveau un program de mese rezonabil; ceea ce se explică numai prin împrejurarea că *poporul* de pe navele învinse se bătea pe stomacul gol.

CAPITOLUL VIII

„Boţ de parâmă” şi „Jack Nebunul”. Un contrast

După ce am aruncat o privire asupra principalelor categorii în care se împarte echipajul unui vas de război, să coborâm acum la cazurile particulare, îndeosebi la doi dintre secunzi – amândoi nişte aristocraţi, membri ai acelei Camere a lorzilor, care este compartimentul tunurilor. La bordul vasului nostru se aflau mai mulţi locotenenţi tineri, dar putem lesne ghici după aceştia doi firea celorlalţi

locotenenţi de pe „Neversink”, – cei doi reprezentând extremele de caracter existente în categoria lor.

Unul dintre aceşti doi seniori ai semi-dunetei era cunoscut printre marinari sub o poreclă născocită de ei, şi anume „Boţ de parâmă”, poreclă menită fireşte să fie caracteristică, ceea ce şi era.

Pe o fregată, ca pe orice mare vas de război, la ridicarea ancorei se foloseşte o parâmă groasă, numită „zbir”, care are menirea de a trece asupra cabestanului greutatea

lanţului, astfel încât ancora să poată fi ridicată fără ca lanţul însuşi, înnoroit şi greoi, să se vireze în jurul cabestanului. De aceea, în clipa când lanţul intră în nara de ancoră, e necesar să se folosească un obiect capabil să ţină lanţul acesta mobil în permanenţă legat de pomenitul „zbir”, mobil şi el, – un obiect care să poată fi repede înfăşurat în jurul amândurora, pentru a le ţine strâns legate. Obiectul folosit se numeşte „boţ de parâmă” şi se potriveşte de minune acestui scop, fiind o

bucată de parâmă subţire, neîmpletită, pregătită cu multă grijă, dar deosebit de mlădioasă, care se încolăceşte în jurul lanţului şi al „zbirului”, întocmai ca un şarpe mlădios în jurul a două curmeie de viţă. „Boţul de parâmă” este modelul şi simbolul perfect al unui filfizon înalt, zvelt şi spilcuit. De unde, şi porecla dată de marinari locotenentului cu pricina.

Din ce alcov al mării, din ce magazin cu articole de modă pentru sirene ai ieşit, domnule

„Boţ”, cu talia asta subţire şi cu faţa asta languroasă? Ce maşteră lipsită de suflet te-a alungat de-acasă pentru a-ţi risipi parfumul în văzduhul sărat al mării?

Dumneata, domnule „Boţ”, eşti cel care, în largul Capului Horn, ai privit printr-un binoclu de operă Insula Pustnicului? Dumneata i-ai propus căpitanului ca velele să fie stropite cu câteva picături de lavandă, atunci când sunt strânse pe timp de furtună, pentru ca ele să nu mai miroasă a mucegai în

momentul redesfăşurării lor? Nu afirm că ai fost chiar dumneata, ci te întreb numai, cât se poate de politicos.

Altfel spus, domnul „Boţ de parâmă” era unul dintre acei ofiţeri care, în tinereţe, se lasă vrăjiţi de priveliştea unei uniforme marinăreşti. Asemenea oameni îşi închipuie că, dacă un ofiţer de marină se îmbracă elegant şi are o conversaţie aleasă, e de ajuns pentru a face cinste drapelului, şi pentru a-l imortaliza pe croitorul său. De această stâncă s-au sfărâmat

mulţi domnişori. Căci pe duneta unei fregate nu-i de ajuns să-ţi etalezi o haină croită de un Stultz; nu-i de ajuns să fii bine legat cu bretele şi cureluşe; nu-i de ajuns să ai amintiri dulci despre diverse Laure şi Matilde. Viaţa pe o fregată este grea şi istovitoare, iar omul care nu-i destul de bine pregătit pentru munca unui marinar de rând, nu va deveni niciodată un bun ofiţer. Băgaţi-vă bine în cap acest lucru, aspiranţilor! Vârâţi-vă braţele până la cot în catran, şi vedeţi dacă vă place,

înainte de a solicita admiterea pe vas. Pregătiţi-vă să înfruntaţi grenul alb, taifunul, uraganul; citiţi dările de seamă despre naufragii şi alte catastrofe îngrozitoare; răsfoiţi relatările lui Byron[65] şi Bligh[66]; familiarizaţi-vă cu povestea fregatei engleze „Alceste" şi a fregatei franceze „Medusa". E drept că, din când în când, puteţi merge şi pe uscat, la Cadiz sau Palermo, dar pentru fiece zi petrecută printre portocale şi femei, va trebui să înduraţi luni întregi

de ploi şi furtuni.

Exact aşa s-a întâmplat şi cu domnul „Boţ de parâmă”. Dar el, cu firea lui efeminată, de filfizon, a continuat să-şi parfumeze baia cu apă de colonie şi să-şi fluture în vântul vijelios batistele cu tiv de borangic. Vai, domnule „Boţ”, nu era chip să se scoată lavanda din dumneata!

Domnul „Boţ” nu era însă un prost. Teoretic, el îşi înţelegea meseria, dar simpla teorie a artei marinăreşti nu reprezintă decât a mia parte din ceea ce trebuie să ştie un

marinar. Nu poţi salva o corabie rezolvând o problemă în cabină; locul acţiunii este puntea.

Conştient de deficienţele lui în anumite domenii, domnul „Boţ” nu-şi ducea niciodată la gură porta-vocea – care este însemnul ofiţerului de punte – fără ca buzele să-i tremure şi fără să arunce o privire iscoditoare în direcţia vântului. El îi trăgea de limbă pe timonieri, aceşti bătrâni Tritoni, ca să le afle părerea în legătură cu probabilitatea unor furtuni, şi le punea adesea în

practică sfaturile în ce priveşte strângerea sau întinderea velelor. Cele mai mărunte informaţii obţinute în acest fel erau binevenite. Uneori, când întreaga zare se întuneca înspre miazănoapte, el se silea să prelungească şederea pe punte a ofiţerului pe care ar fi trebuit să-l înlocuiască în cart, – ţinându-l de vorbă la nesfârşit. Dar pe o vreme frumoasă şi calmă, când căpitanul ieşea din cabina lui, domnul „Boţ" putea fi văzut plimbându-se pe dunetă cu nişte paşi mari,

apăsaţi, şi privind spre cer cu vădită încredere.

Aceste aparenţe erau însă zadarnice, nu puteau înşela pe nimeni. Căci, domnule „Boţ” ştiai prea bine că, dacă vântul ar începe să sufle mai tare, primul secund ar interveni personal, cu autoritatea-i paternă. Toţi oamenii, până şi ultimul „mus” de pe fregată, ştiu, domnule „Boţ”, că nu eşti un Neptun!

Ce situaţie de neinvidiat! Fireşte, colegii lui, ofiţerii, nu-l insultă, dar privirile pe care i le aruncă uneori sunt tăioase

ca nişte pumnale. Marinarii nu-i râd în faţă, dar în câte o noapte întunecoasă îi pufneşte râsul, auzind cum vocea aceea de croitor de dame porunceşte: „Trageţi tare de braţul vergii mari!” sau: „Repede la fungă!”. Câteodată, ca să-i sperie pe oameni şi să-i pună pe roate, domnul „Boţ” slobozeşte câte o înjurătură, dar e doar o tiribombă umplută cu bezele; care explodează întocmai ca un boboc de trandafir, răspândindu-şi mireasma. Domnule „Boţ”, ascultă povaţa unui om de pe gabie, şi nu te

mai lăsa niciodată ispitit de mare, după terminarea acestei expediţii!

Ce contrast între acest domnişor eu freză şi cu cravată, şi omul născut în furtună! Căci „Jack Nebunul” trebuie să fi venit pe lume într-o furtună, în largul Capului Horn sau al Capului Hatteras – asemenea lucruri s-au mai văzut! – şi nu cu o lingură de argint în gură, ci cu o porta-voce şi cu o căiţă pe cap. Ca o pânză de catarg, menită să-l ferească de naufragii, – şi strigând:

„Binişor! la stânga! Lume, iată-mă!”

„Jack Nebunul” se simte ca la el acasă pe mare; marea e chiar casa lui. Nu s-ar sinchisi prea mult dacă un alt Potop ar înghiţi uscatul, căci n-ar face decât să-i salte şi mai sus corabia, purtând drapelul mândrei sale naţii în jurul globului, deasupra capitalelor tuturor statelor vrăjmaşe! Atunci, catargele ar domina turlele bisericilor şi întreaga omenire ar trăi în flote şi flotile, aidoma luntraşilor chinezi pe fluviul Canton, şi

şi-ar găsi hrana în mare.

„Jack Nebunul” a fost făcut parcă anume ca să fie marinar. În ciorapi, măsoară 1,75 metri şi nu cântăreşte mai mult de şaptezeci de kilograme, înainte de masă. Tendoanele şi muşchii lui sunt încordaţi ca şarturile unei corăbii; e braţat peste tot. Ca o navă în vânt. Talazurile furtunii se sparg de pieptul lui lat, ca de-un perete etanş, împărţit în două de nasul acvilin. Plămânii săi viguroşi sunt ca două turle de clopotniţă, doldora de tot felul

de dangăte; dar nu le-auzi decât răcnetele, în toiul vreunei furtuni – ai spune că-i clopotul cel mare al-catedralei St. Paul, care e tras doar când moare regele, sau diavolul.

Priviţi-l cum stă pe dunetă – c-un picior pe parapet şi cu-o mână pe-un sart, cu capul dat pe spate şi cu porta-vocea azvârlită în sus, ca o trompă de elefant. Vrea cumva să-i omoare prin asurzire pe flăcăii aceia cocoţaţi pe verga velei gabier?

„Jack Nebunul" e un mic tiran – se zice că orice bun

ofiţer e aşa – dar mateloţii îl iubesc, şi ar prefera să lucreze în cincizeci de carturi sub comanda lui, decât într-un singur cart sub comanda unui ofiţer cu maniere alese.

Dar „Jack Nebunul” are, vai! un nărav groaznic: îi place să bea. Cum îi place oricărui om, de altfel. Numai că „Jack Nebunul” bea *doar* rachiu! Şi are de multă vreme patima asta. De bună seamă că, aidoma lui Ferdinand, contele Poloboc,[67] o fi supt şi el lapte dintr-un butoi. Năravul acesta l-a vârât adeseori în

bucluc. De două ori comandorul l-a pedepsit cu suspendarea din serviciu, iar o dată a fost cât pe-aci să fie concediat din pricina beţiilor sale. Pe uscat putea să bea cât poftea, fiindcă asta nu-i afecta câtuşi de puţin destoinicia marinărească; dar pe mare, aşa ceva era de neîngăduit.

Dacă măcar ar fi urmat exemplul cămilelor, aceste corăbii ale deşertului, şi ar fi băut în porturi ca să-şi astâmpere setea din trecut, din prezent şi din viitor, aşa fel încât să poată străbate în

stare de trezie oceanul, – „Jack Nebunul” ar fi scos-o binişor la capăt. Ar fi fost încă şi mai bine, dacă s-ar fi lăsat de rachiu, şi ar fi băut doar vinul alb şi limpede al izvoarelor.

CAPITOLUL IX

Despre buzunarele cojocelului

Se cuvine să mai spun câte ceva în legătură cu cojocelul acela alb.

În chip de introducere la ceea ce urmează, trebuie să ştiţi că, pentru un marinar de rând, a trăi la bordul unui vas de război e ca şi cum ar trăi într-o piaţă, unde omul se îmbracă pe treptele pragului şi

doarme în pivniţă. Acolo nu te poţi bucura de niciun fel de intimitate; abia dacă poţi sta retras o clipă. E aproape o imposibilitate fizică să rămâi vreodată singur. Mănânci la o masă mare, dormi într-un dormitor comun, şi-ţi faci toaleta unde şi când poţi. N-ai posibilitatea să comanzi o costiţă de miel şi un litru de vin, să-ţi alegi o odaie pentru la noapte, să-ţi atârni pantalonii pe spătarul unui scaun, să suni să ţi se servească în pat cafeaua, în câte o dimineaţă ploioasă. E

ca şi cum ai trăi într-o fabrică mare. Clopoţelul te cheamă la masă şi, fie că ţi-e foame sau nu, e musai să prânzeşti.

Hainele ţi-s vârâte într-un sac dolofan de pânză, vopsit îndeobşte în negru, pe care-l poţi scoate din „vestiar” doar o dată în douăzeci şi patru de ore, – şi atunci, într-un moment de maximă zăpăceală, când cinci sute de alţi marinari îşi dibuie cei cinci sute de saci, în lumina de amurg de pe puntea teugii.

Pentru a remedia într-o oarecare măsură acest

neajuns, mulţi mateloţi îşi împart garderoba între saci şi hamacele în care dorm – vârând în acestea din urmă câteva haine şi perechi de pantaloni, aşa fel încât să se poată schimba la nevoie, noaptea, când sunt chemaţi pe punte. Dar treaba asta nu le foloseşte prea mult.

În afară de sac şi de hamac, n-ai unde să-ţi păstrezi lucrurile. Dacă-ţi laşi vreun obiect şi-ţi întorci o clipă spatele, mai mult ca sigur că obiectul dispare.

Schiţând planul preliminar

al memorabilului meu cojocel alb, şi punându-i bazele, eu mă gândisem la toate aceste inconveniente, pe care eram hotărât să le evit. Cojocelul meu trebuia să-mi ţină nu numai de cald, dar şi să fie astfel croit încât să poată adăposti o cămaşă sau două, o pereche de pantaloni, şi diverse mărunţişuri – unelte de cusut, cărţi, pezmeţi, şi aşa mai departe. În acest scop, îl prevăzusem cu o sumedenie de buzunare – minuscule cămări, garderobe şi bufete.

Principalele încăperi, două

la număr, erau situate pe margini, având o intrare largă, ospitalieră, pe dedesubt; alte două cămări, cu o capacitate mai redusă, erau plasate la piept, comunicând între ele prin nişte uşiţe, astfel încât, în caz de urgenţă, cele două buzunare de la piept să poată adăposti, contopindu-se, vreun obiect mai voluminos. Cojocelul meu mai avea şi o mulţime de firide nevăzute, ascunse după paravan: ai fi zis că-i un vechi castel, plin de scări întortocheate, cripte şi cabinete misterioase; şi,

întocmai ca un scrin din vechime, avea o sumedenie de nişe minuscule şi comode, pentru depozitarea obiectelor de preţ.

La acestea se adăugau patru buzunare încăpătoare, în exterior – două pentru ascunderea grabnică a cărţilor, în clipa când eram deranjat brusc din studiile făcute pe verga rândunicii mari, iar celelalte două, destinate mănuşilor, în care-mi vâram mâinile în timpul carturilor din nopţile geroase. Mănuşile astea erau socotite ca un lucru

nefolositor de către unul dintre colegii mei de pe gabie, care-mi arătase un model de mănuşi, mult mai bune, după părerea lui, decât ale mele.

Trebuie spus că marinarii, chiar pe vremea cea mai rea, îşi acoperă mâinile doar atunci când n-au de lucru; ei nu poartă niciodată mănuşi când sunt sus, în arboradă, deoarece acolo îşi ţin efectiv viaţa în mâini, şi vor ca nimic să nu se interpună între aceste mâini şi parâmele de cânepă. De aceea, este de dorit ca învelişul cu care-şi acoperă mâinile să

poată fi tras sau scos într-o clipită. Ba, este de dorit chiar ca aceste învelitori să fie aşa fel făcute, încât, în vreo noapte întunecoasă, când eşti foarte zorit – să zicem ca să ajungi la timonă – să le poţi pune grabnic, la nimereală, nu ca pe-o pereche, în care stânga şi dreapta să nu primească decât mâna menită fiecăreia dintre ele.

Mănuşile camaradului meu aveau particularitatea că fiecare dintre ele era prevăzută cu câte două degete groase – un deget la o margine, şi al

doilea la cealaltă, – ceea ce era, evident, un mare avantaj, pentru care ar fi meritat să capete un brevet. Dar, cu toate că, pentru marinarii neîndemânatici, ale căror degete sunt, toate, groase, acest gen de mănuşi ar putea să fie foarte convenabil, Cojocel Alb nu prea îl aprecia. Căci, în clipa când îţi vârai mâna în mănuşa aceea, căuşul gol dintr-o margine ţi se bălăbănea în palmă, zăpăcindu-te şi făcându-te să nu mai ştii unde ar putea fi policarul adevărat; sau,

alteori, când apucai cu grijă marginea aceea goală îţi venea în minte gândul nebunesc că ţii în mână degetul gros al altui om.

I-am spus aşadar camaradului meu să mă lase-n pace cu mănuşile sale cu patru policari – nu voiam să am de-a face cu ele: doi policari îi ajung oricărui om.

Câtăva vreme, după ce cojocelul a fost gata, şi după ce l-am umplut cu provizii şi obiecte de uz casnic, am nutrit convingerea că nimic nu-l poate întrece în ce priveşte

foloasele practice. Acum nu mă mai vedeam decât rareori pus în situaţia de a mă duce să-mi caut sacul, în înghesuiala celor ce-şi ţineau hainele claie peste grămadă. Dacă aveam nevoie de un articol de îmbrăcăminte, de un ac, de aţă, sau de o carte de literatură, mai mult ca sigur că preţiosul meu cojocel le conţinea. Da, mă lăfăiam regeşte în acest cojoc, şi mă bucuram straşnic de el. Dar, vai! până-într-o zi, când o ploaie îndelungată m-a făcut să-mi pierd iluziile, udându-mă

zdravăn şi pe mine, şi toate buzunarele, cu întreg conţinutul lor; până şi ediţia mea de buzunar din operele lui Shakespeare ajunsese să semene cu-o omletă!

Totuşi, profitând de ziua frumoasă şi însorită care-a urmat, m-am întins gol pe gabia mare şi mi-am pus la uscat avutul. Dar, în ciuda unui soare strălucitor, ziua aceea se dovedi a fi o zi neagră pentru mine. Nemernicii de pe punte, surprinzându-mă în clipa când mă goleam de abundenta încărcătură, şi-au

dat seama că-mi transformasem cojocelul într-o magazie. Rezultatul a fost că, după ce-mi pusesem la loc în buzunare bunurile, uscate bine, – chiar în noaptea următoare, când eram de cart pe punte, nu pe gabie (unde lucrau doar oameni cinstiţi), am băgat de seamă că vreo câţiva indivizi se ţin după mine, oriunde m-aş fi dus. Erau, toţi, nişte pungaşi de buzunare, hotărâţi să mă jefuiască. În zadar îmi tot loveam buzunarele, cum fac bătrânii mai nevricoşi când

trec printr-o mulţime: în aceeaşi noapte am constatat că-mi lipseau mai multe obiecte de preţ. De aceea, în cele din urmă mi-am astupat cămările şi dulapurile; şi astfel, cu excepţia celor două buzunare folosite ca mănuşi, cojocelul meu alb avea să rămână în veci lipsit de buzunare.

CAPITOLUL X

De la buzunare, la hoţii de buzunare

Întrucât partea din urmă a capitolului precedent ar putea să li se pară stranie acelor oameni ai uscatului care şi-au băgat în cap idei sublime şi romantice în legătură cu firea oamenilor de pe-un vas de război, n-ar strica, poate, să pomenim aici anumite fapte pe această temă, fapte în stare a pune lucrurile în adevărata lor lumină.

Din pricina vieţii pe care-o duc, şi din diferite alte cauze

(pe care nu e nevoie să le menţionăm), marinarii, ca tagmă, împărtăşesc cele mai liberale idei despre morală şi despre *Decalog;* sau, mai bine zis, îşi fac propria lor idee despre chestiunile acestea, sinchisindu-se prea puţin de definiţiile teologice sau etice date de alţii unor purtări care-ar putea fi greşite sau chiar criminale.

Ideile lor sunt mult influenţate de împrejurări. Ei sunt în stare să sustragă, pe ascuns, un lucru de la un ins pe care nu-l înghit şi să

pretindă, apoi, că, în asemenea cazuri, furtul nu înseamnă hoţie. Sau, acolo unde furtul are o latură hazlie, aşa cum s-a întâmplat în cazul cojocelului alb, ei pot să afirme că fură doar ca să se amuze. Trebuie remarcat totuşi că ei nu obişnuiesc niciodată să-şi strice distracţia, restituind obiectul furat.

Se consideră, bunăoară, că-i foarte amuzant să stai de vorbă cu un om, pe întuneric, în timpul cartului de noapte, şi să-i tai între timp nasturii de

la haină – gluma asta se repetă des la bordul unei corăbii. O dată rupţi, nasturii nu mai cresc la loc. Nasturii nu cunosc generaţia spontanee a plantelor.

Poate că-i un lucru inevitabil, dar oricum ar fi, cert este că în rândurile echipajului unui vas de război se găsesc prea adeseori zeci de aventurieri, care nu se dau înapoi de la nimic. Un anumit gen de tâlhărie la drumul mare, nu-i un lucru necunoscut pentru ei. O *bandă* prinde de pildă de veste

că un matelot are trei-patru galbeni în punga, numită „sacul maimuţei”, pe care mulţi marinari o poartă la gât, ascunsă vederii. Atunci, tâlharii ticluiesc un plan şi, la timpul potrivit, îl pun în aplicare. Omul ales de ei ca victimă se plimbă poate pe puntea întunecată, în drum spre lada lui cu alimente, când, fără veste, tâlharii se reped din ascunzătoarea lor şi-l trântesc la pământ, în timp ce câţiva îi astupă gura şi-l imobilizează, un altul îi smulge de la gât punga şi o

şterge cu ea, urmat de complicii săi. Asemenea lucruri s-au petrecut nu o dată pe „Neversink”.

Alteori, bănuindu-l pe vreun marinar că şi-a ascuns în hamac un obiect preţios, tâlharii îi sfâşie hamacul pe dedesubt, în vreme ce doarme, şi transformă astfel bănuiala în certitudine.

S-ar putea înşira la nesfârşit hoţiile mărunte săvârşite la bordul unui vas de război. Cu unele excepţii foarte lăudabile, oamenii aceştia se fură unii pe alţii, până când ajung să

întemeieze, ai zice, un soi de proprietate comună asupra lucrurilor mărunte; şi în cele din urmă, tot practicând, individual, hoţia, devin relativ cinstiţi, ca tagmă.

În zadar se străduiesc ofiţerii, ameninţându-i cu pedepse drastice, să le insufle marinarilor principii ceva mai morale: mulţimea e atât de deasă, încât niciun hoţ dintr-o mie nu poate fi prins.

CAPITOLUL XI

Despre dificultăţile de a cultiva poezia

Sentimentul de nesiguranţă în legătură cu propriile bunuri, sentiment generat de întâmplările amintite, în sufletele oamenilor cinstiţi de pe. „Neversink”, şi-a găsit o ilustrare ciudată în păţania sărmanului meu prieten Lemsford, un tânăr şi distins membru al „ariergărzii”. Făcusem foarte de timpuriu cunoştinţă cu Lemsford. E ciudat cât de repede îşi găseşte omul un suflet înrudit cât de

cât cu al lui, chiar şi în mulţimea cea mai pestriţă.

Lemsford era un poet, atât de înzestrat cu harul divin, încât nici măcar zbuciumul şi zarva de pe punţile unui vas de război nu i-l putea smulge din suflet.

Precum se poate lesne imagina, a scrie versuri pe puntea tunurilor de pe-o fregată e cu totul altceva decât a scrie versuri în atmosfera găsită de blajinul şi singuraticul Wordsworth în pacea de la Rydal Mount. Din Westmoreland[68]. Pe o

fregată, nu te poţi aşeza să scrii sonete, ori de câte ori îţi dă ghies preaplinul inimii, ci doar atunci când îţi oferă un răgaz treburile mai importante – cum ar fi braţarea vergilor, sau terţarolarea velelor-gabier. Totuşi, fiece crâmpei de timp de care dispunea Lemsford, era consacrat de el celor nouă Muze. La cele mai nepotrivite ore, îl vedeai aşezat undeva, în vreun ungher, printre tunuri, cu o ladă de muniţii în faţă şi cu un condei în mână, în vreme ce „ochii i se rostogoleau într-o sublima

frenezie”[69].

— Ce l-o fi apucat pe ăsta?

— L-o fi lovit strechea, pe semne!

Asemenea exclamaţii erau adesea scoase de către camarazii săi mai puţin cultivaţi. Unii îl socoteau „conspirator”, alţii nebun. iar cei ce pretindeau că se pricep, îl luau drept un metodist fanatic. Dar, cunoscând prea bine, din experienţă, adevărul dictonului care spune că „poezia îşi este sie-şi răsplată”, Lemsford continua să scrie – epopei întregi, sonete, balade

şi acrostihuri – cu o uşurinţă ce mă uimea, în împrejurările acelea. Îmi citea adeseori producţiile, şi zău că făcea să le-asculţi. Omul avea duh, imaginaţie, sensibilitate, şi umor din belşug; era în stare să scoată, din însăşi batjocura cu care-l priveau unii, o poezie de un haz deosebit, de care ne amuzam împreună, sau chiar în prezenţa câtorva prieteni aleşi.

Totuşi, râsetele batjocoritoare şi înţepăturile la adresa lui, îl scoteau uneori din sărite pe nobilul meu

prieten; dispreţul trufaş cu care-şi copleşea atunci duşmanii vădea limpede că-i înzestrat cu acea irascibilitate, atribuită aproape pretutindeni slujitorilor Parnasului şi celor nouă Muze.

Inimosul meu staroste, Jack Chase, îl proteja pe Lemsford şi-i lua apărarea energic împotriva a zeci de adversari. Invitându-l adesea sus, pe gabie, îl ruga să-şi recite versurile, pe care le asculta cu cea mai mare atenţie, aidoma lui Mecena ascultându-l pe Vergiliu, cu un exemplar al

Eneidei în mână. Câteodată îşi lua, în calitate de patron binevoitor, libertatea de a critica vreun poem, cu blândeţe, sugerând unele modificări neînsemnate. Şi zău că nobilul Jack, cu bunul lui simţ înnăscut, cu gustul lui ales şi cu omenia lui adâncă, nu era de fel nepregătit să joace rolul pe care s-ar cuveni de fapt să-l joace o revistă cum e _Quarterly Review_[70] – acela de a manifesta îndurare, oricât de aspră i-ar fi critica.

Marea grijă a lui Lemsford, şi veşnica lui sursă de necazuri

şi nelinişti, era păstrarea manuscriselor sale. Avea o lădiţă, cam de dimensiunile unei truse de voiaj, în care-şi ţinea sub lacăt hârtiile şi uneltele de scris. Se înţelege că nu-şi putea păstra lădiţa în sac sau în hamac, deoarece, şi într-un caz şi în celălalt, n-ar fi avut acces la ea decât o dată pe zi. Iar el trebuia s-o poată avea tot timpul la îndemână. De aceea, când n-o folosea, era silit să o ascundă, pe unde se nimerea. Or, un vas de război este, dintre toate locurile din lumea asta, cel mai puţin

bogat în ascunzători tainice. Deasupra calei, spaţiul i-e ocupat aproape centimetru cu centimetru; aproape fiecare centimetru e la vedere, şi aproape fiecare centimetru e vizitat şi explorat fără încetare. La această împrejurare, se adăuga duşmănia de moarte pe care i-o arăta, atât poetului cât şi lădiţei sale, întregul trib al subofiţerilor – sergentul, caporalii de bord, ajutoarele boţmanului. Ei îi urau lădiţa, de parc-ar fi fost o cutie a Pandorei, plină vârf cu

uragane şi furtuni, îi căutau ca nişte copoi ascunzătorile, şi nu-i dădeau pace nici ziua, nici noaptea.

Tunurile grele de pe puntea principală făgăduiau totuşi un oarecare adăpost lădiţei; în consecinţă, poetul o ascundea adesea în spatele afeturilor, printre lanţurile de pe margini; culoarea ei neagră se contopea cu nuanţa de abanos a tunurilor.

Dar Quoin, unul dintre tunari, avea nişte ochi de nevăstuică. Acest Quoin era un omuleţ în vârstă, scund

(nici cinci picioare), cu o faţă ca o rană de glonţ, proaspăt vindecată. Îşi făcea neobosit datoria, care consta în supravegherea şi îngrijirea a zece dintre tunurile mai sus pomenite. Aliniate la intervale regulate în bordul navei, ele semănau izbitor cu nişte armăsari negri, în boxele unui grajd. În mijlocul acestei herghelii de fier, tot alerga de colo până colo mărunţelul Quoin, ţesălând „caii” cu o cârpă veche, sau alungând muştele cu o măturică. Pentru Quoin, onoarea şi demnitatea

Statelor Unite ale Americii părea să fie indisolubil legată de păstrarea acestor tunuri într-o curăţenie perfectă. El însuşi, era negru ca un coşar, din pricină că le tot freca şi le tot vopsea. Uneori venea în faţa lor şi li se uita în gură, cum se uită o maimuţă într-o sticlă. Sau, ai fi zis că le examinează dinţii, ca un dentist. Îl vedeai deseori periindu-le ţevile cu un ghemotoc de câlţi, întocmai ca un bărbier chinez din Canton, care curăţă urechea unui muşteriu.

Era atât de grijuliu, încât îţi spuneai că-i păcat că nu se poate face şi mai mic, pentru a se vârî în ţevi ca să le cerceteze temeinic. Quoin înjura pe tunurile lui. Şi dormea lângă ele. Vai de omul pe care l-ar fi găsit rezemat de-un tun, sau vinovat de-a le pângări într-un fel sau altul! Ai fi zis că-i nebun după tunurile astea şi că le răsfăţa, socotindu-le fragile ca nişte retorte de sticlă.

Cum ar fi putut sărmanul meu prieten, poetul, să spere că va scăpa de vigilenţa lui

Quoin? Acesta îi găsea lădiţa de zece ori pe săptămână şi de fiecare dată răcnea:

— Iarăşi afurisita asta de lădiţă cu hapuri!

Data viitoare să ştii c-o arunc peste bord, fără niciun avertisment!

Ca mulţi alţi poeţi, Lemsford era nervos din fire, iar în astfel de momente tremura ca o frunză. Într-o zi, a venit la mine şi mi-a spus, cu o mutră tristă, că nu-şi găseşte nicăieri lădiţa – o căutase în ascunzătoarea ei, dar nu era acolo.

— Unde-ai ascuns-o? l-am întrebat eu.

— Printre tunuri.

— Atunci poţi fi sigur, Lemsford, că n-a scăpat întreagă din mâinile lui Quoin!

Poetul s-a dus glonţ la Quoin. Acesta, însă, n-avea habar de nimic. Vreme de zece zile poetul a rămas neconsolat. În orele lui libere, umbla de colo până colo, blestemându-l pe Quoin, şi jelindu-şi lădiţa pierdută. E sfârşitul lumii! – trebuie că-şi spunea. Au pierit versurile mele! O astfel de calamitate nu s-a mai abătut

asupra omenirii de la Potop încoace...

Dar deşi, aşa cum avea să se dovedească mai târziu, Quoin găsise lădiţa, el nu o distrusese – ceea ce avea desigur să-l facă pe Lemsford să creadă că Providenţa intervenise anume spre a-i păstra pentru posteritate nepreţuita lădiţă, găsită în cele din urmă lângă bucătăria vasului.

Lemsford nu era singurul om cu veleităţi literare, aflat la bordul fregatei „Neversink”. Trei sau patru membri ai echipajului ţineau un jurnal de

călătorie. Unul dintre aceşti jurnalişti îşi împodobea opera – scrisă într-un enorm registru de contabilitate – cu diverse ilustraţii în culori, înfăţişând porturile şi golfurile în care poposea fregata, precum şi cu mici schiţe în creion evocând unele întâmplări hazlii petrecute la bord. El citea adesea fragmente din opera lui, în faţa unor marinari mai răsăriţi, care-l ascultau plini de admiraţie, printre tunuri. Lucrarea li se părea un miracol de frumuseţe artistică. Şi, cum autorul le spunea că jurnalul

urma să fie tipărit şi publicat îndată după întoarcerea vasului în patrie, ei se întreceau să-i aducă la cunoştinţă fapte interesante, doar doar le va include în carte. Se zvonise însă că aceasta urma să poarte ameninţătorul titlu: *Călătoria fregatei* „Neversink”, *sau o lovitură de tun împotriva abuzurilor din Marină;* de asemenea ajunsese la urechile ofiţerilor de la popotă că lucrarea conţinea unele reflexiuni cam jignitoare la adresa lor; drept care *Jurnalul*

a fost confiscat de către sergentul de bord, din ordinul căpitanului. Câteva zile mai târziu, cartea a fost azvârlită în mare, după ce fusese pecetluită pe vecie, cu un piron înfipt drept în mijloc, prin cele două scoarţe. Motivul invocat de autorităţi era, poate, că lucrarea contravenea unui anumit articol din Codul Militar, care interzicea oricărei slujbaş al Marinei de război să aducă vreo jignire vreunui alt slujbaş – ceea ce lucrarea cu pricina fără îndoială că făcea.

CAPITOLUL XII

Buna sau proasta dispoziţie a oamenilor de pe un vas de război este în mare măsură determinată de funcţiile şi poziţia pe care le ocupă la bord

Tunarul Quoin era reprezentantul unei categorii de oameni prea interesantă pentru a fi lăsată să se piardă în valurile repezi ale capitolelor acestei cărţi.

Precum am văzut, Quoin era un om foarte capricios, cu toane imprevizibile, – un

bătrânel acru, ţâfnos şi irascibil la culme. La fel erau şi ceilalţi tunari, inclusiv cei doi secunzi ai lui Quoin. Toţi aveau aceleaşi feţe tuciurii – ai fi zis că-s nişte şunci afumate. Toţi mârâiau şi bombăneau, foindu-se printre tunuri şi alungându-i pe marinari din preajma lor; toţi înjurau şi blestemau, de parcă meseria de tunar le-ar fi ars conştiinţele, prefăcându-le în pulbere. Erau nişte oameni cât se poate de dezagreabili, îndeosebi „Moş Fitil", secundul lui Quoin, – un individ cu-o buză de iepure şi

cu-o voce nazală, – şi colegul său, poreclit „Ţilindru”, un bâlbâit scurt de-un picior. Dar este de remarcat că toţi tunarii de pe vasele de război sunt îndeobşte nişte oameni ţâfnoşi, urâţi la chip, şi certăreţi din fire. O dată, pe când vizitam un vas de linie englezesc, tunarii trebăluiau la prova şi la pupa vasului, lustruind bateriile, care fuseseră vopsite în alb, potrivit unei idei fanteziste a amiralului.

Fâţâindu-se în jurul tunurilor grele, şi gratificându-

se reciproc, ca şi pe mateloţi, cu vorbe înţepătoare, îţi aminteau de un roi de viespi negre, bâzâind deasupra lespezilor albe dintr-un cimitir.

Nu încape îndoială că tocmai prezenţa lor printre tunuri e ceea ce-i face pe tunari să fie atât de ursuzi şi de certăreţi. De acest lucru ne-am putut da limpede seama toţi cei de pe gabierul mare, o dată, când unul dintre noi, un flăcău foarte vesel şi sociabil de felul lui, a fost trimis să lucreze în echipa tunarilor. Câteva zile mai târziu, unii

dintre noi, vechii săi camarazi, ne-am dus să-i facem o vizită, în timp ce-şi inspecta tunurile lăsate în grija lui. Dar, în loc să ne întâmpine cu obişnuita lui voioşie, şi să ne delecteze cu glumele lui, el n-a făcut, spre uimirea noastră, decât să ne arunce o privire încruntată; şi în cele din urmă, când l-am luat peste picior din pricina mahmurelii lui, a apucat o vergea de tun, neagră şi lungă, şi ne-a împins mai încolo pe punte, ameninţându-ne că ne reclamă dacă mai îndrăznim

să ne batem pe burtă cu dânsul.

Camarazii mei s-au gândit că această uimitoare metamorfoză era urmarea faptului că un om slab şi vanitos din fire fusese promovat brusc de la rangul de simplu marinar la acela de *subofiţer*. Dar cu toate că văzusem asemenea schimbări la unii membri ai echipajului, totuşi, în cazul de faţă, ştiam bine că metamorfoza se datora exclusiv împrejurării că omul nostru intrase în rândurile acelor tunari înrăiţi, ursuzi şi

ţâfnoşi, şi îndeosebi faptului că se afla sub ordinele acelor doi zbiri nătângi – „Moş Fitil” şi „Ţilindru”.

Adevărul este că toţi oamenii trebuie să-şi aleagă cu foarte mare grijă profesiunea şi vocaţia; de asemenea, să se înconjoare cu obiecte plăcute la vedere şi cu sunete agreabile şi liniştitoare. Multe firi angelice au ajuns să se asprească şi să-şi tocească sensibilitatea şi multe elanuri de pietate s-au stins în inimile unor oameni, care şi-au ales meserii nepotrivite şi au uitat

să se înconjoare cu privelişti plăcute. Grădinarii sunt îndeobşte nişte oameni agreabili, cu care e o plăcere să stai de vorbă; dar feriţi-vă de tunari şi de paznicii arsenalelor şi ai farurilor singuratice. Căci, deşi veţi constata că oamenii care trăiesc în arsenale şi în faruri se străduiesc să cultive câteva flori în ghivece,şi poate chiar câte o varză, – chipurile, pentru a-şi înveseli puţin existenţa, – totuşi asta nu ajută la nimic: contactul lor cu tunurile şi muschetele face

să putrezească florile; iar cât despre varză, cum ar putea ea, cât de varză ar fi, să crească într-un pământ îngrăşat cu mucegaiul de pe chila corăbiilor naufragiate?

Orice om care-ar constata că se acreşte, din pricina unei profesiuni greşit alese, şi pe care e prea târziu ca să şi-o mai poată schimba, – ar trebui sfătuit să-şi îndulcească soarta, umplându-şi casa cu privelişti, şi sunete plăcute. În timpul verii, poţi aşeza la fereastră o harfă eoliană, ceea ce nu costă aproape nimic;

poţi pune pe consola căminului o cochilie, ca s-o duci la ureche din când în când, pentru a-ţi linişti cu vuietul ei legănător sufletul, năpădit de tristeţe. Cât despre privelişti, ar putea fi recomandată o cupă mare pentru punş, vopsită în culori vesele, sau o cană olandeză aşezată pe-un suport între ferestre – nu vă mai gândiţi s-o umpleţi! Chiar şi un polonic de argint, de pe vremuri, o salatieră cu incrustaţii, o damigeană pântecoasă, ori indiferent ce alt obiect care

miroase a mâncare şi-a băutură, are darul de a alunga plictiseala. Dar poate că ăl mai bun lucru este un raft cu cărţi legate în scoarţe vesele, şi cuprinzând comedii, farse, cântece şi romane umoristice. Nici măcar nu trebuie să le deschizi – ai grijă numai ca titlurile lor să fie la vedere. În acest scop, *Peregrine Pickle*[71] este o carte bună; ca şi *Gil Blas*[72] sau cărţile lui Goldsmith[73].

Dar, din toată recuzita domestică, existentă în lume,

cea mai potrivită pentru a te lecui de mohoreală şi a te îmbia la voie bună, este priveliştea unei neveste drăgălaşe. Dacă ai şi copii, cărora le cresc primii dinţi, nu strică totuşi ca odaia lor să fie situată la etaj, cât mai depărtişor – pe mare, ar trebui să fie situată sus, pe gabia arborelui artimon. Căci într-adevăr, copiii cărora le cresc primii dinţi îl pot scoate din sărite pe un soţ. Am cunoscut trei soţi tineri şi promiţători care s-au acrit cu totul din pricina câte unui astfel de

copil, care, pe lângă dinţi, suferea şi de dezinterie. Cu jale în suflet şi cu batista la ochi, i-am petrecut pe aceşti trei nefericiţi soţi tineri, unul după altul, la prematurul lor mormânt.

Locurile prielnice bârfelii stârnesc bârfeala. Cine-i mai vorbăreţ decât funcţionarii hotelurilor, precupeţele, comisarii de licitaţii, cârciumarii, farmaciştii, reporterii de ziar, surorile de caritate şi alte asemenea persoane, care trăiesc în mulţime, sau asistă la scene

ce se pretează la bârfeli?

Singurătatea, se ştie, te face taciturn; cine-i mai taciturn decât scriitorii, consideraţi ca tagmă?

O linişte interioară, pe care ţi-o impui în mijlocul unei mari agitaţii exterioare, te transformă într-un om morocănos. Cine-i mai morocănos decât frânarii de trenuri, mecanicii şi timonierii de pe corăbii, sau decât lucrătorii de la războaiele de ţesut din fabricile textile? Căci toţi aceşti oameni trebuie să stea tăcuţi cât lucrează,

lăsând maşinile să trăncănească; ei nu pot rosti nici măcar o silabă,.

Teoria asta a mea, cu privire la miraculoasa influenţă a priveliştilor şi sunetelor asupra caracterului oamenilor mi-a fost sugerată de propria-mi experienţă la bordul fregatei noastre. Şi deşi văd în exemplul oferit de tunarii noştri – îndeosebi de acela care lucrase cândva pe gabie cu noi – principalul argument în sprijinul teoriei mele, trebuie să spun că adevărul ei era ilustrat de întregul echipaj.

Care dintre marinari erau mai inimoşi, mai deschişi la minte, mai veseli, mai optimişti, mai puşi pe aventură şi pe glumă, decât cei de pe gabiile arborelui mare, arborelui artimon şi arborelui trinchet? Deveniseră generoşi la suflet din pricină că erau chemaţi zilnic să străbată tot greementul; iar lărgimea lor de vederi se datora faptului că se ridicau cu mult deasupra frământărilor meschine, a grijilor mărunte şi a nimicurilor de pe punţi.

Şi sunt încredinţat în

adâncul sufletului meu că, tocmai datorită împrejurării că am lucrat pe gabierul mare, şi îndeosebi faptului că postul meu se afla pe cea mai înaltă vergă a fregatei – verga rândunicii mari, – sunt în măsură acum să înfăţişez într-un mod atât de liber, degajat, cuprinzător şi, mai presus de orice, imparţial lumea de pe un vas de război, fără să trec nimic sub tăcere, fără să născocesc nimic, fără să linguşesc şi să scandalizez pe careva, ci dându-le tuturora – de la „muşi” până la comandor

– cuvenita caracterizare a persoanei şi a meritelor lor.

Oamenii de pe gabii erau veseli pentru că aveau totdeauna sub ochi marea albastră, nemărginită, încreţită, surâzătoare şi însorită. Socot că nu se întoarce împotriva acestei teorii faptul că, în câte o zi furtunoasă, când faţa oceanului era adumbrită şi posomorâtă, unii dintre ei deveneau mahmuri şi preferau să stea de-o parte. Dimpotrivă, acest lucru nu face decât să-mi confirme teza. Căci chiar şi

pe uscat există oameni veseli şi uşuratici din fire, care, când vântul de toamnă începe să bată, urlând prin hornuri, devin brusc ursuzi, arţăgoşi, irascibili. Ce poate fi mai dulce decât vechea şi gustoasa bere de malţ? Totuşi, tunetele fac să se acrească până şi cea mai bună şi mai oacheşă bere.

Marinarii din oala fregatei noastre „troglodiţii" care vieţuiau în beciurile şi magaziile de sub punte, erau, mai toţi, oameni morocănoşi din fire, cu vederi sumbre asupra lucrurilor; unul dintre

ei era un calvinist inveterat. În schimb, marinarii din „vechea gardă”, care-şi petreceau timpul pe puntea teugii scăldată în soare şi bătută de vânturi, erau nişte oameni liberi, inimoşi, caritabili şi plini de bunăvoinţă faţă de toţi ceilalţi, deşi la drept vorbind unii dintre ei se dovedeau a fi triste excepţii – dar excepţiile nu fac decât să confirme regula.

Măturătorii şi „inspectorii de scuipători” din toate compartimentele navei, atât

de la prova cât şi de la pupa, erau nişte oameni încuiaţi, mici la suflet, – desigur din pricina muncilor lor murdare. Acest lucru se vădea mai ales în cazul odioşilor „mijlocaşi”, cum erau porecliţi gunoierii care măturau, noaptea, punţile de la mijlocul navei.

Membrii fanfarei, vreo zece sau doisprezece la număr, care n-aveau nimic altceva de făcut decât să-şi lustruiască mereu instrumentele şi să cânte, din când în când, câte o melodie uşoară menită să stârnească puţin şuvoiul stătut din vinele

bătrânului nostru comandor, erau cei mai veseli băieţi din lume. Portughezi de obârşie, fuseseră primiţi la bord lângă insulele Capului Verde. Luau masa împreună, alcătuind o bandă mai veselă chiar decât ar fi putut fi nişte miri tineri, la trei luni după cununie, cu totul mulţumiţi de nevestele lor, după ce le încercaseră.

Dar ce anume îi făcea să fie atât de veseli? Tocmai meseria lor veselă şi plăcută. Ar putea oare un om meschin să cânte la flageolet? sau să sufle într-o trâmbiţă de alamă, cu forţa a

o mie de viteji? Dar la voioşia muzicanţilor contribuia poate şi mai mult gândul consolator că, dacă vasul ar fi intrat vreodată în acţiune, ei ar fi fost scutiţi de primejdiile bătăliei. Pe navete de război, membrii fanfarei sunt îndeobşte non-combatanţi, care se îmbarcă ştiind aproape precis că, de îndată ce vasul lor ar nimeri în bătaia tunurilor unui vas inamic, ei ar avea privilegiul de a se ascunde în magazia de parâme sau în cea de cărbuni. Ceea ce dovedeşte că aceşti oameni

deosebit de sensibili nu sunt prea viteji din fire.

Uitaţi-vă acum la secunzi, la comisarul de bord, la ofiţerul cu navigaţia şi la ceilalţi ofiţeri de marină, la toţi aceşti „baroni”, cu buza de sus ţeapănă şi cu nasul aristocratic. Poate oare cineva tăgădui că, trăind de atâta vreme în sferele înalte ale milităriei, slujiţi de o armată întreagă de servitori, şi deprinşi să împartă ordine în dreapta şi-n stânga, – poate oare cineva tăgădui că tocmai datorită acestor împrejurări

nasurile li s-au subţiat, devenind acviline şi cartilaginoase, ca la nişte aristocraţi? Până şi bătrânul chirurg „Epidermă” avea un nas roman.

Dar n-aş putea să-mi explic de ce era cam strâmb la trup primul nostru secund – mai exact, un umăr îi atârna mai jos decât celălalt. Când am băgat de seamă că aproape toţi primii secunzi întâlniţi de mine pe alte nave de război, ca şi mulţi dintre ofiţerii doi şi trei, aveau umerii lăsaţi cam la fel, am dedus că trebuie să

existe o regulă generală care stă la baza fenomenului, şi m-am apucat să-l studiez, ca pe o problemă interesantă. În cele din urmă, am ajuns la concluzia că adevărata cheie a misterului stă în faptul că ei poartă vreme atât de îndelungată doar un epolet (rangul lor neacordându-le decât unul singur). Iar când reflectezi la împrejurarea, bine cunoscută, că mulţi ofiţeri de marină îmbătrânesc înainte de a ajunge să primească gradul de căpitan şi să poarte *doi* epoleţi, – care le-ar putea

echilibra umerii, – explicaţia de mai sus nu-ţi mai pare nesigură.

CAPITOLUL XIII

Un pustnic în mulţime

Deoarece am vorbit într-un capitol anterior despre poetul Lemsford, se cuvine să pomenesc şi de prietenii noştri Nord şi Williams: împreună cu Lemsford, cu Jack Chase şi cu tovarăşii mei de pe gabie, ei erau aproape singurii oameni cu care îmi plăcea să am de-a face la bordul fregatei. Căci nu mi-a trebuit multă vreme ca să constat că nu are rost să fiu intim cu oricine. A fi în relaţii strânse cu toţi marinarii, fără niciun discernământ, duce la

tot felul de necazuri şi conflicte, care se sfârşesc prea adesea cu biciuirea vinovaţilor, şi nu numai a lor.
Deşi eram de mai bine de un an pe fregată, zeci dintre marinari îmi erau – şi aveau să-mi rămână până la urmă – străini; nu ştiam nici măcar cum îi cheamă, şi n-aş fi în stare, acum, să-i recunosc dacă i-aş întâlni, din întâmplare, pe stradă.

În cartul mic, din primele ore ale serii, puntea principală e de obicei ticsită de oameni, care se plimbă de colo până

colo pe lângă tunuri, aidoma cetăţenilor care „iau aer” pe Broadway. Unii se salută grăbiţi, cu o clătinare a capului (s-ar putea să nu se fi văzut de-o săptămână), alţii schimbă câte un cuvânt amabil cu vreun amic sau fixează o întâlnire pentru a doua zi dimineaţa, undeva în greement, dar mai toţi trec unii pe lângă alţii fără a catadicsi să se salute. Faptul că aveam oarecum puţini prieteni la bord nu făcea din mine un caz special, deşi recunosc că-mi împingeam

cam prea departe exigenţa.

Prietenul meu Nord era un personaj oarecum aparte, iar dacă misterul presupune romantism, era desigur un personaj foarte romantic. Înainte de a căuta să fac cunoştinţă cu el prin mijlocirea lui Lemsford, observasem silueta lui înaltă, firavă şi dreaptă, mişcându-se, cu pasul ţanţoş al lui Don Quijote, printre pigmeii din „ariergardă”, unde lucra şi el. La început, mi-a făcut impresia unui om peste măsură de rezervat şi taciturn;

fruntea i-era adumbrită şi încruntată; şi avea ceva aproape respingător în purtarea lui. Într-un cuvânt, părea dornic să dea a înțelege că lista prietenilor săi pe acest vas de război era completă, definitiv încheiată, şi, ca atare, nu mai era loc pentru nimeni. Văzând însă că singurul om cu care stătea de vorbă era Lemsford, şi fiind prea generos din fire ca să mă simt jignit de răceala lui, mi-am spus că n-are rost să-l silesc să piardă pentru totdeauna ocazia de a face

cunoştinţă cu un personaj atât de interesant ca mine. Şi apoi, vedeam limpede în ochii lui că fusese cândva cititor de cărţi bune – aş fi putut să bag mâna-n foc că-l înţelesese temeinic pe Montaigne. Îmi făcea impresia că gândeşte serios, şi eram sigur că se călise în lupta cu adversităţile vieţii. Din toate aceste pricini, inima mea tânjea după el – şi eram hotărât să-l cunosc.

În cele din urmă, într-o noapte liniştită, când se plimba singur pe puntea superioară centru, în timp ce

mai toţi oamenii moţăiau cu capul pe afetele mortierelor, am izbutit să mă apropii de el şi să-l cunosc.

în noaptea aceea am cutreierat cu el toate domeniile lecturii, scufundându-ne în sufletul, multor autori; în noaptea aceea, Cojocel Alb a învățat mai mult decât în oricare altă noapte trăită de-atunci încoace.

Era o minune de om. Mă uimea aşa cum îi uimise Coleridge[74] pe cavaleriştii printre care se înrolase. Ce l-o

fi mânat pe un asemenea om să se îmbarce pe un vas de război, nu mă duce mintea. Şi cum de izbutea să-şi păstreze demnitatea în mijlocul unei astfel de gloate, era de asemeni un mister pentru mine. Căci nu era câtuşi de puţin marinar – era la fel de ageamiu în treburile marinăreşti, ca un om de la izvoarele Nigerului. Şi cu toate acestea, ofiţerii îl respectau, iar mateloţilor li-era teamă de el. Trebuie, spus totuşi că-şi îndeplinea conştiincios sarcinile ce-i erau

încredinţate, şi avea norocul de a nu fi mustrat niciodată. De bună seamă că în această privinţă împărtăşea părerile tuturor membrilor echipajului; de aceea se hotărâse, de timpuriu, să se poarte în aşa fel, încât să nu se expună niciodată riscului de a fi biciuit. Tocmai acest lucru – la care se adăuga cine ştie ce durere neîmpărtăşită nimănui – îl făcea pe Nord să fie un fel de pustnic, pierdut în mijlocul mulţimii de pe vasul nostru de război. Tot de timpuriu cred că şi-o fi dat seama că, pentru a

se feri de singurul lucru de care se temea – şi anume, de bici, – trebuia să devină un soi de mizantrop, şi să renunţe la multe plăceri ce i-ar fi putut face mai suportabilă viaţa în societate. Mai mult încă, unele dintre întâmplările petrecute la bord trebuie să-l fi îngrozit, făcându-l să-şi spună că, oricât s-ar fi izolat de ceilalţi, improbabilitatea de a cădea victimă temutului bici, nu devenea niciodată o imposibilitate absolută.

În discuţiile mele cu el, Nord nu pomenea un cuvânt în

legătură cu trecutul său – un subiect despre care mai toţi surghiuniţii de neam ales de pe-un vas de război abia aşteaptă să vorbească; ei îşi povestesc pe îndelete aventurile de cartofori, ţin să arate cu câtă nepăsare au pierdut averi întregi într-o singură seară, ce pomeni au împărţit rudelor sărace, sau ce bacşişuri au dat portarilor, şi-şi evocă mai ales escapadele amoroase din tinereţe, cu nişte femei părăsite mai apoi şi lăsate cu inima zdrobită. Nord nu avea de povestit asemenea

istorii. În legătură cu trecutul, era închis şi zăbrelit ca tezaurul Băncii Angliei. Din vorbele lui, nimeni dintre noi n-ar fi putut trage încheierea că existase cu adevărat mai înainte de a se îmbarca pe vas. Da, era un om cu totul aparte.

Celălalt prieten al meu, Williams, era un yankeu întreprinzător din Maine, care fusese la vremea lui atât coropcar cât şi dascăl. Ne spunea o sumedenie de poveşti hazlii despre petrecerile ţărăneşti la care luase parte, şi ar fi putut să înşire la nesfârşit

numele ibovnicelor sale. Era un om de treabă, isteţ, spiritual, plin de voie bună – un filosof vesel. Ca antidot împotriva plictiselii, era de nepreţuit; de aceea i l-am recomandat şi lui Nord, cu gândul de a-l face să se bucure şi el de foloasele societăţii sale; dar întunecatul Nord i-a tăiat-o scurt, chiar în seara când, ieşind din umbra tunurilor, am pornit tustrei la plimbare pe puntea principală.

CAPITOLUL XIV

O secetă pe o navă de război

La puţine zile după ieşirea noastră din port, a început să circule un zvon care i-a băgat rău în sperieţi pe unii dintre marinari. Iată despre ce era vorba: din pricina unei neglijențe fără precedent a comisarului de bord, sau poate a magazionerului din Callao, cantitatea de grog de pe fregata noastră era aproape pe terminate.

În Marina americană, legea permite fiecărui, membru al

echipajului să consume zilnic câte un „gill”[75] de alcool, servit în două porţii, înainte de micul dejun, şi de masa de prânz. La auzul bătăilor de tobă, marinarii se adună în jurul unui poloboc pântecos, plin cu delicioasa băutură; şi, în timp ce un aspirant îi strigă pe nume, ei se prezintă şi beau dintr-o căniţă de tablă. Niciun aristocrat care soarbe vin de Tokay dintr-un pocal scânteietor nu-şi linge buzele cu o satisfacţie mai mare decât o face matelotul, bând din căniţa lui. Multora dintre

marinari, gândul la această căniță zilnică le deschide orizontul unor peisaje mirifice, desfăşurându-se la nesfârşit. E marea „perspectivă a vieții lor”. Ia-le grogul, şi viața nu mai are pentru ei niciun farmec. Nu încape îndoială că principalul stimulent ce-i ține pe mulți în Marină este încrederea lor nestrămutată în capacitatea guvernului american de a le furniza fără greş, şi sistematic, porția zilnică de băutură. Am cunoscut destui nenorociți care mi-au mărturisit că,

deoarece sufereau fără leac de patima beţiei şi deoarece excesele lor nesăbuite îi aduseseră într-o asemenea stare de mizerie, încât nu mai aveau cum să-şi astâmpere setea pe uscat, – sfârşiseră prin a se înrola în Marină, căci vedeau în ea un azil pentru toţi beţivanii, unde, pe lângă că puteau să-şi prelungească viaţa, datorită unui program regulat, de muncă în aer liber, aveau şi posibilitatea de a-şi potoli setea, de două ori pe zi, cu ajutorul unor porţii modeste, dar sigure.

Odată, l-am mustrat pe un camarad de pe gabie, beţiv înrăit, în legătură cu aceste chefuri zilnice, dar când i-am spus că ele îi distrug sănătatea şi l-am sfătuit să renunţe la grog, în schimbul sumei de bani la care-i dădea dreptul legea, el mi-a răspuns, cu un aer ştrengăresc:

— Să renunţ la grogul meu? Şi pentru ce, mă rog? Pentru că mi-e duşman şi mă distruge? Nu, băiete! Sunt un bun creştin şi ţin prea mult la duşmanul meu, ca să renunţ la societatea lui.

Ne putem aşadar lesne imagina consternarea şi groaza ce s-au înstăpânit pe puntea tunurilor la vestea că grogul e pe sfârşite.

— S-a dus grogul! urlă un bătrân matelot din „vechea gardă”.

— Dumnezeule! ce durere de burtă m-a apucat! exclamă un om de pe gabie.

— E mai rău decât holera! strigă unul din „ariergardă”.

— Mai bine s-ar fi terminat, apa de băut din butoaie, zise un şef de cală.

— Dar ce, suntem gâşte şi

gâscani, ca să putem trăi fără *grog*? întrebă un caporal de marină.

— Văleu! oftă un timonier, acu'o să trebuiască să bem cu raţele!

— N-a mai rămas nici de-o căniţă? gemu un „mijlocaş”.

— Nicio înghiţitură! suspină un matelot din cală. Da, trista veste se adeveri. Oamenii nu mai auziră bătăile de tobă care-i chemau la poloboc, iar jalea şi deznădejdea se abătură asupră-le ca un nor negru. Vasul aducea acum cu un mare oraş lovit de-o

calamitate cumplită. Oamenii stăteau în grupuri răzleţe şi discutau despre necazurile lor, plângându-se unii pe alţii. Dinspre gabiile înalte nu se mai auzeau, în nopţile cu lună, cântece vesele; iar dacă se mai spuneau poveşti, ele erau puţine la număr, şi copleşite de pauze lungi.

În această perioadă, atât de groaznică pentru mulţi, sergentul de bord ne comunică, spre uimirea noastră a tuturor, că zece oameni se îmbătaseră criţă. Aceştia fură aduşi în faţa

catargului, iar la vederea lor îndoielile celor mai sceptici dintre noi se risipiră. Dar de unde anume făcuseră rost de băutură, nimeni n-ar fi putut spune. S-a observat, totuşi, că ticăloşii duhneau toţi a parfum de lavandă, aidoma atâtor filfizoni.

După ce-au fost supuşi unui control, au fost băgaţi în închisoarea de bord, situată pe puntea principală, între două, tunuri. Au zăcut acolo un timp, cu braţele încrucişate pe piept, aşa cum îl arată atâtea efigii pe Prinţul Negru în nişa

lui din catedrala din Canterbury.[76]

După primul lor somn, sentinela care-i păzea a izbutit cu chiu cu vai să ţină în frâu mulţimea curioşilor, nerăbdători să afle cum de reuşiseră prizonierii să se îmbete criţă, pe-o asemenea secetă. Până la urmă prizonierii au fost puşi în libertate, şi atunci taina a putut fi dezlegată.

Se pare că unul dintre ei, un om descurcăreţ, care suferea cumplit din pricina pomenitei secete, avusese subit o idee

strălucită. El prinsese de veste că stewardul comisarului de bord avea o cantitate enormă de apă-de-colonie, pe care-o adusese clandestin pe vas, cu scopul de a o vinde, pe cont propriu, localnicilor de pe coastă; dar cum cantitatea era mult mai mare decât cererea, iar la bordul fregatei nu existau alţi clienţi în afară de locotenentul „Boţ de parâmă”, stewardul se întorcea în patrie cu peste o treime din stocul iniţial. Pentru a nu mai lungi povestea, acest slujbaş s-a lăsat convins, într-o discuţie

purtată pe ascuns cu împricinaţii, să se despartă de o duzină de sticle, cu al căror conţinut se delectaseră, vestea s-a răspândit în rândurile întregului echipaj, fiind ascunsă doar ofiţerilor şi subalternilor lor, iar în noaptea aceea, sticlele lunguieţe, cu gâturi de barză, umplute eu apă-de-colonie au fost golite pe furiş prin felurite unghere şi azvârlite în mare, prin saborduri. Cu zahăr brun, luat din dulăpioarele „cluburilor”, şi cu apă fiartă, cerşită de la bucătari, oamenii

au preparat tot felul de punşuri, groguri şi cocktailuri, în care lăsau să cadă şi câte un strop de catran, ca o fărâmă de pâine prăjită, chipurile pentru a da aromă băuturii. Fireşte, toată treaba a fost făcută în cea mai desăvârşită taină; şi deoarece trecuse o noapte întreagă după cheful lor, petrecăreţii păreau să fie oarecum la adăpost de pericolul de a fi prinşi; iar cei care băuseră peste măsură, au avut un răgaz de douăsprezece ore pentru a se trezi, înainte de ivirea zorilor.

A doua zi, de la prova la pupa, întreaga fregată mirosea ca un budoar; până şi găleţile de catran păreau parfumate; iar din gura multor tunari bătrâni, cărunţi şi aprigi, ieşea cea mai înmiresmată suflare.

Uluiţi, secunzii umblau de colo până colo, adulmecând furtuna; iar domnul „Boţ” n-a mai fost nevoit, măcar de data asta, să-şi fluture pe la nas batista parfumată. Era ca şi cum am fi navigat pe lângă un ţărm înmiresmat, în anotimpul violetelor.

„... Pe multe leghe,
Bătrânul Ocean zâmbea, înveselit
De binecuvântatele miresme”.

Dar vai! aceste miresme nu puteau rămâne nedescoperite; sergentul de bord şi caporalii lui aflară în curând taina, punând laolaltă informaţiile răzleţe căpătate de la unii sau alţii. Stewardul comisarului fu chemat să dea socoteală, iar de atunci încoace la bordul vasului „Neversink” nu s-a mai putut bea niciun punş de

lavandă şi niciun grog din apă-de-colonie.

CAPITOLUL XV

Un club al mâncătorilor de carne sărată şi un aviz de a-l părăsi

Cam pe vremea incidentului cu apa-de-colonie, mi s-a întâmplat să fiu jignit în amorul meu propriu şi zdruncinat până în străfundurile sufletului, de o aluzie politicoasă pe care mi-a făcut-o bucătarul echipei mele. Pentru a înţelege despre ce este vorba, se cuvine să dau mai întâi unele explicaţii.

Marinarii de rând de pe o

fregată sunt împărţiţi în treizeci până la patruzeci de echipe, sau cluburi, trecute în registrul comisarului de bord sub denumirea: clubul nr. 1, clubul nr. 2 etc. Membrii fiecărei echipe îşi pun laolaltă raţiile sau proviziile şi-şi iau micul dejun, prânzul şi cina, la orele fixate lor, pe puntea principală, între tunuri. Printr-o rotaţie fără greş, membrii fiecărei echipe (cu excepţia subofiţerilor) îşi asumă pe rând funcţiile de bucătar şi de ospătar şi exercită în acelaşi timp un control asupra tuturor

treburilor „clubului”.

Bucătarul are la rându-i sarcina de a veghea asupra intereselor generale ale echipei respective, având grijă ca, atunci când sunt împărţite raţiile de carne, pâine etc., echipa să-şi primească partea cuvenită, fără nicio ştirbire. El dispune de un dulăpior, în care-şi ţine oalele, tingirile, lingurile, precum şi mici rezerve de zahăr, melasă, ceai şi făină.

Dar, deşi i se spune „bucătar”, la drept vorbind el nu este câtuşi de puţin

bucătar, deoarece mâncarea pentru întregul echipaj este preparată de un slujbaş înalt şi temut, numit în mod oficial „bucătarul vasului” şi secundat de câţiva oameni care-l ajută.

Pe fregata noastră, acest personaj era un om de culoare, foarte cilibiu, pe care marinarii îl porecliseră „Moş Cafea”, iar ajutoarele sale, tot tuciurii, primiseră porecle şi mai poetice: „Rază de soare”, „Apă de roze” şi „Zi de mai”.

Gătitul nu necesite prea multă pricepere, deşi „Moş

Cafea” ne asigura adesea că absolvise înalta şcoală a Casei Astor din New York, sub directa supraveghere a faimoşilor Coleman şi Stetson. N-avea, practic, altceva de făcut decât să-şi ţină curate şi lucioase cele trei cazane uriaşe, în care erau fierte zilnic sute de livre de carne. În acest scop, „Rază de soare”, „Apă de roze” şi „Zi de mai” dădeau fuga în fiece dimineaţă la bucătărie, unde, goi până la brâu, şi înarmaţi cu săpun şi nisip, se apucau de frecat. Folosind aceste materiale într-

un mod foarte viguros, izbuteau, cu preţul unei intense transpiraţii, să dea un luciu frumos pereţilor interiori ai căldărilor.

„Rază de soare” era cântăreţul acestui trio, căci în timp ce toţi trei frecau de zor metalul, el îi însufleţea pe ceilalţi cu nişte admirabile cântece din San Domingo, dintre care unul suna astfel:

„Îmi pierdui, of, of! în barcă-un pantof!
Aoleo, băiete!
Şi-ntr-o pilotină, pe o mare

lină,

Una dintre ghete!

Freacă deci căldarea, freac-o tare,

Să lucească-n soare!”

Ascultându-i pe africanii aceia, care-şi uşurau, munca prin cântecele lor vesele, nu-mi puteam stăpâni un simţământ de revoltă împotriva unei reguli imemoriale, ce le interzice marinarilor de pe-un vas de război să cânte, aşa cum fac cei din flota comercială, când trag parâmele sau execută

vreo altă manevră. Singura muzică îngăduită pe-un vas de război în asemenea momente este cea a fluieratului strident al ajutorului de boţman, – o muzică mai îngrozitoare decât absenţa oricărei, muzici. Iar dacă ajutorul de boţman nu se află prin preajmă, mateloții trebuie să tragă parâmele într-o adâncă tăcere, întocmai ca nişte ocnaşi; sau, de nu, să încerce a-şi armoniza mişcările, cântând maşinal: *un*, *doi*, *trei*, şi trăgând împreună după aceea.

După ce „Rază de soare”,

„Apă de roze” şi „Zi de mai” au dat căldărilor un asemenea lustru, încât, dacă ai vârî înăuntru o mănuşă albă, din piele de căprioară, ar ieşi fără nicio pată – ei o zbughesc din văgăunile lor şi pun la fiert apă, pentru cafea. Când cafeaua a fiert, şi a fost pritocită în nişte găleţi speciale, bucătarii diferitelor echipe vin cu carnea sărată – pachete legate cu sfoară şi etichetate, care sunt azvârlite grămadă în aceleaşi cazane, ca să fiarbă. După ce carnea e pescuită cu o furcă uriaşă, în

cazane e turnată apa pentru ceaiul de seară, care are, din această pricină, o aromă asemănătoare celei a supei de oase.

Din cele de mai sus se poate vedea că „bucătarul” unei echipe nu prea are ce face, în materie de gătit, munca lui rezumându-se la transportarea proviziilor din marea bucătărie democratică a vasului. Totuşi, în unele privinţe, slujba lui îi dă destulă bătaie de cap. De două ori pe săptămână fiecare marinar primeşte câte o raţie de unt şi de brânză, iar

bucătarul e singurul păstrător al acestor delicatese. Marea lui dificultate este de a-şi gospodări atât de bine proviziile, încât să-i mulţumească pe toţi. Unii mâncăi ar vrea să înghită tot untul la o singură masă, şi să isprăvească şi brânza în aceeaşi zi; alţii pretind ca lactatele să fie puse de-o parte pentru zilele de post, când nu se serveşte altceva decât pâine şi carne; alţii, în sfârşit, ar vrea să li se dea câte o fărâmiţă de unt şi de brânză, ca desert, la fiece masă. Toate

aceste puncte de vedere dau naştere la nesfârşite discuţii, certuri şi altercaţii.

Câteodată, îl poţi vedea pe bucătar aşezat pe un butoiaş de chibrituri în capul unei mese improvizate pe punte, între tunuri, şi aşternută cu propriu-i ştergar – un dreptunghi ele pânză pictată – pe care stau înşirate oale, castroane şi gamele; cu nădragii sumeşi, şi cu braţele dezvelite, dumnealui prezidează ospăţul.

— Uite ce e, băieţi, astăzi nu puteţi căpăta unt. Îl pun de-o

parte pentru mâine. Habar n-aveţi ce preţ are untul, măi băieţi! Hei, Jim, ia-ţi jos copita de pe ştergar! La naiba, unii dintre voi n-au maniere nici cât porcii! Repede, repede, băieţi! Haliţi mai repede, căci mai am de pregătit aluatul pentru mâine. Unii dintre voi halesc încet de parcă eu n-aş avea nimic altceva de făcut decât să şed pe butoiaşul ăsta şi să mă uit. Hai, băieţi, aţi halit destul! Căraţi-vă de-aici, şi lăsaţi-mă să strâng masa.

Cam aşa ne vorbea unul dintre bucătarii numiţi

periodic în fruntea „clubului” numărul 15. Era un flăcău înalt şi energic, care fusese cândva frânar de cale ferată, şi care ne ţinea din scurt: nu exista apel împotriva deciziilor lui.

Dar situaţia se schimba când le venea rândul altora dintre noi. Atunci, trebuia să fim cu băgare de seamă; mâncatul devenea o corvoadă plicticoasă, iar digestia ni-era serios stânjenită de un discurs neprietenos privitor la carnea sărată.

Aveam uneori senzaţia că

hartanele de porc fierte cu păr cu tot, încât semănau cu bărbiile ţepoase şi sfrijite ale unor cazaci nespălaţi şi lihniţi de foame – nu erau deloc străine de atmosfera încordată ce domnea adesea în „clubul” nostru. Oamenii jupuiau pielea tare a bucăţilor de porc, de parc-ar fi fost nişte Piei-Roşii scalpând capetele unor creştini.

Unii îl înjurau pe bucătar, învinuindu-l că ne-ar drămui untul şi brânza, ca să le pună deoparte pentru sufleţelul lui – poate ca să le vândă cu

suprapreţ altor echipe şi ca să se îmbogăţească astfel pe socoteala noastră. Alţii îl blestemau pentru murdăria lui,şi-şi examinau cu un ochi foarte critic blidele şi castroanele, răzuindu-le cu briceagul. Bucătarul era batjocorit apoi pentru „aluaturile" lui nenorocite şi pentru alte preparate deficitare.

Băgând de seamă, încă de la început, toate aceste lucruri, eu, Cojocel Alb, eram tare necăjit la gândul că o să-mi vină şi mie rândul odată şi-

odată, să primesc asemenea mustrări. Nu ştiam, cum aş fi putut să scap. Totuşi, când mi-a venit în sfârşit rândul, am primit cu resemnare cheile de la dulapul cu alimente, rugându-mă fierbinte Cerului să-mi dea tăria de a îndura. Mă hotărâsem să fiu un ospătar, imparţial, şi să-i servesc pe toţi cum se cuvine, ca să n-aibă ce cârti împotrivă-mi.

În prima zi trebuia făcut un „aluat” – treabă ce le revenea bucătarilor, deşi fiertul pomenitului „aluat” intra în atribuţiile lui „Moş Cafea” şi

ale ajutoarelor sale. Mi-am pus în gând să mă pregătesc temeinic pentru „aluatul” acela, să-mi concentrez toate energiile asupra lui şi să-i insuflu însuşi duhul artei, realizând o capodoperă a genului, un „aluat” care să le dea de ruşine pe toate celelalte, şi să-mi facă memorabilă scurta domnie.

Am obţinut de la magazioner făina şi stafidele cuvenite, iar de la „Moş Cafea” seul de vacă; apă, am luat cât am avut nevoie, din poloboc. După aceea m-am dus în vizită

la ceilalţi bucătari, pentru a compara reţetele lor de „aluat”; după ce le-am cumpănit bine pe toate, luând din fiecare câte un ingredient menit să asigure originalitatea propriei mele reţete, m-am apucat de treabă, cu o hotărâre solemnă. Punând diferitele părţi componente într-o formă de tablă, le-am frământat vreme de-o oră, fără să-mi pese de bieţii mei plămâni, siliţi să respire într-un ritm nimicitor; am scurs apoi aluatul semilichid într-un sac de pânză, pe care l-am

legat la gură şi, adăogându-i eticheta, l-am predat lui „Apă de roze”, care a azvârlit preţiosul sac într-un cazan, laolaltă cu alte câteva duzini de saci.

Clopotul de bord bătu de opt ori. Boţmanul şi ajutoarele sale îi chemară pe marinari la masă; oamenii din echipa mea luară loc, cu cuţitele-n mâini, la masa pe care-o aşternusem cu un ştergar, – gata să se năpustească asupra „aluatului”. Aşteptând în bucătăria cea mare să-mi vină rândul, am primit în cele din

urmă sacul cu „budincă”; l-am adus la ai mei, şi am început să-i desfac băierile.

A fost un moment, aş putea spune, de spaimă, de nelinişte. Mâinile îmi tremurau; ochii tuturor erau, aţintiţi asupră-mi: erau în joc faima şi onoarea mea. Am dezvelit încetişor „aluatul”, legănându-l pe genunchi, întocmai cum leagănă doica un prunc înainte de culcare. Emoţia mi-a sporit în clipa când am tras sacul în jos, şi a devenit intensă în momentul când am pus „budinca” în farfuria

întinsă de-o mână nerăbdătoare. Dar vai! „budinca” a căzut, ca un om împuşcat la o petrecere! Era, pasămite, mai grea decât inima unui păcătos; şi tare – ca faimosul cocoş care-a cântat în zorii zilei când Petru a spus o minciună.

— Pentru numele lui Dumnezeu, oameni buni, îngăduiţi-mi să vă spun un cuvânt. Mi-am făcut datoria în ce priveşte „aluatul”, mi-am…

Dar camarazii mei mi-au înecat scuzele sub un potop de reproşuri. Unul dintre ei a

propus ca fatala „budincă” să-mi fie legată la gât, ca o piatră de moară, iar eu însumi să fiu azvârlit peste bord. Ce mai?! o făcusem fiartă! „Budinca” aceea avea să-mi apese ca o povară grea pântecul şi sufletul.

Eram disperat; ajunsesem să urăsc popularitatea – răspundeam cu dispreţ la dispreţul oamenilor, până când, săptămâna mea de servici la bucătărie s-a sfârşit, şi i-am putut astfel înmâna succesorului meu cheile dulăpiorului cu alimente,

vârâte în sacul pentru budincă.

Între mine şi oamenii din această echipă relaţiile nu fuseseră niciodată prea cordiale; încă de la început, se arătaseră porniţi împotriva cojocelului meu alb. Pe semne că-şi vârâseră în cap ideea stupidă că purtam acest cojocel ca să-mi dau aere, şi să par un om important, – sau poate ca să ascund în el unele bunătăţi şterpelite din dulăpiorul cu alimente. Numai că, la drept vorbind, nici ei nu prea erau nişte sfinţi; având în

vedere cele pe care le voi descrie îndată, această mărturisire poate să treacă drept pură răutate – dar simt nevoia să-mi descarc sufletul.

După săptămâna în care-am fost de servici la bucătărie, oamenii din echipa mea şi-au schimbat treptat purtarea faţă de mine; au început să mă jignească, au devenit reci şi distanţi; nu-mi mai adresau decât rareori vreun cuvânt, în timpul meselor, şi atunci, doar pentru a face aluzii maliţioase la „budinca” mea, ca şi la cojocelul meu, din care, cică,

în zilele ploioase, se scurgeau stropi de apă pe ştergarul ce acoperea masa. Totuşi, nu bănuiam că ar putea pune ceva la cale împotriva mea. Dar vai! tocmai asta făceau!

Într-o seară, când eram cu toţii la cină, am băgat de seamă anumite ochiade şi semne schimbate în tăcere cu bucătarul de servici. Acesta era un individ scund şi mieros, care fusese cândva, pe uscat, patronul unei bodegi unde se serveau stridii. Omul ăsta îmi purta pică. Aruncând o privire ştergarului de pe masă, el

spuse că unii oameni nu ştiu niciodată când anume absenţa lor e mai de dorit decât prezenţa lor. Fiind vorba de o observaţie cu caracter general, am aprobat-o în tăcere, cum ar fi făcut orice om cu scaun la cap. Dar această remarcă a fost urmată de o alta, şi anume, că unii oameni nu numai că nu ştiu niciodată când sunt indezirabili, dar se încăpăţânează să rămână în societatea în mijlocul căreia prezenţa lor e de nedorit, şi tulbură în felul acesta liniştea pomenitei societăţi. Era, însă,

tot o observație cu caracter general, care nu putea fi respinsă. În tăcerea lungă şi rău prevestitoare ce se lăsase, am băgat de seamă că ochii tuturor erau aţintiţi asupra mea şi a cojocelului meu alb; bucătarul începu apoi să explice cât de neplăcută e prezența unui veşmânt veşnic ud într-o sală de mese, mai ales când acest veşmânt este alb. Atacul venea mai aproape de țintă.

Da, camarazii mei voiau să mă elimine din rândurile lor; eram însă hotărât să mai

zăbovesc puţin printre ei, fără să bănuiesc că bucătarul-moralist va continua să mă împroaşte cu insinuările lui, de faţă cu toţi ceilalţi. Dar, dându-şi seama că pe aceste căi ocolite n-o să-şi atingă niciodată ţinta, schimbă macazul: pe scurt, îmi aduse la cunoştinţă că toţi membrii echipei, aci de faţă, mă avertizau că trebuie să-mi caut un alt loc de masă, întrucât nu mai priveau cu ochi buni nici societatea mea, nici pe aceea a cojocelului meu alb.

Am rămas perplex. O

asemenea lipsă de tact şi delicateţă! Bunul simţ ar fi trebuit să le sugereze că o comunicare de acest gen se cuvine făcută într-o discuţie între patru ochi, sau – şi mai bine – prin scris. M-am ridicat numaidecât de la masă, mi-am strâns cojocelul pe trup şi, înclinându-mă, am plecat.

Trebuie să spun că, a doua zi, am fost primit cu braţele deschise de o echipă strălucită – echipa numărul 1! – care-l avea în rândurile ei pe nobilul meu staroste Jack Chase!

Echipa aceasta era alcătuită

mai ales din fruntaşii de pe puntea tunurilor care, dintr-o explicabilă mândrie, îşi spuneau „Clubul tunurilor de mare calibru" înţelegând prin asta că erau, toţi, nişte oameni de mare capacitate intelectuală şi fizică. Masa lor era bine plasată. La stânga aveau ca vecini echipa nr. 2, alcătuită din diverşi petrecăreţi şi glumeţi, care-şi savurau cu un spirit epicureic mâncarea, şi erau cunoscuţi sub denumirea de „societate pentru distrugerea cărnii de vacă şi de porc". La dreapta

aveau ca vecini echipa nr. 31, alcătuită în întregime din oameni de pe gabii – nişte flăcăi aprigi şi focoşi, care-şi ziceau „Invincibilii de pe «Neversink»”. În faţă se afla una din echipele corpului de marină, cuprinzând elita acestui corp – cei doi caporali, toboşarul şi fluierarul, precum şi şase-şapte soldaţi neaoşi-americani, destul de cilibii, care luptaseră în campania contra seminolilor[77], iar acum îşi pipărau masa cu istorii despre ambuscadele crâncene din mlaştinile

Floridei; unul dintre ei istorisea o poveste uluitoare, despre lupta lui corp la corp cu Osceola, căpetenia indiană, cu care se bătuse din zori până la vremea micului dejun. Acelaşi soldat bătăios se mai lăuda că ar fi în stare să-ţi smulgă o aşchie dintre dinţi, de la douăzeci de paşi, – ar fi pus rămăşag pe orice sumă de bani ca s-o dovedească; negăsind însă niciun amator, a rămas cu lauda.

Pe lângă numeroasele atracţii pe care ţi le oferea, „Clubul tunurilor de mare

calibru" mai avea şi avantajul că, datorită prezenței în rândurile sale a atâtor *subofițeri*, toţi membrii săi erau scutiţi să lucreze ca bucătari şi ca ospătari. Un „bucătar permanent" se ocupa de aceste treburi, pentru toată durata expediţiei. Era un lungan sfrijit, cu faţa palidă, cunoscut sub porecla „Fus de ancoră". În zilele foarte călduroase, el obişnuia să-şi facă vânt, la masă, cu poala hainei sau cămăşii, pe care-o purta, şleampăt, deasupra pantalonilor. Jack Chase,

preşedintele „Clubului”, îl mustra adeseori pentru această abatere de la codul bunelor maniere, dar obiceiul ăsta, al „bucătarului permanent”, devenise, pe cât se părea, un nărav de nevindecat. Tot Chase a încercat însă, în repetate rânduri, să-l scuze pe mitocan în faţa mea, simţind probabil nevoia de a-mi menaja susceptibilitatea de nou venit în rândurile „Clubului”. Într-o zi, el şi-a încununat observaţiile printr-o remarcă filosofică:

— Ce vrei, dragă Cojocele Alb, la ce te poţi aştepta din parte-i? Tot rău, vine din faptul că distinsa noastră echipă e nevoită să stea la masă cu bucătarul ei.

La bordul fregatei se aflau mai mulţi „bucătari permanenţi" – îndeobşte nişte oameni de nimic, incapabili să nutrească vreun sentiment ales şi să viseze la cucerirea unor lumi noi; ei se mulţumeau să-şi prepare „budincile", să aştearnă masa, şi să strângă farfuriile de câte trei ori pe zi, – şi asta, în toţi

cei trei ani ai călătoriei. Foarte rareori îi puteai vedea pe spardec, fiindcă stăteau mai tot timpul departe de privirile oamenilor.

CAPITOLUL XVI

Instrucţia militară pe un vas de război

Pentru un om liniştit din fire, aplecat spre meditaţie şi ostil vacarmului, eforturilor fizice exagerate, şi oricărei forme de agitaţie inutilă, nimic nu poate fi mai trist decât aşa-zisa „mobilizare generală”, practicată pe toate vasele de război; denumirea e cum nu se poate mai potrivită, deoarece este vorba de participarea întregului echipaj.

Întrucât scopul precis pentru care e construit şi

lansat la apă un vas de război este acela de a susţine lupte navale, se consideră, fireşte, necesar ca echipajul să fie instruit temeinic în tainele meşteşugului militar. De unde, aceste exerciţii de „mobilizare generală”, în care toţi mateloţii sunt trimişi la posturile lor lângă tunurile de pe diferitele punţi, unde se înscenează lupte cu un inamic fictiv.

Apelul este lansat de toboşarul vasului; acesta execută un fel de marş într-o cadenţă sacadată, ce

aminteşte de paşii unor grenadiri care-şi lovesc călcâiele de fier. E un cântec. Foarte frumos, după cum se poate vedea din refrenul următor:

„De ***piatră ni-s navele, ni-s veseli flăcăii,***
Şi gata să lupte, da, gata oricând
Să lupte şi veşnic să-nvingă, luptând.”

Pe vreme călduroasă, acest exerciţiu la tunuri este extrem de neplăcut, ca să nu spun mai

mult, căci te face să năduşeşti şi să te-ncingi amarnic. Eu, unul, nu-l puteam suferi.

Sunt la fel de curajos ca Iuliu Cezar, iar la nevoie mă pot bate ca un al doilea Caius Marcius Coriolanus. Dacă scumpa şi-n veci glorioasa mea patrie ar fi vreodată ameninţată de năvălitori, iar Congresul mi-ar ordona să încalec pe-un cal de război, în avangardă, s-ar vedea atunci cum ştiu să-mi fac datoria! Dar să te speteşti şi să năduşeşti într-o bătălie fictivă; să-ţi iroseşti preţioasa suflare

a preţiosului trup într-un simulacru ridicol; să alergi pe punţi prefăcându-te că transporţi în cală trupurile celor ucişi sau răniţi; să-ţi bagi în cap că vasul a explodat, pentru a-ţi cultiva „prezenţa de spirit”, în vederea unor explozii reale, – toate acestea, eu le dispreţuiesc, căci sunt nedemne de un matelot adevărat şi de un om curajos.

Acestea erau sentimentele mele, atunci ca şi acum; dar cum la bordul fregatei, libertatea mea de gândire nu mergea până la libertatea de

expresie, eram silit să ţin aceste sentimente ascunse în propriu-mi suflet, deşi mă bătea uneori gândul să-i adresez domnului comandor o scrisoare confidenţială pe această temă.

Postul meu în baterie se afla la una din mortierele pentru ghiulele de 32 de funţi, în partea dinspre tribord a punţii de comandă[78]. Postul acesta nu-mi plăcea deloc, deoarece, după cum se ştie, în timpul unei bătălii navale puntea de comandă este unul din cele mai expuse locuri de pe-o navă

de război, din pricină că acolo sunt prezenţi ofiţerii cu rangurile cele mai înalte; inamicul are uneori prostul şi grosolanul obicei de a trage la ţintă în butonii lor. Dacă am fi întâlnit o navă inamică, n-ar fi fost de mirare ca vreun ţintaş prost, de pe gabiile navei aceleia, să mă găurească pe *mine* c-un glonţ, în loc să-l nimerească pe comandor! Dacă l-ar fi nimerit, de bună seamă că el nu s-ar fi sinchisit prea mult, fiind deprins cu asemenea lucruri – de fapt, avea şi aşa un glonţ în trup. Pe

când eu, eram cu totul neobişnuit să văd zburându-mi în jurul capului gloanţele astea, trase la întâmplare. Şi apoi, fregata noastră era un vas-amiral, şi toată lumea ştie ce loc periculos a fost puntea de comandă a vasului amiral al lui Nelson în timpul bătăliei de la Trafalgar, – gabiile navelor inamice erau înţesate de soldaţi care trăgeau de sus în amiralul englez şi-n ofiţerii săi. Mulţi marinari aflaţi la tunurile de pe acea punte vor fi primit, sărmanii, câte un glonţ destinat vreunui purtător

de epoleţi.

Mărturisindu-mi deschis simţămintele în legătură cu acest subiect, nu renunţ câtuşi de puţin la pretenţia de a fi socotit un om de curaj, ci îmi proclam doar refuzul categoric de a fi împuşcat în locul altuia. Dacă e să fiu împuşcat, vreau ca inamicul să ştie precis că eu sunt persoana pe care dorea s-o împuşte. Acel Trac viteaz care i-a trimis regelui Macedoniei, laolaltă cu complimentele sale, o săgeată cu inscripţia: *„Pentru ochiul drept al lui Filip”*, a dat un

frumos exemplu tuturor războinicilor. Graba dezordonată şi lipsită de discernământ cu care se bat astăzi atât marinarii cât şi soldaţii, îl umple de jale pe orice veteran serios şi conştiincios, îndeosebi dacă se nimereşte să aibe o minte ordonată, de contabil. Nu mai e vorba de iscusinţă sau de curaj. Două tabere, înarmate cu plumb şi cu fier, se învăluie într-un nor de fum şi îşi lansează în toate direcţiile proiectilele. Dacă te nimereşti în calea lor, eşti lovit, poate

chiar omorât; dacă nu, scapi. În luptele navale, dacă ai norocul sau ghinionul – depinde de caz – să-ţi vezi arborele trinchet aruncat peste bord de o ghiulea trasă la întâmplare prin norul de fum, şi apoi cârma demontată de o altă ghiulea, – te pomeneşti dezarmat, la cheremul inamicului, care, în consecinţă, se proclamă învingător, deşi această onoare îi revine de drept legii Gravitaţiei, ce acţionează asupra proiectilelor trase de inamic prin fum. În loc să-şi

lanseze-n văzduh plumbul şi fierul, ar fi, deci, mult mai cinstit ca adversarii să azvârle un ban în aer şi să vadă cine-a câştigat, adică pajura.

Mortiera la care eram postat era cunoscută sub denumirea de „Tunul nr. 5”, şi se afla sub supravegherea primului secund. Servanţii, însă, îi ziceau „Bei cea oacheşă”.

Porecla asta îi fusese dată de către tunarul-şef, un negru chipeş, în cinstea iubitei sale, o femeie de culoare din Philadelphia. Eu mânuiam vergeaua şi buretele acestei

mortiere – le mânuiam cu pricepere şi râvnă. N-am nici un fel de îndoială că, dacă eu şi mortiera mea am fi luat parte la bătălia Nilului, ne-am fi cucerit amândoi nemurirea: vergeaua ar fi fost agăţată undeva în catedrala Westminster, iar eu, înnobilat de regele Angliei, aş fi primit din mâna parfumată a secretarului particular al Maiestăţii sale o epistolă scrisă de augusta-i mână.

Dar era tare greu să vâri şi să scoţi prin sabord matahala aceea de fier, mai ales că

trebuia s-o faci într-o clipă. Apoi, la auzul unui ordin înfricoşător, scrâşnit printre dinţi de însuşi căpitanul, trebuia să alergăm de la tunurile noastre şi, punând mâna pe lăncii şi pistoale, să alungăm o armată imaginară care, potrivit fanteziei ofiţerilor noştri, ne lua cu asalt nava, din toate părţile. După ce dădeam iama în atacatori, ne repezeam înapoi la tunuri, şi iar ne smuceam coatele din încheieturi.

Între timp, de pe gabia arborelui trinchet se auzea

strigătul: „Foc! foc! foc! „ şi o echipă de mateloţi punea în funcţiune o tulumbă. Pe urmă, se auzea „Foc!” pe puntea principală, şi atunci întreaga navă intra în panică, de parcă ar fi izbucnit un incendiu pe-un penitenciar plutitor.

N-au oare habar ofiţerii din flota noastră, de regulile elementare ale sănătăţii? Nu ştiu ei oare că acest exerciţiu violent, care se ţine de obicei îndată după o masă copioasă, poate provoca dispepsie? Mâncarea nu ne mai făcea nicio plăcere; gustul fiecărei

îmbucături era distrus de gândul că în clipa următoare am fi putut auzi bătăile de tobă ale apelului.

Căpitanul nostru era un asemenea zbir, încât uneori poruncea să fim treziţi din hamace în toiul nopţii, şi atunci urma o scenă pe care pana şi cerneala n-au puterea s-o descrie. Cinci sute de bărbaţi stăteau în picioare, se îmbrăcau, îşi luau aşternutul şi alergaţi spre plasele în care trebuiau să-l aşeze; după care, dădeau fuga la posturile lor – fiecare îmbrâncindu-şi vecinul

– unii sus în greement, alţii jos în cală, unii într-o direcţie, alţii în direcţia contrară; şi, în mai puţin de cinci minute, fregata era gata de luptă, şi învăluită într-o tăcere de mormânt; aproape fiecare om se afla exact în locul unde ar fi fost dacă inamicul ar fi atacat aievea. Întocmai ca un miner din Cornwall în puţul lui, tunarul scormonea în arsenalul de sub popotă, luminat de nişte felinare puse înapoia unor geamuri fixate în cloazonul navei. „Pulberarii”, adică băieţii care transportau

cartuşele, circulau printre tunuri, unde încărcătorii stăteau gata să le primească.

„Pulberarii" aceştia joacă un rol ciudat în timpul unei bătălii. Intrarea în arsenalul unde-şi procură hrana pentru tunuri, este acoperită de un paravan de lemn, în spatele căruia stă un tunar care-i serveşte pe oameni cu cartuşe, printr-un fel de deschizătură, largă cât un braţ. Ghiulelele inamicului (poate înroşite de foc) zboară în toate direcţiile; pentru a-şi feri cartuşele, „pulberarii" le înfăşoară

grăbiţi în vestoanele lor şi se caţără apoi pe scări până la tunuri, – ai zice că-s nişte chelneri care aleargă cu plăcintele lor fierbinţi pentru micul dejun.

În timpul unei „mobilizări generale” lăzile cu muniţie sunt descoperite, lăsând să se vadă „ciorchinii”, cum bine li se spune mitraliilor (deşi un asemenea ciorchine primit în abdomen ar fi un desert jalnic), precum şi alte proiectile de fier, toate vârâte în nişte lădiţe de tablă asemănătoare lădiţelor cu

ceai.

Închipuiţi-vă o corabie navigând noaptea în direcţia inamicului, cu tunurile în poziţie de tragere, cu focoasele aprinse, şi cu fiecare şef de tun la postul său!

Dar, dacă ar fi intrat într-adevăr în acţiune, fregata „Neversink” ar mai fi făcut şi alte pregătiri, deoarece, oricât de multe asemănări ar exista între realitate şi simulacrul ei, acestea se deosebesc radical, dacă le examinezi în profunzime. Ca să nu mai vorbim de feţele încordate şi

palide ale tunarilor şi de simţămintele înăbuşite în inimile lor, nava însăşi ar avea, în asemenea clipe, o cu totul altă înfăţişare în unele privinţe. Ea ar semăna oarecum cu un vast castel ce se pregăteşte pentru o mare petrecere: uşile glisante sunt trase atunci la perete, odăile sunt transformate în saloane, şi toate obstacolele sunt înlăturate, pentru a mări cât mai mult cu putinţă spaţiul disponibil. Căci, înaintea unei bătălii, toate cloazoanele navei sunt scoase; până şi în

ferestrele salonului comandorului sunt amplasate tunuri grele; între popota ofiţerilor şi „cluburile” mateloţilor nu mai e niciun hotar, decât cel mult un drapel, folosit în chip de perdea. Dulăpioarele cu alimente ale marinarilor sunt mutate în cală, iar paturile de spital (care abundă pe orice vas de război) sunt scoase din magazia de vele şi aşezate la îndemână, pentru a-i primi pe răniţi; mesele de operaţie, pentru tăierea celor schiloditi, sunt aşezate în *cocpit*[79].

Vergile sunt fixate în lanţuri; ici-colo sunt distribuite ecrane ignifuge; între tunuri se clădesc movile întregi de ghiulele; de grinzi sunt prinse, la o înălţime uşor accesibilă, „dopurile” pentru astuparea găurilor; şi baloturi întregi de fultuială, mari ca nişte calupuri de brânză de Olanda, sunt montate pe marginile afeturilor.

O deosebire destul de mare s-ar vădi şi în îmbrăcămintea oamenilor, atât a ofiţerilor cât şi a marinarilor de rând. Îndeobşte, ofiţerii luptă aşa

cum filfizonii dansează, adică, în ciorapi de mătase, astfel încât, când se întâmplă să fie răniţi la picior, ciorapii pot fi scoşi de către chirurg mai lesne decât ar fi cei de bumbac, care se lipesc de rană. Un căpitan econom din fire, ar avea grijă să-şi îmbrace picioarele în mătase, dar şi-ar putea cruţa hainele bune, luptând în cele vechi. Căci, pe lângă că-i mai bine să-ţi vezi tăiată-n bucăţi o haină veche decât una nouă, trebuie să fie tare neplăcut să mori într-un veşmânt scrobit, cu subsuorile

încă țepene. În asemenea momente, omul trebuie să se simtă slobod, la largul lui, nestingherit de curele şi bretele. În gândurile-i despre veşnicie nu se cuvine să se-amestece niciun pic de ură împotriva croitorului său. Seneca a înțeles acest lucru, când s-a decis să moară gol într-o cadă. Îl înțeleg şi marinarii de pe-un vas de război, căci mai toți luptă goi până la brâu, şi nu poartă pe ei decât o pereche de pantaloni marinăreşti, şi-o eşarfă.

Un căpitan care-ar combina

spiritul de economie cu un patriotism prudent, ar ordona probabil ca velele gabier să fie învergate, ferindu-şi astfel pânzele cele mai bune de primejdia de a fi sfâşiate, în bucăţi, căci se ştie că proiectilele inamicului zboară îndeobşte destul de sus. De la o distanţă mare, un tun care-ar ţinti în coca unui vas, şi-ar trimite ghiuleaua hăt deasupra velelor-zburător, dacă servantul lui n-ar ţine seama de ruliu.

La aceste deosebiri dintre o luptă fictivă şi o canonadă

reală, se adaugă aspectul general al navei, în momentul când se dă semnalul pentru retragere: în cazul dinţii, ar domni pe vas o ordine şi o disciplină, cu neputinţă de păstrat atunci când se dă o bătălie adevărată. Căci în asemenea împrejurări, parapetele navei ar putea s-arate ca zidurile caselor din vestul cartierului newyorkez Broadway, după ce-au fost luate cu asalt şi incendiate de o mulţime de negri. Vânjoasele noastre catarge şi vergi ar putea să zacă vraişte pe punţi,

aidoma unor crengi smulse de furtună într-o pădure; din parâmele noastre, tăiate şi rupte alandala, ar picura catran din fiece şuviță; iar puntea tunurilor, presărată cu aşchiile căzute din scândurile rănite, ar putea să semene cu atelierul unui dulgher. După terminarea bătăliei, când ni s-ar porunci să dăm jos hamacele din plase (unde ele joacă rolul baloturilor de bumbac la New Orleans), am putea găsi în păturile noastre schije şi gloanțe. Şi, în timp ce chirurgul şi asistenții săi

mânjiţi de sânge ca nişte măcelari, ar tăia braţe şi picioare pe punte, un om din echipa dulgherului ar repara braţele şi picioarele scaunelor şi meselor rupte din cabina comandorului, pe când ceilalţi membri ai echipei ar *matisi* şi ar *înnădi* catargele şi vergile sfărâmate. După ce prin găurile de drenaj s-ar scurge ultimul şuvoi de sânge, punţile ar fi spălate, iar bucătarii le-ar străbate de la un capăt la altul, stropindu-le cu oţet fierbinte, pentru a scoate din scânduri duhoarea de abator,

care altminteri ar dăinui săptămâni în şir după terminarea bătăliei.

Iar când s-ar face apelul oamenilor, la lumina unui felinar, mulţi mateloţi răniţi, cu câte un braţ înfăşurat într-un bandaj, ar răspunde în numele unor camarazi care n-ar mai fi niciodată în stare să răspundă singuri:

— Tom Brown?

— Mort, domnule.

— Jack Jewel?

— Mort, domnule.

— Joe Hardy?

— Mort, domnule.

Şi, în dreptul numelor acestor oameni, ar apărea în registre nişte semne scrise cu cerneală roşie – un lichid sângeriu, a cărui întrebuinţare este foarte nimerită în astfel de ocazii.

CAPITOLUL XVII

Lansaţi cuterele doi, trei şi patru!

În dimineaţa care-a urmat unuia dintre exerciţiile acestea am pescuit un colac de salvare, care plutea pe aproape.

Era un rotocol mare de plută, gros de vreo opt „inci”, cu un diametru de patru picioare, şi acoperit cu o pânză gudronată. De jur-împrejur târa nişte capete de parâmă înnodate în chip fantezist, – parc-ar fi fost căpăţânile unor turci: erau, însă, funiile de

care trebuiau să se agaţe înecaţii. În mijlocul plutei acesteia stătea înfipt un ţăruş drept şi sculptat, ceva mai scurt decât un lemn de suliţă. Întreg colacul era încrustat cu cochilii, iar pe margini îi atârnau alge. Delfini se zbenguiau şi ţâşneau în jurul lui, iar peste vârful ţăruşului se rotea o pasăre albă. Colacul fusese pe semne aruncat de multă vreme peste bord, pentru a-l salva pe vreun nenorocit, care desigur că se înecase, colacul depărtându-se prea mult de el.

Oamenii de la teuga îl pescuiră, la prova, iar marinarii se strânseră buluc în jurul lui.

— Semn rău! semn rău! exclamă şeful echipei de la prova. N-o să treacă mult, şi-o să fim cu unul mai puţin la socoteală.

Dogarul vasului, în a cărui sarcină cade şi păstrarea în bune condiţiuni a colacilor de salvare, îşi făcu apariţia.

Pe vasele de război sunt atârnaţi zi şi noapte, în permanenţă, câte doi colaci la pupa, unde doi marinari

înarmaţi cu securi se plimbă de colo până colo, gata să arunce peste bord colacii, tăindu-le frânghia, la auzul celui dintâi strigăt. Oamenii aceştia se schimbă din două în două ore, întocmai ca nişte sentinele. În marina comercială sau în flota de baleniere nu se iau asemenea măsuri de precauţie, ceea ce dovedeşte cât de grijuliu cu vieţile oamenilor este regulamentul navelor de război. Un exemplu cât se poate de grăitor al acestei griji ni-l oferă bătălia de la

Trafalgar, unde, după ce, potrivit lordului Collingwood, au pierit „mai multe mii” de marinari francezi şi – conform statisticilor oficiale – o mie şase sute şi nouăzeci de englezi au fost ucişi sau răniţi, căpitanii navelor rămase întregi le-au ordonat sentinelelor să-şi lase tunurile dătătoare de moarte, pentru a-şi face datoria umanitară, tăind parâmele colacilor de salvare.

— Hei, nene Cep! îl strigă pe dogar un matelot de la ancorele de rezervă[80]. Iată

un model potrivit pentru tine: fă-ne o pereche de colaci de salvare, care să poată salva un om, nu să se umple cu apă şi să cadă la fund cu el, aşa cum se-ntâmplă cu butoaiele astea găurite, când le aruncăm în mare. Deunăzi era cât pe-aci să cad sub bompres, iar când m-am târât înapoi pe punte, m-am dus la pupa să arunc o privire colacilor. Păi, nene Cep, butoaiele tale n-au nimic între doage. Ruşine să-ţi fie! Să zicem c-ai cădea tu însuţi peste bord şi te-ai pomeni scufundându-te o dată cu

colacul făcut de tine! Ce-ai zice atunci?

— Eu nu mă urc niciodată în arboradă, şi nu am de gând să cad peste bord, răspunse dogarul.

— Nu te amăgi! îl repezi omul de la ancore.

Voi, ăştia care tăndăliţi pe punţi sunteţi mai aproape de fundul mării decât e matelotul care întinde vela rândunică. Ia seama, nene Cep, ia seama!

— O să iau, dar ia seama şi tu, îi replică dogarul.

A doua zi, în zori, m-am trezit brusc, auzind comanda:

— Toți marinarii la scurtarea velelor!

Cățărându-mă pe scări, am aflat că un marinar necunoscut mie căzuse peste bord, dintre lanțurile de ancoră; privind spre pupa, mi-am dat seama, după gesturile sentinelelor, că acestea tăiaseră frânghiile colacilor.

Bătea un vânt rece, iar fregata despica repede valurile. Dar cele o mie de brațe ale celor cinci sute de oameni o făcură să se aplece spre celălalt bord, împiedicându-i astfel înaintarea.

— Îl vezi? strigă prin portavoce ofiţerul de cart către omul de pe catarg. — Vezi om sau colac?

— Nu văd nimic, domnule, răspunse celălalt.

— Lăsaţi cuterele! sună ordinul următor. Gornist, cheamă echipajele cuferelor doi, trei şi patru! Pregătiţi palancurile!

În mai puţin de trei minute, cele trei ambarcaţiuni erau coborâte. Şi fiindcă pe una dintre ele mai era nevoie de încă vreo câţiva mateloţi, am sărit şi eu, pentru a umple

golul.

— Şi acum, daţi-i drumul, băieţi! strigă ofiţerul care conducea ambarcaţiunea mea. Fiecare om să privească cu luare aminte în dreptul vâslei sale!

Câtva timp am lunecat în sus şi-n jos pe valurile înalte, dar n-am zărit nimic.

— N-are niciun rost! exclamă ofiţerul. S-a dus, oricine-o fi fost. Daţi-i drumul, băieţi, daţi-i drumul! Au să ne recheme la bord în curând!

— N-are decât să se-nece! strigă şeful de barcă. Mi-a

furat timpul liber!

— Cine naiba o fi? întrebă un altul.

— Unul care n-o să aibă niciodată un sicriu! răspunse un al treilea.

— N-au să-i cânte niciodată „veşnica pomenire”! zise un al patrulea.

— Tăcere! porunci ofiţerul. Fiţi cu ochii pe rame!

Dar cei şaisprezece vâslaşi continuară să sporovăiască; după ce-am mai vâslit aşa, preţ de două-trei ore, am văzut semnalul de întoarcere, arborat în vârful catargului, şi

ne-am înapoiat la bord, fără a fi găsit vreo urmă, măcar a colacului.

Ambarcaţiunile au fost trase sus, vergile au fost braţate la prova, şi ne-am continuat drumul – cu un om lipsă.

— Apelul echipajului! sună ordinul următor.

Iar când îi fu strigat numele, se vădi că singurul om lipsă era dogarul.

— V-am spus eu! exclamă şeful echipei de la prova. V-am spus eu că n-o să treacă mult, şi-o să pierdem un om!

— A dispărut nenea Cep?

întrebă marinarul de la ancorele de rezervă. I-am zis eu că un înecat nu se poate salva cu colacii ăia ai lui. Parc-a ţinut morţiş să ne-o dovedească!

CAPITOLUL XVIII

Un vas de război plin ca o nucă

În locul dogarului dispărut trebuia găsit un alt om, de aceea se trimise vorbă tuturor celor care cunoşteau meseria de dogar să se prezinte la arborele mare, în vederea alegerii unuia dintre ei. Treisprezece oameni se prezentară – cifră ce dovedeşte că mulţi meseriaşi destoinici pierd, angajându-se în flota de război, ocazia de a-şi practica meseria în folosul semenilor lor. Din echipajul unei fregate

ar putea fi recrutaţi oameni de toate profesiile şi vocaţiile, de la preotul apostat până la actorul ratat. Marina de război e un azil al depravaţilor şi un cămin al nefericiţilor. Copiii soartei vitrege se întâlnesc aici cu fiii calamităţii şi cu odraslele păcatului. Curtierii şi escrocii rămaşi lefteri se întâlnesc aici cu lustragii şi fierarii; iar tinichigii, ceasornicarii, conţopiştii, cizmarii, doctorii, fermierii şi avocaţii faliţi vorbesc despre vremurile de altădată şi fac comparaţii între trecutele lor

experienţe. Naufragiat pe un ţărm pustiu, echipajul unui vas de război ar putea să întemeieze grabnic o Alexandrie, şi s-o doteze cu toate lucrurile caracteristice unei mari capitale.

Uneori poţi vedea cum se practică pe puntea tunurilor, simultan, toate meseriile – dogăritul, dulgheria, croitoria, tinichigeria, fierăria, frânghieria, başca predicile, jocurile de noroc, şi ghicitul în cărţi.

Un vas de război este un oraş plutitor, cu bulevarde

lungi mărginite de tunuri în loc de copaci, şi cu numeroase alei, curţi şi străduţe umbroase. Puntea de comandă este un mare scuar sau câmp de parăzi, având la un capăt un ulm falnic – arborele mare, şi la celălalt capăt cabina ca un palat a comandorului.

Sau, mai degrabă, un vas de război este un oraş fortificat, aidoma Quebecului, ale cărui străzi sunt, mai toate, nişte bastioane, unde cetăţenii paşnici întâlnesc la fiece colţ, sentinele înarmate.

Sau ai zice că seamănă cu

casele de locuit din Paris, întoarse însă pe dos: puntea e primul etaj, închiriat unui nobil; etajul al doilea e închiriat unui club select; al treilea – unor meseriaşi, iar al patrulea unei gloate de oameni simpli.

Cam acelaşi lucru se-ntâmplă şi pe-o fregată: comandorul ocupă un apartament întreg, pe spardec, dedesubt se află popota ofiţerilor, iar şi mai jos se leagănă în hamace mulţimea marinarilor.

Cu lungile-i şiruri de

saborduri, fiecare lăsând să se vadă câte o ţeavă de tun, vasul de război aminteşte şi de-o clădire cu trei caturi, dintr-un cartier rău-famat al oraşului – o clădire al cărei subsol are o adâncime nedefinită, şi la ale cărei ferestre stau şi se zgâiesc nişte oameni urâţi la înfăţişare.

CAPITOLUL XIX

Cojocelul alb în arboradă

Mă văd din nou nevoit să vorbesc despre cojocelul meu, căci era cât pe-aci să mă coste viaţa.

Având o fire meditativă, obişnuiam să mă caţăr adesea în arboradă, noaptea, şi să mă aşed, înfăşurat în cojocel, pe una din vergile de sus, pentru a-mi lăsa gândurile să zboare în voie. Pe unele vase pe care slujisem, marinarii ajunseseră să creadă că studiez astronomia – ceea ce era şi

adevărat într-o oarecare măsură – şi că scopul pentru care mă căţăram în arboradă era de a vedea mai îndeaproape stelele, fiind, de bună seamă, miop. Aparent, era o idee stupidă, dar în realitate nu era câtuşi de puţin stupidă, căci avantajul de a fi cu o sută de metri mai aproape de un obiectiv nu e deloc de lepădat. Şi apoi, a cerceta stelele în largul mării nemărginite, e o îndeletnicire la fel de divină cum a fost pentru Magii Chaldeei contemplarea de pe câmpie a aştrilor rotitori.

Te cuprinde un simţământ nespus de frumos, şi care te face să te contopeşti cu întreg universul, ca o părticică din el, la gândul că, orişiunde ne-am afla noi, hoinarii mărilor, aceleaşi stele străvechi ne ţin tovărăşie, căci ele strălucesc mereu, veşnic frumoase şi luminoase, ispitindu-ne cu fiece rază să murim şi să ne împărtăşim astfel din slava lor.

Da, noi, marinarii, nu navigăm în zadar! Noi ne expatriem pentru a deveni cetăţeni ai universului; şi în

toate călătoriile noastre în jurul lumii, suntem însoţiţi de stele, aceşti, vechi navigatori în jurul lumii, care ne sunt camarazi şi care lunecă pe oceanul albastru al cerului aşa cum noi lunecăm pe mările de azur. N-au decât generaţiile crescute-n puf să râdă de palmele noastre bătătorite, de unghiile noastre mânjite cu catran – au strâns oare ele vreodată mâini mai leale decât ale noastre? Să ne-asculte inimile vânjoase, bătând ca nişte baroase în covăliile încinse ale piepturilor noastre;

să ne pipăie cu bastoanele lor cu măciulii de chihlimbar pulsul generos, şi vor jura că-i ca bătaia unui tun greu, pentru obuze de 32 de funţi!

O, daţi-mi înapoi viaţa de marinar – bucuria, fiorii, vârtejul ei! Lasă-mă să te simt iarăşi, bătrâne ocean! Lasă-mă să mai săr odată în şeaua ta! Mi-e lehamite de muncile şi de grijile acestea terestre, mi-e silă de praful şi de fumul oraşelor. Vreau să aud răpăiala grindinei pe iceberguri, nu paşii monotoni ai acestor truditori, care, din leagăn pân-

la mormânt, îşi croiesc anevoie drumul anodin. Briză marină, lasă-mă să te adulmec şi să nechez în spulberul tău! Zei ai mării, puneţi o vorbă pe lângă Neptun! – o, dulce Amphitrită[81], înduplecă-i ca niciun bulgăre de ţărână să nu cadă peste sicriul meu! Să-mi fie mormânt apa care l-a înghiţit pe Faraon cu oştile sale! Să zac alături de Drake[82], în culcuşul lui din adâncurile mării!

Dar când vorbeşte de viaţa lui de marinar, Cojocel Alb nu

se gândeşte la viaţa pe-un vas de război care, cu miile-i de păcate şi cu ceremoniile ei marţiale, răneşte de moarte inima oricărui matelot slobod şi cinstit.

Spuneam că aveam obiceiul să mă urc în arboradă şi să meditez. E ceea ce am făcut şi în noaptea de după dispariţia dogarului. Înainte de a mi se termina cartul pe gabie, m-am întins sus, pe verga rândunicii mari, înfăşurându-mă în cojocelul alb întocmai ca Sir John Moore[83] în mantia-i îngheţată.

Clopotul bătuse de opt ori, şi colegii mei de cart se vârâseră în hamacele lor, iar cei din cartul următor îşi luaseră în primire posturile. Gabia de sub mine era înțesată de necunoscuţi; la vreo sută de picioare deasupra lor, eu zăceam într-un fel de transă, moţăind sau visând, gândindu-mă când la întâmplări din trecut, când la viaţa viitoare. Gândul la aceasta din urmă era cât se poate de oportun, căci viaţa viitoare era mult mai aproape de mine decât mi-aş fi putut închipui. Deodată

am auzit, ca prin vis, o voce tremurătoare strigând dinspre gabie către verga rândunicii mari. Nu i-am dat însă atenţie, căci conştiinţa m-a părăsit, lăsându-mă în Lethe. Dar când verga s-a prăbuşit fulgerător sub mine, m-am agăţat instinctiv, cu amândouă mâinile, de „atârnătoare”[84], şi atunci mi-am venit grabnic în fire, simţindu-mă parcă strâns de gât. O clipă, am avut senzaţia că *Gulf Stream-ul* din capul meu mă mâna spre veşnicie, dar în clipa următoare m-am pomenit în

picioare. Verga căzuse până la butucul arborelui. Scuturându-mi trupul înfăşurat în cojocel, am simţit că-s viu şi nevătămat.

Cine făcuse isprava asta? cine atentase astfel la viaţa mea? m-am întrebat, coborând în grabă.

— Dumnezeule, uite-l că vine! Uite, uite, e alb ca un hamac.

— Cine vine? strigai eu, sărind pe gabie. Cine-i alb ca un hamac?

— Nu-i decât Cojocel Alb, zău aşa! iar afurisitul ăla de

Cojocel Alb?

Se pare că, zărind colo sus o pată albă, mişcătoare, marinarii mă luaseră drept stafia dogarului şi, după ce mă strigaseră, rugându-mă să cobor, ca să mă poată pipăi, coborâseră fungile, speriaţi că nu primesc niciun răspuns.

Furios, mi-am smuls de pe mine cojocelul şi l-am azvârlit pe punte, strigând:

— Cojocelule, trebuie, să-ţi schimbi culoarea! Trebuie să te duci la vopsitor ca să te vopsească, iar eu să pot rămâne viu. Cojocelule alb, n-

am decât o singură viaţă, şi nu mă pot lipsi de ea. Nu pot accepta să mor pentru tine, dar tu trebuie să te laşi vopsit pentru mine. Tu poţi fi vopsit de multe ori, fără nicio vătămare, pe când eu nu pot să mor, fără a mă pierde pentru totdeauna.

Şi astfel, a doua zi dimineaţă, m-am dus, cu cojocelul în mână, la primul secund şi i-am povestit întâmplarea din noaptea trecută. M-am plâns că riscam mereu să fiu luat drept un strigoi, şi l-am rugat din suflet

să-şi lase o clipă treburile şi să-i poruncească lui Moş Periuţă, şeful magaziei de pituri, să-mi dea nişte vopsea neagră, pentru a-mi vopsi cojocelul.

— Uitaţi-vă la el, domnule, i-am zis, ridicând cojocelul. Aţi văzut vreodată ceva mai alb? Gândiţi-vă cum străluceşte noaptea – parc-ar fi un crâmpei din Calea Laptelui! Nu-mi puteţi refuza puţină vopsea, domnule!

— Fregata noastră nu-şi poate permite să risipească niciun pic de vopsea, îmi

răspunse primul secund. Trebuie să te descurci şi fără ea.

— Domnule, din fiece ploaie ies muiat! Suntem aproape de Capul Horn! Dacă mi-aş vopsi cojocelul, l-aş face impermeabil – şase perii dacă i-aş da, i-ar fi de ajuns. Şi n-aş mai fi mereu în primejdie de moarte.

— N-am ce-ţi face. Pleacă!

Tare mă tem că n-o să sfârşesc prea bine; fiindcă, dacă propriile-mi păcate urmează să fie iertate doar în măsura în care eu însumi îl voi

ierta pe acel ofiţer câinos şi nesimţitor, înseamnă că nu voi fi iertat niciodată.

Auzi?! Să refuzi să-i dai cuiva niţică vopsea care-ar face dintr-un strigoi un om, şi dintr-o setcă de scrumbii o manta de ploaie!

Mi se pune un nod în gât. Nu pot spune nimic mai mult.

CAPITOLUL XX

Cum dorm oamenii pe un vas de război

Nu voi mai vorbi deocamdată despre cojocelul acela nenorocit. Vreau acum să vorbesc despre hamacul meu, şi despre chinurile pe care mi le pricinuia.

Daţi-mi un spaţiu larg în care să mă pot legăna! lăsaţi-mă să mă balansez între doi curmali, în Arabia; ori să-mi întind hamacul între două coloane maure, deasupra lespezilor de marmoră din curtea Leilor, în Alhambra din

Granada! Lăsaţi-mă să-l legăn pe o faleză înaltă a fluviului Mississippi – la fiece înălţare în eterul pur, câte un zbor deasupra pajiştii verzi! Sau daţi-mi voie să-l legăn sub cupola răcoroasă a catedralei Sfântului Petru! Ori vârâţi-mă în hamac şi azvârliţi-mă ca pe-un balon, din zenit, pe întinsul bolţii cereşti! Atunci n-aş da hamacul meu de pânză aspră nici pentru patul somptuos şi încăpător ca o caleaşcă, în care e vârât regele când îşi petrece o noapte la Castelul Blenheim.

Când ai destul loc, hamacul ţi-e totdeauna prevăzut cu două „întinzătoare”, adică nişte beţe orizontale, câte unul la fiece capăt, menite să ţină marginile depărtate una de alta, şi să creeze un spaţiu larg între ele, în care să te poţi răsuci în voie, pentru a dormi pe-o parte sau pe cealaltă, ori pe spate, dacă doreşti, şi pentru a-ţi întinde picioarele; pe scurt, pentru a te putea lăfăi în hamacul tău, căci, fiind al tău, e mai bun decât paturile oricărui han.

Dar când hamacul tău stă

înghesuit din toate părţile, printre alte cinci sute de hamace, pe puntea unei fregate, – a treia punte de sus; când un ordin al căpitanului interzice categoric folosirea „întinzătoarelor”, şi când fiecare dintre vecinii tăi îşi apără cu străşnicie drepturile şi privilegiile propriului său hamac, consfinţite prin uz şi prin lege, – atunci hamacul tău e o temniţă, o carceră, în care e la fel de greu să intri, pe cât este să ieşi din el, şi în care somnul e doar o batjocură şi o vorbă goală.

Optsprezece „inci”, atâta spaţiu ţi se acordă – optsprezece „inci” lăţime are hamacul în care trebuie să te legeni. E groaznic! ţi se acordă un spaţiu mai larg când te legeni în ştreang!

În nopţile calde de la Tropice, hamacul e ca un ceaun în care tot fierbi, până când aproape c-ajungi să te-auzi şuierând. Zadarnice ţi-s stratagemele pe care le-ncerci pentru a-ţi lărgi culcuşul. Dacă te-ar vedea cineva că-ţi vâri cizmele sau alte lucruri, în chip de „întinzătoare”, la

un capăt al hamacului, toţi locatarii şirului de hamace, din care faci parte, ar prinde numaidecât de veste şi ar vocifera, până ce vinovatul ar fi găsit, iar culcuşul lui ar fi readus la starea iniţială.

Hamacele sunt înşirate în plutoane şi escadroane, la acelaşi nivel; colţurile lor se încrucişează în toate direcţiile, astfel încât să dea impresia unui imens pat de campanie, aşezat la mijlocul spaţiului – larg de vreo cinci picioare, – dintre tavan şi podea.

Într-o noapte neobişnuit de toridă, (era atât de cald, încât doar un schelet s-ar fi putut răcori, prin curentul de aer dintre oasele sale), am izbutit să mă smulg din hamac, după ce mă scăldasem bine în propria-mi năduşeală, şi, deşi sleit de puteri, m-am târât până pe punte. Ia să văd, îmi ziceam, dacă sunt în stare să născocesc vreun mijloc de a face rost de-un spaţiu mai larg, în care să pot respira şi dormi în acelaşi timp. Da, am găsit! îmi voi lăsa hamacul mai jos de cât toate celelalte,

şi atunci voi fi – cel puţin la acest nivel – stăpân pe întreaga punte. Mi-am coborât aşadar culcuşul până la punctul dorit – cam la vreo trei „inci” deasupra podelei – apoi m-am strecurat din nou în el.

Dar vai! acest aranjament mi-a transformat hamacul într-un leagăn semicircular, în care capul mi-era în rând cu picioarele, în timp ce scobitura spatelui îmi rămânea atârnată în gol; mă simţeam încordat ca un arc în mâna unui arcaş uriaş.

M-am gândit atunci la altceva. Am ridicat hamacul cât am putut mai sus, ca să-l aduc *deasupra* şirurilor de hamace din jur. După aceea, cu un ultim efort, m-am urcat în el – însă, vai! acum era mult mai groaznic decât înainte. Nefericitul meu hamac era ţeapăn şi drept ca o scândură, iar eu zăceam în el cu nasul lipit de tavan, întocmai ca un cadavru strivit de capacul sicriului său.

În cele din urmă a trebuit să mă întorc la vechiul nivel, meditând la zădărnicia

eforturilor, întreprinse într-un sistem despotic, de a te plasa fie *sub* fie *deasupra* acelora pe care legislaţia i-a pus pe picior de egalitate cu tine.

Fiindcă veni vorba de hamace, îmi amintesc de o întâmplare petrecută într-o noapte pe „Neversink”. Ea s-a repetat de trei-patru ori, cu rezultate felurite, dar nu fatale.

Marinarii care nu erau de cart dormeau buştean pe puntea cufundată într-o tăcere deplină, când o izbitură şi un geamăt ne-au trezit pe toţi pe

neaşteptate; în aceeaşi clipă am zărit tivul unor pantaloni albi, ce se căţărau pe una din scările magaziei-prova.

Am alergat într-acolo, şi am găsit un om care zăcea pe punte: una din marginile hamacului său se desfăcuse, izbindu-i capul de nişte ghiulele, care trebuie să fi fost puse dinadins acolo. Când oamenii au descoperit că-i vorba de-un individ bănuit de mult că-i *informator,* s-au arătat mai puţin surprinşi, şi încă şi mai puţin încântaţi să-l vadă nevătămat.

CAPITOLUL XXI

Una din explicaţiile faptului că oamenii de pe un vas de război trăiesc îndeobşte puţin

Înainte de a isprăvi cu hamacele, simt nevoia să pomenesc de un păs al marinarilor, care s-ar cuveni ascultat.

Pe un vas de război aflat în largul mării, mateloţii sunt de cart câte patru ore, apoi liberi tot atâtea ore, şi aşa mai departe, de-a lungul întregii zile. Hamacele sunt coborâte

din „plase” (spaţiul descoperit unde sunt aşezate, de jur împrejurul bordurii de sus a parapetului) curând după asfinţit, iar la orele opt dimineaţa, când e chemat cartul de dinainte de amiază, ele sunt ridicate din nou în „plase”; în felul acesta, peste zi hamacele nu pot fi folosite ca paturi, ceea ce ar fi normal dacă marinarii s-ar putea odihni ca lumea noaptea. Numai că, în fiece noapte petrecută pe mare, ei pot dormi în hamace doar câte patru ore. De fapt, scăzând

timpul lăsat acelora care te înlocuiesc în cart, precum şi timpul de care ai nevoie tu însuţi pentru a-ţi pregăti hamacul, a te vârî în el şi a adormi, s-ar putea spune că-ţi rămân, în fiece noapte, doar câte trei ore de somn. După ce-ai lucrat pe punte de două ori câte patru ore, eşti schimbat de ceilalţi la orele opt dimineaţa, şi nu mai ai nimic de făcut până la amiază, în condiţii asemănătoare, un marinar din flota comercială se retrage în *cuşeta* lui, unde poate dormi bine şi îndelung.

Dar pe-un vas de război n-ai acest avantaj: hamacul ţi-e aşezat în „plase”, unde trebuie să rămână până la căderea serii.

S-ar putea totuşi să găseşti vreun colţişor undeva, printre bateriile de tunuri, unde să tragi un pui de somn. Dar cum nimeni n-are voie să se întindă pe partea stângă a punţii tunurilor (care este rezervată ca un fel de coridor ofiţerilor, când se duc să fumeze o pipă în „foaierul” lor de la prova), marinarilor nu le rămâne decât partea dreaptă a acestei

punţi. Însă această parte este, mai toată, ocupată de dulgheri, velari, bărbieri şi dogari. Pe scurt, colţişoarele unde ai putea să tragi peste zi un pui de somn sunt atât de puţine la număr pe-o fregată, încât, practic, niciun om din zece care-au fost de cart opt ore pe punte nu poate aţipi până-n noaptea următoare. De multe ori mi s-a întâmplat ca, după ce-am avut norocul să-mi găsesc un colţişor, să fiu alungat de-acolo de către vreun slujbaş pus anume ca să-l ferească de intruşi.

În largul Capului Horn, acest neajuns neplăcut devenea de-a dreptul o calamitate. Udat pân'la piele de bura marină, dormeam uneori, noaptea, stând în picioare pe spardec – dormeam dârdâind – pentru că somnul în hamac nu era îndestulător.

Timp de trei zile, pe o furtună năprasnică, ni s-a acordat privilegiul de a ne întinde hainele pe puntea-dormitor (de obicei strict interzisă) şi de a dormi puţin acolo, dimineaţa, după cele opt ore petrecute în bătaia

vântului. Dar acest privilegiu era, de fapt, o bătaie de joc. Pe lângă că hainele noastre – folosite în chip de pături – erau ude leoarcă, şuvoiul ce se scurgea prin bocaporţi făcea ca scândurile punţii să fie veşnic jilave; dacă ni s-ar fi dat voie să ne culcăm în hamace, ne-am fi putut legăna uscaţi deasupra acestui potop. Ne sileam totuşi să ne încălzim şi să ne facem cât mai comozi, mai ales printr-o apropiere strânsă unii de alţii, aşa fel încât să înlocuim căldura unui cămin măcar cu

niscaiva aburi. Aţi văzut, poate, în ce poziţie sunt aşezate cadavrele menite să ilustreze cursurile de iarnă ale unui profesor de chirurgie. Exact aşa stăteam şi noi: înghesuiţi unii într-alţii, claie peste grămadă. Umezeala din hainele noastre, astfel înghesuite, începea în curând să se evaporeze. Dar era ca şi cum am fi turnat peste noi apă fierbinte, ca să nu degerăm. Sau ca şi cum am fi fost „împachetaţi” între cearşafuri ude, în vreun sanatoriu balnear.

Într-o asemenea poziţie nu te puteai menţine multă vreme, fără să simţi nevoia de a te mişca. De trei sau patru ori în cele patru ore eram trezit din somnul meu jilav de zbieretele unui matelot pus să facă ordine la capătul rândului meu:

— Hei, somnoroşilor! E timpul să vă răsuciţi!

Şi atunci, ne răsuceam toţi o dată, printr-o mişcare dublă, care ne aducea cu faţa spre parapetul-pupa, de unde mai înainte privisem spre bompres. Dar, oricum te-ai fi sucit, tot

te izbeai cu nasul de spinarea năduşită a unuia sau altuia dintre vecini. Schimbarea mirosurilor era aproape singurul rezultat al acestei schimbări de poziţie.

Cum se explică oare că, după opt ore petrecute noaptea pe puntea bătută de furtună, oamenii de pe-un vas de război nu cunosc binecuvântarea unui somn de patru ore, „pe uscat”, în ziua următoare? Care să fie motivul? Comandorul, căpitanul, primul secund, capelanul, comisarul de bord, şi zeci de alţi ofiţeri

au o *noapte întreagă* la dispoziţie, de parcă s-ar afla într-un hotel de pe ţărm.

Iar secunzii nu numai că se pot întinde oricând în culcuşurile lor, dar sunt prezenţi pe punte doar câte patru ore, fiind liberi în cele douăsprezece ore următoare, deoarece numai unul dintre ei e de cart – obligaţie ce le revine foarte rar, din pricină că sunt atât de mulţi la număr. În unele cazuri, le vine rândul şi mai rar, pe când marinarii lucrează din patru în patru ore, tot timpul.

Cum se explică oare această nedreptate? Aparent, ar fi ceva foarte simplu să li se îngăduie să se întindă, peste zi, în hamacele lor; dar o asemenea îngăduinţă ar duce la o prea mare diversificare a monotonului program zilnic al unei nave de război.

S-ar părea că, pentru ca spardecul să fie un loc plin de pitoresc, e neapărat necesar ca hamacele să rămână invariabil suspendate în „plase”, de la răsăritul până la apusul soarelui. Dar principalul motiv era altul, un motiv care-a

consfinţit numeroase abuzuri săvârşite în lumea asta – şi anume, faptul că nu exista niciun precedent: nu se pomenise până atunci în Marină ca mateloţii să doarmă peste zi în hamacele lor, după opt ore de muncă nocturnă, în bătaia vânturilor, deşi trebuie spus că, spre cinstea lor, unii comandanţi le-au dat voie oamenilor, în largul Capului Horn, să se odihnească, dimineaţa, în hamace; amănuntul e consemnat în analele Marinei. Cerul să-i binecuvânteze pe acei ofiţeri

inimoşi; şi fie ca atât ei cât şi urmaşii lor – pe mare sau pe uscat – să aibe vise plăcute cât vor trăi, şi să se bucure de un somn fără vise când vor muri.

Tocmai în legătură cu stările de lucruri evocate în acest capitol, Congresul este chemat să adopte unele legi speciale. Sănătatea şi confortul – atât cât e cu putinţă în împrejurările date – se cuvin garantate legal marinarilor de pe-un vas de război, şi nu lăsate la discreţia ori capriciul comandantului lor.

CAPITOLUL XXII

Ziua curăţeniei şi spălatului pe un vas de război

După ce că hamacul îţi căşunează atâtea necazuri, mai trebuie să-l ţii şi curat ca lacrima! Cine n-a observat... lungile şiruri de hamace fără pată, atârnate în „plasele” în care sunt puse, ziua, la aerisit, cel puţin cu părţile lor exterioare?

Hamacele sunt spălate în anumite dimineţi – numite chiar „dimineţile curăţeniei

hamacelor” – când li se face toaleta.

Operaţiunea începe înainte de a se lumina de ziuă. Sunt chemaţi toţi marinarii, iar ei se prezintă numaidecât. Toate punţile; de la prova la pupa, sunt aşternute cu hamace, şi te poţi socoti norocos dacă găseşti suficient spaţiu pentru a-ţi întinde propriul hamac. Cinci sute de oameni stau în genunchi şi-şi freacă hamacele cu perii şi mături, îmbrâncindu-se şi ciorovăindu-se pentru vreo bucăţică de săpun, deşi tot săpunul primit

de la comisarul de bord se topeşte într-o aceeaşi băltoacă de spumă.

Câteodată descoperi că, pe întuneric, ai frecat hamacul vecinului, în loc să-l freci pe al tău. E însă prea târziu ca s-o iei de la început, fiindcă între timp s-a dat ordin ca fiecare marinar să vină cu hamacul său şi să-l atârne la uscat într-o plasă de frânghie de rufe.

După care, fără zăbavă, marinarii îşi strâng laolaltă hainele şi nădragii şi se apucă de spălat, pe puntea gata inundată. N-ai la îndemână

niciun lighean, nici măcar o găleată – întreaga navă fiind o covată enormă, în care toţi marinarii îşi spală şi-şi freacă rufele, până când li se dă ordinul să le strângă, ca să poată fi şi ele puse la uscat.

După aceea, pe toate cele trei punţi începe operaţiunea „bricuitului”, botezată în englezeşte cu numele ciudat[85] al principalei unelte folosite. E vorba de-o piatră de gresie, grea şi netedă, având la fiece capăt câte o frânghie lungă, cu ajutorul căreia piatra e trasă pe puntea udă şi

presărată cu nisip, – o muncă obositoare, de ocnaş.

Pentru spaţiile înguste dintre tunuri şi de sub catarge, sunt folosite pietre mai mici, numite „cărţi de rugăciuni”, din pricină că omul care le foloseşte trebuie să stea în genunchi.

În sfârşit, urmează stropirea, un adevărat potop, după care punţile sunt biciuite fără milă cu nişte târnuri uscate. Apoi, o unealtă neobişnuită – un fel de perie, numită *„squilgee”* – e pusă în mişcare pentru a stoarce

ultimele picături de apă din scânduri. În legătură cu această unealtă, mă bate gândul să redactez un memoriu şi să-l citesc într-o şedinţă a Academiei de Arte şi Ştiinţe, căci e un obiect ieşit din comun.

Toate aceste operaţiuni se încheie cam în momentul când clopotul de bord bate de opt ori, chemându-i pe oameni la micul dejun, servit pe punţile încă jilave.

Cojocel Alb protestează solemn împotriva acestui program de potopire zilnică a

celor trei punţi ale unei fregate. Pe vreme noroasă, acest program menţine punţile într-o stare de permanentă umiditate, încât nu te poţi aşeza nicăieri fără riscul de a te îmbolnăvi de lumbago. Un bătrân marinar reumatic s-a văzut nevoit să-şi coasă pe fundul pantalonilor o bucată de pânză impregnată cu catran.

Ofiţerii aceia spălăţei şi tipicari, cărora le place atât de mult să-şi vadă nava strălucind de curăţenie, şi care ordonă să fie găsit şi pedepsit

cu străşnicie omul care-a lăsat să-i scape o fărâmă de pezmet pe punte, – ofiţerii aceia ar face bine să se legene în hamace, odată cu marinarii, şi atunci s-ar sătura grabnic de această zilnică potopire a punţilor.

Este oare nava un blid de lemn, ca să fie frecată în fiece dimineaţă înainte de micul dejun, chiar dacă termometrul arată zero grade, iar marinarii umblă desculţi prin potop, cu picioarele degerate? La bordul navei se află un doctor, care cunoaşte desigur celebra

povață a lui Boerhaave[86] : „picioarele să-ți fie mereu uscate". El îți oferă o sumedenie de pilule când te vede doborât de febră, ca urmare a acestor munci grele, dar nu protestează din capul locului – așa cum ar fi de datoria lui s-o facă – împotriva cauzei care provoacă febra.

În carturile de noapte mai plăcute, ofițerii, încălțați în botfori cu tocuri înalte, se plimbă pe punți, fără să-și ude picioarele, întocmai ca Israeliții[87]; dar în zori,

talazurile încep din nou să crească, iar bieţii marinari aproape că se-neacă în ele, ca egipţienii în Marea Roşie.

Ce de mai răceli şi friguri se capătă atunci! Şi n-ai niciun fel de sobă încinsă, niciun cămin la care să te duci! Nu, singurul mijloc de a te încălzi este să rămâi supărat foc şi să blestemi obiectul care transformă în fiecare dimineaţă vasul de război într-o spălătorie.

Închipuiţi-vă că v-aţi îmbarcat pe un vas de linie. Totul vi se pare curat ca-n

palmă; toate punțile sunt pustii ca trotuarele din Wall Street într-o dimineață de duminică; nu se vede nicio urmă de aşternut marinăresc. Prin ce farmec s-a săvârşit minunea asta, v-ați putea întreba, nu fără temei. Căci gândiți-vă că, în acest spațiu liber trebuie să doarmă, să mănânce, să se spele, să se îmbrace, să gătească, şi să facă toate celelalte gesturi obişnuite ale umanității, aproape o mie de muritori. Acelaşi număr de oameni ar alcătui, pe uscat, un întreg

orăşel. Cum s-ar putea oare ajunge la această curăţenie extraordinară şi îndeosebi la această *pustietate* a punţilor unui vas de război, altfel decât prin ordinele cele mai stricte, şi prin sacrificarea de către marinari a oricărui confort? Marinarii înşişi nu se plâng decât rareori, ei sunt deprinşi cu aceste lucruri – căci omul se poate obişnui chiar cu lucrurile cele mai rele. Şi tocmai fiindcă-i obişnuit cu ele, uneori nici nu se mai plânge.

Vasele de război americane

sunt mai curate decât vasele de război ale altor naţii, şi le merge vestea pentru această curăţenie exemplară. Iar disciplina de la bordul lor este, poate, cea mai aspră din lume.

În Marina engleză, oamenii mănâncă în devălmăşie, la nişte mese care, între micul dejun şi prânz, şi între prânz şi cină, sunt strânse şi puse de-o parte. Marinarii americani mănâncă pe punte şi-şi ciugulesc pezmeţii – sau „nucile marinăreşti” cum li se mai spune – întocmai ca găinile într-o ogradă.

Dar dacă această *pustietate* a punţilor unui vas de linie american este, să zicem, un lucru de dorit, atunci de ce să nu-i imităm pe turci? În flota turcă nu există dulăpioare pentru alimente; marinarii îşi vâră mâncarea şi tacâmurile într-o boccea, pe care o ascund sub câte un tun. Ei n-au hamace, şi dorm pe unde-apucă, înfăşuraţi în mantalele lor aspre, pe punţi. Şi, la drept vorbind, îi trebuie oare marinarului un veşmânt mai larg decât propria-i piele? Aceasta e destul de

încăpătoare; înlăuntrul ei se poate răsuci în voie, dacă bineînţeles ştie cum să-şi mişte şira, ca pe-o vergea de tun, aşa fel ca să nu-şi deranjeze vecinii.

Printre marinarii de pe vasele de război umblă o vorbă – că navele din cale-afară de curate sunt ca Tătarii pentru echipaj; s-ar putea, adăuga că pe-un asemenea vas domneşte întotdeauna un soi de tiranie.

Pe „Neversink”, ca şi pe alte vase americane, operaţiunea *bricuitului* era deseori prelungită, ca un mijloc de

pedepsire a oamenilor, îndeosebi în dimineţile reci, friguroase. Aceasta e una din pedepsele pe care ofiţerii de cart le pot lesne aplica echipajului, fără a contraveni regulamentului, ce acordă dreptul de a pedepsi exclusiv căpitanului.

Oroarea pe care le-o inspiră marinarilor de pe vasele de război această operaţiune a *bricuitului*, prelungită pe vreme rece, – când picioarele lor desculţe se bălăcesc în apa vărsată pe punţi – este ilustrată de următoarea

anecdotă, răspândită printre ei, – o anecdotă colorată în chip ciudat de proverbiala lor aplecare spre superstiţie.

Primul secund al unei şalupe militare engleze, un om cum nu se poate mai sever, se arăta neobişnuit de pedant în ce priveşte curăţenia punţii de comandă, pe care o voia albă ca neaua. Într-o dimineaţă geroasă de iarnă, când echipajul spălase, ca de obicei, puntea aceea, şi-şi pusese de-o parte pietrele de *bricuit*, primul secund veni pe punte şi, după ce-o inspectă, porunci

ca pietrele şi „cărţile de rugăciuni” să fie puse iarăşi în funcţiune. Scoţându-şi din nou ghetele din picioarele îngheţate, şi sumecându-şi din nou pantalonii, oamenii îngenunchiară şi, în această poziţie smerită, rostiră, în tăcere un blestem împotriva tiranului; iar când acesta plecă, ei se rugară ca tiranul să nu mai iasă viu din popotă. Ruga lor păru să fie ascultată, căci a doua zi dimineaţă, după ce suferise un atac de paralizie la micul dejun, primul secund fu scos mort din popotă, cu

picioarele înainte. Când îl azvârliră peste bord – spune povestea – sentinela de la pasarelă îi întoarse spatele.

Să adăugăm aici, spre lauda căpitanilor de marină americani care-şi păstrează omenia şi bunul simţ, că ei nu ţin morţiş ca punțile să fie curate tot timpul, pe orice vreme, şi nici nu-i chinuie pe oameni punându-i să frece lemnăria şi să lustruiască belciugele, ci preferă să vopsească toate aceste podoabe cu un strat gros de vopsea neagră, care, pe lângă

că are un aer mai războinic, le apără mai bine de intemperii şi-i scuteşte pe marinari de o muncă plictisitoare.

CAPITOLUL XXIII

Spectacolele de teatru pe un vas de război

„Neversink” îşi petrecuse Crăciunul în vara de la Ecuator, iar acum se pregătea să întâmpine ziua de 4 iulie în iarna ce domneşte în friguroasa zonă a Capului Horn.

În Marina americană se obişnuieşte uneori ca această sărbătoare naţională să fie marcată prin dublarea raţiei de alcool, atunci când vasul se nimereşte să fie ancorat în vreun port. Urmările acestui

program patriotic sunt lesne de imaginat: întreaga navă se transformă într-o cârciumă, iar marinarii chercheliţi umblă pe două cărări, pe fiecare dintre cele trei punţi, cântând, zbierând şi bătându-se. În asemenea momente, din pricina relaxării disciplinei pe vas, vechile şi aproape uitatele certuri reînvie, cu ajutorul băuturii; baricadându-se între tunuri – pentru a-şi asigura un câmp liber, mărginit din cel puţin trei părţi – câte-o pereche de combatanţi înghesuiţi ca nişte soldaţi ce

se duelează într-o gheretă, îşi varsă ura unul asupra celuilalt. Într-un cuvânt, au loc scene pe care ofiţerii nu le-ar tolera nici o singură clipă în orice altă împrejurare. Atunci, cei mai venerabili tunari şi timonieri, laolaltă cu cei mai neînsemnaţi „muşi”, şi cu alţi marinari, care nu se mai îmbătaseră niciodată în timpul călătoriei – toţi se tăvălesc în aceeaşi troacă a beţiei.

Vrând parcă să-i întreacă pe potentaţii din Evul Mediu, unii căpitanii sporesc vacarmul, îngăduind scoaterea tuturor

prizonierilor care s-ar putea găsi în „arestul” vasului în acea norocoasă zi de 4 iulie.

Din fericire însă, fregata „Neversink” era scutită de asemenea scene. Pe lângă faptul că se apropia acum de zona cea mai periculoasă a Oceanului – unde ar fi fost curată nebunie să-i îmbeţi pe marinari – împrejurarea că grogul îi lipsea cu desăvârşire, era un obstacol de netrecut, chiar în cazul când căpitanul ar fi fost dispus să le îngăduie marinarilor să se dedea la cele mai copioase libaţiuni.

Cu multe zile înainte de marea sărbătoare, pe puntea tunurilor oamenii au ţinut nu o dată sfat în legătură cu sumbrele perspective ale navei lor.

— E de rău, băieţi! exclamase într-o zi un marinar de pe gabie. Gândiţi-vă numai! Un 4 iulie fără grog!

— În ziua aia o să înalţ pavilionul comandorului până la jumătatea catargului, spusese, oftând, şeful magaziei de drapele.

— Iar eu o să-mi întorc uniforma pe dos, ca să-i ţină

tovărăşie drapelului naţional, spusese un marinar din „ariergardă”.

— Aşa să faci! exclamase un om de la teuga. Aproape că-mi dau lacrimile când mă gândesc.

— Nicio picătură de grog în ziua a mai mare-a ţării! gemuse „Rază de soare”, bucătarul.

— Cine-ar mai dori acum să fie yankeu? strigase un olandez din echipa de la gabierul arborelui trinchet, – mai olandez decât varza acră.

— Astea-s roadele libertăţii?

îl întrebase, patetic, un matelot irlandez pe-un bătrân spaniol de la ancorele de rezervă.

Se poate constata că, dintre toţi americanii, cei născuţi în străinătate sunt cei mai patrioţi – îndeobşte când vine vorba de 4 iulie.

Putea însă oare căpitanul Claret, tatăl echipajului nostru, să asiste nepăsător la suferinţa copiilor săi oceanici? Nu, nu putea. Trei zile înainte de sărbătoare – când vremea continua să fie destul de frumoasă pentru aceste

latitudini – li se dădu de veste marinarilor că au voie să prezinte orice fel de spectacole, în cinstea lui 4 iulie.

Cu vreo câteva săptămâni înainte de plecarea din patrie a vasului „Neversink” – deci, cu aproape trei ani înainte de întâmplările istorisite în această carte – unii dintre marinari se asociaseră şi făcuseră o colectă cu scopul de a cumpăra recuzită teatrală; căci doreau să rupă monotonia săptămânilor petrecute în porturile străine, prin câte o

reprezentaţie ocazională dată pe scândurile punţii, – măcar că, dacă a existat vreodată în lume un teatru permanent, care să dea spectacole zi şi noapte, şi fără pauze între acte, acest teatru e tocmai nava de război.

Marinarii care avuseseră această idee slujiseră pe alte fregate americane, ale căror echipaje se bucurau de privilegiul de a da spectacole. Cu atât mai adâncă le fusese mâhnirea când, la sosirea într-un port peruan, îi ceruseră căpitanului permisiunea de a

prezenta, sub patronajul lui, mult-admirata dramă *Micul bandit,* iar căpitanul le răspunsese că erau destui bandiţi la bord, aşa că nu mai era nevoie de alţii, din foaierul artiştilor.

Drept care, marinarii ascunseseră recuzita teatrală în fundul sacilor, nebănuind că va veni vreodată vremea s-o scoată de-acolo, sub domnia căpitanului Claret.

Îndată după ce se anunţă ridicarea interdicţiei, începură pregătiri febrile şi entuziaste în vederea sărbătoririi zilei de

4 iulie. Puntea parţială[88] fu aleasă ca scenă a teatrului, iar şeful magaziei de drapele primi ordinul de a-şi pune la dispoziţie flamurile pentru ca scena să fie împodobită în stilul cel mai patriotic.

Întrucât marinarii stăpâniţi de demonul teatrului repetaseră adesea unele fragmente din diferite piese, pentru a-şi alunga plictisul carturilor de noapte, – ei nu mai aveau nevoie acum decât de puţin timp pentru a-şi învăţa la perfecţie rolurile.

În consecinţă, chiar în

dimineaţa care-a urmat zilei când căpitanul şi-a dat consimţământul, pe puntea tunurilor a putut fi citit acest anunţ, lipit pe arborele mare şi presărat cu litere de-o şchioapă, încât ai fi zis că-i un afiş al Teatrului din Drury Lane[89], lipit pe Monumentul din Londra:

„TEATRUL CAPULUI HORN

– în cinstea sărbătorii de 4 iulie –

SPECTACOL DE ZI

Atracţie neobişnuită

BĂTRÂNA CORABIE CĂZUTĂ SUB VÂNT!

Jack Chase…………………

Percy „Rândunică”

VEDETE DE PRIMA MÂNĂ.

O singură reprezentaţie

ADEVARATUL MATELOT YANKEU

*

* *

Directorii Teatrului Capului Horn aduc la cunoştinţa locuitorilor de pe coastele Oceanului Pacific şi Oceanului de sud, că în după-amiaza zilei de 4 iulie 184 – , vor avea cinstea de a le prezenta mult-admirata dramă

„BĂTRÂNA CORABIE CĂZUTĂ

SUB VINT!”

Comandorul Pavilion
Tom Brown, de la gabierul

arborelui-artimon.
Căpitanul Ochean
Ned Brace, din „ariergardă”,
Şeful de barcă al Comandorului Joe Bunk, de la barca mare.
Moş Vergă
intenden şef Coffin.
Primarul

Seafull de la teuga.

Percy „ R â n d u n i c ă ”

JACK CHASE.

D-na Dora Prins „Plete-lungi” din „ariergardă.”

Groguță

Frank Jones.

Gin-cu-zahăr

Dick Dash,

Mateloţi, puşcaşi marini, cârciumari, agenţi recrutori, consilieri municipali, comisari de poliţie, soldaţi, şi diverşi

oameni ai uscatului.

*****

Trăiască domnul Comandor! intrarea liberă.

*****

Spectacolul se va încheia cu mult-admiratul cântec al lui Dibdin[90], intitulat;

ADEVĂRATUL MATELOT YANKEU

– cântec uşor modificat, pentru a se potrivi cu toţi marinarii americani.

În rolul titular apare (în costum) Patrick Flinegan, şeful echipei de la prova.

Reprezentaţia începe cu

***Vivat Columbia*, executată de fanfara vasului. Înălţarea pavilionului are loc după-amiază, la a treia bătaie de clopot. Niciun marinar nu poate intra îmbrăcat în cămaşă. Se cere păstrarea ordinei. Sergentul şi caporalii de bord vor avea grijă să fie linişte.”**

La rugăminţile stăruitoare ale marinarilor, Lemsford, poetul de pe puntea tunurilor, se lăsase înduplecat să compună anunţul de mai sus. Măcar cu acest unic prilej,

talentul lui literar a fost preţuit, până şi de cei mai neintelectuali dintre membrii echipajului. Trebuie spus de asemenea că: înainte de afişarea anunţului, căpitanul Claret, jucând rolul de cenzor şi de lord-şambelan, a frunzărit o copie a piesei *Bătrâna Corabie căzută sub vânt,* pentru a vedea dacă aceasta conţine vreun element susceptibil să provoace printre marinari nesupunerea faţă de autoritatea legiuită. Căpitanul a ridicat unele obiecţii, dar în cele din urmă a dat drumul

întregului text.

Dimineaţa zilei de 4 iulie – aşteptată cu multă nerăbdare sosi în sfârşit, vestindu-se încă din zori limpede şi senină. Adia o briză lină, aerul era răcoros, şi toţi marinarii presimţeau o după-amiază veselă. Se spulberau astfel profeţiile anumitor bătrâni ursuzi care, fiind contra teatrului, preziseseră o furtună menită să zădărnicească toate pregătirile actorilor.

Întrucât oamenii cărora le venea rândul să lucreze la ora spectacolului, sus pe gabii şi la

diferitele parâme şi fungi de pe spardec, nu puteau fi lăsaţi să ia parte la reprezentaţie, unii dintre ei încercară, în dimineaţa aceea, să-şi găsească înlocuitori, ceea ce prilejui multe scene hazlii. Toată dimineaţa, ochii multora priviră neliniştiţi în direcţia vântului, dar vremea promitea să rămână frumoasă.

În cele din urmă, *poporul* fu chemat la masă; clopotul sună de două ori şi, curând, după aceea, toţi, oamenii la a căror muncă se putea renunţa, se îndreptară grăbiţi spre puntea

parţială. Manelele cabestanelor fuseseră puse pe nişte lăzi cu muniţii, pentru ca spectatorii să aibe pe ce să se-aşeze, întocmai cum făceau şi duminica, la ora de rugăciune; iar la un capăt al spaţiului deschis de pe punte, oamenii din echipa dulgherului meşteriseră o podină joasă. Cortina era alcătuită dintr-o flamură mare, iar parapetele dimprejur erau pavoazate cu pavilioanele tuturor ţărilor. Cei zece sau doisprezece membri ai fanfarei şedeau înşiraţi la poalele scenei,

ţinându-şi în mâini instrumentele lustruite, în timp ce dirijorul lor,un personaj important, stătea cocoţat pe-un afet de tun.

În clipa când se auziră trei bătăi de clopot, un grup de ofiţeri ieşiră din magazia-pupa şi se aşezară pe nişte scaune de campanie, într-un fel de „lojă regală”, situată în centru, sub drapelul cu stele şi dungi. Marinarii îl căutau din ochi pe comandor, dar nici comandorul nici căpitanul nu onorară *poporul* cu prezenţa lor.

La semnalul dat de o goarnă, fanfara execută m a r ş u l *Vivat Columbia!* întreaga asistenţă bătând tactul, întocmai ca la Teatrul Drury Lane, când se cântă imnul regal, după vreo mare victorie naţională.

Un foc de muschetă dădu semnalul de ridicare a cortinei, şi atunci patru marinari, îmbrăcaţi în pitorescul costum al mateloţilor maltezi, apărură pe scenă, poticnindu-se ca nişte beţivi. Ruliul vasului sporea impresia de veridicitate.

„Comandorul”, „Moş Vergă”, „Primarul” şi „Gin-cu zahăr” fură întâmpinaţi cu aplauze frenetice, stârnind admiraţia publicului. Dar la apariţia popularului Jack Chase, în rolul romantic al lui Percy „Rândunică”, toţi spectatorii se ridicară spontan în picioare şi-l salutară cu trei rânduri de urale puternice, care erau cât pe-aci să doboare velagabier a arborelui mare.

Neîntrecutul Jack, în mare ţinută, se tot înclina, cu o graţie şi o stăpânire de sine desăvârşite, iar când, în loc de

buchete de flori, îi fură aruncate cinci-şase şuviţe de parâmă şi ghemotoace de câlţi, el şi le prinse pe rând de nasturii vestonului său.

— Ura! ura! ura!... Dă-i drumul... Dă-i drumul!... Nu mai urlaţi!... Ura!... Dă-i drumul!... Nu mai zbieraţi! Ura!

Strigătele acestea se auzeau acum din toate părţile, încât, în cele din urmă, văzând că entuziasmul aprigilor săi admiratori nu poate fi domolit, Jack Chase păşi înainte şi, cu gura schimonosită, începu să-

şi joace rolul. În curând se făcu tăcere, dar aceasta fu întreruptă de zeci de ori de aplauze cu neputinţă de stăvilit. Într-un târziu, când veni la rând emoţionanta scenă în care Percy „Rândunică” salvează din temniţă cincisprezece mateloţi, sub nasul unui detaşament de poliţişti, publicul se ridică în picioare, răsturnă manelele de cabestan şi-şi azvârli pălăriile pe scenă, într-un delir de entuziasm. Da, Jack, a fost cu adevărat o lovitură de teatru!

Era o vânzoleală nemaipomenită; disciplina părea să se fi dus pentru totdeauna; secunzii alergau printre oameni; până şi căpitanul ieşi din cabină, iar comandorul îl întrebă, nervos, pe marinarul care stătea de gardă la uşa lui, „ce naiba face *poporul?*” în toiul acestei agitaţii, goarna care-i chema pe oameni să strângă velele-zburător, nici nu fu auzită.

Înspre prova se îndrepta cu repeziciune un gren negru[91] iar la gura magaziei principale ajutoarele boţmanului zbierau

până răguşeau. Dumnezeu ştie ce s-ar fi putut întâmpla dacă nu s-ar fi auzit deodată toba, care chema întreg echipajul – o chemare irezistibilă. Marinarii ciuliră urechile, aidoma unor cai la auzul unui pocnet de bici, şi porniră în dezordine spre posturile lor din arboradă. Peste câteva clipe amuţiră cu toţii, afară de vânt, care urla printre parâme ca o armată de diavoli.

— Terţarolaţi toate cele trei vele-zburător!...Filaţi fungile! ... Trageţi!... Aşa!... Trageţi şi legaţi bine! Aşa, băieţi!...

Terţarolaţi velele!

Astfel s-a terminat, în plină furtună, spectacolul din ziua aceea. Dar marinarii n-aveau să-şi revină niciodată din deziluzia de a nu-l fi auzit pe şeful de echipă irlandez cântând *Adevăratul matelot yankeu.*

Cojocel Alb simte nevoia să filosofeze un pic, pe această temă. Priveliştea insolită a ofiţerilor care-l aplaudau, laolaltă cu marinarii de rând, pe un simplu matelot ca Jack Chase, mi-a umplut inima de bucurie. E plăcut, îmi

spuneam, să-i vezi pe aceşti ofiţeri recunoscându-se legaţi de noi printr-o fraternitate omenească; e plăcut să-i vezi aplaudând calităţile rare ale inegalabilului Jack. Da, există printre noi destui oameni de ispravă, iar eu i-am nedreptăţit uneori în gândurile mele.

Nu fără o plăcere asemănătoare am privit vremelnica debandadă provocată de entuziasmul spectatorilor. E firesc să fie aşa, îmi spuneam. Nu strică să scuturăm din când în când jugul acesta de fier care ne-

apasă grumazul; căci după ce ne-au îngăduit nouă, marinarilor, să facem niţică gălăgie, şi să ne dedăm la o veselie inofensivă, – ofiţerii nu pot redeveni la fel de aspri şi neînduplecaţi ca mai înainte. Începusem să cred că un vas de război poate fi, la urma urmelor, un vas de pace şi bunăvoinţă. Dar vai! dezamăgirea avea să vină curând.

A doua zi dimineaţă, la pasarelă avu loc vechea şi obişnuita scenă de toate zilele. Şi privindu-i pe ofiţerii aceia

severi, veniţi să asiste, împreună cu căpitanul, la pedepsirea vinovaţilor – aceiaşi ofiţeri care, în ajun, se arătaseră atât de bine dispuşi – un bătrân matelot îmi spuse, bătându-mă pe umăr:

— Vezi, Cojocel e Alb, toţi *au arborat iarăşi mutrele lor de* pe *dunetă*. Dar, de, aşa li-e firea!

Am aflat mai apoi că „mutrele de pe dunetă" e o veche expresie, folosită pe vasele de război pentru a sugera uşurinţa cu care un ofiţer îşi reia ţinuta severă,

după o pauză vremelnică.

CAPITOLUL XXIV

Introducere la Capul Horn

Fregata noastră cu punţile jilave se apropia tot mai mult de furtunatecul Cap, înfruntând cu velele-i de două ori terţarolate negura şi ploaia.

Capul Horn! Cine n-a auzit de el – de acest cap Horn[92], care-a sfărâmat atâtea corăbii zdravene? A fost oare coborârea în Infern a lui Orfeu, a lui Ulise ori a lui Dante o faptă mai îndrăzneaţă şi mai sublimă decât dublarea

acestui Cap teribil de către primul navigator?

Răsucite de-un vânt cumplit, care bate dinspre apus, numeroase corăbii au fost abătute din drumul lor şi împinse, prin Mările Sudului, către Capul Bunei Speranţe, de unde căutau apoi să ajungă în Pacific. Şi n-am nicio îndoială că acelaşi Cap furtunatec a trimis la fund multe corăbii straşnice, despre care nu s-a mai auzit nimic. La acea margine a pământului nu există cronici scrise. Ce înseamnă vergile şi şarturile

rupte, care sunt zilnic aduse de valuri la prova unor corăbii mai norocoase? ori catargele falnice, încrustate în iceberguri, ce se pot vedea plutind pe aproape? Ele nu fac decât o aluzie la vechea poveste – povestea atâtor corăbii care-au pornit la drum, şi despre care nu s-a mai auzit nimic, niciodată.

Inaccesibil Cap Horn! Te poţi apropia de el dintr-o direcţie sau alta – din orice direcţie pofteşti – dinspre răsărit ori dinspre apus, cu vântul în pupa sau în travers,

– dar Capul Horn rămâne Capul Horn. Acest Cap Horn îi vindecă de fumuri pe marinarii de apă dulce, şi-i moaie pe cei mai săraţi mateloţi într-o bură şi mai sărată. Vai şi amar de cei neştiutori şi de cei prea îndrăzneţi!

Cutare căpitan din Mediterana, care până acum n-a făcut altceva decât să traverseze voios Atlanticul, cu câte o încărcătură de portocale, fără să strângă măcar o velă zburător, primeşte adesea, în largul Capului Horn, o lecţie pe care

n-o va putea uita nici în mormânt – deşi mormântul îl înghite, mai totdeauna, atât de grabnic, încât experienţa nu-i foloseşte la nimic.

Alţi străini, care se apropie de acest capăt patagonez al continentului nostru, cu sufletele pline de naufragiile şi catastrofele sale, cu velele-zburător bine terţarolate şi cu toate celelalte pânze puse la adăpost – străinii aceştia întâlnesc la început o mare destul de lină şi se grăbesc să conchidă că, la urma urmei, Capul Horn nu-i decât o

gogoriță; tot ceea ce li s-a spus despre corăbiile sfărâmate şi scufundate pe-acolo, n-ar fi, chipurile, decât nişte poveşti.

— Jos terţarolele, băieţi! Sus velele-zburător la prova şi la pupa! Fiţi gata să puneţi o aripă la vela trinca!

Să ştii însă, căpitane Pripă, că velele astea ale dumitale ar fi mult mai la adăpost în magazia velarului, căci iată, în timp ce echipajul se apleacă peste talazuri, un nor negru răsare din mare, soarele piere de pe cer, şi o negură sinistră se întinde peste apă.

— Toată lumea la fungi! Strângeţi tare!

Prea târziu. Căci, până să apuce oamenii să desprindă capetele de parâme, tornada a şi început să le şuiere în gâtlejuri. Catargele s-au prefăcut în sălcii, velele în panglici, parâmele în aţe, şi întreaga corabie a început să fiarbă în spuma furtunii.

Dacă acum, când talazurile se abat asupra lui, căpitanul Pripă, nu-i aruncat peste bord, are în schimb ce face. Cele trei catarge au căzut, mai mult ca sigur, în mare, iar velele, rău

încâlcite, zboară pe sus. Sau poate că vasul se abate sub vânt. Şi într-un caz şi în celălalt, Dumnezeu să-i ajute pe marinari, pe nevestele şi pe copiii lor, ca şi pe asigurători!

Contactul cu primejdiile sporeşte curajul omului curajos, dar îl face mai prudent. Aşa şi cu marinarii: cei care ocolesc de multe ori Capul Horn, devin din ce în ce mai precauţi. Un veteran nu se lasă niciodată amăgit de brizele înşelătoare care-l mângâie uneori în apropierea Capului. Ajuns la o anumită

distanţă de acesta – distanţă precis calculată în mintea lui – veteranul are grijă ca echipajul să pregătească vasul pentru furtună; oricât de uşoară ar fi briza, velele-zburător sunt coborâte. Velele cele mai puternice sunt învergate, iar toate obiectele de pe punte sunt „amarate” bine. Atunci, vasul e gata să înfrunte orice primejdie; şi dacă, în timp ce se rostogoleşte în jurul promontoriului primeşte o lovitură în plin, o suportă de obicei cu succes; iar de nu,

toţi marinarii se duc la fund cu conştiinţa împăcată.

Unii căpitani de nave par să vadă în Capul Horn un geniu rău, viclean, capricios, care trebuie înduplecat, prin linguşeli, să se îmblânzească. Întâi, ei se apropie încet, cu puţine pânze, nu se reped cu îndrăzneală spre promontoriu, ci-şi lasă nava să plutească în zigzag. Îi fac curte acestei Izabele arborând o aripă la vela-zburător, apoi încearcă să-i potolească mânia terţarolând de câte două ori velele-gabier. Când, în cele din

urmă, furia ei de nedomolit se dezlănţuie din plin, iar în jurul vasului furtuna urlă zile în şir, ei perseverează în eforturile lor. Mai întâi, încearcă să dea impresia unei capitulări fără condiţii, strângând toate pânzele şi punând nava la capă[93], astfel încât aceasta să pară ca un buştean, cu care furtuna să se poată juca în voie.

Dacă această încercare dă greş, schimbă aliura[94] vasului, cu ajutorul unei rande[95]. Dar tot degeaba!

Furtuna urlă la fel de tare ca înainte. În cele din urmă, vântul îi sileşte să dea jos vela trinca şi să micşoreze unghiul de braţare a vergilor, pentru a putea fugi din calea implacabilului duşman care-i hărţuieşte fără milă.

Alte corăbii, deşi nu întâlnesc asemenea furtuni năpraznice, încearcă săptămână după săptămână să treacă pe lângă această cumplită răspântie a lumii, înfruntând vântul ce le bate mereu din faţă. Schimbându-şi mereu aliura, tot dau târcoale

Capului, „lustruindu-l”, cum zic marinarii.

Lemaire şi Schouten[96], doi olandezi, au fost primii navigatori care-au ocolit Capul Horn. Înainte de ei, trecerea în Pacific se făcea prin strâmtoarea Magellan; pe vremea aceea nici nu se ştia sigur că ar exista o altă rută, sau că pământul numit astăzi Tierra del Fuego – Ţara de foc – e o insulă. Cu câteva leghe mai la sud de Tierra del Fuego se află un mănunchi de insule mici, numite Diegos; iar între acestea şi Tierra del Fuego se

găseşte strâmtoarea Lemaire, denumită astfel în onoarea descoperitorului ei, care a navigat, cel dintâi, prin ea, spre Pacific. Lemaire şi Schouten au înfruntat, pe corăbiile lor prizărite, multe furtuni teribile – preludiu la lungul alai de belele abătute asupra mai tuturor urmaşilor lor. Şi e semnificativ că vasul lui Schouten, „Horne”, de la care şi-a luat Capul numele, era cât pe ce să piară în încercarea de a-l ocoli.

Cel care-a ocolit Capul după cei doi navigatori pomeniţi

mai înainte a fost *Sir* Francis Drake; în timpul expediţiei lui Raleigh[97] privind pentru prima oară, din Istmul lui Darien[98], „Divina Mare a Sudului”, el s-a jurat, ca un adevărat englez ce era, să treacă pe-acolo cu o navă britanică şi viteazul navigator s-a ţinut de cuvânt, spre necazul spaniolilor înfrânţi de el pe coastele chiliene şi peruane.

Dar poate că dificultăţile cele mai mari întâmpinate vreodată în dublarea celebrului

promontoriu, au fost acelea întâlnite de escadra lordului Anson[99] în 1736. Trei cronici remarcabile şi extrem de interesante i-au înregistrat suferinţele şi dezastrele. Prima, scrisă de dulgherul şi de tunarul vasului „Wager”; a doua’, de către Byron, un tânăr elev-ofiţer de pe acelaşi vas; iar a treia, de către capelanul de pe vasul „Centurion”. Cojocel Alb le are pe toate trei, şi vă asigură că ele constituie o lectură grozavă într-o noapte vijelioasă de martie, când

geamurile ferestrelor îţi clănţăne în urechi, iar hornul îşi scuipă fumul pe caldarâmul biciuit de ploaie.

Dar dacă vreţi să vă faceţi cea mai completă idee despre Capul Horn, luaţi incomparabila povestire a prietenului meu Dana, *Doi ani în fața catargului*[100]. Socot însă că, dacă ştiţi carte, aţi şi citit-o. Capitolele care descriu Capul Horn au fost de bună seamă scrise cu un ţurţure.

În zilele noastre, Capul şi-a mai pierdut din grozăvie, din pricină că oamenii s-au

familiarizat din ce în ce mai mult cu el, şi mai ales din pricină că navigaţia a făcut progrese pe toate planurile; mijloacele folosite acum pentru protecţia sănătăţii echipajelor le îngăduie acestora să înfrunte vreme îndelungată rigorile unor climaturi vitrege.

CAPITOLUL XXV

Caniculă în largul Capului Horn

Pe măsură ce ne apropiem de Cap, vremea e din ce în ce mai rece. Acum sunt la ordinea zilei mantalele, scurteicile, pufoaicele, pelerinele ceruite, şi cojoacele de tot felul, inclusiv nemuritorul cojocel alb, care a început să fie încheiat la toţi nasturii, şi să fie tras cu putere în jos, pentru ca poalele lui să poată acoperi şalele.

Dar vai! poalele astea erau cam sărăcăcioase; şi deşi

cojocelul era vătuit şi burduşit la piept, întocmai ca un curcan la Crăciun, iar în zilele reci şi uscate izbutea să-mi ţină de cald în părţile acelea, totuşi la şale era mai scurt decât rochiţa unei balerine; de aceea, în vreme ce pieptul meu se afla în zona temperată, vecină cu cea tropicală, sărmanele-mi coapse se aflau în Novaia Zemlia, la o azvârlitură de ţurţuri de Polul Nord.

Şi apoi, repetatele udări şi uscări prin care trecuse, îl făcuseră să se strâmteze rău,

peste tot, îndeosebi la mâneci, încât manşetele ajunseseră treptat sub coate, şi trebuia să le smucesc tare, ca să-mi pot vârî braţul prin ele.

M-am străduit să înlătur aceste neajunsuri cosind un soi de tiv lat de pânză în jurul poalelor, pentru a le lungi niţel; la fel am făcut şi cu manşetele.

Pe o asemenea vreme omul ar trebui să poarte haine de pânză gudronată sau de stofă groasă, pantaloni şi mantale ceruite, cizme, pături, mănuşi, ciorapi de lână, flanele, scurte

din piele de bizon, şi izmene din piele de elan. Haina devine pentru orice om un *wigwam*[101] iar pălăria un cuptor.

Acum, li se acordă oamenilor cea mai deplină libertate în ce priveşte îmbrăcămintea. Marinarii pun pe ei orice găsesc – se înfăşoară în vele, sau îşi vâră capul în câte un ciorap vechi. Pe o asemenea vreme îţi loveşti pieptul cu pumnii, şi vorbeşti tare ca să nu-ţi îngheţe sângele în vine.

Navigam printr-o zonă din

ce în ce mai rece, când deodată am întâlnit o flotă de iceberguri ce se îndreptau spre nord. După aceea, „somnul” nostru n-avea să mai fie decât o amorţeală, care aproape că ne înţepenea degetele de la mâini şi de la picioare. Era un ger de-ngheţa şi focul, cum zic marinarii.

Ajungând la latitudinea Capului Horn, ne-am îndreptat spre sud, pentru a-l ocoli pe de departe, şi în felul acesta, ne-am pomenit într-un calm plat, – dar vai! calmul din largul Capului Horn e mai rău. Mult

mai rău decât cel de la Ecuator.

Am stat acolo patruzeci şi opt de ore, pe un ger ţeapăn. Mă uitam uimit la apă, întrebându-mă cum de nu îngheța la o temperatură ca asta. Cerul rece şi senin semăna cu un talger de oțel, gata-gata să zbârnâie, dacă l-ai fi putut atinge. Din nări ne ieşeau aburi ca fumul din lulele. Pe urmă se stârni o hulă timidă, care ne sili să strângem mai toate velele, şi chiar să dăm jos vergile zburătorilor, de teamă să nu

cadă peste bord.

La acest capăt al lumii locuibile, dar şi al celei nelocuibile, departe de uscat, fregata noastră – plină de glasuri omeneşti, de behăituri, cotcodăceli şi grohăituri, – semăna cu arca lui Noe, încremenită pe apă, la apogeul Potopului.

Nu aveam nimic altceva de făcut decât să aşteptăm să se facă voia stihiilor şi „să fluierăm după vânt”, cum obişnuiesc marinarii pe un calm plat. Nu ni se dădea voie să aprindem niciun foc, decât

pentru a găti strictul necesar şi pentru a încălzi sticlele de apă cu care-şi dezmorţea domnul „Boţ" picioarele. Omul care-avea cele mai mari rezerve de vitalitate avea şi cele mai mari şanse de a scăpa de îngheţ. Era ceva îngrozitor. Pe o asemenea vreme oricine ar fi putut suporta cu uşurinţă să i se amputeze picioarele; ba, ar fi fost chiar în stare să ajute la extracţia propriilor sale artere.

Într-adevăr, această stare de lucruri nu dura nici de douăzeci şi patru de ore, şi

totuşi răceala extremă a aerului, îmbinată cu tendinţa noastră crescândă spre inactivitate ne-ar fi făcut curând, pe unii dintre noi, buni pentru masa de operaţie a chirurgului, dacă un gest umanitar al căpitanului nu ne-ar fi silit brusc la un efort viguros.

Trebuie spus că apariţia boţmanului, cu fluieru-i argintiu, la gura de magazie a punţii tunurilor, este privită întotdeauna de către marinari cu cea mai mare curiozitate, fiind un indiciu că un ordin

important urmează să fie dat întregului echipaj. Ce anume urmează? se întreabă oamenii. „Moş Sfilaţă” scoate mai întâi un fluierat scurt, care-i aduce lângă el, de la posturile lor, pe cei patru subalterni ai săi. El lansează apoi, ca un şef de orchestră, o chemare puternică, întărită de cei patru. După aceea, ordinul – oricare ar fi – este citit cu glas tare, şi în repetate rânduri, încât ecoul i se-aude până-n cele mai depărtate colţuri. Boţmanul şi ajutoarele sale sunt pristavii navei de război.

Calmul plat începuse după amiază; a doua zi dimineaţă, echipajul vasului avea să fie galvanizat de un ordin general formulat astfel: „Hei, băieţi, de la prova până la pupa, veseliţi-vă cu toţii!”

Ordinul acesta, care nu mai e folosit decât în foarte rare ocazii în zilele noastre, a avut asupra oamenilor acelaşi efect pe care l-ar fi produs un gaz ilariant sau o porţie suplimentară de grog. Disciplina strictă fu suspendată pentru câtva timp, fiind înlocuită cu o libertate

deplină. Vasul semăna ici cu un Babel, colo cu un balamuc, şi peste tot cu un pandemoniu. Spectacolul de teatru nu era nimic în comparaţie cu atmosfera ce domnea acum pe vas. Cei slabi de înger şi timoraţi din fire se furişau în ascunzătorile lor, în vreme ce oamenii puternici şi îndrăzneţi îşi strigau cu glas tare bucuria. Cete de marinari, îmbrăcaţi în tot felul de straie bizare, ca acelea purtate la vreun carnaval deşucheat, alergau de colo până colo, legându-se de cine pofteau – cu excepţia

ofiţerilor şi a pugiliştilor periculoşi – îmbrâncindu-i şi târându-i pe nefericiţii care le ieşeau în cale, până când îi „încălzeau” şi pe ei. Unii erau legaţi şi duşi aşa în arboradă; alţii, proţăpiţi pe câte-o vâslă, erau călăriţi de colo până colo, spre hazul spectatorilor, care puteau şi ei să fie victimele aceluiaşi joc. Pe gabii sau pe catarge atârnau leagăne, în care erau vârâţi cu de-a sila cei mai morocănoşi dintre marinari, pe care-i vedeai apoi bălăngănindu-se în cercuri largi, de la est la vest, până le

pierea piuitul. Hore, cadriluri şi tot felul de dansuri îndrăcite se încingeau sub nasul preaputernicului căpitan, chiar pe dunetă şi pe puntea de comandă. Boxul şi trânta erau de asemenea la mare preţ; se schimbau „muşcături ca-n Kentucky” şi „îmbrăţişări indiene”. Gălăgia speria păsările, care se grăbeau să zboare de-acolo.

Se cuvine amintit faptul că au fost şi victime, dar nu voi pomeni decât de una dintre ele. În timp ce „veselia” era în toi, un matelot de pe gabie –

un portughez supărăcios – s-a jurat că-l omoară pe ăl care-ar încerca să se-atingă de inviolabila-i persoană. Nişte apucaţi, auzindu-i ameninţarea, veniră pe la spate şi, luându-l prin surprindere, îl siliră pe portughez să încalece pe-o vâslă, pe care fu mânat pe punte într-un galop frenetic, de către mulţimea care vocifera. Cantitatea de braţe din jurul şi dedesubtul lui era atât de mare, încât de câte ori se apleca într-o parte era împins în sus numaidecât, dar

cădea iar, pentru a primi un brânci din direcţia contrară. Deodată, desprinzându-şi mâinile din braţele celor care-l ţineau, portughezul îşi scoase de la piept o cavilă de fier şi începu să izbească, furios, în dreapta şi-n stânga. Mai toţi prigonitorii lui o luară la fugă, dar vreo opt sau zece rezistară, străduindu-se să-i smulgă din mâini arma, fără a-l lăsa din braţe. În această încercare, unul dintre ei fu izbit în moalele capului şi căzu în nesimţire. Socotit mort, fu dus jos, la doctoral „Epidermă"; iar

cât despre portughez, fu pus la popreală. Dar rana se dovedi a nu fi prea gravă şi, peste câteva zile, marinarul acela putu să se plimbe din nou pe punte, cu capul bine bandajat.

Acest incident puse capăt „veseliei”, întrucât spargerea de capete era strict interzisă. Portughezul avea să-şi primească în curând, la pasarelă, pedeapsa pentru nesocotinţa lui, iar ofiţerii îşi recăpătară atunci „mutrele de pe dunetă”.

CAPITOLUL XXVI

Rostogolirile Capului

Nu ieşisem încă din zona calmului plat când, deodată, de pe gabia arborelui mare fu zărită o corabie, la o distanţă de peste trei leghe. La început era cât un punct, pe care nici nu-l vedeai de pe punte. Pe o mare calmă, două nave ajung totdeauna să se apropie mai mult sau mai puţin una de alta, prin forţa lor de atracţie sau în virtutea cine ştie cărui alt principiu la fel de misterios, precum şi datorită curenţilor care le mână pe

amândouă. Deşi nu adia nicio boare, în curând corabia străină fu observată de pe parapetele navei noastre; apoi se apropie şi mai mult.

Ce era, şi de unde venea? Nimic nu stârneşte atâta interes şi atâtea presupuneri şi nimic nu te poate contraria mai mult decât o corabie, zărită mai întâi ca un simplu punct pe depărtatele mări ale Capului Horn.

O briză! o briză! Da, începuse să adie o briză, de vreme ce corabia se apropia mereu de fregată; privind prin

ochean, ofiţerul de cart ne spuse că era un velier cu trei arbori şi cu toate pânzele sus, care venea drept spre noi, deşi fregata noastră continua să fie prizoniera calmului plat.

Corabia străină ne aducea briza. Ura! a, uite-o! Ce frumos lunecă pe apă, abia încreţind-o!

Oamenii noştri fură trimişi numaidecât în arboradă, pentru a desfăşura pânzele, care începură să se umfle puţin. Deocamdată însă, abia dacă aveam viteza de guvernare[102]. Către asfinţit,

corabia străină se lăsă sub vânt: o piramidă de pânză. Cred că niciodată nu mai fusese Capul Horn insultat ca acum, cu atâta insolenţă. Corabia, împodobită de sus până jos cu bonete, cu rândunici şi cu tot felul de alte vele, luneca la mică distanţă de pupa fregatei „Neversink”; şeful magaziei noastre de drapele se grăbi de altfel să arboreze pavilionul la pic.

— *Ahoy*, corabie! strigă prin porta-voce ofiţerul de cart.

Un marinar vârstnic, îmbrăcat într-un veston verde,

îi răspunse ducându-şi o mână la gură, şi ţinându-se cu cealaltă de şarturile arborelui artimon.

— Ce corabie-i asta? îl mai întrebă ofiţerul.

— ”Sultan”, cargobot plecat din New York, cu destinaţia Callao şi Canton, în urmă cu şaizeci de zile. Dar fregata voastră?

— Fregata, „Neversink” din flota Statelor Unite, în drum spre patrie.

— Ura, ura, ura! exclamă entuziastul nostru concetăţean, într-un elan de

patriotism.

Între timp „Sultan” trecuse de fregată, dar ofiţerul nostru nu se putu abţine să lanseze un avertisment de adio:

— Auziţi? Aţi face mai bine să daţi jos o parte din zmeiele alea. Atenţie la Capul Horn!

Dar povaţa prietenească se pierdu în vântul care se înteţise. Cu o iuţeală câtuşi de puţin neobişnuită la aceste latitudini, briza uşoară se prefăcu într-o suită de grenuri aprige, încât trufaşului şi lăudărosului „Sultan” începură să-i zboare pânzele, una câte

una; aripile se desprinseră grabnic de pe şcondruri; focul săgeţii fu luat pe sus, făcut sul în câteva minute, şi azvârlit ca o minge de fotbal în valuri. Vântul nu se putu însă juca la fel de nebuneşte cu pânzele mai prudent gospodărite ale fregatei „Neversink”, deşi nu peste multe ceasuri aveam să trecem şi noi prin încercări grele.

Pe la miezul nopţii, când cartul de la tribord, din care făceam parte şi eu, era liber, se auzi fluierul boţmanului, urmat de ordinul:

— Toţi marinarii la strânsul velelor! Săriţi, băieţi, şi salvaţi vasul!

Sărind din hamace, am putut vedea că fregata se aplecase atât de tare, încât abia am izbutit să ne căţărăm pe scările ce duceau spre puntea superioară.

Acolo, o privelişte înspăimântătoare! Vasul părea să plutească într-o rână. Tunurile de pe puntea principală fuseseră cu vreo câteva zile mai înainte puse la adăpost, iar sabordurile fuseseră închise, dar acum

mortierele de pe puntea de comandă şi de pe puntea teugii erau în apă, care se abătea peste ele în valuri înspumate, albe ca laptele. La fiece răsucire sub vânt, capetele de vergi păreau să se moaie în mare, în vreme ce la prova, mateloţii de pe verga trincei erau potopiţi de talazurile ce se revărsau în cascadă peste bompres. Punţile erau acum împânzite de oameni – toţi cei cinci sute de membri ai echipajului, inclusiv ofiţerii – iar majoritatea se ţineau de parapetele de sub vânt. Spuma

fosforescentă a mării lumina din când în când feţele oamenilor, întocmai cum un foc nocturn luminează mulţimea cuprinsă de panică dintr-un oraş.

Când o furtună se dezlănţuie pe neaşteptate, sau când o mare cantitate de pânze trebuie strânse în grabă, se obişnuieşte ca primul secund să smulgă goarna din mâinile ofiţerului de cart. Acum, însă, goarna se găsea în mâinile lui „Jack Nebunul”aşa că primul secund nici nu încercă să i-o smulgă. Toate

privirile erau aţintite asupra lui, ca şi cum noi l-am fi ales anume pe el pentru a hotărî soarta acestei bătălii cu stihiile, într-o încleştare de unul singur cu duhul Capului Horn; iar „Jack Nebunul” se dovedi, în noaptea aceea, a fi geniul, salvator al fregatei. Lui îi datorez eu însumi mâna asta dreaptă, care aleargă acum pe hârtie, precum şi întreaga mea existenţă. Fregata noastră lua în piept talazurile ce se abăteau, vuind, peste etrava ei, iar coca i se rostogolea încolo şi-ncoace, cu un

zgomot oribil, de parcă s-ar fi bălăcit în troaca mării înspumate. Vântul izbea de-a curmezişul punţile, şi fiece pânză părea să plesnească sub suflarea-i năpraznică.

Toţi timonierii, şi mulţi dintre oamenii de la teuga se foiau în jurul timonei cu două roţi de pe puntea de comandă. Unii săreau în sus şi-n jos, cu mâinile pe spiţe, căci întreaga cârmă, ca şi chila galvanizată a vasului, fremătau de viaţa pe care le-o insufla furtuna.

— Cârma sus! strigă căpitanul Claret, ţâşnind din

cabina lui ca o nălucă, în cămaşa-i de noapte.

— La naiba! urlă „Jack Nebunul” către timonieri. În *jos*, trageţi în jos, vă zic, afurisiţilor!

Ordinele erau contradictorii, dar ordinul care fu ascultat fu acela al lui „Jack Nebunul”: scopul urmărit de el era de a aduce vasul în vânt, pentru ca velele-gabier să poată fi cât mai strâns terţarolate. Dar deşi fungile erau molate, vergile nu puteau cu niciun chip să fie fixate, din pricina uriaşei presiuni orizontale

asupra pânzei. Acum, vântul era un adevărat uragan. Bura marină potopea întreg vasul. Catargele gigantice păreau gata-gata să se rupă sub greutatea enormă a celor trei gabiere.

— Fixaţi vergile! zbieră „Jack Nebunul”, aţâţat la culme, şi izbind cu goarna într-un şcondru.

Dar, din pricina înclinării vasului, ordinul lui nu putea fi executat: era limpede că, peste puţine minute, ceva trebuia să cedeze – fie pânzele, fie vergile, poate chiar coca

vasului, şi întreg echipajul.

Deodată un om de pe gabie anunţă că vela gabierului mare era ruptă într-un loc. În aceeaşi clipă se auzi o detunătură ca aceea a două-trei muschete descărcate simultan, şi enorma pânză se rupse de sus până jos, întocmai ca tabernacolul Templului din Ierusalim.

Această întâmplare salvă arborele mare, deoarece acum verga putu să fie fixată destul de uşor, în timp ce oamenii de pe gabii, strângeau pânza sfâşiată. În curând, celelalte

două vele gabier fură şi ele fixate şi terţarolate.

Mugetele furtunii şi strigătele echipajului erau acoperite de bătăile lugubre ale clopotului de bord – un clopot aproape, la fel de mare ca acela al unei biserici de ţară: violentul ruliu al navei îl făcea să sune necontenit. Imaginaţia nici nu poate concepe grozăvia unui astfel de sunet într-o noapte furtunoasă, pe mare.

— Smulgeţi-i limba strigoiului! urlă „Jack Nebunul”.

Dar abia amuţi „strigoiul”, că se auzi un sunet şi mai lugubru, scos de ghiulelele grele care, scăpând din stelajele lor, se rostogoleau acum pe puntea tunurilor, transformând acea parte a vasului într-o imensă popicărie. Mai mulţi mateloţi fură trimişi să le prindă. Era însă o treabă primejdioasă; câţiva fură schilodiţi, iar aspiranţii trimişi să supravegheze executarea ordinului raportară că nu se putea face nimic, până nu se potolea furtuna.

Dar treaba cea mai îngrozitoare era strângerea velei mari care, la începutul furtunii, fusese legată cu diferite saule, ca să stea cât mai cuminte. „Jack Nebunul” aşteptă câtva timp să se domolească puţin furtuna, înainte de a da ordinul să se execute o manevră atât de primejdioasă. Căci pentru a strânge această velă enormă, pe o astfel de furtună, era nevoie de cel puţin cincizeci de oameni pe vergă, a căror greutate, adăugată la aceea a lemnului, le primejduia şi mai

mult vieţile. Cum furtuna nu promitea să se domolească, el dădu totuşi ordinul, tocmai când o ploaie cu grindină şi cu zloată se abătea asupra noastră; greementul fu acoperit în scurtă vreme cu o pojghiţă de ghiaţă scânteietoare.

— Hei, cei de pe vergă, şi de pe gabierul mare! Strângeţi vela mare! răcni „Jack Nebunul”.

Trântindu-mi pălăria pe punte, am ţâşnit din cojocul meu vătuit, mi-am lepădat ghetele din picioare şi m-am

repezit spre greement, împreună cu o droaie de marinari. Furtuna se dezlănţuise năprasnic deasupra parapetelor (care, pe o fregată, sunt foarte înalte, pentru a-i feri pe cei de pe punte). Prin simpla lui forţă, vântul ne turtea de greement în timp ce ne căţăram, şi simţeam că mâinile ne îngheaţă în contact cu şarturile de care ne agăţam.

— Sus, vitejilor, sus! ne îndemna „Jack Nebunul", iar noi ne căţăram, care cum puteam, dibuindu-ne drumul

pe braţele de vergi.

— Ţineţi-vă bine, băieţi! strigă un tunar bătrân, lângă mine.

Răcnea cât îl ţinea gura, dar pe vântul acela glasul lui suna ca o şoaptă; eu însumi nu-l auzisem decât pentru că era drept în faţa mea, în bătaia vântului.

Dar îndemnul lui era de prisos. Înfigându-mi unghiile în filierele de învergare[103], am jurat că numai moartea mă va putea despărţi de ele, înainte de-a ajunge cu faţa înspre vânt. Deocamdată însă,

era cu neputinţă să răzbesc; abia de-l auzeam pe omul de lângă mine, căruia vântul părea să-i smulgă vorbele din gură şi să i le ducă spre Polul Sud.

În tot acest timp vela continuase să zboare, uneori drept deasupra capetelor noastre, ameninţând să ne smulgă de pe verga pe care ne cocoţasem. Preţ de vreo trei sferturi de oră am rămas atârnaţi aşa, deasupra talazurilor, ale căror creste clocoteau chiar sub tălpile câtorva dintre noi, ca şi cum

ar fi vrut să ne ia pe sus.

Deodată, pe vergă ni s-a transmis din om în om ordinul de a coborî, lăsând vela să fluture-n vânt, de vreme ce nu putea fi strânsă. Se pare că un aspirant fusese trimis în arboradă de către ofițerul de cart, pentru a ne comunica acest ordin, întrucât acolo unde ne aflam noi nu se putea auzi nicio goarnă.

Marinarii aflaţi în partea dinspre vânt a braţului de vergă izbutiră să se târască pe şcondru în jos, dar noi, care ne aflam la marginea de sub vânt,

nu puteam cu niciun chip să facem acelaşi lucru; ca să ajungem la şarturi, în partea dinspre vânt, ar fi trebuit să trecem peste o adevărată prăpastie; şi apoi, verga era în întregime acoperită de gheaţă, iar mâinile şi picioarele ni-erau atât de amorţite, încât nu îndrăzneam să le încredinţăm viaţa noastră. Totuşi, ajutându-ne unii pe alţii, am izbutit să ne lungim pe vergă şi să ne ţinem de ea cu mâinile şi cu picioarele. Tangoanele[104] bonetelor ne-au ajutat mult să ne

menţinem în această poziţie. Oricât de ciudat ar putea să pară, cred că în clipa aceea niciun om de pe vergă nu simţea măcar un fior de spaimă. Ne agăţam de ea cu toate puterile, însă numai din instinct. Adevărul este că, în astfel de împrejurări, sentimentul fricii este anulat de priveliştile cumplite ce-ţi umplu ochiul, şi de sunetele ce-ţi umplu urechea. Ajungi să te identifici cu furtuna; nimicnicia propriei tale persoane se pierde în zbuciumul lumii furtunoase ce

te-nconjoară.

Sub noi, nobila noastră fregată ni se părea de trei ori mai lungă decât era în realitate – o imensă pană neagră, înfruntând cu muchea ei cea mai lată furiile îngemănate ale mării şi vântului.

În cele din urmă, furia dintâi a furtunii începu să se domolească şi atunci am încercat să ne dezmorţim mâinile, spre a ne putea pune pe treabă, căci o echipă de oameni se căţăraseră în arboradă pentru a-i ajuta pe

ceilalţi să salveze ceea ce mai rămăsese din velă. Am izbutit astfel să o înfăşurăm, şi am coborât pe punte.

A doua zi, pe la amiază, furtuna se potoli de-a binelea, încât, scoţând două terţarole din velele gabier, am izbutit să schimbăm murele şi să ne îndreptăm spre răsărit, cu vântul în pupa.

Astfel, vremea frumoasă întâlnită după prima ridicare a ancorei în largul plăcutelor coaste spaniole, nu fusese decât un preludiu la această noapte îngrozitoare; mai ales

calmul plat din ajunul ei ne indusese în eroare. Cum am fi putut însă ajunge acasă, fără a trece pe la Capul Horn? Cum l-am fi putut evita? Şi deşi unele nave au ocolit Capul fără a înfrunta astfel de primejdii, cele mai multe dintre ele trebuie să le înfrunte. Din fericire, primejdiile astea se întâlnesc la jumătatea drumului de întoarcere, astfel încât marinarii au tot timpul să se pregătească a le înfrunta, şi să-şi revină după ce le-au lăsat în urmă.

Dar există un fel de Cap Horn pentru toţi muritorii, fie ei marinari sau oameni ai uscatului. Luaţi seama, băieţi! pregătiţi-vă din vreme să-l înfruntaţi! Oameni cărunţi, mulţumiţi-i Domnului când l-aţi trecut! Iar voi, băieţi de viaţă, care-aveţi norocul rar de-a naviga pe-o mare placidă ca lacul Leman[105] nu vă amăgiţi cu gândul că norocul vostru înseamnă înţelepciune şi prudenţă, fiindcă în ciuda baftei voastre, aţi fi putut să vă răsturnaţi şi să vă duceţi la fund, dacă geniul Capului

Horn ar fi hotărât astfel.

CAPITOLUL XXVII

Unele gânduri în legătură cu ordinul dat de „Jack Nebunul” pentru a contramanda ordinul superiorului său

În clipele de primejdie, oamenii se supun de obicei aceluia care li se pare cel mai în măsură să comande, indiferent de rangul său; supunerea lor e ca şi aceea a acului faţă de magnet. Acest adevăr s-a vădit şi în timpul furtunii, îndeosebi în momentul primejdios când

„Jack Nebunul" a contramandat ordinul dat de căpitan la timonă. Dar fiecare marinar ştia că ordinul căpitanului era absurd la culme, ba poate şi mai rău.

Aceste ordine contradictorii, date de căpitan şi de secundul său, le vădeau cât se poate de limpede caracterele diametral opuse. Poruncind ca timona să fie trasă *în sus*, căpitanul voia să fugă de furtună, pe când „Jack Nebunul" era de părere că trebuie să navigăm drept în ghearele furtunii. E de prisos să spun că această din urmă

cale e mai sigură decât cealaltă, şi e aleasă de cele mai multe ori, pe timp de furtună, deşi atrage după sine neajunsuri aparent mai îngrozitoare.

Fuga de furtună te face un sclav al vântului, care te mână cum vrea el, pe când, navigând contra vântului, capeţi, treptat, posibilitatea de a-l ţine în frâu. Fuga de furtună expune pupa vasului, care e partea lui cea mai slabă, pe când calea contrară îi expune prova, care e partea cea mai rezistentă. Cu oamenii

se întâmplă întocmai ca şi cu navele: cel care se întoarce cu spatele la duşman îi oferă acestuia un avantaj, pe când pieptul vânjos este, la fel ca şi prova masivă a unei fregate, un zid de nădejde, capabil să respingă atacul.

În noaptea aceea, în largul Capului Horn, căpitanul Claret a fost silit să-şi lepede măştile şi să-şi arate, ca la un examen de bărbăţie, adevărata faţă. În noaptea aceea a ieşit la iveală un lucru pe care fiece marinar de pe vas îl bănuia de multă vreme. Până atunci, privirile

pe care le arunca oamenilor, cu ochii lui parcă înadins lipsiţi de strălucire, precum şi pasul încet, egal, inutil de metodic cu care se plimba pe punte, ca şi întreaga lui ţinută, de o fermitate silită – deşi putea sugera unui observator superficial conştiinţa autorităţii şi dorinţa de a impune echipajului o supunere deplină, – toate acestea fuseseră pentru unii dintre noi nişte indicii ale hotărârii căpitanului Claret de a se menţine într-un echilibru precar între sobrietate şi

contrariul ei, evitând cu grijă excesele, – care echilibru putea să se năruie la primul atac frontal al unor vicisitudini.

Şi deşi aceasta este doar o presupunere, Cojocel Alb, având oarecare experienţă a rachiului şi a oamenilor, se încumetă să afirme că, dac-ar fi fost un adept convins al temperanţei, căpitanul Claret n-ar fi dat niciodată acel ordin nesăbuit privitor la ridicarea timonei. El ar fi stat liniştit în cabina lui, întocmai ca măria sa-comandorul, sau ar fi

anticipat ordinul lui „Jack; Nebunul”, poruncind: Cârma jos!

Pentru a arăta cât de mică e influenţa reală pe care o au uneori legile cele mai stricte, şi cât de spontan e, în noi, instinctul prudenţei, se cuvine să adăugăm că, deşi „Jack Nebunul” contramandase făţiş, într-un moment de aţâţare impulsivă, un ordin al superiorului său – totuşi asprul regulament militar pe care-l călcase în felul acesta nu avea să fie niciodată aplicat împotrivă-i. Şi, după ştiinţa

echipajului, căpitanul nu a îndrăznit nici măcar să-l admonesteze pentru această sfidare.

Se spunea că „Jack Nebunul” ar fi fost el însuşi amator de băuturi tari. Şi chiar era. Dar în cazul de faţă e vorba de altceva, şi anume, de onoarea de a fi pus într-un post, care cere în fiece clipă prezenţă de spirit şi nervi tari, precum şi de neşansa de a fi pus într-un post care nu necesită în permanenţă aceste calităţi. Disciplina de pe fregată era atât de severă şi de

metodică sub mai toate aspectele, încât căpitanul Claret se vedea, până la un punct, scutit de obligaţia de a interveni personal în multe din treburile curente, ceea ce îl făcea, poate, să se simtă la adăpost în umbra îmbietoare a paharului.

Cât despre „Jack Nebunul”, trebuia să participe regulat la carturi, să se plimbe noaptea pe puntea de comandă, şi să scruteze atent orizontul, în direcţia vântului. Iată de ce, pe mare, el se străduia să fie treaz, deşi, când vremea era

foarte-frumoasă, i se întâmplă să bea câte un păhărel două, peste măsura obişnuită. Dar în faţa Capului Horn, el îşi ţinuse făgăduiala de a nu bea, înainte ca primejdiosul promontoriu să rămână departe în urmă.

Cele întâmplate la timonă, în timpul furtunii, ridică în chip irezistibil întrebarea: există oare ofiţeri incompetenţi în Marina americană – incompetenţi în ce priveşte împlinirea vreuneia din îndatoririle ce le revin? Cum ar putea oare să existe, astăzi, ofiţeri incompetenţi în

viteaza flotă care, în cursul ultimului război, s-a acoperit de atâta glorie?

Întocmai ca şi în taberele de pe uscat, pe puntea de comandă a unui vas goarnele unei singure biruinţe acoperă tobele înăbuşite a o mie de înfrângeri. Acelaşi lucru se poate spune şi despre acele întâmplări din război, care, neutre în esenţa lor, nu aduc nici faimă nici ruşine. Şi apoi, tot astfel cum un lung alai de cifre, condus de un număr solitar, devine, prin forţa agregării, o sumă aritmetică

uriaşă – la fel şi un grup de ofiţeri, altminteri lipsiţi de merite personale, ajunge, în anumite bătălii strălucite, să se distingă ca grup, sub conducerea vreunui Nelson sau Wellington. Iar faima unor astfel de eroi, supravieţuindu-le lor înşile, se transmite ca o moştenire subalternilor lor rămaşi în viaţă. Un om cu mintea largă şi inima generoasă are destulă forţă ca să magnetizeze o întreagă flotă sau o întreagă armată. Iar dacă toţi eroii care, de la începutul lumii încoace, au

contribuit cel mai mult la victoriile sau la înfrângerile militare ale naţiunilor, ar putea fi adunaţi laolaltă, am constata cu uimire că eroii aceştia sunt doar o mână de oameni. Căci nu-i niciun eroism să tot alergi la un tun, printr-un nor de fum, ori să tragi cu puşca, la comanda unui ofiţer. Această vitejie pur fizică izvorăşte adesea dintr-o înfiorare a inimii. Nişte oameni fricoşi din fire pot ajunge, unindu-se cu alţii, să manifeste curaj. Ar fi totuşi greşit să făgăduim, că, în

unele cazuri, soldaţii de rând şi-au făcut datoria mai vitejeşte decât comandanţii lor. Adevăratul eroism nu sălăşluieşte în mâini, ci în inimă şi-n cap.

Există, aşadar, ofiţeri incompetenţi în viteaza Marină americană? Pentru un american, întrebarea nu are o rezonanţă prea plăcută. Cojocel Alb se vede nevoit s-o ocolească din nou, referindu-se la un fapt din istoria unei flote înrudite care, tocmai pentru că e atât de veche şi de mare, furnizează mult mai multe

exemple decât propria noastră flotă. Acesta e de altfel singurul motiv ce mă face să mă refer mereu la ea. Nu am, slavă Domnului, niciun fel de prejudecăţi naţionaliste.

În arhivele amiralităţii engleze e consemnat faptul că în anul 1308 – după moartea Lordului Nelson – când Lordul Collingwood, care comanda flota din Mediterana, a cerut un concediu de boală, nu s-a găsit, dintr-o listă de peste o sută de amirali, niciunul care să poată fi socotit capabil de a-l înlocui pe solicitant, în bune

condiţiuni pentru ţara lui. Collingwood a plătit cu viaţa pentru această cinste, deoarece nemaiputând spera să plece acasă, avea să moară curând, la postul său. Dacă aşa stăteau lucrurile în cazul unei flote atât de vestite ca aceea a Angliei, ce-am putea spune în legătură cu propria noastră flotă? Aici, însă, nu e vorba de nicio dezonoare specială. Căci adevărul este că, pentru a deveni un comandant naval destoinic şi priceput, e nevoie de însuşiri naturale ieşite din comun.

Se poate afirma chiar că, pentru a comanda o fregată, e nevoie de mult eroism, talent, discernământ şi integritate, care nu-s la îndemâna celor mediocri. Iar aceste însuşiri nu sunt numai necesare, ci şi cerute în mod expres, şi nimeni nu are dreptul de a deveni căpitan de vas, dacă nu le posedă.

În legătură cu secunzii, trebuie spus că în Marina americană sunt destui oameni ca domnul „Boţ”. Mulţi comandori ştiu. Bine că li s-a întâmplat rareori să-şi scoată

în larg vasul de linie, fără a încerca oarecare nelinişte la gândul că unii dintre secunzi sunt stăpâni pe punte, în timpul nopţii.

Potrivit ultimului recensământ naval (1849) Marina americană numără astăzi 68 de căpitani, care primesc anual circa 300 000 dolari din visteria statului, 97 de comandori, care primesc aproximativ 200 000 dolari, 327 secunzi, care primesc circa o jumătate de milion de dolari, şi 451 aspiranţi (inclusiv cei calificaţi), care

primesc la rându-le circa o jumătate de milion de dolari. Având în vedere că, aşa cum bine se ştie, unii dintre aceşti ofiţeri nu sunt decât rareori, sau chiar deloc, trimişi pe mare, din pricină că Departamentul Marinei îşi dă seama de incompetenţa lor, iar alţii sunt detaşaţi la observatoare în calitate de conţopişti, şi la Biroul de ridicare hidrografică a coastei, în calitate de matematicieni familiarizaţi cu logaritmii, – în timp ce ofiţerii cu adevărat merituoşi, şi pricepuţi în arta

navigaţiei, sunt trimişi de pe-un vas pe altul fără să se bucure între timp de concedii prea lungi; având în vedere toate aceste lucruri, nu e exagerat să spunem că o parte destul de substanţială din cei un milion şi jumătate de dolari pomeniţi mai sus este plătită anual unor pensionari camuflaţi, care trăiesc pe socoteala, Marinei, fără s-o slujească.

Nimic de felul acesta nu poate fi măcar insinuat împotriva boţmanilor, tunarilor şi altor „ofiţeri de la

prova", sau împotriva şefilor de gabie şi altor „subofiţeri", ori împotriva destoinicilor marinari din flotă. Căci dacă se întâmplă ca vreunul dintre aceşti oameni să fie găsit incompetent, el este numaidecât retrogradat sau demis.

E drept că, după cum ne învaţă experienţa, în cazul oricărei mari instituţii naţionale, dotată cu numeroşi slujbaşi, opinia publică trebuie să se resemneze a suporta destui oameni incompetenţi, căci nepotismul şi favoritismul

care predomină în astfel de instituţii sunt atât de răspândite, încât vei găsi totdeauna în sânul lor nişte incompetenţi, admişi în dauna multora dintre cei capabili.

Totuşi, într-o ţară ca a noastră, care se mândreşte cu egalitatea politică a tuturor stărilor sociale, este regretabil că ridicarea unui marinar de rând la rangul de ofiţer constituie un fenomen aproape inexistent astăzi, deşi pe vremuri ofiţerii proveniţi din rândurile marinarilor s-au dovedit în general deosebit de

folositori în munca lor, aducând uneori ţării un spor substanţial de glorie. Se pot da exemple grăitoare în acest sens.

N-ar fi oare bine ca instituţiile noastre să fie mai omogene? Orice american poate aspira să devină preşedinte al Statelor Unite – comandor al escadrei-noastre de state. S-ar cuveni ca orice marinar american să fie pus în situaţia de a putea năzui nestingherit la comanda unei escadre de fregate.

CAPITOLUL XXVIII

Ne îndepărtăm tiptil

Cu vântul din pupa, la drum! Suflă, vântule, suflă! Câtă vreme *tu* baţi fără mânie, i a r *noi* ne îndreptăm spre patrie, n-avem nicio grijă.

Merită să pomenim aici că, în nouăsprezece cazuri din douăzeci, trecerea din Pacific în jurul Capului este îndeobşte mult mai scurtă, şi mai puţin anevoioasă, decât trecerea din Atlantic. Motivul este că furtunile, ca şi curenţii, vin îndeosebi dinspre vest.

Dar, la urma urmei, a

naviga cu vântul din pupa, într-o furtună, e o treabă care, pe o fregată, îşi are neajunsurile ei. Greutatea disproporţionat de mare a metalului care apasă pe spardec şi pe puntea tunurilor, provoacă un ruliu puternic, de care sunt scutite navele comerciale. Ne rostogoleam în drumul nostru, aşa cum se roteşte pământul pe orbita lui – despicând talazurile verzui, în care bătrâna fregată dispărea uneori ca un clopot scufundător[106].

Gurile de magazie ale

anumitor nave militare se închid prost pe vreme de furtună. Acest lucru se poate spune mai ales în legătură cu „Neversink”: gurile sale de magazie erau acoperite cu câte o prelată veche şi ruptă în toate părţile.

Pe vreme frumoasă, echipajul lua masa pe puntea tunurilor, dar întrucât aceasta era acum aproape tot timpul inundată, ne vedeam nevoiţi să mâncăm pe puntea imediat inferioară. Într-o zi, oamenii din cartul de la tribord şedeau acolo la masă, în grupuri mici,

de câte doisprezece până la cincisprezece, aplecaţi asupra gamelelor şi străchinilor lor, – când deodată vasul începu să se rostogolească atât de frenetic, încât tot ce se afla pe punte – gamele, străchini, marinari, bucăţi de carne, coşuri de pâine, coşuri de rufe, şi bărci – fu azvârlit de-a dura, de colo până colo. Nu te mai puteai ţine pe picioare şi nu mai găseai nimic de care să te agăţi, în afară de puntea însăşi, care devenise lunecoasă din pricina lichidului vărsat din gamele, şi care se legăna

sub noi de parcă în cala fregatei ar fi fost ascuns un vulcan. În timp ce lunecam – aşezaţi! – pe punte, hublourile se deschiseră brusc, lăsând să pătrundă şuvoaie de bură; în aceeaşi clipă, vasul se zgudui puternic în partea de sub vânt. Marinarii întimpinară acest duş cu o furtună de urale, deşi eu, unul, am crezut în clipa aceea că era cât pe ce să fim azvârliţi în mare – într-atât de uriaşe erau cantităţile de apă ce se revărsau peste noi.

O zi sau două mai târziu, ne depărtasem îndeajuns de mult

către est pentru a putea porni spre nord, ceea ce am şi făcut, cu vântul în pupa, ocolind astfel Capul, fără a ne încetini viteza. Deşi nu văzusem uscatul de când plecasem din Callao, Capul Horn se afla, pare-se, undeva spre vest; n-aveam nicio dovadă certă, dar vremea putea fi socotită drept un indiciu în acest sens.

Uscatul din preajma Capului Horn merită să fie văzut, mai cu seamă Ţara lui Staten. Odată, vasul pe care mă îmbarcasem s-a apropiat de acest pământ venind dinspre

miazănoapte, cu un vânt prielnic, care bătea statornic; era o zi luminoasă, cu aerul străveziu şi aproape sonor în răceala lui. La tribord se înălţa, ca un şir de gheţari elveţieni, această Ţară a lui Staten, pustie şi solitară în strălucirea ei de omăt. Nenumăraţi albatroşi albi zburau razant deasupra mării, iar prin văzduh cădeau ca nişte fulgi de nea o mulţime de zburătoare mai mărunte. Înfăşurate parcă în turbane, piscurile înalte şi ninse din interior se întindeau ca o

graniţă a unei alte lumi. Ziduri scânteietoare şi metereze de cleştar păreau că străjuie, ca nişte foişoare diamantine, frontiera şi mai depărtată a cerului.

După ce-am ieşit din zona Capului Horn am avut parte de mai multe viscole; într-o noapte, o cantitate uriaşă de zăpadă ne-a troienit punţile, iar unii dintre marinari s-au bătut cu bulgări, ca nişte copii. A fost vai şi-amar de aspiranţii care, în noaptea aceea, s-au aventurat dincolo de ghiuri, căci acolo deveneau

o țintă ideală pentru bulgări. Cei care-i azvârleau n-aveau cum să fie identificați. În chip ciudat, bulgării păreau să fie azvârliți pe bord de vreo nimfă drăcoasă, într-atât de mare era dibăcia agresorilor.

În zorii zilei elevul-ofițer „Dezghețatu” se prezentă la chirurg cu o rană îngrijorătoare, căpătată în timp ce-şi făcea primejdioasa datorie la teuga. Ofițerul de punte îl trimisese cu o misiune, şi anume, de a-i comunica boțmanului că e aşteptat în cabina căpitanului.

Chiar când transmitea acest mesaj, domnul „Dezgheţatu" fu izbit în nas de un bulgăr uimitor de vârtos. Aducându-li-se la cunoştinţă nenorocirea, ticăloşii îşi exprimară cea mai vie bucurie. Domnul „Dezgheţatu" nu se bucura de simpatia lor.

După un asemenea viscol, făcea să-i vezi pe oameni curăţind de zăpadă puntea superioară. Cu timpul, fiecare şef de tun avea să fie însărcinat cu curăţenia propriei lui porţiuni de punte; drept care, el se apuca de

treabă, cu un târn vechi, şi nu rareori ajungea să se certe cu câte un vecin care-şi arunca zăpada în perimetrul lui. Ai fi zis că te afli pe Broadway într-o dimineaţă de iarnă, după un viscol, când băieţii de prăvălie ai unor firme rivale sunt puşi să curețe trotuarul.

Din când în când, ca să mai schimbăm programul, aveam parte de-o ploaie cu grindină – o grindină atât de mare, încât trebuia să ne ferim capetele.

Comandorul avea un servitor polinezian, pe care-l angajase în Insulele

Societății[107]. Acest Wulu era, spre deosebire de compatrioții săi, un om liniștit și serios, aplecat spre meditație. Cum nu mai ieșise niciodată până atunci din regiunea Tropicelor, atenția i-era absorbită de numeroase fenomene observate în largul Capului Horn, fenomene ce-l incitau, întocmai ca pe alți filosofi, să elaboreze teorii pe potriva minunilor contemplate. La prima zăpadă, când văzu puntea acoperită cu o pulbere albă, făcu-niște ochi cât cepele; dar când cercetă

ciudata substanţă, hotărî că era vorba de un soi de făină suprafină, de felul celei din care se făceau „plăcintele” stăpânului său, şi alte bunătăţi. În zadar i-a explicat un filosof cu experienţă de la gabierul arborelui trinchet că se înşela în această privinţă: Wulu a rămas neclintit în opinia lui, cel puţin câtăva vreme.

Cât despre grindină, ea l-a entuziasmat! Wulu a luat o găleată şi a-nceput să culeagă boabele, ba a mai primit şi de la alţii, gândindu-se să le ducă

acasă la iubitele lui, în chip de mărgele; dar când s-a întors la găleată, după ce-o lăsase un timp, a constatat că n-avea în ea decât niţică apă şi atunci i-a acuzat pe cei din jur că-i furaseră pietrele preţioase.

Într-o zi, când i s-a dat pentru prima oară să mănânce o „plăcintă”, acelaşi Wulu a fost văzut culegând cu mare grijă stafidă cu stafidă şi aruncându-le cu un gest de scârbă supremă. Luase pasămite stafidele drept gândaci.

Pe nava noastră de război

acest semisălbatec, care se, plimba pe puntea tunurilor în veşmântul lui barbar, părea o fiinţă de pe altă planetă. Gusturile lui ne îngrozeau, iar ale noastre îl îngrozeau pe el. Wulu respingea crezul nostru, iar noi i-l respingeam pe-al lui. Îl socoteam un mocârţan, iar el ne lua drept nebuni. Dacă lucrurile ar fi stat invers – dacă noi am fi fost nişte Polinezieni, iar el un american, opiniile noastre reciproce ar fi rămas aceleaşi. Ceea ce dovedeşte că nici noi nici el nu greşeam; ci aveam

dreptate.

CAPITOLUL XXIX

Carturile de noapte

Cu toate că lăsasem în urmă Capul, continua să fie foarte frig, iar una din consecinţele cele mai grele ale acestui ger era somnolenţa aproape incurabilă a marinarilor în timpul carturilor de noapte. Îi vedeai moţăind în mantalele lor, pe punţi, între tunuri, lungiţi pe afeturi sau în orice ungher pe care-l găseau; încremeniţi într-un fel de transă, îngheţau de vii, prea buimăciţi ca să poată să se ridice şi să se scuture.

— În picioare, leneşilor! le striga prin porta-voce al treilea secund, un Virginian inimos din fire. Sculaţi-vă şi mişcaţi-vă!

Dar în zadar. Ei se ridicau o clipă, însă de îndată ce ofiţerul le întorcea spatele, se prăbuşeau la loc, parcă împuşcaţi în inimă.

Am zăcut şi eu adesea în felul acesta, dar gândul că dacă-aş mai fi zăcut multă vreme aşa, aş fi murit îngheţat, mă năpădea cu atâta putere, încât mă sculam în picioare, rupând vraja

îngheţului, şi mă sileam să dau din mâini şi din picioare pentru a-mi pune sângele în mişcare. De obicei, la prima aruncare a braţului mă pocneam în obraz,. În loc să-mi izbesc pieptul, aşa cum aş fi dorit. Dar în asemenea clipe, muşchii fac ce vor ei, nu te mai ascultă.

Ca să-mi mişc picioarele, trebuia să mă ţin de ceva şi să sar cu amândouă, căci păreau la fel de lipsite de articulaţii ca nişte pantaloni de pânză, puşi la uscat şi îngheţaţi bocnă.

Când ni se dădea ordinul de a braţa vergile – ceea ce presupunea efortul întregului cart, adică a vreo două sute de oameni – un spectator neavizat ar fi putut crede că toţi marinarii fuseseră loviţi de dambla. Treziţi din starea lor de transă, veneau şontâc-şontâc pe punte, se poticneau şi cădeau unii peste alţii, încât nu mai puteau, preţ de câteva secunde, să mânuiască parâmele. Până şi cel mai mic efort li se părea insuportabil şi nu o dată se întâmplă ca vreun grup compact, de optzeci sau o

sută de oameni, chemaţi să braţeze verga mare, să stea aplecaţi peste parâmă timp de câteva minute, aşteptând ca vreun matelot mai în putere să apuce parâma şi să le-o pună în mâini. Dar chiar şi atunci, trebuia să treacă mult până să poată face ei ceva. Făceau, ce-i drept, toate mişcările obişnuite în aceste ocazii, dar trecea o veşnicie până ca verga să se urnească din loc. În zadar îi suduiau ofiţerii, sau îi trimiteau pe aspiranţi să vadă cine erau „chiulangiii” şi „marinarii ăia de apă dulce.”

Înfofoliţi în mantalele lor, mateloţii nu puteau fi deosebiţi unii de alţii, pe întuneric.

— Hei, dom'le! strigă domnul „Dezgheţatu", prinzându-l de poala mantalei pe-un bătrân lup de mare şi încercând să-l întoarcă spre el, ca să-l poată privi. Cine eşti, domnule? Cum te cheamă?

— Află singur, Papă-Lapte, răspunse omul, obraznic.

— Ticălos bătrân! O să pun să te bată pentru asta! Ia, careva dintre voi să-mi spună cum îl cheamă! adăogă el

adresându-se celor din jur.

— Jambon, strigă unul, de la distanţă.

— A, ştiu cine eşti, afurisitule! exclamă domnul „Dezgheţatu” şi se repezi spre glasul fără trup, lăsându-l în pace pe bătrânul necunoscut. Dar încercarea de a găsi trupul glasului aceluia se dovedi la fel de zadarnică precum strădania de a descoperi cine se ascundea sub manta.

În legătură cu această situaţie, se cuvine să amintesc de un lucru care mă întrista foarte. Mai toate mantalele

marinăreşti sunt negre, pe când cojocelul meu era, repet pentru a nu ştiu câta oară, alb. De aceea, în nopţile lungi şi întunecoase, când eram de cart pe punte, nu sus pe gabie, iar ceilalţi trăgeau chiulul şi moţăiau, fără să poată fi prinşi – identitatea lor neputând fi descoperită – cojocelul meu nefericit dădea mereu în vileag numele posesorului său. Din pricina asta, eram pus la multe munci grele, de care altminteri aş fi fost scutit. Ori de câte ori vreun ofiţer avea nevoie de-un om pentru o

treabă anume – să zicem, pentru a-l trimite în arboradă cu vreun ordin către şefii de gabii – cât de uşor îi venea să-l identifice în acea mulţime de necunoscuţi pe Cojocel Alb şi să-l trimită cu solia! Degeaba aş fi încercat eu să mă dau înapoi.

În astfel de ocazii, eram nevoit să manifest o asemenea sprinteneală şi voioşie, încât eram adesea dat ca exemplu de hărnicie, menit să fie urmat de către ceilalţi.

— Trageţi, trageţi, puturoşilor! Uitaţi-vă la

Cojocel Alb! Trageţi ca el!

O, cât îmi uram atunci nefericitul veşmânt! De multe ori măturam puntea cu el, ca să-i dau o culoare mai întunecată! Şi-l tot imploram pe neînduplecatul „Moş Periuţă”, şeful magaziei de pituri, să-mi dea măcar de-un strat de vopsea! Mă gândeam uneori să arunc peste bord cojocelul, dar nu mă răbda inima. Să rămân fără cojocel, pe mare?! Dezbrăcat, atât de aproape de Capul Horn?! Gândul acesta era de nesuportat. Oricum, cojocelul

meu era, măcar cu numele, un veşmânt, deşi nu-mi folosea la nimic.

În cele din urmă am încercat „un schimb”.

— Hei, Bob, i-am zis eu cu glas mieros unui coleg de masă, luându-mi un aer de superioritate, dacă eu aş fi dispus să mă despart de mantaua asta a mea şi să o primesc în schimb pe-a ta, ce mi-ai da pe deasupra?

— Să-ţi mai dau şi pe deasupra?! exclamă el, îngrozit. Păi, nu ţi-aş lua cojocelul ăsta blestemat nici

pe gratis!

O, cum mai binecuvântam fiece vifornițǎ! Căci atunci mulţi marinari erau blagosloviţi cu câte un cojoc alb ca al meu, şi toţi arătam ca nişte morari., din pricina fulgilor de nea.

Fiecare dintre cei şase secunzi de pe fregată, cu excepţia primului secund, conducea, pe rând, carturile. Trei dintre ei, inclusiv „Jack Nebunul", erau adepţi ai disciplinei celei mai stricte, şi nu ne permiteau niciodată să ne culcăm pe punte, noaptea.

Ceea ce, ca să fiu drept, era mult mai bine pentru sănătatea noastră, fiindcă ne silea să stăm în picioare şi să ne mişcăm. Plimbarea pe punte era, de aceea, la mare preţ. Totuşi, pentru unii dintre noi, plimbarea asta era ca o plimbare în curtea unei închisori, deoarece, fiind obligaţi să rămânem la posturile noastre – unii la fungi, alţii la braţe, şi în alte locuri – nu aveam voie să ne plimbăm de-a lungul şi de-a latul vasului, ci doar într-un spaţiu redus la câţiva paşi. În

curând, însă, aveam să scăpăm de partea cea mai rea a acestei situaţii. Schimbarea bruscă a temperaturii îndată după ieşirea din zona Capului Horn, şi faptul că navigam spre nord, cu o briză de zece noduri – iată nişte lucruri de mirare. Astăzi eşti asaltat de-un vânt care şi-a ascuţit parcă tăişul frecându-l de un iceberg, dar peste numai o săptămână s-ar putea ca orice haină să-ţi fie de prisos!

Încă un cuvânt despre Capul Horn, şi vom isprăvi cu acest subiect. Peste mulţi ani, când

un canal navigabil va străpunge Istmul lui Darien, iar călătorul va lua trenul de la Capul Cod[108] spre Astoria, va părea aproape de necrezut faptul că, vreme atât de îndelungată, navele pornite din New York cu destinaţia Coastei de nord-vest, îşi lungeau călătoria cu câteva mii de mile, ocolind Capul Horn. „În acele vremuri întunecate (folosesc anticipat limbajul unui viitor filosof) o călătorie dus şi întors la Insulele Mirodeniilor, – actuala staţiune balneară a elitei

elegante din Oregon, – lua adeseori ani de zile.”

Iată ce înseamnă progresul nostru naţional.

Da, domnule, băieţaşul dumitale îţi va trimite într-o bună zi strănepotul în salubrul oraş Jedda[109], pentru a-şi petrece acolo vacanţa de vară.

CAPITOLUL XXX

O privire prin hublou înspre părţile subterane ale unui vas de război

În vreme ce ne depărtăm grabnic de ţărmul vitreg al Patagoniei, luptându-ne din răsputeri cu greutățile nopților de cart – încă friguroase – te poftesc, cititorule, să te pui la adăpostul cojocelului meu alb, cât îți voi vorbi eu despre unele din lucrurile ce se pot vedea pe-o fregată.

Am mai pomenit, în treacăt, despre adâncurile subterane

ale calei vasului nostru. N-avem încă vreme să vorbim aici despre „cămara cu băuturi”, o cămară din magazia-pupa, unde e păstrat grogul marinarilor; nici despre „magazia de parâme”, unde sunt ţinute garlinurile[110] şi lanţurile mari, stivuite aşa cum le vezi şi-n depozitul unui neguţător de furnituri navale, pe ţărm; nici despre cămările cu alimente, în care sunt rânduite frumos poloboace cu zahăr, melasă, oţet, orez şi făină; sau despre „magazia de vele”, plină ca aceea a unui

meşter-velar de pe ţărm – cu tot felul de pânze, bine împăturite, aidoma jiletcilor albe în garderobul unui gentleman; nu vom vorbi nici despre „pulberăria” bucşită cu butoaie cu pulbere, gloanţe şi cartuşe; nici despre enormele „parcuri de obuze”, numite şi „arsenale subterane”, doldora de ghiulelele rotunde ca merele; nici despre aşa numitul „grânar”, o încăpere spaţioasă, căptuşită cu tablă pentru a feri de şoareci pezmeţii depozitaţi aici, şi destinaţi consumului a cinci sute de oameni porniţi la

un drum lung; nu vom pomeni nici despre uriaşele cisterne de fier în care e păstrată apa de băut, – nişte rezervoare ce amintesc de lacurile de acumulare din Fairmount, Philadelphia; nici despre „magazia de pituri” unde sunt ţinute butoiaşele cu alb de plumb, bidoanele cu ulei de in, şi tot felul de borcane şi pensule; nici despre „fierăria armurierului”, unde pot fi auzite în răstimpuri forjele şi nicovalele; nu am vreme să vorbesc despre toate acestea, şi despre multe alte locuri

interesante.

Există însă o magazie mare între toate, despre care se cuvine să vorbim, şi anume „magazia de materiale şi provizii”. Pe „Neversink” aceasta se afla în fundul calei, sub puntea-dormitor, şi puteai ajunge acolo prin aşa-numitul „pasaj-prova”, un coridor strâmt şi întortocheat.

Dacă intri – să zicem la amiază – în magazia aceea, te pomeneşti într-o încăpere întunecoasă, luminată de un singur felinar. Într-o parte zăreşti nişte rafturi, încărcate

cu ghemuri de merlin[111], saulă de grijele[112], parâmă de înfăşurări[113], comandă[114] şi numeroase alte parâme de diferite grosimi. În altă parte a încăperii vezi nişte lăzi mari, încărcate cu diverse articole, ce-ţi amintesc de depozitul de materiale al unei cizmării – maiuri de înfăşurare[115], pene, manele, sule de velar, cavile de matisit[116]; într-un alt compartiment zăreşti un

fel de fierărie – nişte policioare încărcate cu tot soiul de belciuge, piroane, cuie, şuruburi şi rodanţe[117]; un al patrulea compartiment, plin de roţi şi de snopi de „gaiac”[118], este folosit la confecţionarea macaralelor.

Privind pe sub arcadele joase ale peretelui despărţitor, vezi în depărtare criptele şi catacombele obscure, în care au fost depozitate gheme uriaşe de parâmă nouă şi alte obiecte grele, toate mirosind a catran.

Dar cel mai ciudat compartiment al acestor magazii misterioase este armureria, unde sunt atârnate pe pereţi şi de grinzile tavanului lăncii, cuţite de abordaj, pistoale şi cingători, adică armamentul oamenilor în caz de abordare a unui vas inamic. Tot aici se pot vedea zeci de revolvere patent „Colt”, care, deşi prevăzute cu o singură ţeavă, trag mai multe gloanţe fatale, aşa cum „pisica cu nouă cozi” agravează de nouă ori, cu o cruzime canibalică, loviturile

date celor pedepsiţi, astfel încât, când aceştia sunt osândiţi să primească douăsprezece bice, capătă de fapt o sută şi opt. Toate aceste arme sunt ţinute în perfectă stare, iar strălucirea lor se reflectă *la propriu* asupra magazionerului-şef şi a ajutoarelor sale.

Printre ofiţerii de rang inferior de pe un vas de război, magazionerul-şef nu este cel mai lipsit de importanţă. Răspunderile lui mari sunt vădite şi de simbria pe care-o capătă. Pe când şefii de tun,

căpitanii de gabie şi alţi subofiţeri primesc doar câte cincisprezece până la optsprezece dolari pe lună – ceva mai mult decât un marinar de rând – magazionerul-şef de pe-un vas de linie american primeşte patruzeci de dolari, iar cel de pe-o fregată treizeci şi cinci de dolari pe lună. El răspunde de toate articolele pe care le are în grijă şi nu poate sub niciun motiv să livreze boţmanului sau dulgherului vreo bucată de parâmă ori vreun cui, fără o dispoziţie scrisă din partea

primului secund. Magazionerul-şef stă toată ziulica în magazia lui subterană, gata oricând să-i servească pe clienţii autorizaţi. Dar tejgheaua, în spatele căreia aşteaptă de obicei, nu are niciun sertar în care să poţi arunca vreo monedă, ceea ce răpeşte o bună parte din farmecul activităţii unui magazioner. Iar printre hârţoagele vechi şi mucegăite de pe masa lui, în care-şi înregistrează toate operaţiunile, nu există nici bani, nici cecuri.

Magazionerul-şef de pe „Neversink” era un soi de troglodit bizar. Mărunţel, rotund în umeri, chel, cu nişte ochi mari şi holbaţi, care te priveau prin sticla unor ochelari groşi, ameninţători, vădea un uimitor zel în slujba Marinei, încredinţat pe semne că, ferindu-şi pistoalele şi cuţitele de rugină, păstra nepătată onoarea naţiunii. Era amuzant să-i priveşti faţa neliniştită în momentul când, după *mobilizarea generală,* subofiţerii îi restituiau armele folosite la exerciţiile marţiale

ale echipajului. Când aceştia îi puneau pe tejghea pistoalele şi cuţitele, el le număra pe rând, întocmai cum o bătrână gospodină îşi numără furculiţele şi lingurile de argint din cămară, înainte de a se retrage în dormitorul ei. Putea fi văzut deseori inspectându-şi, cu un soi de felinar orb în mână, cele mai depărtate cămări şi tainiţe, şi numărându-şi ghemele de parâmă, de parc-ar fi fost nişte damigene cu vin vechi de Madera.

Din pricina vigilenţei sale

neobosite şi a ticurilor sale inexplicabile, de burlac, îi venea foarte greu să-i păstreze lângă el pe marinarii care, din când în când, îi erau repartizaţi ca subalterni. El personal ar fi vrut să aibe totdeauna pe lângă dânsul cel puţin un marinar tânăr, statornic şi destoinic, cu gusturi literare, care să-i supravegheze registrele şi să-i curețe în fiecare dimineaţă armureria. Era îngrozitor să stai toată ziua închis într-o astfel de văgăună obscură, printre parâmele cu iz de

catran şi armele acelea blestemate. Într-o zi am băgat de seamă, cu groază, că ochii holbaţi ai lui „Moş Pistol”, cum fusese poreclit magazionerul, erau aţintiţi asupră-mi, cu o căutătură duioasă şi aprobatoare. Auzise pe semne că eram un tânăr foarte învăţat, capabil să citească şi să scrie cu mare uşurinţă, şi, pe deasupra, destul de modest şi de retras din fire. Ce-i drept, conştiinţa acută a poziţiei mele de marinar în flota de război mă făcea să mă ţin în umbră, dar

n-aveam câtuşi de puţin intenţia de a-mi ascunde în fundul vasului calităţile, fie ele cât de modeste. Privirile pe care mi le arunca bătrânul mă neliniştau, – mă temeam să nu mă târască în iadul smolit al magaziei sale oribile. Dar am fost scutit de această soartă, datorită unor cauze misterioase, pe care nu le-am putut desluşi niciodată.

CAPITOLUL XXXI

Tunarul de sub bocaporţi

Printre numeroasele tipuri caracteristice, care puteau fi întâlnite la bordul fregatei noastre, şi dintre care unele se mişcau în chip misterios sub puntea cea mai de jos, ieşind în rare răstimpuri la iveală, ca nişte fantome, pentru a dispare iarăşi, săptămâni în şir – câteva îmi trezeau cea mai vie curiozitate: căutam stăruitor să le aflu numele, meseriile şi adresele, ca să ştiu cât mai multe despre ei.

Prins în aceste căutări, adesea zadarnice, sau numai în parte răsplătite, nu puteam decât să regret faptul că nu exista niciun anuar tipărit al persoanelor de pe „Neversink”, anuar care, aşa cum se obişnuieşte în marile oraşe, să conţină o listă alfabetică a tuturor membrilor echipajului, cu adresele lor. De câte ori mă rătăceam în vreun ungher obscur şi depărtat din măruntaiele fregatei, în vecinătatea diferitelor magazii şi ateliere, deplângeam împrejurarea că niciun

matelot întreprinzător nu se gândise încă să întocmească un ghid al navei noastre, pentru uzul turiştilor.

Într-adevăr, se aflau pe vas mai multe compartimente învăluite în mister şi complet inaccesibile marinarilor. Uşile lor bătrâneşti, miraculoase, zăvorite şi încuiate, se deschideau desigur spre nişte zone pline de interes pentru un explorator care-ar fi avut norocul să treacă dincolo de pereţii murdari străjuiţi de ele.

Uşile acestea semănau cu intrările întunecoase ale unor

cavouri de familie; iar când vedeam din întâmplare vreun slujbaş necunoscut mie deschizând cu o cheie o asemenea uşă şi pătrunzând în acele tainice încăperi cu o lanternă, pentru cine ştie ce misiune oficială şi solemnă, aş fi dat orice ca să mă scufund odată cu el în adâncurile acelor cripte, pentru a mă convinge dacă ele ascundeau sau nu rămăşiţele mucegăite ale unor comandori şi căpitani de odinioară. Dar chiar reşedinţele comandorului şi căpitanului fregatei noastre –

cabinele lor spaţioase şi perdeluite – erau ca nişte cărţi cu şapte peceţi; treceam pe lângă ele uluit, ca un ţăran prin faţa unui palat princiar. Zi şi noapte sentinele înarmate le păzeau porţile sacre, iar dacă-aş fi cutezat să le ies în cale, m-ar fi sfârtecat, ca pe-un duşman. Şi astfel, deşi mă aflam de peste un an pe această ladă de stejar plutitoare, numeroase lucruri din ea îmi rămâneau, şi aveau să-mi rămână până la sfârşit, învăluite în mister; aş fi putut, cel mult, să mă pierd în

nesfârşite speculaţii asupra lor. Eram ca un evreu din Roma Evului Mediu, consemnat în cartierul evreesc al oraşului, din ale cărui limite i se interzicea să iasă. Sau ca un călător care poposeşte în zilele noastre în acel faimos oraş, dar e silit să-l părăsească fără a fi avut acces la locurile-i cele mai enigmatice – sanctuarul Papei şi temniţele şi celulele Inchiziţiei.

Dar dintre toate personajele şi priveliştile de pe fregată, cel mai mult mă uimea şi mă intriga tunarul – un omuleţ

scund, îndesat şi ursuz, cu părul şi barba cărunte, parcă pârlite cu praf de puşcă. Avea o piele de un cafeniu pătat, ca ţeava murdară a unei puşti de vânătoare, iar ochii lui duşi în fundul capului ardeau ca două faruri albastre. Tunarul avea acces la multe din încăperile misterioase despre care-am vorbit. Adeseori putea fi văzut strecurându-se în ele, împreună cu subalternii săi, de parcă-ar fi vrut să presare o dâră de praf de puşcă pentru a arunca în aer fregata. Amintindu-mi de Guy

Fawkes[119] m-am interesat dacă tunarul e catolic, şi am răsuflat uşurat când mi s-a spus că nu-i.

Un fapt mărunt pe care mi l-a relatat unul dintre subalternii săi mi-a sporit interesul pentru acest personaj sinistru: la intervale regulate, el intra, însoţit de echipa lui, în marea magazie de sub „compartimentul tunurilor”, a cărei cheie o ţinea în păstrare – o cheie aproape la fel de enormă ca aceea a Bastiliei; înarmaţi cu nişte lanterne care aduceau cu lămpaşele de

mină ale lui Sir Humphry Davy[120] ei întorceau toate butoaiele cu pulbere şi lăzile cu cartuşe aflate în această cămară de explozibile, ai cărei pereţi erau căptuşiţi cu plăci de cupru. În vestibulul magaziei, pe peretele de lemn, se aflau mai multe rasteluri pentru papuci, iar oamenii din echipa tunarului trebuiau să-şi lepede încălţările, în tăcere, înainte de a purcede mai departe, pentru ca nu cumva ţintele de la călcâie să scapere vreo scânteie în atingere cu podeaua metalică. Umblând în

papuci şi vorbind numai în şoaptă ei pătrundeau apoi în inima încăperii.

Această răsucire a butoaielor avea scopul de a păstra inflamabilitatea pulberei. Era, bineînţeles, o treabă cumplită, să stai îngropat acolo, atât de departe de soare, şi să mânuieşti nişte butoaie pline cu pulbere, care, la cea mai mică scânteie, ar fi putut arunca în aer o stradă întreagă.

Tunarul fusese poreclit „Moş Inflamache”, poreclă pe care eu o socoteam nedemnă de un

personaj atât de temut, în mâinile căruia se afla însăşi viaţa noastră, a tuturor.

Cât am stat la Callao, am primit de pe ţărm mai multe butoaie de pulbere. De îndată ce barcazul care le transporta a venit lângă bordul fregatei, ni s-a dat ordin să stingem toate luminile şi focurile de pe vas, iar sergentul şi caporalii de bord au inspectat toate punţile, pentru a vedea dacă ordinul a fost îndeplinit – măsură de precauţie foarte înţeleaptă, desigur, dar care nu e luată în alte flote,

bunăoară în flota Turciei. Marinarii turci stau şi fumează liniştiţi pe afeturile lor de tun, în timp ce sub lulelele lor aprinse sunt rostogolite butoiaşele cu pulbere. Ceea ce dovedeşte câtă linişte sufletească le oferă acestor fatalişti credinţa lor, precum şi uşurarea pe care o asemenea credinţă o aduce oamenilor, scutindu-i de unele spaime nervoase. Suntem cu toţii fatalişti în adâncul sufletului nostru. Şi nu trebuie să ne minunăm de eroismul acelui ofiţer care l-a poftit pe

duşmanul său să încalece împreună pe-un butoi cu pulbere – având între ei chibritul fatal – pentru a sări în aer amândoi, căci este aproape sigur că întreg pământul e un butoi uriaş, plin cu materiale inflamabile, pe care stăm mereu călări; nu degeaba toţi bunii creştini au credinţa că în orice moment poate veni ziua de pe urmă, când întreaga planetă va să ia foc.

Ca şi cum ar fi fost conştient de grozăvia funcţiei sale, tunarul nostru arbora

întotdeauna o expresie solemnă, întărită de părul şi de barba lui sure. Dar ceea ce îi dădea un aer atât de sinistru, şi ceea ce mă impresiona atât de mult la omul acesta, era o cicatrice îngrozitoare, ce-i brăzda obrazul stâng şi fruntea. Se spunea că fusese rănit mortal de o sabie, în timpul unei bătălii date de fregată în ultimul război cu Anglia.

Tunarul era cel mai punctual şi mai tipicar dintre toţi ofiţerii de la prova. Printre altele, îi revenea sarcina de a

face ca, în timpul şederii vasului în port, la o anumită oră de seară, unul dintre tunurile mari de la teuga sa tragă o salvă – ceremonie care are loc doar pe un vas-amiral. În clipa sorocită, îl vedeai scăpărând un chibrit şi aprinzând şarja; după care, se retrăgea în hamacul lui, cu bubuitul acela în urechi şi cu părul mirosind a pulbere. Ce vise îi vor fi tulburat somnul!

Tunarul manifesta aceeaşi precizie când i se ordona să *stopeze* vreo navă, printr-o lovitură de tun, căci toate

vasele de război, care-şi merită numele chiar în timp de pace, sunt nişte mari bătăuşi, în largul oceanului. Ele tiranizează bietele nave comerciale, silindu-le, cu câte o ghiulea fierbinte şi şuierătoare trimisă deasupra talazurilor, să se oprească din drum.

Ajungea să-l vezi pe tunar supraveghindu-şi subalternii când pregăteau bateriile de pe puntea principală, pentru salvele cerute de cine ştie ce eveniment naţional, – ca să rămâi toată viaţa un adept al

spiritului metodic.

În perioada când ne aflam în port, a ajuns la urechile noastre vestea lamentabilului accident care-a costat viaţa unora dintre înalţii demnitari ai ţării, inclusiv a ministrului Marinei şi a altor câţiva membri ai cabinetului Preşedintelui, veniţi cu toţii să asiste la experimentarea unei noi maşini de război. O dată cu această tristă veste, ni s-a transmis ordinul de a trage o salvă în memoria răposatului ministru al Marinei. Cu acest prilej, tunarul s-a arătat mai

ceremonios decât oricând, având grijă ca tunurile lungi, cu obuze de 24 de livre, să fie încărcate cum trebuie, apoi numerotate deasupra cu creta, pentru a putea fi folosite pe rând, în ordinea stabilită, întâi de la babord, apoi de la tribord.

Urechile îmi vuiau, şi toate oasele dănţuiau în mine în ritmul canonadei, iar ochii şi nările mă dureau de atâta fum, dar când l-am văzut pe tunarul acela aprig trăgând cu un aer atât de solemn salvele, mi-am spus că acesta e un mod cam bizar de a cinsti memoria unui

om măcelărit de un tun. Doar fumul care, după ce se răsuci prin saborduri, se depărtă repede spre partea de sub vânt şi nu se mai văzu, părea să simbolizeze cu adevărat personajul, astfel onorat, căci Biblia – această mare noncombatantă – ne încredinţează că viaţa noastră e doar un abur ce se risipeşte grabnic.

CAPITOLUL XXXII

O mâncare specială

Pe un vas de război, spaţiul din jurul arborelui mare, pe puntea superioară, serveşte drept comisariat de poliţie, tribunal şi loc de execuţie; acolo sunt aduse toate acuzaţiile, judecate toate pricinile şi executate toate sentinţele. În limbajul oamenilor de pe-o fregată, „a fi adus în faţa catargului” înseamnă a fi adus în faţa marelui juriu, care va stabili dacă o acuzaţie serioasă va fi reţinută sau nu împotriva ta.

Locul acesta este cunoscut de marinari sub denumirea de „arenă de tauri” denumire legată de împunsăturile inchizitoriale la care sunt supuşi prea adeseori în faţa catargului, când sunt acuzaţi de vreo abatere.

Arborele mare este, de asemenea, singurul loc unde marinarii pot comunica formal cu căpitanul şi secunzii. Dacă vreunul dintre ei a fost jefuit, maltratat sau defăimat; dacă vreunul dintre ei are de făcut o cerere, sau de comunicat un lucru destul de important ca

să fie adus la cunoştinţa conducerii vasului, – se duce glonţ la arborele mare şi stă acolo – de obicei cu pălăria în mână – aşteptând ca ofiţerul de cart să înainteze spre dânsul şi să-i asculte păsul. Uneori au loc atunci scenele cele mai absurde, şi se rostesc păsurile cele mai hazlii.

Într-o dimineaţă rece şi senină, când încă mai „fugeam” de Capul Horn, un marinar ciolănos şi cam scrântit, originar din Noua Anglie, care lucra în echipa „mijlocaşilor”, îşi făcu apariţia

la catarg, cu o tingire înnegrită, pe fundul căreia se vedeau rămăşiţele unei plăcinte marinăreşti coapte în ea.

— Ce pofteşti? îl întrebă secundul de serviciu pe punte, înaintând spre dânsul.

— Mi-au furat-o, dom'le! gemu marinarul, întinzându-i cu o mutră îndurerată tingirea. Mi-au furat bunătate de *dunderfunk*![121]

— *Dunderfunk?* Ce mai e şi asta?

— Da, dom'le, *dunderfunk*, o mâncare faină, cum nu s-a

mai pomenit!

— Spune, omule, ce doreşti?

— Păi, mi-au furat-o, dom'le! mi-au furat bunătate de *dunderfunk!*

— Spune mai departe, nemernicule! se răţoi secundul, furios. Sau de nu, încetează cu văicărelile astea! Spune-mi, despre ce-i vorba?

— Păi, dom'le ofiţer, Dobs şi Hodnose mi-au furat bunătate de *dunderfunk!*

— Te întreb încă odată, ce-i aia *dunderfunk?*

— Păi, o bunătate de...

— Cară-te, dobitocule! răcni

secundul şi, mormăind ceva d e s p r e *non compos mentis*[122] se depărtă de omul nostru, care bătu şi el în retragere, izbind în tingire ca într-o darabană şi scoţând din ea nişte sunete jalnice.

— Unde te duci aşa ca un şobolan cu ochii-nlăcrimaţi? îl întrebă un om de pe gabie.

— Păi, se-ntoarce-acas'la el în Noua Anglie, zise un altul. Acolo, în răsărit, soarele-i atât de aproape, încât oamenii îl dau jos cu furca!

Pentru a înţelege mai bine întâmplarea de mai sus,

trebuie să spun că, în larg, marinarii încearcă în fel şi chip să-şi varieze monotonul meniu, alcătuit aproape exclusiv din carne conservată, de vită sau de porc, fiindcă altceva nu se prea găseşte. De aici, diferitele „găluşti marinăreşti”, „plăcinte mediteraniene” şi alte specialităţi, binecunoscute oamenilor din flota de război; printre ele se află şi pomenita *dunderfunk,* mai puţin cunoscută decât celelalte specialităţi.

***Dunderfunk* se prepară din**

pezmeţi, pisaţi mărunt şi amestecaţi cu seu de vacă, melasă şi apă – toate puse la copt într-o tingire. Pentru cei care se află prea departe de delicatesele ţărmului, această *dunderfunk* este desigur „o mâncare faină”, vorba flăcăului din Noua Anglie.

La bordul fregatei „Neversink”, singurul mod de a pune la copt o asemenea *dunderfunk* – era să te duci la „Moş Cafea”, bucătarul vasului, şi să-l mituieşti ca să-i poţi folosi cuptorul. Şi întrucât se cam ştia că în cuptor se

găsea mai tot timpul câte o mâncare dintr-asta, unii gurmanzi lipsiţi de scrupule stăteau veşnic la pândă, ca să o poată şterpeli la prima ocazie. De obicei, doi-trei marinari se vorbeau între ei şi, în vreme ce unul începea o discuţie interesantă cu „Moş Cafea” despre nevasta şi familia lui, un altul scotea din cuptor orice mâncare se nimerea şi i-o „pasa” repede unui al treilea, care dispărea numaidecât cu ea.

În felul acesta îşi pierduse flăcăul din Noua Anglie

preţioasa plăcintă, şi-şi găsise mai apoi goală tingirea, undeva la teuga.

CAPITOLUL XXXIII

O bătaie cu biciul

Chiar dacă-ţi începi ziua râzând, o poţi încheia cu un oftat şi-un suspin.

Printre numeroşii marinari amuzaţi la culme de discuţia dintre secund şi flăcăul din Noua Anglie, niciunul nu râsese mai copios decât John, Peter, Mark şi Anton – patru marinari din cartul de la tribord. În seara aceleiaşi zile, aceşti patru oameni se pomeniră închişi în temniţa de bord, sub paza unei sentinele: erau învinuiţi că încălcaseră o

regulă bine-cunoscută, luând parte la una din încăierările ce se încing adeseori între marinari. Acum, nu se puteau aştepta la nimic altceva decât la o biciuire, din partea căpitanului.

Către seara zilei următoare, cei patru tresăriră la auzul îngrozitorului ordin strigat de boţman şi de ajutoarele lui lângă bocaportul principal – un ordin ce-i înfioară pe toţi oamenii unei fregate, fie ei cât de curajoşi: „întreg echipajul să se prezinte pentru a asista la pedeapsă!” Ordinul acesta

brutal, repetat la nesfârşit – pentru a fi auzit în cele mai depărtate colţuri, până şi-n măruntaiele vasului – produce o impresie oribilă asupra oricărui suflet, dacă nu cumva a devenit nesimţitor printr-o obişnuinţă îndelungată.

Oricât ai dori să nu fii de faţă la scena care urmează, eşti silit să asişti la ea, sau măcar să stai pe aproape, căci regulamentul prevede ca mai toţi oamenii să fie prezenţi, de la căpitanul însuşi până la băieţaşul care trage clopotul, „întreg echipajul să se prezinte

pentru a asista la pedeapsă!”

Pentru marinarul cu suflet simţitor, ordinul acesta răsună ca o osândă. El ştie că legea care-l sileşte să asiste la pedepsirea marinarilor găsiţi vinovaţi – aceeaşi lege care-i face să sufere pe aceştia astăzi – îl poate face să fie la rându-i judecat şi osândit, în orice moment. Iar obligaţia de a asista personal la această scenă, braţul puternic care-l împinge spre locul biciuirii şi-l ţine acolo până la terminarea ei, silindu-i ochiul şi sufletul să asiste, fără voie, la

chinurile şi la gemetele unor oameni din propria-i tagmă, ale unor camarazi care iau masa împreună cu el şi lucrează în acelaşi cart – toate acestea îl fac să simtă atotputernica autoritate sub care trăieşte. Într-adevăr, în sufletul unui astfel de om ordinul de a asista la biciuire stârneşte fiorii de spaimă pe care-i vor încerca poate viii şi morţii la auzul trâmbiţei ce le va porunci tuturora să asiste, încolonaţi, la judecata de apoi a păcătoşilor neamului omenesc.

Nu trebuie să ne închipuim însă că acest ordin le stârneşte tuturor oamenilor din flota de război asemenea simţăminte sfâşietoare; dar e greu de spus dacă se cuvine să fim bucuroşi sau mâhniţi din pricina asta – dacă e cazul să fim recunoscători că se evită, astfel, atâta suferinţă, sau dacă e şi mai dureros gândul că, fie ca urmare a răutăţii lor înnăscute, fie ca urmare a unei închistări întemeiate pe obişnuinţă, sute de oameni din flota de război ajung să nu mai cunoască sentimentul înjosirii,

al milei, al ruşinii.

Parcă în semn de compătimire pentru scena ce urmează, soarele – care în ajun strălucise pe tingirea neconsolatului flăcău din Noua Anglie – asfinţea acum învăluit în neguri, deasupra apelor mohorâte. Vântul sufla tare în greement, talazurile înalte se spărgeau de etravă, iar fregata, clătinându-se sub velele gabier, se opintea ca în agonie.

„Întreg echipajul să se prezinte pentru a asista la pedeapsă!”

Auzind ordinul acesta, oamenii se îmbulzeau în jurul arborelui mare, dornici să găsească un loc bun pe vreun ghiu, pentru a putea privi de sus scena; mulţi râdeau şi trăncăneau, alţii comentau situaţia celor patru împricinaţi; feţele unora rămâneau însă triste şi neliniştite, sau aveau în ochi o lucire de indignare, cu greu stăpânită; câţiva se ţineau dinadins mai în fund, pentru a evita să privească; într-un cuvânt, găseai printre aceşti cinci sute de marinari toate

nuanţele posibile ale caracterului omenesc.

Toţi ofiţerii, inclusiv aspiranţii, stăteau laolaltă în partea dinspre tribord a arborelui mare – primul secund în faţă, alături de chirurg, care e dator să fie prezent în astfel de momente.

Deodată căpitanul ieşi din cabina lui şi veni în mijlocul acestui grup solemn, cu o hârtiuţă în mână. Hârtiuţa aceea era raportul zilnic al abaterilor, raport ce i se punea pe masă în fiecare dimineaţă sau seară, întocmai cum e pus

ziarul pe masa unui burlac, la micul dejun.

— Să fie aduşi prizonierii! îi ordonă căpitanul sergentului de bord.

Trecură câteva clipe, în timpul cărora căpitanul, înveşmântat în cele mai înspăimântătoare atribute ale sale, îşi aţinti asupra echipajului privirea severă, când deodată o cărare se deschise în mijlocul mulţimii de marinari şi cei patru prizonieri îşi făcură apariţia – flancaţi de sergent, cu bastonul în mână, şi de un

pușcaș marin înarmat – și se opriră în fața catargului.

— John, Peter, Mark și Anton, le spuse căpitanul, ați fost prinși ieri în timp ce vă băteați pe puntea tunurilor. Aveți ceva de zis?

Mark și Anton, doi oameni de vârstă mijlocie, așezați din fire, pe care-i admirasem adesea pentru seriozitatea lor, răspunseră că nu ei începuseră cearta și că răbdaseră mult până să se lase pradă mâniei; recunoscând totuși că sfârșiseră prin a se apăra, scuza lor fu respinsă.

John, un bătăuş notoriu, care era, pare-se, autorul real al încăierării, – se pregătea să înceapă o lungă pledoarie, dar căpitanul îi tăie vorba, silindu-l să mărturisească deschis că, indiferent de împrejurări, luase parte la încăierare.

Peter, un flăcău chipeş, de vreo nouăsprezece ani, care lucra la gabierul arborelui artimon, părea livid şi tremura de frică. La locul lui de muncă era iubit de toţi, mai ales în „clubul" lui, alcătuit în bună parte din flăcăi de aceeaşi vârstă cu el. În dimineaţa

aceea, doi dintre ei se duseseră la sacul lui, îi scoseseră hainele cele mai bune şi i le dăduseră, cu permisiunea sentinelei, ca să le îmbrace în clipa când va fi adus la catarg. Ideea lor era de a-l îmbuna pe căpitan, căci se ştie că mai tuturor căpitanilor le place să vadă un matelot curat. Dar în cazul de faţă nu se prinse: căpitanul nostru se arătă surd la toate rugăminţile lui Peter. În zadar îi spuse acesta că fusese lovit de două ori, înainte de a se hotărî să întoarcă loviturile.

— N-are a face, îi răspunse căpitanul, fapt este că ai lovit până la urmă, în loc să-i raportezi unui ofiţer. Nu permit nimănui să se bată la bordul acestei nave. Numai eu am dreptul să mă bat aici...

Apoi adăugă:

— Şi acum, că v-aţi recunoscut vina. Ştiţi ce pedeapsă vă aşteaptă. Dezbrăcaţi-vă! Grătarele au fost pregătite, domnule intendent?

„Grătarele” sunt nişte rame de lemn, pătrate şi zăbrelite, care se pun uneori peste

bocaporţi. Un astfel de „grătar” fu aşezat acum pe punte, lângă parapet, şi în timp ce se încheiau toate aceste pregătiri, sergentul de bord îi ajuta pe prizonieri să-şi scoată vestoanele şi cămăşile. Apoi tot el le acoperi umerii cu cămăşile.

La un semn al căpitanului, John păşi înainte, cu o căutătură obraznică, şi se opri pe „grătar”, în timp ce bătrânul intendent, cu capul descoperit şi părul sur fluturând în vânt îi lega picioarele de zăbrele şi braţele

de plasa de deasupra. Apoi bătrânul se dădu cu câţiva paşi înapoi, şi rămase locului, fără a scoate o vorbă.

Boţmanul stătea solemn în cealaltă parte, ţinând în mână un sac verde, din care scoase patru bice, câte unul pentru fiecare dintre ajutoarele sale, căci pe un vas de război vinovaţii au privilegiul de a fi biciuiţi fiecare de o altă mână, şi de un alt bici.

La un alt semn al căpitanului, sergentul de bord se apropie de prizonier şi-i scoase cămaşa. În aceeaşi

clipă un talaz se sparse de copastia fregatei, împroşcându-l cu spumă. Dar deşi văzduhul era rece, tăios, iar spinarea i-era leoarcă, John rămase neclintit, fără să tremure.

Căpitanul ridică deodată un deget şi atunci primul ajutor al boţmanului înaintă şi, după ce-şi pieptănă „pisica”, şi-o învârti pe deasupra capului şi-i slobozi apoi, cu toată puterea, cele nouă cozi peste spinarea prizonierului. Repetă acest lucru de câteva ori şi de fiecare dată dungile lungi şi

roşii de pe spinarea lui John urcau tot mai sus. El, însă, stătea liniştit, cu capul plecat. Între timp, unii marinari începuseră să şuşotească, exprimându-şi admiraţia pentru curajul camaradului lor; dar cei mai mulţi urmăreau tăcuţi, cu răsuflarea tăiată, traiectoria harapnicului care şuiera prin văzduhul geros, şi cădea cu un zgomot metalic pe spinarea matelotului. După ce-i fură aplicate o duzină de lovituri, acesta fu dezlegat şi se întoarse printre marinari,

cărora le spuse, zâmbind:

— Zău, e-o nimica toată când te-obişnuieşti! Vrea careva să se bată cu mine?

Următorul fu Anton, portughezul. La fiece lovitură, se zmucea într-o parte, slobozind fără voia lui un torent de înjurături, deşi până atunci nu-l mai auzise nimeni înjurând. Când fu dezlegat, se întoarse în mijlocul echipajului, jurând că-l va omorî pe căpitan. Ofiţerii nu auziră, fireşte, aceste vorbe.

Mark, al treilea prizonier, încercă zadarnic să se ferească

de lovituri, tuşind mereu, căci suferea de plămâni. Avea să zacă multe zile-n şir după aceea, dar şi din pricina stării lui sufleteşti: era prima lui biciuire, iar jignirea îl mistuia mai tare decât durerea fizică. Avea să rămână tăcut şi mohorât până la sfârşitul călătoriei.

Al patrulea şi ultimul prizonier adus în faţa catargului fu Peter, flăcăul de pe gabie. El se lăudase adesea că nu fusese niciodată pedepsit. În ajun, obrajii lui fuseseră rumeni ca de obicei,

dar acum era mai livid decât o stafie. În timp ce era legat de „grătar” şi tremura, lăsând să i se vadă spinarea de un alb orbitor, îşi întorcea rugător capul, dar sclifoselile şi gesturile lui de căinţă nu-i folosiră la nimic.

— Nu l-aş ierta nici pe bunul Dumnezeu! exclamă căpitanul.

Al patrulea ajutor al boţmanului păşi înainte, iar la prima lovitură de bici flăcăul se zmuci şi sări în sus, răcnind: „Doamne, Dumnezeule!” Era cât pe-aci să mute din loc „grătarul” şi

să se încurce în cele nouă cozi ale „pisicii”. La următoarea lovitură începu să urle şi să se zvârcolească de durere.

— De ce te-ai oprit? îl admonestă căpitanul pe ajutorul de boţman. Dă-i mai departe!

Drept care, fură aplicate toate cele douăsprezece lovituri.

— Nu-mi mai pasă de ce-o să se-ntâmple cu mine, gemu Peter, întorcându-se şi el printre marinari, cu ochii roşii de plâns. Dacă m-au biciuit o dată, n-au decât să mă

biciuiască şi a doua oară. Au să vadă ei!

— Lăsaţi gura! răcni căpitanul.

Şi marinarii se risipiră cu încetul.

Când anumiţi căpitani de marină afirmă că lucrul de care li-e cel mai mult silă, în exercitarea a ceea ce consideră „datoria” lor, este aplicarea pedepselor corporale, să avem îngăduinţa de a-i crede, aşa cum fac eu, deoarece omul care-ar fi în stare să asiste la astfel de scene fără să se cutremure, s-

ar dovedi mai degrabă fiară decât om.

O ființă omenească e dezbrăcată ca un sclav şi biciuită mai avan decât un câine. Şi pentru ce, mă rog? Pentru nişte fapte care în sine nu sunt criminale, ci doar socotite astfel de o legislație samavolnică.

CAPITOLUL XXXIV

Despre unele dintre consecinţele nefaste ale biciuirii

Din anume puncte de vedere, biciuirea nu este numai un rău, ci şi o adevărată monstruozitate. S-ar putea da numeroase exemple pentru a o dovedi, însă ne vom mulţumi doar cu câteva.

Unul dintre argumentele invocate de ofiţerii de marină în sprijinul pedepselor corporale este că acestea pot fi aplicate imediat, şi că nu iau

timp, iar când prizonierul şi-a pus din nou cămaşa pe el, pedeapsa s-a sfârşit; pe câtă vreme, dacă ea ar fi înlocuită cu alte sancţiuni, acestea ar provoca probabil o mare pierdere de timp şi multă bătaie de cap, pe lângă că i-ar da marinarului pedepsit sentimentul că-i o persoană importantă.

Oricât de absurd ar părea acest argument, el are un temei real şi ţi se poate înfăţişa ca irezistibil, dacă porneşti de la aceleaşi premise ca şi ofiţerii respectivi. Dar în

virtutea acestui principiu, unii căpitani de vase ajung să aplice pedeapsa corporală – aflată oricând la îndemâna lor – pentru aproape toate felurile de abateri. Nişte delicte care nu intră în jurisdicţia vreunei curţi marţiale, sunt judecate fără discernământ, ceea ce te trimite cu gândul la legislaţia existentă în Anglia acum vreo şaizeci de-ani, când Codul Penal considera o sută şaizeci de delicte drept infracţiuni capitale, astfel încât o servitoare care fura un ceas putea fi spânzurată în rând cu

ucigaşul unei întregi familii.

Una dintre cele mai curente pedepse date pentru abaterile foarte mărunte săvârşite de marinari este să li se „taie” grogul timp de-o zi sau de-o săptămână. Cum mai toţi marinarii ţin la grogul lor, ei văd în asta o pedeapsă, foarte aspră. Îi auzi uneori spunând:

— Mai bine mi-ar lua aerul decât grogul!

Există însă printre marinari şi unii nebăutori, care ar prefera să capete bani în loc de grog – ceea ce legea permite – dar renunţă adesea, de teamă

c-ar putea fi biciuiţi pentru cine ştie ce abatere măruntă, biciuirea urmând să înlocuiască „tăierea” grogului. Acesta este un obstacol foarte serios în calea răspândirii temperanţei printre marinari. Dar în multe cazuri, chiar când i se ia grogul, marinarul prudent din fire nu e scutit de samavolnicia autorităţilor; căci, pe lângă flagelările „la catarg” la care se expune săvârşind vreo abatere măruntă, el poate fi în orice moment biciuit cu o „saulă de grijea”, un fel de frânghie, cu

care e bătut, fără să fie dezbrăcat, şi oriunde s-ar afla pe vas, la un simplu semn al căpitanului. Din ordinul acestuia, ajutoarele boţmanului poartă în pălărie frânghia cu pricina, gata să se abată numaidecât asupra oricărui marinar; cel puţin aşa stăteau lucrurile pe „Neversink”. Şi până nu de mult, mai exact până în perioada administraţiei preşedintelui Polk[123], când istoricul Bancroft[124], ministru al Marinei, a interzis

oficial aceste practici, mai toţi ofiţerii de cart obişnuiau să-i biciuiască ei înşişi pe marinarii găsiţi vinovaţi, călcând astfel regulamentul care acordă exclusiv căpitanilor, şi tribunalelor de război dreptul de a hotărî biciuirea unui om. Nu rareori se întâmplă ca vreun secund, cuprins subit de furie, – poate sub înrâurirea băuturii, sau enervat de ideea că echipajul îl antipatizează ori îl detestă – să ordone ca toţi cei două sute cincizeci de oameni din cartul de noapte să fie bătuţi cu

frânghia.

Se crede că unii comandanţi mai calcă şi în zilele noastre legea, împuternicindu-i pe subalternii lor să folosească frânghia. În orice caz e sigur că aproape toţi secunzii din Marină îl vorbesc de rău pe Bancroft care, în excesul său de zel, le-a micşorat atât de simţitor puterea, smulgându-le din mâini frânghia. La început, ei prorociseră că acest amestec nechibzuit şi pripit al ministrului va sfârşi prin a distruge disciplina din flotă. Dar prorocirea lor n-avea

să se adeverească. Acum, aceiaşi ofiţeri afirmă că, dacă va fi interzisă şi „pisica cu nouă cozi”, profeţia lor se va adeveri.

În legătură cu abuzul de putere practicat de mulţi căpitani, în pofida legilor votate de Congres privitoare la conducerea Marinei, putem cita un caz flagrant. De peste patruzeci de ani încoace, există în Statele Unite o lege care interzice căpitanilor să aplice, din proprie iniţiativă, mai mult de douăsprezece lovituri de bici, pentru o

singură abatere de la disciplina vasului. Numai o curte marţială are dreptul de a hotărî sporirea numărului de lovituri. Şi totuşi, timp de aproape o jumătate de veac, această lege a fost nesocotită frecvent şi cu o impunitate aproape absolută, deşi în ultima vreme, datorită eforturilor depuse de Bancroft şi de alţii, ea a fost respectată în mai mare măsură decât în trecut, iar astăzi e pe deplin respectată, în linii mari. Cu toate acestea, în timp ce „Neversink” era ancorat într-

un port din America de Sud, marinarii de pe-o altă fregată americană ne-au informat că, uneori, căpitanul lor aplica, din proprie iniţiativă, câte optsprezece-douăzeci de lovituri. Merită să amintim că fregata aceea era foarte admirată de doamnele de pe ţărm, pentru aspectul ei extrem de curat. Unul din oamenii de la teuga fregatei mi-a spus că tocise trei cuţite (puse în socoteala lui în registrele comisarului de bord) răzuind cavilele şi frecând capacele gurilor de magazie.

E ciudat că, în timp ce ofiţerii de cart din flota de război a Statelor Unite au uzurpat vreme atât de îndelungată dreptul de a folosi frânghia, în Marina engleză s-au înregistrat foarte puţine abuzuri asemănătoare. Şi deşi căpitanul unei nave de război engleze este autorizat să aplice, din proprie iniţiativă, *mai mult* de douăsprezece lovituri (cred că până la trei duzini) mă îndoiesc totuşi că, în ansamblu, pe vasele britanice se practică biciuirea în aceeaşi măsură ca în flota

americană. John Randolph din Roanoke, un virginian romantic, a declarat în faţa Congresului că, pe vasul de război american care-l ducea în Rusia ca ambasador, a asistat la mai multe biciuiri decât cele ce avuseseră loc în decurs de zece ani pe propria-i plantaţie, care număra cinci sute de sclavi africani. Din cele văzute cu ochii mei, m-am convins că ofiţerii englezi sunt, îndeobşte, mai puţin antipatizaţi de echipajele lor; decât ofiţerii americani. Motivul este, probabil, că

mulţi dintre ei au căpătat, în mai mare măsură, prin poziţia lor socială, deprinderea de a comanda; de aceea, autoritatea pe punte e pentru ei mai firească. Un ins necioplit şi grosolan, care se ridică întâmplător la un rang naval superior, prin manifestarea unor aptitudini de fel incompatibile cu grosolănia, se dovedeşte invariabil a fi un tiran faţă de echipajul său. Marinarii din flota de război americană au observat adeseori că ofiţerii originari din statele sudice,

descendenţi ai Virginienilor de odinioară, sunt mult mai puţin severi şi mult mai blânzi şi mai generoşi în posturile lor de comandă decât ofiţerii din nord, luaţi în ansamblu.

Potrivit actualelor legi şi uzanţe navale, un marinar, condamnat fără judecată, pentru vreo abatere măruntă, de care s-ar putea să nici nu fie vinovat, trebuie să îndure o pedeapsă, ale cărei urme le va purta până-n mormânt – căci pentru ochiul expert al omului din Marina de război semnele biciului rămân toată viaţa

vizibile. Cu aceste semne pe spinare, se va înfăţişa el la Judecata de Apoi. Totuşi, îşi păstrează în aşa măsură demnitatea interioară, încât i se întâmplă să nu vadă nicio dezonoare în flagelarea lui „la catarg”, – deşi câte un ofiţer hapsân îl condamnă la biciuire pe marinarul care l-a înfruntat, tocmai cu gândul ascuns de a-l umili şi de a-i călca în picioare ultimul rest de mândrie. Sentimentul acesta de demnitate, care rămâne îndeobşte intact, chiar când, pe dinafară, trupul

vădeşte urme menite să dăinuie toată viaţa, este îngropat adânc, printre cele mai sfinte taine ale sufletului; el este ceva care-l priveşte personal, ceva între omul acela şi Dumnezeu – un lucru ce scapă privirii semenilor lui, care văd în *asta* o înjosire, pentru că aşa apare în ochii trupeşti. Dar câte chinuri e silit să îndure marinarul care, în timp ce spinarea îi sângerează, îşi simte sufletul mutilat de ruşine! N-avem oare temei să denunţăm cu vigoare această stare de lucruri? Daţi-

mi aşadar mâna şi, în numele aceluia, după chipul şi asemănarea căruia e făcut şi marinarul biciuit, să le punem legiuitorilor întrebarea: cu ce drept îndrăzniţi să profanaţi ceea ce însuşi Dumnezeu socoteşte sacru?!

Este oare drept să biciuieşti un cetăţean al Romei? întreabă vrednicul Apostol, ştiind prea bine, ca cetăţean al aceleiaşi Rome, că nu e drept. Iar astăzi, după optsprezece veacuri, este oare drept ca voi, compatrioţii mei, să biciuiţi un om care-i cetăţean al

Americii? – este oare drept să-l biciuiţi pe fregatele voastre care fac ocolul lumii?

N-are niciun rost să invocaţi ca scuză corupţia oamenilor din flota de război: corupţia celor asupriţi nu-i nicio scuză pentru asupritori, ci mai degrabă un stigmat în plus, căci este, în mare măsură, consecinţa, nu cauza şi justificarea asupririi.

CAPITOLUL XXXV

Biciuirea nu este legală

Simpla denunţare a unei nedreptăţi este aproape inutilă, în zilele noastre. De aceea alta va fi calea aleasă de noi.

Nimic nu poate fi mai contrar spiritului Constituţiei Americane, decât aceste trei lucruri: iresponsabilitatea la un judecător, puterea discreţionară asumată de un organ executiv, şi contopirea unui judecător iresponsabil şi a unui organ executiv, într-o singură persoană.

Totuşi, potrivit unei legi votate de Congres, toţi comandorii din Marina americană se fac vinovaţi de aceste trei abateri grave, în măsura în care îi pedepsesc pe mateloţi pentru pretinse infracţiuni, neprevăzute în Codul maritim militar.

Iată legea despre care vorbesc.

***Articolul XXXII al Codului maritim militar* stipulează: „Toate infracţiunile comise de personalul Marinei de război, care nu sunt specificate în articolele precedente, vor fi**

pedepsite în conformitate cu legile şi uzanţele curente în asemenea cazuri".

Acest articol, mai mult decât oricare altul, pune biciul în mâinile căpitanului, necerându-i nicio socoteală pentru mânuirea lui şi furnizându-i ample justificări pentru cruzimile practicate împotriva unor marinari de rând, cruzimi ce i se par de necrezut unui om al uscatului.

Pomenitul articol îl transformă pe căpitan în legiuitor, în judecător şi-n organ executiv, lăsându-l să

stabilească singur care anume fapte trebuie socotite infracţiuni şi care anume va fi pedeapsa, şi să hotărască dacă un acuzat este sau nu vinovat de faptele socotite a fi infracţiuni, precum şi unde şi cum să fie executată pedeapsa.

În Marina de război americană legea „Habeas Corpus”[125] e suspendată permanent; Nicio lege nu-l împiedică pe-un căpitan să bage la închisoare un matelot, acuzându-l pe nedrept de proastă conduită, şi să-l ţină acolo cât pofteşte. În timp ce

mă aflam pe „Neversink”, căpitanul unui vas militar american l-a ţinut închis pe-un matelot mai bine de-o lună, numai pentru că-i purta pică.

Desigur, necesităţile Marinei de război impun reguli de conduită mai stricte decât cele care-i guvernează pe oamenii uscatului, dar aceste reguli trebuie să fie conforme spiritului instituţiilor politice ale ţării respective. Ele nu trebuie să-i transforme în sclavi pe anumiţi cetăţeni ai unei naţiuni de oameni liberi. Asemenea obiecţii nu pot fi

formulate împotriva legilor din Marina de război a Rusiei (care nu se deosebeşte în esenţă de propria noastră Marină) deoarece aceste legi, care-l investesc pe căpitan cu o putere absolută şi cu dreptul autoritar de a biciui, sunt în spiritul legislaţiei teritoriale a Rusiei ţariste, ţară ale cărei tribunale îi condamnă pe supuşii autocratului la bătaia c u *cnutul*. La noi, însă, lucrurile stau altfel. Instituţiile noastre pretind că se întemeiază pe principiile largi ale libertăţii şi egalităţii

politice; dar dacă un marinar din flota americană de război ar fi transferat la bordul unui vas rusesc şi ar deveni supus al ţarului, acest lucru nu i-ar schimba nici cu-o iotă condiţia.

Ca marinar, americanul nu beneficiază de niciuna din imunităţile noastre civile, legislaţia valabilă pe teritoriul Statelor Unite nu însoţeşte câtuşi de puţin lemnul plutitor extras din pădurile ţării noastre şi socotit de el casa lui. Pentru el, Revoluţia noastră a fost zadarnică;

pentru el, Declaraţia noastră de Independenţă este o minciună.

Se trece, poate, destul de uşor peste faptul că, deşi Codul maritim e integrat legii marţiale, totuşi în timp de pace, Codul acesta prezintă, într-o oarecare măsură, caracteristicile unei legislaţii municipale, mai ales în ce priveşte miile de probleme ce se ridică între oamenii de pe-un vas de război. Cu echipajul său de opt sute sau o mie de oameni, o navă cu trei rânduri de punţi este un adevărat oraş

plutitor. Dar în mai toate aceste probleme ce se ridică între oameni, căpitanul este un dictator absolut şi, în loc să fie un magistrat care aplică legile, face şi desface legea, după cum îi convine lui.

Articolul XX al Codului militar **prevede că, dacă vreo persoană din Marină îşi neglijează îndatoririle ce-i revin, ea va primi pedeapsa pe care o va hotărî o curte marţială;dar dacă vinovatul este un marinar de rând, el poate fi pus în lanţuri sau biciuit, după cum binevoieşte**

căpitanul. Inutil să spun că, în cazul când un ofiţer comite o încălcare flagrantă a acestei legi, curtea marţială e rareori, sau niciodată, convocată pentru a-l judeca; dar în cazul unui marinar de rând, acesta este condamnat numaidecât la biciuire. Astfel, o categorie de cetăţeni ai mării e scutită de rigorile legii, care ameninţă însă să se abată asupra unei alte categorii. Ce-ar gândi oare oamenii uscatului dacă adunarea legislativă a statului New York ar adopta o lege împotriva unor anumite

abateri, fixând ca pedeapsă plata unei amenzi, şi ar adăoga apoi acelei legi un amendament care ar limita valabilitatea ei doar la muncitorii zileri şi la meseriaşi, scutindu-i pe domnii cu un venit de-o mie de dolari? Şi totuşi, tocmai aşa procedează cei care aplică în practică legile navale, deducând din ele legitimitatea biciuirii.

O lege cată să fie însă „universală" şi să-l cuprindă în sfera ei de aplicabilitate pe însuşi judecătorul care ia

hotărâri în temeiul ei, ba chiar pe magistratul care-o interpretează. Dacă *Sir* William Blackstone[126] ar fi violat legile Angliei, el ar fi fost adus în faţa tribunalului pe care-l prezidase, şi ar fi fost judecat, iar avocatul Coroanei i-ar fi citit, poate, dintr-un exemplar al propriilor sale „Comentarii”. Iar dacă ar fi fost găsit vinovat, ar fi fost pedepsit „potrivit legii”, întocmai ca ultimul dintre cetăţeni.

Care-i situaţia pe o fregată americană? Vom da un singur

exemplu. În virtutea *Codului maritim militar*, şi îndeosebi a articolului I, un căpitan poate să-i aplice unui matelot o pedeapsă aspră şi umilitoare – şi o face adeseori – dar el însuşi e scutit de posibilitatea unei astfel de umilinţe şi chiar a oricărei sancţiuni, deşi s-ar putea face. Vinovat de aceeaşi abatere – bunăoară încăierarea cu egalii săi în grad. Şi totuşi, marinar şi căpitan sunt, în egală măsură, cetăţeni americani.

Pentru a-l cita din nou pe Blackstone, există o lege „de-o

vârstă cu omenirea, dictată de însuşi Dumnezeu, şi superioară oricărei alte legi, iar împotriva ei nu poate fi invocată nicio lege omenească". Este vorba de Legea Naturii; printre cele mai mari principii ale acestei legi, Justinian[127] include ideea că „oricărui om trebuie să i se dea ce-i al său". Am văzut însă că legile care autoriză biciuirea *nu* îi dau fiecărui om din Marina de război ceea ce i se cuvine, de vreme ce în anumite cazuri aceste legi îi scutesc indirect pe ofiţeri de orice pedeapsă, iar

în toate cazurile îi scutesc de biciuire, care i se aplică exclusiv marinarului de rând. De aceea, potrivit lui Blackstone şi lui Justinian, pomenitele legi n-au nicio validitate, şi orice marinar din flota de război americană ar avea, moralmente, dreptul de a se împotrivi cu hotărârile biciuirii; o asemenea împotrivire ar fi justificată şi din punct de vedere religios, mergând până la ceea ce, în termeni juridici, se numeşte „un act de sediţiune”.

Dacă, prin urmare, aţi

socoti că legile privitoare la biciuire sunt necesare dintr-un motiv sau altul, faceţi ca ele să li se aplice *tuturor* contravenienţilor; vrem să vedem cum un comandor integru, împuternicit de o hotărâre corespunzătoare a Congresului, îl condamnă la biciuire pe-un căpitan care s-a făcut vinovat de aceeaşi abatere, ce-l aduce pe-un marinar „în faţa catargului". Iar dacă însuşi comandorul se dovedeşte a fi vinovat, vrem ca un alt comandor să-l biciuiască pe *el*, întocmai cum

subalternii boţmanului – care sunt executanţii acestor pedepse – sunt puşi adeseori să se biciuiască reciproc.

Veţi spune cumva că un ofiţer de marină e un om, pe când un cetăţean american – înnobilat poate prin jertfa de sânge adusă de vreun străbunic de-al său la Bunker Hill,[128] veţi spune cumva că, intrând în slujba patriei sale ca simplu marinar, gata oricând să lupte împotriva duşmanilor ei, îşi pierde prin asta demnitatea de om chiar în clipa când şi-o afirmă în cel

mai înalt grad? Veţi spune cumva că, intrând în Marina de război, se expune automat umilitorului flagel, pe când, dacă rămâne pe uscat în vreme de primejdie merită să fie scutit de această umilinţă? Toate statele noastre unite, toate cele patru continente ale omenirii, condamnă într-un glas un asemenea ghid.

Invocăm, în legătură cu această chestiune, argumentul suprem. Independent de orice consideraţiuni secundare, afirmăm că biciuirea este contrară demnităţii

fundamentale a omului, pe care niciun legiuitor nu are dreptul s-o calce în picioare; afirmăm că ea este o măsura represivă şi flagrant inechitabilă prin felul cum e aplicată, afirmăm că ea este cu totul potrivnică spiritului instituţiilor noastre democratice şi că perpetuează o stare de lucruri moştenită din cele mai odioase timpuri ale unei aristocraţii feudale barbare; într-un cuvânt, o denunţăm ca fiind absolut *nedreaptă* din punct de vedere religios şi moral.

N-are importanţă, aşadar, ce consecinţe ar putea avea abolirea ei; n-are importanţă dacă va trebui să ne dezarmăm vasele şi să lăsăm ca negoţul nostru, rămas fără protecţie militară, să cadă pradă jefuitorilor; imperativele aprige ale justiţiei şi omeniei cer abolirea neîntârziată a acestor practici, – cer fără echivoc abolirea lor *astăzi.* Nu e vorba de o chestiune de bani, care poate fi expediată uşor, – întrebarea ce se pune este dacă e *drept* sau *nedrept?* Iar dacă există vreun om care să

declare, cu mâna pe inimă, în chip solemn, că biciuirea e un lucru drept, omul acela să simtă măcar o dată biciul pe propria-i spinare: îl veţi auzi atunci invocând cerul ca martor, precum că biciuirea e un lucru *nedrept*.

În numele nemuritoarei omeniri, fie ca orice om care-ar susţine contrariul să fie biciuit „la catarg” până se va căi!

CAPITOLUL XXXVI

Biciuirea nu este necesară

Dar Cojocel Alb e gata să coboare din arborada înaltă a principiilor eterne şi să se bată cu voi – comandori şi căpitani din flota de război – chiar pe puntea voastră de comandă şi cu propriile voastre arme.

Scutiţi voi-înşivă de şfichiul biciului, juraţi cu mâna pe Biblie că biciuirea este indispensabilă pentru alţii şi că, fără ea, n-ar putea fi păstrată pe niciun vas de război disciplina necesară. Ei

bine, domnilor ofiţeri, vă înşelaţi amarnic!

— Trimiteţi-i la Collingwood, *el* o să-i domolească! le spunea lordul Nelson ofiţerilor săi, când aceştia îi raportau faimosului amiral că anumiţi marinari erau cu neputinţă de stăpânit.

Dar cine era acest Collingwood care avea puterea de a-i domoli pe nişte răzvrătiţi băgaţi mai întâi la răcoare şi biciuiţi zdravăn?

Cine anume era amiralul Collingwood, ca personaj istoric, vă va spune istoria

însăşi; iar steagurile capturate de el la Trafalgar vor fremăta, în sălile unde sunt atârnate, ori de câte ori va fi pomenit numele lui. Se cuvine însă poate să spunem cine era Collingwood ca păstrător al disciplinei la bordul vaselor pe care le comanda. El era un ofiţer care avea oroare de orice pedeapsă corporală şi care, deşi aflat în serviciul activ al Marinei de război de mai multă vreme decât oricare alt ofiţer naval, nu a folosit niciodată biciul împotriva oamenilor săi, de-a lungul numeroşilor ani de

serviciu.

Poate că oamenii lui or fi fost nişte sfinţi, nişte mateloţi exemplari, dacă s-au dovedit atât de supuşi, sub o autoritate atât de binevoitoare. Au fost ei, oare, nişte sfinţi? Răspundeţi, voi, temniţe şi aziluri pentru săraci de pe întinsul Marii Britanii, care, pe vremea lui Collingwood, aţi fost golite de toţi răufăcătorii şi sărăntocii, pentru a popula corăbiile din flota Maiestăţii Sale.

Mai mult încă, în epoca aceea toate resursele Angliei

au fost exploatate în chip sângeros; catargele numeroaselor ei corăbii îi duceau în larg aproape toate pădurile, transplantate de-a dreptul pe mare; agenţii recrutori îşi făceau treaba nu numai pe vasele străine, în largul mărilor, sau la danele unor porturi străine, ci şi pe vasele de comerţ britanice ancorate la vărsarea Tamisei; ba, intrau chiar în casele de pe malurile fluviului, de unde-i scoteau cu de-a sila pe englezi şi-i târau pe vasele de război, aşa cum sunt duse vitele la

tăiere, pricinuindu-le prin tot felul de provocări şi chinuri, o furie deznădăjduită împotriva unui serviciu militar care le vâra astfel capetele în gura tunurilor inamice. Iată epoca, şi iată oamenii pe care Collingwood îi conducea fără ajutorul biciului.

Ştiu că s-a spus că lordul Collingwood a început prin a aplica pedepse aspre, iar după aceea şi-a stăpânit marinarii prin însăşi amintirea unei terori, pe care ar fi putut s-o reînvie, oricând i-ar fi convenit; conştienţi de acest

lucru, ei se purtau bine, sub autoritatea lui binevoitoare. Dar, admiţând că această afirmaţie e întemeiată, cum se face oare că, după ce-au aplicat pedepse la fel de severe ca acelea pe care le-ar fi putut autoriza vreodată Collingwood, mulţi căpitani americani n-au fost capabili să menţină disciplina fără ajutorul biciului, deşi îi demonstraseră echipajului cu ce atribute teribile erau investiţi? Este însă notoriu – şi am avut eu însumi ocazia să o constat de mai multe ori, – că în Marina

de război americană, pedepsele corporale sunt nu numai extrem de severe, dar şi aplicate cel mai frecvent.

Nu e de crezut, însă, că nişte oameni ca aceia recrutaţi de lordul Collingwood pentru echipajele flotei sale – alcătuite în parte din drojdia închisorilor – ar fi putut să fie conduşi prin simpla amintire a biciului. Pe semne că vreun alt factor îşi va fi făcut simţită influenţa, îndeosebi – sunt convins – o minte puternică şi o voinţă hotărâtă, capabile să ţină la respect o adunătură de

nenorociţi. Se ştie prea bine că însuşi lordul Nelson era contra biciuirii ca metodă, mai ales după ce văzuse ce urmări avuseseră abuzurile autorităţilor în Marina de război – abuzuri necunoscute în zilele noastre – şi care, spre spaima întregii Anglii, duseseră la marea răzmeriţă din Nore[129] o răscoală care a pus în pericol, timp de mai multe săptămâni, însăşi existenţa Marinei britanice.

Ne-am putea însă întoarce cu aproape două secole în urmă, căci istoricii au temei

să se îndoiască dacă, pe vremea lui Robert Blake[130], marele amiral al lui Cromwell, biciuirea era un fenomen cunoscut la bordul victorioaselor sale corăbii. În această chestiune, nu putem merge în trecut dincolo de Blake; iar în propria noastră epocă, nu putem merge mai departe de recentul război cu Mexicul, în care comandorul Stockton[131], şeful escadrei americane din Pacific, nu a folosit nici el biciul.

Dacă unul dintre cei mai

celebri amirali englezi a avut oroare de bici, al doilea şi-a condus navele aproape fără a-l folosi, iar al treilea se poate presupune că nici nu l-a cunoscut, şi dacă un comandor american din zilele noastre s-a dovedit în stare a menţine disciplina unei întregi escadre în vreme de război, fără a avea la bord măcar un bici, – ce concluzii se cuvin trase în mod inevitabil din acest fapt? Şi cum am putea oare ignora urmările dezastruoase pe care le are biciuirea asupra caracterului

adepţilor folosirii ei în Marină, adepţi care se nimeresc uneori să fie ei înşişi ofiţeri?!

Nu a scăpat, cred, spiritului de observaţie al nici unui cercetător al comportamentului uman, împrejurarea că, în prezenţa subalternilor, unii imbecili care deţin puterea încearcă adeseori să-şi ascundă imbecilitatea sub masca unei autorităţi suverane. Frecvenţa biciuirilor în flota de război americană este, în multe cazuri, proporţională cu incapacitatea profesională şi

intelectuală a ofiţerilor comandanţi. În aceste cazuri, legea care autoriză flagelarea nu face decât să pună un bici în mâinile unui nerod, fapt dovedit în cele mai catastrofale împrejurări.

Istoria a înregistrat numele unor vase de război engleze care-au căzut pradă inamicului, din pricina nesupunerii echipajului, provocată de nesăbuita cruzime a ofiţerilor – a unor ofiţeri cărora legea le permitea să-şi exercite această cruzime fără nicio raţiune. Nu puţine

au fost şi cazurile când mateloţii au fugit cu navele lor cu tot – bunăoară „Hermione” şi „Danae” – scăpând pentru totdeauna de urgia ofiţerilor, prin masacrarea lor.

Evenimentele de acest fel au trezit atenţia opiniei publice engleze din acea vreme. Era însă un subiect delicat, iar autorităţile se arătau nerăbdătoare să suprime orice agitaţie publică în jurul lui. Totuşi, ori de câte ori oamenii discutau între ei, despre aceste răscoale teribile şi despre nesupunerea marinarilor din

flota de război, ele erau atribuite aproape întotdeauna exasperantului sistem al biciuirii. Iar necesitatea biciuirii era socotită a fi nemijlocit legată de recrutarea silnică a unor oameni nemulţumiţi. În sferele înalte se ajunsese la convingerea că, dacă flota engleză ar putea fi condusă fără a se recurge la măsuri de constrângere, atunci necesitatea biciuirii ar dispare.

„Abolirea sistemului de recrutare forţată, ar atrage firesc după sine abolirea

biciuirilor, şi invers" scria *Edinburgh Review*, într-o perioadă şi mai târzie, mai precis în 1824.

Dacă, prin urmare, necesitatea biciuirii în Marina de război britanică era atribuită exclusiv recrutării forţate a marinarilor, ce raţiune ar putea avea continuarea acestei practici barbare în Marina americană, căreia nu i se poate aduce câtuşi de puţin reproşul că-şi recrutează cu de-a sila oamenii?

Este adevărat că, vreme

îndelungată, şi chiar până-n zilele noastre, biciuirea a fost, şi constituie încă, legea pe navele engleze. Dar în astfel de chestiuni Anglia nu trebuie să fie pentru noi nimic altceva decât un exemplu de evitat. Un legiuitor înțelept cată să nu se călăuzească doar după precedente, trăgând concluzia că, de vreme ce biciuirea a dăinuit atâta, înseamnă că are oarecari merite. Nu e aşa. Lumea a ajuns într-o eră când înțelepciunea se cuvine să aducă un omagiu perspectivelor de viitor, mai

degrabă decât celor ale trecutului. Trecutul e mort şi nu poate învia, pe când viitorul e înzestrat cu o asemenea viaţă, încât trăieşte în noi chiar cu anticipaţie. Trecutul este, în multe privinţe, duşmanul omenirii, pe când viitorul este, din toate punctele de vedere, prietenul nostru. În trecut nu există speranţă; viitorul însă, este şi speranţă şi împlinire. Trecutul este manualul tiranilor, pe când viitorul e *Biblia* oamenilor liberi. Cei care se călăuzesc doar după trecut,

împietresc întocmai ca femeia lui Lot[132], în clipa când privesc înapoi, incapabili să privească înainte.

Să lăsăm, deci, trecutul să-i dicteze legi Chinei celei imuabile – să-l lăsăm în seama legitimiştilor chinezi din Europa. Noi, însă, vrem să fim conduşi de un alt comandant – de un căpitan care păşeşte mereu în fruntea oştilor sale şi le cheamă înainte, fără a zăbovi în urmă şi fără a le stăvili înaintarea cu furgoanele încărcate-vârf ale precedentelor, adică ale

trecutului.

În multe privinţe noi, americanii, suntem înclinaţi a respinge învăţăturile trecutului, deoarece vedem că se apropie vremea când vom ajunge în fruntea celorlalte naţiuni. Există ocazii când America este chemată să creeze precedentele, nu să li se supună. S-ar cuveni să fim, dacă se poate, un dascăl al posterităţii, şi nu elevul unor generaţii trecute. După, noi vine un timp mult mai lung decât cel ce s-a scurs până acum; omenirea n-a ajuns încă

nici la vârsta mijlocie.

Scăpaţi din robie, izraeliţii de odinioară nu au imitat obiceiurile egiptenilor; li s-a dat chiar porunca, şi harul, de a săvârşi lucruri noi sub soare. Noi, americanii, suntem poporul ales al vremii de astăzi; noi purtăm chivotul libertăţilor omenirii. Cu şaptezeci de ani în urmă am scăpat din robie, iar Dumnezeu ne-a dat, pe lângă dreptul la viaţă – pe un întreg continent! – şi o zestre pentru viitor: vastele domenii ale oamenilor păgâni din punct de vedere

politic, care vor mai veni să se statornicească în umbra chivotului nostru, fără nicio vărsare de sânge. Dumnezeu ne-a predestinat, iar lumea aşteaptă de la poporul nostru fapte mari; noi înşine le simţim în străfundurile sufletului nostru. În curând vom lăsa în urmă celelalte neamuri. Noi suntem pionerii omenirii, avangarda trimisă de ea în deşertul lucrurilor încă necercetate, pentru a croi un drum nou în această Lume Nouă, care-i a noastră. Puterea noastră stă în tinereţea

noastră; în lipsa noastră de experienţă stă înţelepciunea noastră, într-o perioadă când alte naţii abia şoptesc, vocea noastră se aude până hăt-departe. Destul am fost sceptici în legătură cu noi înşine, şi ne-am îndoit dacă Mesia a venit sau nu, în viaţa noastră politică. Dar el a venit *în noi*, şi trebuie doar să dăm glas îndemnurilor lui. Să nu uităm niciodată că, la noi, aproape pentru prima oară în istoria omenirii, egoismul naţional înseamnă o neţărmurită iubire de oameni

şi că orice lucru bun pe care-l săvârşim în America, este un dar făcut lumii întregi.[133]

CAPITOLUL XXXVII

Un vin superior din cramele lui Neptun

Vremea devenise frumoasă în apropiere de Tropice, când deodată avu loc un eveniment care stârni o vie ațâțare în rândurile marinarilor, gâdilându-le plăcut cerul gurii.

Un om de pe verga trincei vesti că pe mare, cam la trei carturi[134] în partea de sub vânt a provei, plutesc vreo opt sau zece obiecte negre.

Căpitanul Claret îi porunci timonierului să îndrepte nava

într-acolo.

Şi astfel, marea noastră arcă, încărcată cu tunuri, cu provizii şi cu cinci sute de oameni, fiecare cu calabalâcul şi hamacul lui, porni drept spre obiectivul acela, prin simpla răsucire a unei roţi de mahon, întocmai cum un băiat se întoarce la dreapta sau la stânga, urmărind pe câmp vreun roi de fluturi.

Omul de pe verga trincei raportă în curând că obiectele acelea negre erau nişte butoaie. Toţi oamenii de pe gabii îşi încordară privirile,

nerăbdători să termine odată cu lunga perioadă de post, graţie acestei întâmplări; care părea de-a dreptul miraculoasă. În chip ciudat, deşi nu ştiau ce conţin butoaiele, păreau siguri că ele ascund băutura după care tânjeau.

Pânzele fură scurtate, nava încetă să înainteze şi o barcă fu lansată la apă, cu ordinul de a aduce butoaiele lângă bordaj. Oamenii se repeziră la rame cu hotărâre şi în curând cinci poloboace dolofane începură să se legene pe apă, chiar sub

lanţul de ancoră. Le-am scos cu ţapanele şi le-am adus pe punte.

Era o privelişte cu care Bachus şi bachanalele lui şi-ar fi desfătat ochii. Poloboacele erau, toate, verzui şi acoperite cu un strat atât de gros de crustacee, scoici şi alge marine, încât ne-a trebuit mult timp până să le găsim cepurile. Ai fi zis că-s nişte ţestoase venerabile. Câte zile şi nopţi se rostogoliseră pe mare, navigând parcă anume pentru a ameliora „buchetul” licorii din ele, nimeni n-ar fi

putut spune. Probabil că alunecaseră în apă de pe vreun vas comercial; sau în vreme ce erau transportate cu pluta spre ţărm, aşa cum puteai bănui văzând frânghiile cu care erau legate unul de celălalt şi care le făceau să semene cu un lung şarpe de mare. Poloboacele au fost aduse pe puntea tunurilor şi puse sub paza unor sentinele care nu-i lăsau să se apropie pe marinarii prea nerăbdători. Dogarul, chemat să vină cu uneltele sale, exclamă, plin de entuziasm, agitându-şi în aer

ciocanul şi şurubelniţa:

— Culcaţi-le cu cepurile la vedere!

Îndepărtând muşchiul verde şi scoicile, dogarul scoase la iveală un soi de crustaceu care se lipise de una din vranele polobocului. Crustaceu! îşi făcuse desigur sălaşul acolo, înfigându-şi trupul în deschizătură, pentru a păstra mai bine preţiosul conţinut al butoiului. Marinarii aflaţi în preajmă rămaseră cu răsuflarea tăiată, în clipa când dogarul aplecă butoiul pentru a vedea ce curge din vrana lui,

sub care pusese o cană. Ce avea să curgă din ea? apă sărată sau vin? Un şuvoi purpuriu dădu în curând răspunsul la întrebarea asta, iar ofiţerul chemat să guste, rosti, plescăind zgomotos şi satisfăcut din buze:

— Porto!

— Da, e Porto, fără nicio îndoială! exclamă „Jack Nebunul”.

Dar, spre uimirea, supărarea şi consternarea marinarilor, dinspre puntea de comandă veni ordinul ca butoaiele „să fie duse în cală”! Această

măsură prilejui tot felul de remarci critice la adresa căpitanului, căci de bună seamă că el o autorizase.

Se cuvine să spunem aici că, la plecarea noastră din patrie, „Neversink” se oprise la Madera, unde, aşa cum se întâmplă adesea cu navele de război, comandorul şi căpitanul încărcaseră o cantitate destul de mare de vinuri pentru propria lor masă şi pentru ospătarea vizitatorilor străini ai fregatei. Comandorul era ce-i drept un omuleţ sfrijit, care nu golea

prea multe pahare, dar în schimb căpitanul Claret era un bărbat corpolent şi rumen la faţă, al cărui tată luptase în bătălia de la Brandywine[135], şi al cărui frate comandase celebra fregată botezată astfel în onoarea acelei bătălii. Întreaga înfăţişare a căpitanului Claret vădea că el însuşi dăduse numeroase asemenea bătălii, pe uscat, pentru a cinsti memoria tatălui său, iar pe mare purtase multe bătălii de acelaşi fel, fără vărsare de sânge.

De aceea marinarii îl priviră cam chiondorâş pe căpitanul Claret, din pricina meschinei sale hotărâri de a se pune între ei şi Providenţă, care le scosese în cale o asemenea comoară, ce le-ar fi putut satisface dorinţele; cât despre căpitan, asigurat acum cu o cramă inepuizabilă, îşi putea goli în voie clondirele cu vin de Madera.

A doua zi, însă, toţi marinarii săriră ca electrizaţi la auzul vechiului şi familiarului răpăit de tobă – amuţit vreme atât de

îndelungată – ce-i chema să-şi primească porţia de băutură.

După aceea, ni se servi vin de Porto de două ori pe zi, până când nu mai rămase nimic din el.

CAPITOLUL XXXVIII

Capelanul şi capela pe un vas de război

A doua zi era duminică – fapt trecut în calendar în ciuda maximei marinăreşti potrivit căreia „nu există duminici pe mare”.

Ha! Nu există duminici pe mare? Nu există duminici la bordul unei nave? E ca şi cum ai spune că nu există duminici într-o biserică – şi oare nu-i nava făcută după tipicul unei biserici? nu are ea trei turle? iar pe puntea tunurilor n-are ea o clopotniţă şi un clopot

care-i cheamă voios, în fiece dimineaţă de duminică, pe membrii echipajului la rugăciune?

În orice caz, pe fregata noastră existau duminici, după cum exista şi un preot. Acesta era un bărbat subţirel, între două vârste, amabil din fire şi stăpân pe o desăvârşită artă a conversaţiei; trebuie să spun, însă, că predicile lui nu prea erau făcute să fie de folos echipajului. Preotul nostru sorbise din izvorul mistic al lui Platon; mintea lui fusese sucită de gânditorii nemţi şi

eu însumi l-am văzut ţinând în mână *Biographia literaria* a lui Coleridge[136].

Imaginaţi-vi-l acum pe acest teolog transcendental stând înapoia unui afet de tun pe puntea principală şi perorând în faţa a cinci sute de marinari păcătoşi despre fenomenele psihicului omenesc şi despre necesitatea ontologică de a-l mântui cu orice preţ. El vorbea pe larg despre eresurile filosofilor din vechime, făcea aluzii savante l a *Fedon*[137] al lui Platon,

dezvăluia erorile din comentariul lui Simplicius[138] asupra tratatului *De Coelo*[139] al lui Aristotel – opunându-i acelui inteligent autor păgân mult-admiratul pamflet al lui T e r t u l l i a n , *De Praescriptionibus Haereticorum*[140], – şi încheia printr-o invocaţie în limba sanskrită. Se arăta deosebit de vehement faţă de Gnosticii şi de Marcioniţii[141] din veacul al doilea al erei

creştine, dar nu condamna niciodată, nici pe de departe, păcatele comise zilnic în secolul al nouăsprezecelea, păcate copios ilustrate în lumea de pe vasul nostru de război. Nu scotea un cuvânt despre beţii şi încăierări, despre biciuiri şi persecuţii – lucruri condamnate expres ori implicit de religia creştină. E drept că în faţa lui stăteau comandorul şi căpitanul cei temuţi; şi în general, când într-o biserică slujba are loc în prezenţa unor monarhi, predica nu cuprinde prea

multă pietate evanghelică. Iată de ce elucubraţiile inofensive şi evazive ale capelanului nostru nu erau de mirare. El nu era un Massillon[142], ca să tune şi să fulgere din amvon, chiar când Ludovic cel Mare se afla printre enoriaşii veniţi să-i asculte predica. Şi nici capelanii care predicau pe puntea de comandă a lordului Nelson nu făceau vreodată aluzie la păcătosul Felix[143] sau la Dalila[144], şi nu propovăduiau despre dreptate

şi cumpătare, ori despre judecata de apoi, când vestitul amiral şedea, încins cu spada, în faţa lor.

În timpul acestor predici duminicale, ofiţerii se aşezau totdeauna roată în jurul capelanului, şi-l ascultau cu un aer cât se poate de cuviincios şi atent. Îndeobşte bătrânul nostru comandor se străduia să pară că înţelege perfect totul, iar marinarii credeau că, într-adevăr, comandorul, fiind cel mai înalt în grad, era singurul care înţelegea frazele, mistice, ce

se revărsau de pe buzele capelanului.

Acesta împărţea cu comisarul de bord onoarea – tăgăduită celorlalţi ofiţeri din popotă – de a se întreţine în chip confidenţial cu comandorul, de ale cărui favoruri se bucura.

Ceea ce, când stăm să ne gândim, nu era de mirare, având în vedere că, în orice orânduire despotică, e atât de eficace ca tronul şi altarul să meargă mână-n mână.

Capela noastră era mobilată foarte sărăcăcios. N-aveam

altceva pe care să şedem, decât vergelele de tun şi manelele de cabestan, dispuse orizontal pe lăzile cu muniţii. Pe lângă că erau foarte incomode, şi ne toceau atât nădragii cât şi nervii, „scaunele” astea împiedicau desigur comuniunea multor suflete.

La drept vorbind, oamenii de pe-un vas de război alcătuiesc un auditoriu foarte mediocru în astfel de ocazii, pe care caută îndeobşte să le evite prin orice mijloace. Adeseori ajutoarele boţmanului se

vedeau nevoite să-i mâne cu de-a sila pe oameni la slujbă, înjurându-i de mama focului şi cu acest prilej, ca şi cu oricare altul.

— Duceţi-vă la rugăciune, mama voastră de...! La rugăciune, ticăloşilor!

La această somaţie se alătura de multe ori şi căpitanul Claret.

Jack Chase râdea uneori pe chestia asta.

— Hai, băieţi, nu mai zăboviţi! exclama el. Hai să mergem să-l ascultăm pe pastor vorbind despre Amiralul

Platon şi despre Comandorul Socrate.

Odată, somaţia de a lua parte la slujbă s-a izbit de un refuz foarte grav. Un marinar excepţional de serios dar habotnic din fire – unul din „vechea gardă”, despre ale cărui practici religioase vom vorbi mai încolo – s-a prezentat la căpitan şi i-a spus respectuos, cu mâna la pălărie:

— Domnule, eu sunt Baptist[145], iar capelanul e Episcopalian[146] – forma lui de cult nu este şi a mea. Eu

nu-i împărtăşesc credinţa, şi ar fi împotriva conştiinţei mele să mă supun autorităţii sale ecleziastice. Îmi permiteţi, domnule căpitan, să *nu* iau parte la slujba de pe semipunte?

— Îţi permit, domnule, să te supui regulilor de pe vas, îi răspunse căpitanul, cu trufie. Dacă vei lipsi de la slujba de duminică dimineaţă, cunoşti pedeapsa ce te-aşteaptă.

Potrivit *Codului maritim militar*, căpitanul avea perfectă dreptate; dar dacă vreo lege îi cere unui cetăţean

american să ia parte, contra voinţei lui, la o slujbă religioasă, înseamnă că, în această privinţă *Codul militar* este contrar *Constituției Statelor Unite,* care stipulează: „Congresul nu va edicta nicio lege privitoare la apartenenţa religioasă, sau la libera practică a religiei". Dar acesta este doar unul din numeroasele puncte în care *Codul maritim militar* contravine *Constituției*; le vom examina ulterior pe celelalte.

Prezenţa unor capelani la

bordul navelor de război are la bază un motiv care nu poate fi decât aplaudat de orice creştin. Dar asta nu înseamnă că, în actualul sistem, capelanii din flota de război pot face mult bine, sau că-l vor putea face vreodată, în oricare alt sistem.

Cum ne-am putea aştepta ca o religie a păcii să înflorească într-o fortăreaţă de lemn a războiului? Cum ne-am putea aştepta ca un pastor, având la îndemână în loc de amvon un tun de mare calibru, să-i convertească pe păcătoşi la o

credinţă ce-i îndeamnă să întoarcă şi obrazul drept, când cel stâng e lovit? Cum ne-am putea aştepta la aşa ceva, câtă vreme, potrivit articolului XLII a l *Codului maritim militar*, „guvernul Statelor Unite va plăti (ofiţerilor şi echipajului) o recompensă de câte douăzeci de dolari pentru fiecare persoană aflată la bordul oricărui vas inamic scufundat sau distrus de o navă americană", – iar într-un paragraf următor (7) se prevede ca, pe lângă alte alocaţii, capelanul să primească „două

douăzecimi” din această recompensă oferită pentru scufundarea şi distrugerea unor nave ticsite de oameni? Cum ne-am putea aştepta ca un pastor, astfel răsplătit, să manifeste convingere în condamnarea faptei criminale a lui Iuda care, pentru treizeci de arginţi, şi-a trădat stăpânul?

Deşi, potrivit regulamentului naval, fiecare „club” marinăresc de pe „Neversink” primise câte o Biblie, Bibliile astea puteau fi rareori văzute, de obicei doar

duminică dimineaţa, când uzanţa cerea ca ele să fie scoase la vedere de către bucătarii „cluburilor”, cu ocazia inspecţiei făcute de sergentul de bord. În asemenea momente, Bibliile erau aşezate de obicei pe câte o tingire bine lustruită, plasată pe capacul lăzii cu alimente.

În ciuda acestei situaţii, se pune totuşi bază pe evlavia creştinească a oamenilor din flota de război şi pe bunăvoinţa lor de a contribui la operele caritabile. În câteva din porturile în care s-a oprit

„Neversink", marinarilor li s-au împărţit liste de subscripţie, sub patronajul direct al capelanului. Una era pentru construirea unei capele marinăreşti în China; altă listă era pentru plata salariului unui distribuitor de broşuri religioase în Grecia; o a treia listă, pentru strângerea de fonduri în folosul unei societăţi pentru colonizarea Africii.

În cazul când căpitanul se nimereşte să fie un om cu principii morale, el este pentru echipaj un capelan mult mai

bun decât ar putea fi orice pastor. Aşa se întâmplă uneori pe şalupele şi bricurile militare, care nu au dreptul să angajeze câte un capelan. Am cunoscut personal un echipaj foarte ataşat de un comandant vrednic de dragostea acestor oameni, care răspundeau cu promptitudine chiar la apelul de a merge la slujba duminicală; iar când căpitanul lor le citea din cartea de rugăciuni anglicană, oamenii veniți să-l asculte alcătuiau o congregație care, prin seriozitatea şi pioşenia ei, n-ar

fi putut să fie întrecută nici măcar de Presbiterienii din Scoţia. Ai fi zis că asişti la o rugăciune în familie, când stăpânul casei se destăinuie în faţa Creatorului. Dar inimile noastre sunt cel mai bun lăcaş de rugăciune, iar capelanii care ne pot ajuta cel mai mult suntem noi înşine.

CAPITOLUL XXXIX

Fregata în port. Bărcile. Primirea regească făcută comandorului

Am ajuns în curând în dreptul portului Rio de Janeiro şi, în timp ce ne apropiam de el, ceaţa s-a risipit. Zărind faimoasa „Căpăţână de zahăr”[147], ne-am întors prova drept într-acolo.

Pe când lunecam spre locul de ancoraj, am fost salutaţi de fanfarele diferitelor nave de război aflate în port, care-şi coborau în semn de bun venit

pavilioanele. Nimic nu întrece politeţa acestor nave, aparţinând tuturor naţiilor, când e vorba să-şi salute surorile. Duelgiii cei mai desăvârşiţi sunt de obicei şi cei mai politicoşi dintre oameni.

Am rămas la Rio câteva săptămâni, luând provizii şi făcând pregătiri pentru întoarcerea în patrie, dar fără să ne grăbim. Deşi Rio este unul dintre cele mai superbe golfuri din lume, iar oraşul însuşi e plin de lucruri interesante; deşi s-ar putea vorbi mult despre „Căpăţână

de zahăr" şi „Colina Semaforului", despre insuliţa „Lucia" şi insula fortificată numită „Ilha dos Cobras", adică insula şerpilor (măcar că singurii şerpi anaconda şi singurele vipere ce se pot găsi acum acolo sunt tunurile şi pistoalele), despre „Nasul lordului Wood" – un deal înalt, în care nişte marinari au văzut o asemănare cu nasul pomenitului lord; despre frumoasa plajă botezată „Prays de Flamingo" pentru că pe vremuri fusese sălaşul acelor splendide paseri; despre

fermecătorul golf Botofogo[148] care, în ciuda numelui său, este la fel de înmiresmat ca şi valea vecină Larangieros, adică Valea portocalelor; despre muntele „Gloria”, încununat de clopotniţele nobilei biserici „Nossa Senora de Gloria”; despre clădirea cenuşie a mănăstirii benedictine din apropiere, despre frumoasa alee „Passeo Publico”, despre masivul apeduct cu arcade, numit „Arcos de Carico”, despre Palatul Imperial şi Grădinile împărătesei, despre

frumoasa Biserică zisă „Candelaria” şi despre tronul daurit, pe rotile, tras de opt catâri îmbrăcaţi în mătăsuri şi împodobiţi cu clopoţei de argint, tron în care Majestatea Sa Imperială se plimbă, seara, până la vila-i maurescă din St. Christova – deşi s-ar putea spune multe despre toate acestea, mă văd nevoit să mă abţin, pentru a rămâne la subiectul ales de mine, adică *lumea pe un vas de război.*

Fregata „Neversink” are, acum, o înfăţişare nouă. Cu bateriile sale, adastă în port,

liniştită, în mijlocul unor nave militare engleze, franceze, olandeze, portugheze şi braziliene, ancorate în apa adâncă, verzuie, chiar sub acea lungă şi stâncoasă „Ilha dos Cobras”, care, cu ambrazurile şi cu prăjinile sale pentru steaguri, seamănă ea însăşi cu-o navă de război, bine ancorată în golf. Căci oare ce altceva este o insulă fortificată, dacă nu o limbă de pământ prin care Gibraltarurile şi Quebecurile[149] lumii se prelungesc în mare? Şi ce

altceva este o fortăreaţă a uscatului, dacă nu un rând de punţi ale unui vas de linie, transplantate pe ţărm? Toate sunt la fel – adică nişte vase de război, încă din tinereţe, aşa cum regele David a fost un războinic încă de tânăr.

Da, priviţi fregata „Neversink”: ancorată, ea pare în multe privinţe altfel decât atunci când naviga pe mare. Şi nici programul vieţii la bord nu mai e acelaşi.

Pe mare, mateloţii au mai mult de lucru, şi mai puţine ispite de a călca legea; pe când

în port, dacă nu-s ocupaţi cu vreo treabă anume, duc cea mai trândavă existenţă, pândită de toate seducţiile uscatului, deşi s-ar putea să nu mai treacă niciodată pragul acelui ţărm.

Pentru a-ţi umple timpul, depinzi îndeosebi de propriile tale resurse, dacă nu eşti primit pe una din numeroasele bărci care fac mereu naveta între vasul ancorat şi port. Se întâmplă să stai zile întregi fără să ţi se ceară să ridici măcar un deget; căci, spre deosebire de ofiţerii din flota

comercială, care-i ţin pe oameni mereu ocupaţi cu câte o treabă, un prim secund din Marina militară nu are suficientă imaginaţie pentru a da de lucru la cinci sute de mateloţi, când n-au nimic precis de făcut.

Fiindcă am pomenit de numeroasele bărci care fac naveta între vas şi port, se cuvine să mai spunem ceva despre ele. Fregata noastră avea o ambarcaţiune foarte mare – cam cât o şalupă –, numită „barcaz” şi folosită îndeobşte pentru transportul

lemnelor, apei şi altor materiale voluminoase. De asemenea, dispunea de alte patru ambarcaţiuni, de mărimi descrescânde, numerotate de la 1 la 4. Exista şi o barcă a comandorului, o barcă a căpitanului şi o „mahună” cu un echipaj alcătuit din „muşi”. Toate aceste ambarcaţiuni, cu excepţia „mahunei”, aveau echipaje stabile, conduse de câte un „şef de barcă”, plătit suplimentar, peste solda obişnuită.

„Barcazul” era manevrat de bătrânii Tritoni de la teuga

fregatei, care nu prea se sinchiseau de felul cum umblau îmbrăcaţi, pe când celelalte ambarcaţiuni – afectate unor scopuri mai nobile – erau manevrate îndeosebi de nişte tineri, foarte atenţi la ţinuta lor personală. Ofiţerii aveau grijă mai ales ca ambarcaţiunea comandorului şi cea a căpitanului să fie manevrate de nişte flăcăi prezentabili, care să poată face cinste ţării lor şi bucura ochii comandorului şi căpitanului, când, aşezaţi la pupa, aceştia erau duşi spre ţărm de tinerii

vâslaşi. Unii dintre marinari sunt foarte mândri de apartenenţa lor la echipajele acestor ambarcaţiuni, socotind că-i o mare cinste să vâsleşti pentru domnul comandor; alţii, însă, nevăzând nicio onoare deosebită în această îndeletnicire, n-o caută cu tot dinadinsul.

A doua zi după sosirea la Rio, unul din oamenii de pe ambarcaţiunea căpitanului îmbolnăvindu-se, am fost pus să-l înlocuiesc, ceea ce nu prea-mi convenea.

— Hai, Cojocele Alb,

îmbracă-te, albul e astăzi culoarea uniformei echipajului acestei ambarcaţiuni! Hai, băiete, bucură-te că păşeşti pe ea!

Vestea, comunicată întâi de un matelot, mi-a fost confirmată oficial curând după aceea.

Mă pregăteam să mă duc la primul secund şi să-i spun că nu-s pregătit pentru o slujbă atât de aleasă, când l-am auzit pe gornist chemându-i pe marinari să lanseze la apă ambarcaţiunea; fără a mai sta pe gânduri, mi-am pus o bluză

curată, luată cu împrumut de la un camarad şi, nu peste multă vreme, m-am pomenit vâslind în ambarcaţiunea măriei sale căpitanul, ce se îndrepta către o navă militară engleză.

În timp ce înaintam spre ea, şeful de barcă ne-a strigat deodată:

— Sus ramele!

Am ţinut suspendate ramele în vreme ce ambarcaţiunea comandorului luneca pe lângă a noastră. La vederea comandorului, căpitanul Claret şi-a scos pălăria, cu o

plecăciune adâncă, în timp ce ambarcaţiunea noastră stătea neclintită pe apă. Dar ambarcaţiunea comandorului nu s-a oprit, iar comandorul a răspuns printr-un salut vag la ceremonioasa plecăciune a căpitanului.

Curând după ce am început din nou să vâslim, am auzit iarăşi ordinul „Sus ramele!”, însă dintr-o altă ambarcaţiune – a doua – care îl ducea spre mal pe-un secund. De data asta, căpitanul Claret fu onorat cu un salut: ambarcaţiunea secundului

încremeni pe apă, iar secundul îşi scoase pălăria, în vreme ce căpitanul îi răspundea cu o clătinare a capului, fără ca noi să încetăm să vâslim.

Acest ceremonial nautic seamănă leit cu eticheta care predomină la Sublima Poartă din Constantinopole, unde, după ce-i spală picioarele Sultanului, Marele Vizir se răzbună pe-un Emir care-i aduce acelaşi omagiu.

Când am ajuns la bordul navei engleze, căpitanul Claret a fost primit cu onorurile obişnuite, iar noi marinarii am

fost poftiţi în cală, unde, din ordinul ofiţerului de cart, ni s-au servit băuturi.

Curând după aceea, oamenii din echipajul englez au fost trimişi la posturile lor. Privindu-i pe aceşti britanici voinici şi bine hrăniţi, înşiraţi lângă tunurile lor, pe puntea principală, am rămas surprins de deosebirea dintre ei şi camarazii lor de pe fregata „Neversink”. Căci la bordul acesteia, puteai vedea, în astfel de momente, nişte flăcăi mai degrabă pirpirii şi sfrijiţi. N-aveam însă nicio îndoială

că, într-o bătălie navală, băieţii aceştia cu obrajii scofâlciţi s-ar fi dovedit a fi nişte săbii de Damasc, tăioase şi mlădioase, pe când britanicii s-ar fi comportat, poate, aidoma unor spade grele şi late. Totuşi, să ne amintim ce-au păţit Saladin şi Richard[150] când şi-au încercat săbiile: viteazul Richard a despicat în două o nicovală sau un obiect asemănător, iar Saladin a tăiat cu eleganţă o pernă, astfel încât cei doi monarhi s-au dovedit egali – fiecare

distingându-se în felul său – deşi până la urmă Richard a învins oastea lui Saladin, ceea ce ştirbeşte, recunosc, valoarea comparaţiei mele.

La bordul navei engleze se nimerea să fie şi un lord – feciorul mai mic al unui conte, pe câte mi s-a spus. Era un tânăr chipeş. Mă aflam pe aproape când i-a pus unui şef de baterie irlandez o întrebare, iar când irlandezul i-a răspuns cu „domnule”, lordului parcă i-au scăpărat pumnale în priviri; atunci marinarul i-a spus, ducându-şi de zeci de ori mâna

la chipiu:

— Vă rog să mă iertaţi, înălţimea voastră, voiam să spun *my lord!*

Mi-a făcut multă plăcere să-l aud pe-un bătrân muzicant cu părul alb, care stătea la bocaportul principal, cu o tobă enormă, în care bătea cu putere tactul imnului regal, fără pic de milă pentru toba aceea. Doi băieţaşi izbeau în nişte talgere, iar un altul cânta dintr-un fluier, de i se umflau obrajii ca pudingurile dolofane din ţara sa.

Când ne-am întors la

fregată, la bordul ei a avut loc din nou acea ceremonie de primire a căpitanului, care mă amuza copios întotdeauna.

Atâta vreme cât vasul e ancorat în port, unul dintre timonieri este pus să cerceteze cu ocheanul, de pe dunetă, pentru a-i raporta ofiţerului de cart despre orice ambarcaţiune care se-apropie şi, eventual, despre oamenii aflaţi la bordul ei, – astfel încât să se poată face pregătirile cuvenite. În clipa când ambarcaţiunea noastră a atins bordajul fregatei, am auzit nişte

fluierături stridente, ca şi cum o ceată de ştrengari ar fi celebrat ziua de 4 iulie cântând din trişcă. De fapt, fluiera un ajutor de boţman care, stând pe pasarelă, cinstea în acest fel întoarcerea căpitanului după lunga şi primejdioasa-i absenţă.

Căpitanul urcă apoi încet scara şi, păşind solemn printre două rânduri de mateloţi – toţi îmbrăcaţi în straiele lor cele mai mândre, dar hlizindu-se în spatele lui – fu primit de întreg corpul secunzilor, care, cu pălăriile în mâini, făcură risipă

de plecăciuni, de parcă ar fi fost nişte proaspeţi absolvenţi ai unei şcoli franţuzeşti de dans. Căpitanul, încremenit într-o atitudine băţoasă, rigidă, îşi duse mâna la pălărie, apoi se îndreptă cu paşi ceremonioşi spre cabina lui, şi dispăru în spatele scenei, întocmai ca stafia de mucava din *Hamlet*.

Dar acest ritual nu e nimic în comparaţie cu ceremoniile organizate în cinstea comandorului, chiar dacă dumnealui ar pleca şi s-ar întoarce de douăzeci de ori. În

astfel de ocazii, întreg corpul de gardă, cu excepţia sentinelelelor de servici, este chemat pe puntea de comandă, unde prezintă arma la onor în clipa când trece comandorul, căruia ofiţerul corpului de gardă îi dă salutul militar cu sabia, de parc-ar face nişte semne masonice. Între timp, boţmanul – nu vreun *ajutor* al lui – suflă într-una în fluierul lui de argint, deoarece comandorul nu poate fi întâmpinat cu şuierăturile grosolane ale unui subaltern, – ar fi o insultă! Toţi ofiţerii şi

aspiranţii, ca şi căpitanul însuşi, stau aliniaţi, cu pălăriile în mâini, iar matelotii înşiraţi pe două rânduri – vreo zece sau doisprezece la număr – îi fac comandorului o primire impresionantă la pasarelă, în vreme ce întreaga fanfară, instalată pe dunetă, execută marşul „Soseşte eroul victorios!". Cel puţin acesta era cântecul pe care căpitanul nostru îl indica printr-un gest dirijorului, ori de câte ori comandorul se întorcea pe vas; cântecul era un omagiu adus eroismului manifestat de

comandor în ultimul război.

Să mă întorc, însă, la ambarcaţiunea căpitanului. Întrucât nu-mi plăcea ideea de a fi sluga căpitanului Claret – căci mateloţii din ambarcaţiunea lui erau adesea chemaţi să-i frece podelele din cabină şi să-i facă şi alte asemenea servicii – am căutat să scap cât mai curând de această slujbă; chiar a doua zi după ce am primit-o am izbutit să găsesc un om în loc, un om bucuros să capete slujba pe care eu o dispreţuiam atâta.

Şi astfel, cu preferinţele şi

antipatiile noastre, noi, oamenii din flota de război ajungem să ne potrivim binişor unii cu alţii, alcătuind, prin înseşi deosebirile ce ne despart, un ansamblu inteligent, întocmai ca părţile componente ale unui „puzzle” chinezesc. Dar, ca şi în cazul unui „puzzle” chinezesc, multe piese sunt greu de plasat, iar unii marinari au ghinionul de a nu-şi putea găsi locul potrivit, şi astfel întreg jocul devine un adevărat „puzzle”, ceea ce reprezintă însăşi condiţia acestei lumi de

pe-un vas de război – cel mai mare „puzzle” din lume.

CAPITOLUL XL

Unele ceremonii inutile şi păgubitoare practicate pe un vas de război

Merită să reflectăm puţin la ceremoniile de pe-un vas de război, dintre care unele au fost descrise în capitolul precedent.

Uzanţele precumpănitoare în Marina americană au la bază uzanţele existente cu peste un secol în urmă în Marina de război a Angliei monarhice, şi n-au suferit vreo modificare de-atunci încoace.

Cu toate că atât Anglia cât şi America au trecut între timp printr-un proces de largă liberalizare; cu toate că fastul din înalta societate a ajuns să fie privit de masele oamenilor mai inteligenţi ca un fenomen absurd, ridicol, eroi-comic; cu toate că preşedintele Statelor Unite – cea mai augustă dintre toate maiestăţile de pe acest pământ – poate fi văzut intrând în reşedinţa lui cu o umbrelă sub braţ, fără a avea în spate vreo fanfară ori vreo gardă militară, sau luând loc fără ostentaţie în vreun

omnibus, alături de cetăţenii de rând – în ciuda tuturor acestor schimbări, în flota de război americană dăinuie încă eticheta pompoasă şi fastul copilăros de la demodata curte spaniolă din Madrid, într-adevăr, judecând după aparenţe, un comandor american pare un personaj mult mai important decât preşedintele a douăzeci de milioane de cetăţeni liberi.

Dar noi, oamenii simpli ai uscatului, am fi foarte bucuroşi să-i lăsăm pe aceşti comandori să-şi stăpânească

nestingheriţi zorzoanele şi fluierele daurite, după care se dau în vânt, dacă toate acestea n-ar fi legate de nişte consecinţe deplorabile pentru oamenii aflaţi în subordinea lor.

Nimeni nu contestă că un ofiţer naval trebuie să fie înconjurat de atenţii, menite a scoate în relief importanţa rangului său, dar nu-i mai puţin adevărat că fastul excesiv ce-l înconjoară actualmente, trezeşte în chip firesc şi inevitabil un simţământ de servilism şi de

umilinţă în sufletele mai tuturor marinarilor, care-l văd necontenit pe-un semen de-al lor ridicat deasupră-le aidoma arhanghelului Mihail, cel cu-o mie de aripi. Şi cum acelaşi fast e impus de către toţi ofiţerii, de toate gradele, respectivilor lor subalterni, răul devine, proporţional, foarte mare.

Respectul cuvenit ofiţerilor, şi supunerea echipajului faţă de autoritatea lor nu s-ar micşora câtuşi de puţin dacă s-ar renunţa la întreg acest fast parazitar – care nu foloseşte

statului, ci doar ofiţerilor, sporindu-le aroganţa. Dar pentru asta, noi, alegătorii, care facem legea, nu trebuie să respectăm anumite persoane.

Se spune că *nivelarea trebuie făcută în sus, nu în jos,* şi vorba asta poate să le pară foarte înţeleaptă acelora care nu-i sesizează absurditatea. Adevărul este că, pentru a atinge nivelul dorit, în anumite domenii, trebuie *tăiat în jos* – căci altminteri, cum s-ar putea ca orice marinar să devină comandor? sau, cum ar putea cineva să

înalţe o vale, fără a o umple cu balastul rezultat din retezarea culmilor de deal?

Este foarte de dorit o legislaţie democratică, dar prudentă, în această privinţă. Dându-i ceva mai jos pe ofiţerii navali, măcar sub aceste aspecte, fără a le ştirbi cuvenita demnitate şi autoritate, îl ridicăm în mod corespunzător pe marinarul de rând, fără a-l scuti de disciplina, pe care trebuie în orice caz s-o păstreze.

CAPITOLUL XLI

O bibliotecă de pe-un vas de război

Nicăieri nu trece timpul mai greu ca pe-un vas de război, când acesta e ancorat într-un port.

Unul din principalele remedii împotriva plictiselii de care suferem mai toţi, la Rio, era cititul. Exista la bord o bibliotecă publică, finanţată de către guvern şi lăsată în grija unuia dintre caporali – un omuleţ pirpiriu şi uscat, dar cu oarecare gust literar. Întrucât fusese cândva slujbaş la un

oficiu poştal şi căpătase obişnuința de a înmâna scrisori adolescenților, era omul cel mai potrivit să distribuie cărţile. Le ţinea într-un butoi pântecos de pe puntea-dormitor, iar când căuta un anumit volum, trebuia să răstoarne butoiul, ca pe-o ladă cu cartofi. Treaba asta îl făcea să fie foarte supărăcios şi nervos, cum sunt mai toţi bibliotecarii. Nu ştiu cine anume alegea cărţile, dar unele dintre ele fuseseră selecţionate desigur de capelanul nostru, care se

fudulea atâta călărind iapa nemţească a lui Coleridge[151].

***Cartea Naturii* de Mason Good[152] o carte excelentă, de bună seamă, dar nu tocmai potrivită cu gusturile marinarilor, era unul din volumele aflate în bibliotecă; la fel *Arta Războiului* de Machiavel[153], o carte cam aridă; apoi un exemplar din *Predicile lui Tillotson*[154] – o lectură ideală pentru preoţi, dar prea puţin ademenitoare**

pentru oamenii de pe gabii; mai găseai acolo şi *Eseurile* lui Locke[155], nişte eseuri incomparabile, după cum se ştie, dar extrem de indigeste pe mare; apoi *Viețile* lui Plutarc[156] – biografii excelente, care-i opun pe Greci Romanilor într-un stil splendid, deşi, în opinia matelotilor, vieţile acestea nu se compară cu *Viețile amiralilor;* o altă carte era ediţia universitară a *Conferințelor* lui Blair[157], un frumos tratat de retorică,

tratat care, din păcate nu spunea nimic despre „matisirea parâmelor”, despre „nodul de terţarolă” şi despre alte asemenea expresii din vocabularul nautic. Mai erau acolo multe alte tomuri preţioase, dar ilizibile, dintre cele ce se pot cumpăra pe un preţ ieftin la licitaţia bibliotecii vreunui profesor de colegiu.

Am găsit totuşi câteva cărţi foarte interesante, ale unor autori clasici, – am dat peste ele în diferite colţuri ale vasului, unde fuseseră aduse

de către unii dintre ofiţerii mai mici în grad. Una din aceste cărţi era *Istoria Algerului* de Morgan, un vechi şi vestit tom *in-quarto*, plin de povestiri pitoreşti despre corsari, prizonieri, închisori şi lupte navale; se vorbea în ea şi despre un bătrân şi nemilos „Dey”[158] care, către sfârşitul vieţii, a fost cuprins de asemenea remuşcări pentru cruzimile şi fărădelegile sale, încât nu mai putea sta în pat după orele patru dimineaţa şi se plimba până la micul dejun, ca să-şi alunge gândurile

negre. Mai găsisem şi un venerabil tom *in-octavo*, editat în 1681 şi întitulat *Captivitatea lui Knox în Ceylon* cu un cuvânt înainte al lui Christopher Wren[159], care garanta autenticitatea acestei opere plină de poveşti despre Diavol, presupus a teroriza acea nefericită insulă; pentru a-l îmbuna, preoţii îi aduceau în dar smântână, cocoşi şi cârnaţi. Diavolul alerga cică prin păduri, înnebunindu-i cu zbieretele sale pe drumeţi, astfel încât locuitorii insulei i se plângeau

lui Knox[160] ca ţara li-e plină de demoni şi că, prin urmare, n-aveau nicio speranţă să se mântuiască. Knox se jura că l-ar fi auzit cu urechile lui pe Diavol urlând, deşi nu-i văzuse coarnele; era, cică, un urlet îngrozitor, ca lătratul unui buldog hămesit.

Mai erau acolo şi *Scrisorile lui Walpole*[161] – foarte spirituale şi elegant scrise – precum şi câteva volume răzleţe de teatru, fiecare din ele ca o casetă cu juvaeruri, conţinând piese adevărate, nu

ca mofturile de astăzi – b u n ă o a r ă ***Evreul din Malta***[162]**,** ***Bătrânul Fortunatus***[163]**,** ***Doamna de la oraş***[164]**,** ***Volpone, Alchimistul***[165] **şi alte piese vechi şi strălucite din epoca lui Marlowe şi Jonson, şi a magnificului cuplu Beaumont şi Fietcher**[166] **aceşti Damon şi Pythias**[167] **ai literaturii, a căror umbră prelungă se întinde, alături de aceea a lui Shakespeare, peste nesfârşita vale a posterităţii. Fie ca**

această umbră să nu scadă niciodată! Dar umbra sfântului Shakespeare să nu crească şi mai mult, pentru ca nu cumva să se ivească nelipsiţii comentatori şi, năpustindu-se ca lăcustele asupra textelor lui sacre, să le devore în întregime, fără a lăsa măcar un punct peste vreun i.

Mi-am îmbogăţit lecturile î m p r u m u t â n d *Iubirile îngerilor* de Moore[168] de la „Apă de roze”, care mi-a recomandat-o drept „cartea a mai faină”; am mai luat cu împrumut, de la Broadbit – un

matelot din „vechea gardă” – o carte cu cântece ale negrilor. Admiraţia bătrânului matelot pentru cântecele acestea „vulgare” era aspru criticată de „Apă de roze”, ale cărui preferinţe mergeau spre literatura mai rafinată – dovadă entuziasmul ce i-l stârnea poemul *Iubirile îngerilor*.

Nu eram singurul cititor de cărţi de pe „Neversink”. Mulţi alţi marinari citeau cu osârdie, deşi gusturile lor ocoleau domeniul literaturii. Autorii lor preferaţi erau dintre cei ale

căror opere pot fi găsite în dughenele din jurul Pieţii Fulton, – nişte opere cam „fiziologice” de felul lor. Experienţa mea de cititor la bordul fregatei mi-a confirmat un adevăr pe care orice iubitor de cărţi îl va fi descoperit înaintea mea, şi anume, că, deşi bibliotecile publice au ceva impunător şi conţin desigur volume preţioase, totuşi cărţile ce-ţi plac cel mai mult şi-ţi prilejuiesc cele mai mari satisfacţii sunt acelea pe care le găseşti ici-colo, din întâmplare, de parcă însăşi

Providenţa ţi le-ar pune în mână: nişte cărţi care, deşi lipsite de pretenţii mari, îţi oferă foarte mult.

CAPITOLUL XLII

Cum se poate omorî timpul pe un vas de război ancorat într-un port

Lectura nu era câtuşi de puţin singura metodă adoptată de camarazii mei pentru a-şi alunga plictisul lungilor ceasuri petrecute în port De fapt, mulţi dintre ei nici n-ar fi putut citi, chiar să fi vrut, căci îşi cam neglijaseră abecedarele, în frageda lor tinereţe. Ei aveau, însă, alte preocupări: unii se pricepeau să mânuiască acul şi-şi

petreceau timpul croind cămăşi complicate, pe gulerele cărora coseau vulturi, ancore şi toate stelele din drapelul Statelor Unite, astfel încât, când ajungeau să îmbrace aceste cămăşi, ai fi zis că arborează culorile americane.

Alţii erau experţi în arta tatuajului, sau a „împunsăturii”, cum i se mai zice în flota de război. Doi dintre aceştia erau socotiţi, de multă vreme, nişte maeştri desăvârşiţi în arta lor. Fiecare din ei avea câte o lădiţă plină cu unelte şi substanţe

colorante. Aceşti experţi cereau atât de mult pentru serviciile lor, încât la capătul călătoriei câştigul lor avea să se ridice, pare-se, la peste patru sute de dolari de căciulă. Ei îţi gravau în carne un palmier, o ancoră, o cruciuliţă, o femeie, un leu, un vultur sau orice altceva le-ai fi comandat.

Marinarii catolici, în orice caz, îşi gravau pe braţe câte o cruciuliţă – şi asta, dintr-un motiv bine întemeiat: dacă s-ar fi nimerit să moară într-o ţară catolică, s-ar fi bucurat în mod sigur de o înmormântare

cuviincioasă, într-un pământ binecuvântat, deoarece pastorul ar fi observat negreşit simbolul Sfintei Biserici pe trupurile lor. Oricum, n-ar fi păţit ceea ce păţeau marinarii protestanţi care mureau la Callao, şi care erau îngropaţi în nisipurile de pe Sf. Lorenzo, o insulă vulcanică solitară, năpădită de şerpi – fiindcă trupurile lor eretice nu erau lăsate să se odihnească în ţărâna mai prielnică a oraşului Lima.

Mulţi dintre marinarii ne-catolici erau şi ei dornici să-şi

graveze câte o cruce pe braţ; potrivit unei superstiţii ciudate, ei afirmau că dacă aveai braţele şi picioarele tatuate cu semnul crucii, puteai să cazi peste bord drept în mijlocul a mii de rechini albi, toţi hămesiţi, şi nici măcar unul dintre ei nu s-ar fi încumetat să se-atingă de-un degeţel de-al tău.

Un matelot de pe gabia arborelui trinchet îşi gravase pe talie, în tot timpul călătoriei, un lanţ ce-i încingea trupul, încât, dezbrăcat, arăta ca un

cabestan cu un garlin înfăşurat de jur împrejur. Matelotul acesta plătea câte optsprezece *pence* pentru fiecare ochi de lanţ tatuat pe trupul lui; lasă că şi suferea cumplit, tot timpul, din pricina înţepăturilor la care se supunea fără încetare. Ce mai încolo-ncoace, plătea scump pentru lanţul lui!

Un alt mijloc de a-ţi trece vremea într-un port era să-ţi cureţi şi să-ţi lustruieşti „metalele”, căci trebuie spus că fiece marinar de pe-un vas de război posedă câteva

obiecte de aramă sau de oţel, pe care e dator să le ţină în stare bună, – întocmai ca nişte slujnice, a căror menire este să frece clanţele uşilor şi zăbrelele ferestrelor.

În afară de belciugele şi de cavilele risipite pe punţi, aceste „metale” se găsesc îndeobşte în preajma tunurilor: vergele, şuruburi şi alte asemenea obiecte.

Eu, unul, îmi ţineam într-o curăţenie exemplară obiectele încredinţate mie, dându-le un lustru care-ar fi putut rivaliza cu acela al celor mai bune

cuţite „Rogers”. Ofiţerii îmi aduceau elogiile cele mai extravagante – unul dintre ei zicea că m-aş putea măsura cu orice alămar din flota Maiestăţii sale britanice. E drept că mă consacram trup şi suflet acestei munci, socotind că niciun efort nu-i prea anevoios, şi nicio râvnă prea mare, pentru a obţine lustrul cel mai desăvârşit cu putinţă pentru noi, sărmanii fii rătăciţi ai lui Adam.

Odată, când zdrenţele de lână se împuţinaseră, iar de la magazioner nu puteai căpăta

nicio cărămidă arsă, mi-am sacrificat colţurile flanelei şi o pastă de dinţi, ca să am cu ce freca obiectele acelea. Pasta de dinţi a fost grozavă; graţie ei, ţeava muschetei mele a căpătat un luciu de parc-ar fi fost un şirag de dinţi falşi în gura unui lacom vânător de zestre.

Un alt mod de a-ţi omorî timpul era să te îmbraci în „ţoalele” cele mai bune şi să te plimbi de colo până colo pe puntea tunurilor, admirând prin saborduri priveliştile ţăranului, care, într-un

amfiteatru ca golful Rio – înconjurat de dealuri, văi, pajişti, castele, turnuri, boschete, podgorii, apeducte, palate, scuaruri, insuliţe şi forturi – îţi dau senzaţia că te plimbi în jurul unei panorame circulare, aruncând în răstimpuri câte o privire leneşă prin vitrinele ei. Da, chiar în lumea de pe-un vas de război sunt lucruri pentru care merită să trăieşti! Satisfacţia de a zări o boltă de viţă, la o distanţă de numai un cablu[169], aproape că te face să uiţi că la prânz ai mâncat

doar un os cu puţină carne sărată pe el.

Plimbările astea erau îndrăgite de puşcaşii marini, mai ales de caporalul Colbrook, un tânăr deosebit de chipeş şi bine crescut. Era un tip foarte spilcuit, cu nişte ochi mari, frumoşi, cu obrajii de un roşu strălucitor şi cu o pereche de favoriţi de un negru lucios. Îmbrăcat în uniforma lui militară, obişnuia să se fâţâie ca un ofiţer din garda Coldstream[170] care se duce la clubul din St. James. De câte ori trecea pe lângă mine,

scotea un oftat şi fredona cântecul *Fata pe care-am lăsat-o acasă*. Acest caporal avea să devină mai târziu membru al adunării legislative a statului New Jersey: la vreun an după întoarcerea mea în patrie i-am văzut numele pe lista celor aleşi.

De fapt, nu prea era mult loc pentru plimbat, cel puţin pe puntea tunurilor, deoarece toată partea ei dinspre babord era rezervată, în timpul şederii vasului în port, ofiţerilor, ei înşişi mari amatori de plimbări şi, pe deasupra, convinşi că

marinarii trebuie să se îmbulzească pe cealaltă parte a punţii, ca să nu-şi frece de fracurile, ofiţereşti pantalonii mânjiţi cu catran.

Un alt mijloc de a-ţi omorî timpul este să joci „dame”, bineînţeles când ţi se permite, fiindcă nu toţi căpitanii îngăduie astfel de distracţii scandaloase. Dar deşi îi cam plăcea să bea un păhărel-două de Madera şi deşi era neîndoios un urmaş al eroului bătăliei de la Brandywine, – dovadă, obrajii suspect de roşii cu care asista uneori la biciuirea

vreunui matelot învinuit că ar fi băut, contrar ordinelor sale, – căpitanul Claret era, în general, destul de indulgent cu echipajul său, câtă vreme acesta se arăta perfect docil. Îi lăsa pe oameni să joace „dame” cât pofteau. Nu odată l-am văzut trecând cu grijă, în drumul lui spre teuga, printre zecile de pânze cadrilate întinse pe punte, ca să nu-i calce în picioare nici pe pioni, nici pe jucători; într-un anume sens, şi unii şi alţii erau la fel, căci aşa cum marinarii îşi manevrau pionii, erau ei înşişi

manipulaţi de către ofiţeri.

Dar indulgenţa arătată de căpitanul Claret îngăduindu-le marinarilor să joace „dame” pe puntea vasului, se întemeia, poate, pe un mic incident, ce-mi fusese adus la cunoştinţă în chip confidenţial. Curând după ce fregata pornise la drum, jocul de „dame” fusese interzis, spre indignarea marinarilor. Într-o noapte, pe când căpitanul se plimba în jurul teugei, o cavilă de fier îi trecu pe lângă ureche; abia izbuti să se ferească de ea, că o alta ţâşni, din direcţia

contrară. Fiind o noapte foarte întunecoasă, şi neputându-i vedea pe vinovaţi, căpitanul socoti că-i mai nimerit să se întoarcă grabnic în cabina lui. Câtva timp mai târziu – ca şi cum cavilele acelea n-ar fi avut nicio legătură – începu să umble zvonul că jocul de „dame” poate fi practicat din nou, ceea ce, după cum remarcase un marinar cu înclinaţii filosofice, dovedea că domnul Claret era un om inteligent, capabil să înţeleagă spontan o aluzie, chiar când aceasta era făcută cu ajutorul

câtorva kilograme de fier.

Unii dintre marinari erau foarte pedanţi în ce priveşte pânzele lor cadrilate, şi nu te lăsau să joci cu ei dacă nu-ţi spălai mai întâi mâinile, îndeosebi când se întâmpla să fi uns mai înainte cu catran vreo piesă din greement.

Un alt mijloc de a alunga plictiseala era să-ţi găseşti un locşor retras şi să te-aşezi acolo, pentru a da liber frâu unor reverii plăcute. Dacă nu puteai găsi un loc unde să te-aşezi – şi asemenea locuri erau îndeobşte greu de găsit –

puteai să stai rezemat de parapet, într-o poziţie destul de comodă, şi să te gândeşti la ai tăi şi la pâinea de-acasă, până ţi se umpleau ochii de lacrimi de bucurie, căci ştie oricine cât de agreabilă e suferinţa când găseşti un cotlon în care să te poţi deda ei în deplină singurătate, fără nicio iscoadă în preajmă. Mulţi dintre prietenii mei de pe uscat, când erau surprinşi de vreo nenorocire, dădeau buzna în cel dintâi restaurant şi se închideau într-o boxă, neavând nimic altceva în faţa

lor decât o farfurie cu stridii, nişte uscăţele, o salatieră şi un şip cu vin vechi de Porto.

Un alt mijloc de a-ţi omorî timpul, într-un port, este să te apleci peste parapet şi să te întrebi în ce loc sub soare te vei afla anul viitor în aceeaşi zi – un subiect plin de interes pentru orice muritor; eu, bunăoară, ţin minte din fragedă copilărie o anumită zi dintr-o anume lună a anului, şi pot spune chiar acum unde mă aflam în acea zi, an de an, începând de la vârsta de doisprezece ani încoace. Iar

când sunt singur, răsfoirea acestui calendar mintal este pentru mine la fel de distractivă ca lectura jurnalului meu intim, şi mult mai interesantă decât citirea unor table de logaritmi într-o după amiază ploioasă. Sărbătoresc întotdeauna aniversarea acelei zile cu o friptură de miel cu mazăre, stropită cu vin de Xeres, căci ziua cu pricina cade în primăvară. E drept că pe „Neversink” nu puteam face rost nici de miel, nici de mazăre, nici de vin de Xeres.

Dar poate că metoda cea mai eficace de a alunga plictisul este să te culci pe-o scândură mai moale pe puntea tunurilor şi să tragi un pui de somn. E un remediu straşnic, care dă rareori greş, – fireşte, dacă n-ai dormit douăzeci şi patru de ore în şir mai înainte.

Ori de câte ori aveam de omorât timpul în vreun port, mă rezemam în coate şi-mi aruncam privirea în jur, întocmai ca mulţi dintre camarazii mei – toţi prizonieri deznădăjduiţi ca şi mine, aflaţi în puterea aceleaşi legi

marţiale, hrăniţi cu pezmeţi şi carne sărată, îmbrăcaţi în aceleaşi uniforme, toţi obişnuiţi să caşte şi să se întindă la fel. În clipele acelea simţeam pentru ei o anumită simpatie şi dragoste, întemeiate, desigur, pe conştiinţa comunităţii noastre de destin.

Deşi, în prima parte a acestei naraţiuni, am afirmat că obişnuiam să mă ţin oarecum departe de grosul marinarilor de pe „Neversink”, şi deşi aveam relativ puţine cunoştinţe printre ei, şi încă şi

mai puţini prieteni intimi – totuşi, ca să spun adevărul, e cu neputinţă să trăieşti atâta vreme împreună cu cinci sute de semeni, chiar dacă n-ai face parte din cele mai distinse familii, şi chiar dacă morala lor n-ar putea să se degradeze şi mai mult printr-un spor de cultură – este, repet, cu neputinţă să trăieşti laolaltă cu cinci sute de semeni, indiferent cine-ar fi, fără să te simţi legat de ei printr-o simpatie ce nu te părăseşte cât timp te afli acolo, şi fără să nutreşti mereu după aceea un

interes viu pentru soarta lor.

Adevărul acesta mi-a fost în chip ciudat confirmat de un personaj cam echivoc, pe care marinarii îl porecliseră „Tremurici”, şi care lucra în magazia-prova, de unde ieşea uneori, în câte o noapte întunecoasă, pentru a sta de vorbă, pe punte, cu cine se nimerea. Nu-mi plăcea mutra lui, şi susţin că doar printr-o întâmplare am făcut cunoştinţă cu el; de obicei, însă, mă străduiam să-l evit, când se furişa din văgăuna lui, ca un ocnaş, în spaţiul larg-

deschis al punţii. Totuşi povestea pe care mi-a istorisit-o într-o zi merită să fie notată, – mai ales că a făcut-o cu o sinceritate surprinzătoare, având în vedere natura întâmplării istorisite şi faptul că eu îi eram oarecum străin.

Iată despre ce era vorba: „Tremurici” fusese pe vremuri închis ani de zile în penitenciarul din Sing-Sing, al statului New York, fiind condamnat pentru un delict de care-mi jura solemn că era absolut nevinovat. După ispăşirea pedepsei, ori de câte

ori se întâlnea cu vreunul din foştii săi camarazi de puşcărie, intra cu el într-o cârciumă, ca să-şi depene amintirile. Iar când îi mergea prost şi se simţea năpăstuit, şi supărat pe viaţă şi pe oameni, aproape că-şi dorea să fie iarăşi la Sing-Sing, unde fusese scutit de grija zilei de mâine, fiind ospătat pe cheltuiala statului, întocmai ca preşedintele Statelor Unite sau ca prinţul Albert[171]. Îmi spunea că avusese acolo o celulă micuţă şi plăcută, unde nu cunoscuse niciodată teama de hoţi,

deoarece zidurile erau neobişnuit de groase, iar uşa celulei era bine zăvorâtă, şi păzită necontenit de un gardian care se plimba de colo până colo pe coridor, în timp ce el însuşi dormea buştean şi visa. „Tremurici” mi-a spus că-mi istorisise această poveste deoarece socotea că se potriveşte perfect cu situaţia de pe „Neversink”, un vas de război nefiind altceva decât un fel de temniţă plutitoare.

În legătură cu strania înclinaţie spre fraternizare şi sociabilitate, socotită de

„Tremurici” a fi caracteristică deţinuţilor eliberaţi din închisoarea Sing-Sing, se pune întrebarea dacă nu cumva un simţământ asemănător, hrănit cu amintiri, ne va înfrăţi pe toţi, atunci când vom schimba această lume – penitenciar şi vas de război – pentru o lume mai bună.

Din cele spuse mai înainte în legătură cu greaua problemă a omorârii timpului într-un port, nu trebuie trasă încheierea că la bordul fregatei „Neversink” n-am avut nicio muncă de făcut, cât am stat la

Rio. La mari intervale, „barcazul” aducea butoaie cu apă, care trebuiau deşertate în cisternele de fier din cală. În acest fel, potrivit registrelor primului secund, au fost deşertaţi în pântecele vasului aproape 50.000 de galoni[172] de apă – cantitate suficientă pentru nouăzeci de zile. Cu acest enorm Lac Ontario la bord, fregata „Neversink” putea fi comparată cu Europa şi Africa, unite într-un singur continent al emisferei răsăritene, care-ar fi plutit pe ocean, având în măruntaiele

sale o întreagă Mediterană.

CAPITOLUL XLIII

Contrabanda pe un vas de război

Într-o oarecare măsură tocmai din pricina inactivităţii despre care-am vorbit mai înainte, marinarii de pe-un vas de război sunt pândiţi, în port, de toate ispitele şi nimeresc în cele mai mari încurcături. Căci deşi vasul lor e ancorat la o milă de ţărm, iar bordurile sale sunt păzite zi şi noapte de sentinele, ei nu pot fi în întregime feriţi de ispitele uscatului. Cea dintâi sursă a încurcăturilor este străvechiul

şi temutul duşman al marinarului – drăcescul zeu numit „grog”.

Închis cum este, timp de trei ani, în această temniţă plutitoare, din care nu poate evada, nici prin acoperiş, nici pe dedesubt, marinarul de pe-un vas de război se repede prea adesea la clondir, pentru a căuta să scape de insuportabila plictiseală a unor zile când n-are nici ce face, nici unde se duce. Raţia obişnuită de alcool – câte un sfert de pintă[173] pe zi – nu ajunge pentru a-i biciui

simţurile amorţite; omul se plânge de altfel că grogul i-e „botezat” şi „mai subţire ca borangicul”, şi tânjeşte după o „porţie mai zdravănă”, iar dacă ar putea căpăta şi opiu, mulţi s-ar lăsa învăluiţi în fumurile cele mai groase ale acestui drog dătător de uitare. Spuneţi-i marinarului că *delirium tremens* şi *mania-a-potu*[174] îi pândesc pe beţivi, iar el vă va răspunde: „Lasă să mă doboare! Orice miroase-a viaţă e mai bun decât un capac de sicriu.”

Matelotul e nepăsător ca o

avalanşă şi deşi căderea îl poate distruge şi pe el şi pe alţii, preferă totuşi să se prăbuşească, vuind, decât să îngheţe într-o solitudine de neîndurat. Nu-i de mirare, aşadar, că, pentru a-şi procura băutura după care tânjeşte, ar fi în stare de orice nu-i de mirare că plăteşte preţurile cele mai exorbitante, calcă toate legile, şi înfruntă chiar şi biciul, decât să se lipsească de stimulentul necesar.

Regulamentul din flota de război condamnă cu cea mai mare asprime contrabanda de

grog şi beţia. Pentru amândouă aceste delicte se prevede aceeaşi pedeapsă: degradarea la pasarelă.

Mai toţi ofiţerii fregatei iau toate măsurile posibile de precauţie pentru a preîntâmpina introducerea clandestină a alcoolului pe vas. În primul rând, nicio ambarcaţiune nu are voie să se apropie, într-un port străin, de-un vas de război, fără autorizaţia expresă a ofiţerului de cart. Până şi bărcuţele care aduc de obicei fructe, cumpărate cu banii

marinarilor, sunt controlate înainte ca aceştia să poată intra în drepturile lor. Mai mult încă, fiecare din numeroasele ambarcaţiuni ale vasului – trimise aproape tot timpul spre ţărm şi înapoi – este inspectată la rându-i, uneori de câte douăzeci de ori pe zi.

Controlul acesta se efectuează în felul următor: îndată după ce timonierul-şef zăreşte de pe dunetă o ambarcaţiune, el i-o semnalează sergentului de bord. Acesta se instalează

atunci la pasarelă şi, pe măsură ce oamenii din echipajul ambarcaţiunii se prezintă, unul câte unul, la bord, el îi percheziţionează personal, punându-i să-şi scoată pălăria şi să-şi ţină amândouă mâinile pe cap, în vreme ce dumnealui îşi plimbă încet palmele pe trupurile lor, ca să dibuie orice umflătură neobişnuită. Dacă nu există nicio bănuială, omul e lăsat să treacă – şi aşa se procedează şi cu ceilalţi, până ce întregul echipaj, compus îndeobşte din câte şaisprezece marinari, este

controlat. Sergentul de bord coboară apoi în ambarcaţiune şi, plimbându-se de la pupa la prova, o examinează atent, vârându-şi bastonul în toate ungherele şi crăpăturile. După care, dacă nu găseşte nimic suspect, se caţără pe scară, îi face semn ofiţerului de cart, cu mâna la pălărie, şi-i raportează că ambarcaţiunea e „curată”; atunci aceasta poate fi adusă în sfârşit lângă bordul vasului.

După cum se vede, e aproape imposibil ca un marinar să se întoarcă pe vas cu vreun

obiect de contrabandă adus de pe ţărm. Cei cărora li se îngăduie să se îmbarce fără să treacă prin aceste cazne, sunt nişte oameni pe care ar fi absurd să-i percheziţionezi – bunăoară comandorul, căpitanul. Secunzii, precum şi domnii şi doamnele ce vin în vizită.

Prin sabordurile inferioare e foarte greu să azvârli, noaptea, vreun obiect clandestin, deoarece vigilentul timonier-şef salută toate ambarcaţiunile care se apropie, cu mult înainte ca acestea să se

lipească de bordul fregatei, iar sentinelele postate pe platformele suspendate deasupra apei au ordin să tragă în orice ambarcaţiune străină care-ar continua să se apropie, chiar după ce a fost avertizată să se retragă. Mai mult încă, deasupra etravei sunt prinse de parâme nişte ghiulele grele, menite să ciuruiască şi să scufunde orice ambarcaţiune care, în ciuda tuturor măsurilor de precauţie, ar izbuti să ajungă, noaptea, sub etravă, cu o încărcătură de alcool. Întreaga forţă a legii

marţiale este mobilizată în acest scop şi fiecare dintre numeroşii ofiţeri ai navei, pe lângă zelul depus în aplicarea regulamentului, manifestă un interes personal, deoarece cumpătarea marinarilor îi face viaţa mai uşoară, scutindu-l de necazuri.

Cum se face totuşi, se vor mira unii, că oamenii din flota de război reuşesc să-şi aducă prin contrabandă băutura, sub nasul unei poliţii cu ochi de argus şi sfidând chiar baionetele şi gloanțele? Ca să nu mă mai opresc la

stratagemele mărunte – depistate o dată la câteva zile şi zădărnicite (ca de pildă înfăşurarea într-o eşarfă a unui „burduf” de grog, lung ca un cârnat, şi uşor de strecurat la bordul vasului când te-ntorci de pe ţărm, ori aducerea pe faţă a unor nuci de cocos sau pepeni, umpluţi cu alcool în loc de lapte sau apă) – voi menţiona aici doar alte două-trei mijloace, observate de mine însumi.

În timp ce fregata era ancorată la Rio, un om de pe gabie, membru al echipajului

celei de-a doua ambarcaţiuni, a făcut un târg cu un individ întâlnit la debarcader. Potrivit învoielii, pe care marinarul a onorat-o numaidecât, cu bani peşin, individul trebuia ca, într-o noapte fără lună, să aducă trei burdufuri cu alcool, de câte un galon fiecare, şi să le lege de geamandura de ancoră, la oarecare distanţă de fregata noastră – adăogându-le câte o greutate, ca să nu iasă la suprafaţă. În noaptea sorocită, omul de pe gabie ieşi din hamacul lui şi, furişându-se pe punte, fără să fie văzut

de sergentul de bord şi de ajutoarele sale, ajunse la un sabord şi coborî uşurel în apă; între timp sentinelele continuau să se plimbe de colo până colo pe platforma atârnată deasupra lui. Fiind un înotător perfect, omul nostru plutea sub apă, scoţându-şi din când în când capul şi întinzându-se puţin pe spate ca să respire; nu i se vedea decât nasul. Odată ajuns la geamandură, tăie „burdufurile” şi, legându-şi-le la brâu, se întoarse cu ele la vas cu aceiaşi dibăcie.

Stratagema asta e încercată foarte rareori, deoarece necesită cea mai mare prudenţă, pricepere şi dibăcie, şi doar un tâlhar cu experienţă, dublat de un înotător desăvârşit, o poate duce la bun sfârşit.

Prin înseşi privilegiile mai mari de care se bucură, „ofiţerii de la prova” – adică tunarul, boţmanul etc. – au mai multe posibilităţi de a face contrabandă, decât marinarii de rând. Într-o noapte boţmanul nostru, „Moş Sfilaţă”, venind cu o

ambarcaţiune la vas, a izbutit într-un mod inexplicabil să strecoare câteva burdufuri cu rachiu prin hubloul propriei sale cabine. Pe semne însă că manevra lui fusese observată de un membru al echipajului ambarcaţiunii, căci acesta, de îndată ce păşi pe punte, porni drept spre cabina boţmanului şi-i luă burdufurile, cu trei minute înainte ca posesorul lor „legal” să intre el însuşi în stăpânirea lor. Deşi bănuia, după anumite indicii, cam cine era hoţul, boţmanul nu putea spune nimic, de vreme

ce călcase el însuşi legea. A doua zi, însă, „Moş Sfilaţă” avu satisfacţia de a-l vedea la pasarelă pe hoţ, care fusese găsit beat: se îmbătase chiar cu băutura adusă pe furiş de boţman, şi fusese condamnat la biciuire, sentinţa fiindu-i încredinţată spre executare, ca de obicei, boţmanului.

Asta îmi aminteşte de o altă întâmplare, care ilustrează şi mai grăitor că, pe un vas de război, ticăloşia ajunge să fie un lucru complicat, ca o dobândă compusă. Şeful ambarcaţiunii comandorului îi

luase la o parte pe membrii echipajului ei, unul câte unul, sondându-le, prudent, lealitatea – nu faţă de Statele Unite, ci faţă de sine însuşi. Fiind un personaj cu oarecare influenţă, el obţinuse ca trei marinari, pe care-i socotea nesiguri – adică leali Statelor Unite – să fie înlăturaţi, şi înlocuiţi cu oameni aleşi de dumnealui. Înainte de asta, avusese grijă ca niciun adept al temperanţei – adică niciunul dintre marinarii care primeau bani în locul raţiei de grog plătite de guvern, să nu

facă parte din echipajul său. Oamenii lui fiind acum „verificaţi”, şeful de barcă îi puse la curent cu planul său şi-i sili să jure solemn că-i vor păstra taina. Apoi, aşteptă o ocazie de a-şi pune în aplicare planul nefast. Prilejul i se ivi în cele din urmă. Într-o după amiază ambarcaţiunea îl duse pe comandor de-a curmezişul golfului până la Prava Grande, o frumoasă aşezare balneară pentru aristocraţi: comandorul îi făcea o vizită unui marchiz portughez. Cei doi zăboviră mult la masă, servită în

grădină, sub un umbrar. Între timp, şeful de barcă, având răgazul să se plimbe peste tot, căuta un loc unde să poată ascunde cele şase sticle de rachiu fin, pe care le cumpărase. În cele din urmă le ascunse într-un pâlc de copaci. Apoi, sub cuvânt că vrea să umple cu apă dulce butoiaşul, care nu lipseşte niciodată din ambarcaţiune, pentru a astâmpăra setea marinarilor – el aduse butoiaşul în crâng şi, după ce vârî înăuntru cele şase sticle, îl umplu cu apă şi-i puse ia loc capacul. După care, se

întoarse cu butoiaşul la ambarcaţiune şi-l aşează ca de obicei în mijlocul ei, cu vrana la vedere. Când comandorul se urcă din nou în ambarcaţiune, şeful acesteia îi ordonă, cu glas tare, unuia dintre vâslaşi să scoată cepul – să nu se strice. La sosirea ambarcaţiunii lângă fregată, vâslaşii fură, ca de obicei, percheziţionaţi la pasarelă, dar, negăsindu-se nimic asupra lor, fură lăsaţi să treacă. Sergentul de bord coborî apoi în ambarcaţiune şi, negăsind nimic suspect, raportă că

aceasta este „curată”, după ce-şi vârâse degetul în vrană şi gustase apa din butoiaş. După care, ambarcaţiunea fu urcată pe ghiuri, dar şeful ei aşteptă până la miezul nopţii, ca să scoată sticlele din butoiaş.

Din nefericire pentru acest contrabandist desăvârşit, unul dintre oamenii lui era cam slab de minte şi, întrucât băuse cam mult pe ţărm, acum se fâţâia pe puntea tunurilor, făcând aluzii enigmatice la întâmplarea cu pricina, cum face orice beţiv. Un marinar din „vechea gardă”, un om

hârşit şi lipsit de scrupule, izbuti, punând laolaltă crâmpeiele dezvăluite de beţivan, să dezlege misterul şi se hotărî numaidecât să strângă frumoasa recoltă semănată de şeful ambarcaţiunii, comandorului. Merse aşadar la el şi, luându-l de-o parte, îi vorbi astfel:

— Uite ce e, şefule, ştiu că ai adus pe vas nişte rachiu, care în clipa de faţă se află în barca matale, pusă pe ghiuri. Află, şefule, că mi-am plasat doi dintre oamenii mei la sabordurile din partea aia a

navei, iar dacă au să-mi raporteze că matale, sau vreunul din oamenii matale, aţi intrat în barcă înainte de mâine dimineaţă, o să mă duc numaidecât la ofiţerul de cart, ca să te torn c-ai făcut contrabandă.

Şeful ambarcaţiunii rămase cu gura căscată: dac-ar fi fost denunţat ofiţerului de cart, pentru contrabandă, s-ar fi ales în mod inevitabil cu o biciuire zdravănă, başca sfârşitul carierei lui de subofiţer plătit cu patru dolari pe lună peste solda obişnuită.

De aceea, şeful ambarcaţiunii încercă să-l mituiască pe celălalt, făgăduindu-i jumătate din câştig; dar cinstea bătrânului matelot era ca o stâncă. – Află că nu-s un mercenar, ca să mă poţi cumpăra! îi răspunse el. Atunci şeful ambarcaţiunii fu nevoit să-i jure că nici el, nici vreun om de-al lui nu va intra în barcă până a doua zi dimineaţa. După care, bătrânul matelot se duse la oamenii lui, pentru a-şi pune la cale propriu-i plan. Într-un cuvânt, el izbuti să introducă

pe vas cele şase sticle, dintre care cinci le vându cu opt dolari bucata, iar cu a şasea se delectă el însuşi, în taină, între două tunuri, împreună cu complicii lui, în vreme ce sărmanul şef de barcă, înăbuşindu-se de ciudă, îi privea de la distanţă, neputincios.

Iată, deci, că deşi se spune că în lumea hoţilor există cinste, printre contrabandiştii de pe-un vas de război există prea puţină.

CAPITOLUL XLIV

Un ticălos în exerciţiul funcţiunii pe un vas de război

Întâmplarea cu care voi încheia acest capitol despre contrabandă a avut loc tot în timpul şederii noastre la Rio. Ţin cu atât mai mult s-o povestesc, cu cât ea constituie cea mai curioasă dovadă a incredibilei corupţii care domneşte aproape în toate rangurile echipajului de pe unele vase de război. Numărul mare al mateloţilor beţi

înhăţaţi de sergentul de bord şi aduşi în faţa catargului pentru a fi reclamaţi ofiţerilor de cart – înainte de biciuirea la pasarelă – stârnise uimirea şi indignarea căpitanului şi secunzilor. Căpitanul dăduse ordine atât de stricte în legătură cu suprimarea contrabandei de grog, şi insistase în aşa măsură pe lângă secunzi, şi pe lângă ceilalţi ofiţeri subalterni să le aplice, încât nu putea pricepe cum de fusese introdusă pe fregată o cantitate atât de mare de alcool, în ciuda

tuturor controalelor şi măsurilor de pază şi de precauţie,.

Ca urmare, fură adoptate noi măsuri pentru depistarea contrabandiştilor, iar sergentul de bord, împreună cu caporalii săi, fură chemaţi în faţa catargului de către căpitan, care le ţinu un discurs, cerându-le să-şi dea toată silinţa pentru a suprima contrabanda. Marinarii, prezenţi în număr mare, îl văzură pe sergent ducându-şi mâna la chipiu, cu slugărnicie, şi-l auziră făgăduindu-i solemn

căpitanului că va continua să-şi facă datoria din plin, cum şi-o făcuse, chipurile, şi până atunci; în încheiere, sergentul îşi exprimă, în termeni pioşi, scârba pe care i-o inspirau contrabanda şi beţia, şi hotărârea neclintită – „aşa să ne-ajute Dumnezeu!” – de a sta treaz toată noaptea pentru a iscodi uneltirile fiilor întunericului.

— Am încredere în dumneata, domnule sergent, îi răspunse căpitanul. Şi acum, la datorie!

Sergentul de bord era unul

dintre favoriţii căpitanului.

A doua zi dimineaţă, înainte de micul dejun, când ambarcaţiunea trimisă zilnic să aducă provizii proaspete pentru ofiţeri, se întoarse la fregată, sergentul o examină cu luare aminte, ca de obicei, percheziţionându-i şi pe vâslaşi şi-i raportă ofiţerului de cart că totul e-n regulă. Apoi fură aduse pe punte proviziile, printre care o ladă de lemn dolofană, purtând pe capac adresa: „D-lui X, comisar de bord pe fregata „Neversink” a Statelor Unite.” Un asemenea

colet individual, destinat unui ofiţer, era fireşte scutit de control, astfel încât sergentul îi ordonă unuia dintre caporali să ducă lada în cabina comisarului de bord. Dar cum întâmplările din ultima vreme îl făcuseră pe ofiţerul de cart să-şi ascută vigilenţa, el întrebă ce-i cu lada aceea, şi cui anume i-era destinată.

— E în regulă, domnule, îl asigură sergentul, ducându-şi mâna la chipiu. Sunt provizii pentru comisarul de bord.

— Să rămână pe punte, îi răspunse secundul.

Apoi, adresându-se unui aspirant:

— Domnule Montgomery, întreabă-l pe comisarul de bord dacă aşteaptă să-i sosească vreun colet azi dimineaţă.

— Am înţeles, domnule! zise aspirantul.

Peste câteva minute, acesta se întoarse şi raportă că domnul comisar se afla pe ţărm.

— Foarte bine! Domnule Montgomery, ai grijă ca lada asta să fie pusă în temniţă şi ca sentinela să nu lase pe nimeni să se-atingă de ea.

— N-ar fi mai bine, domnule, s-o duc la popota noastră, până se-ntoarce comisarul? întrebă respectuos sergentul.

— Ordinele mele au şi fost date, domnule! îi răspunse secundul, depărtându-se.

Când comisarul se întoarse la bord, se vădi că n-avea habar de lada aceea. Nici măcar nu auzise de ea. Drept care, lada fu adusă din nou la ofiţerul de cart, care-l chemă numaidecât pe sergent şi-i spuse:

— Deschide lada!

— Acuşica, domnule, zise sergentul şi zmulgând capacul lăzii, scoase la iveală douăzeci şi cinci de carafe cafenii, dolofane ca nişte scroafe, culcate pe-un pat de paie.

— Contrabandiştii acţionează, domnule, spuse sergentul, ridicând privirea.

— Destupă o carafă şi gustă! îi ordonă ofiţerul.

Sergentul se supuse şi, după ce plescăi din buze cu o mutră mirată, spuse că nu era sigur dacă-i vorba de whisky american sau de gin olandez, adăugând că nu prea era

deprins cu băutura.

— E rachiu! exclamă ofiţerul. Îl recunosc după miros. Lada să fie dusă înapoi în temniţă!

— Da, da, domnule! răspunse sergentul, plin de zel.

Întâmplarea fu raportată numaidecât căpitanului care, iritat de îndrăzneala contrabandiştilor, luă măsuri drastice pentru depistarea lor. Cercetările întreprinse pe ţărm nu îngăduiră însă descoperirea persoanei care adusese lada la barca de aprovizionare. Un timp, lucrurile rămaseră în

suspensie.

Câteva zile mai târziu, unul din băieţii de la gabierul arborelui artimon fu biciuit pentru beţie şi, în timp ce era spânzurat de „gratii” mărturisi de la cine îşi procurase băutura. Omul fu adus – şi se dovedi a fi un matelot bătrân, un anume Scriggs, care gătea mâncarea pentru sergenţii din marină şi pentru sergentul de bord. Matelotul acesta era unul dintre cei mai hidoşi oameni de pe vas – avea nişte ochi cenuşii, care te priveau chiondorâş, ca ochii unui

borfaş, şi un mers târşit, de nemernic dus la spânzurătoare. Cum de izbutise un asemenea vagabond să se strecoare în onorabila tagmă a corpului de marină, era un mister total. Individul era de mult cunoscut pentru murdăria lui şi-şi dobândise, printre toţi mateloţii – fie ei de la pupa sau de la prova – faima unui zgârcit bătrân, care-şi refuza puţinele înlesniri şi multe din lucrurile strict necesare vieţii pe-un vas de război.

Nevăzând nicio ieşire,

Scriggs căzu în genunchi în faţa căpitanului şi-şi recunoscu vina. Căpitanul socoti pesemne că era un bun prilej pentru a-i stoarce mărturisiri complete, căci omul părea paralizat de frică la vederea ajutoarelor boţmanului, şi a bicelor lor. Şi într-adevăr, Scriggs fu silit că mărturisească, în cele din urmă, că fusese un timp complice la o foarte complexă activitate clandestină, desfăşurată de o reţea condusă de însuşi neobositul sergent de bord. Acesta avea, se pare, pe

ţărm, nişte oameni de încredere care-l aprovizionau, cu băuturi, trimiţând lăzi, cutii şi colete adresate, chipurile, comisarului de bord şi altora, şi livrându-le la debarcaderul unde trăgeau ambarcaţiunile fregatei. De obicei apariţia acestor obiecte nu stârnea nicio surpriză, deoarece aproape în fiecare zi sosea câte un colet pentru vreun ofiţer, mai ales pentru comisar; şi, cum sergentul, de bord era totdeauna de faţă în aceste ocazii, îi venea foarte uşor să scoată de sub ochii

celorlalţi băutura adusă prin contrabandă şi s-o pună la adăpost în propriu-i bârlog, sub pretextul că duce lada sau pachetul în cabina comisarului.

Scriggs-zgârcitul cu ochi saşii era omul care le vindea pe sub mână alcool marinarilor, lăsându-l astfel pe sergent în umbră. Băutura era vândută la preţuri exorbitante – odată ajunsese la doisprezece dolari sticla, în bani gheaţă sau treizeci de dolari sub forma unor poliţe, plătibile la sosirea în patrie. Ar putea să

pară de necrezut că astfel de preţuri erau plătite de marinari, dar când un om e mort după băutură, iar aceasta e greu de procurat, ar fi în stare să-şi dea şi zece ani din viaţă pentru un singur păhărel!

Marinarii care se îmbătau cu băutura adusă clandestin la bord de către sergent erau, mai toţi, prinşi de către acesta şi biciuiţi la pasarelă. Am arătat într-un capitol anterior ce rol important joacă sergentul de bord în astfel de ocazii.

Profitul uriaş dobândit de pe

urma acestei afaceri murdare era împărţit între toţi complicii; Scriggs căpăta o treime. Când fu adus pe punte dulăpiorul lui de bucătar, se găsiră înăuntru patru saci cu monede de argint, în valoare de sute de dolari.

Vinovaţii fură biciuiţi, legaţi în lanţuri şi ţinuţi mai multe săptămâni în temniţă, sub paza unei sentinele; sergentul de bord fu numai scos din funcţie şi întemniţat, cu cătuşe la mâini. Când i se dădu drumul, el fu azvârlit în mijlocul echipajului; pentru a-l

înjosi şi mai mult, fu repartizat în echipa „mijlocaşilor”, cea mai de rând echipă de pe vas.

Într-o zi, l-am văzut aşezat cuminte la propria-mi masă, şi la început mi-a fost scârbă să mănânc împreună cu el. Gândindu-mă însă mai bine, prezenţa lui nu mi-a displăcut – căci era un caz vrednic de a fi studiat. Mă uimea totuşi faptul că izbutise să se strecoare în „clubul” nostru, după ce atâtea alte „cluburi” decimaseră onoarea de a-l găzdui. În cele din urmă am

aflat că-l convinsese pe-un coleg de-al nostru, rudă depărtată cu el, să intervină pe lângă bucătar ca să-l primească.

Niciun alt „club” nu l-ar fi putut primi pe omul acesta, fără a-şi primejdui grav reputaţia; dar „clubul” nostru, „clubul” A. nr. 1, era alcătuit din atâţia oameni de ispravă – şefi de gabie şi timonieri, care se bucurau, toţi, de stimă pe puntea tunurilor, încât ne puteam permite, nepedepsiţi, multe lucruri dubioase, cu totul inadmisibile din partea

„cluburilor” mai de rând. Şi apoi, deşi aveam cu toţii oroare de căpcăunul Păcatului, totuşi prin însăşi poziţia noastră socială superioară şi prin educaţia aleasă primită în aerul rarefiat de pe gabii, eram în bună măsură, feriţi de prejudecăţile pline de ură veninoasă împotriva *păcătoşilor* declaraţi – nu a *Păcatului* însuşi – prejudecăţi atât de răspândite printre oamenii înguşti la minte şi lipsiţi de inimă, deşi îşi spun creştini. Nu, superstiţiile şi dogmele privitoare la Păcat nu

ne ofiliseră sufletele. Înţelegeam că Răul e doar Binele deghizat, iar un ticălos e un sfânt în felul lui, şi că pe alte planete ceea ce noi socotim că-i greşit trece, poate, drept lucru înţelept, aşa cum anumite substanţe îşi schimbă culoarea, în funcţie de lumina proiectată asupra lor, fără a suferi în ele însele vreo schimbare. Înţelegeam că făgăduita epocă de aur trebuie să fi început chiar în dimineaţa când s-au făurit lumile dintâi, şi că, una peste alta, lumea noastră de pe-un

vas de război era la fel de bună ca oricare alta existentă în Calea Lactee. Şi ne închipuiam că, deşi unii dintre noi, cei de pe puntea tunurilor, eram osândiţi câteodată la pătimiri, spaime şi necazuri, totuşi doar felul nostru greşit de a le înţelege ne făcea să le luăm drept suferinţe în loc de plăceri supreme. Am visat, spunea Pinzella, despre o planetă pe care tragerea unui om pe roată este socotită de el drept cea mai mare bucurie, biruinţa unui om asupra altuia trece drept o mare dezonoare,

iar aruncarea mortului într-o groapă şi acoperirea lui cu ţărână rece e o osândă aplicată doar celor mai notorii criminali.

Dar orice am fi crezut, şi în orice împrejurare ne-am fi aflat, noi nu uitam niciodată că fregata, aşa rea cum era, era în drum spre patrie. Acestea erau gândurile noastre, deşi grav tulburate când şi când de anume întâmplări care ne întorceau pe dos filosofia. Căci, la urma urmelor, filozofia – adică înţelepciunea cea mai aleasă

revelată vreodată lumii noastre de pe-un vas de război – nu-i decât o mlaştină, cu câteva locuri trainice pe care poţi pune piciorul.

Se afla însă în „clubul” nostru un om care nu voia să aibe nimic de-a face cu filosofia aceasta – un tunar grobian, arţăgos, superstiţios şi lipsit de înţelepciune, care credea în Tofet[175] şi se pregătea s-ajungă acolo. Fusese poreclit „Moş Fitil” dar cred că am mai vorbit despre el.

Bland, sergentul de bord, nu

era un ticălos oarecare. În el, pentru a-l parafraza pe Burke[176] depravarea *părea*, dar părea numai, să-şi fi pierdut jumătate din urâţenia vizibilă, o dată cu întreaga lui vulgaritate exterioară. Era un ticălos curat şi dichisit, cu maniere alese. Întreaga-i ţinută vădea o anume şlefuire, iar felul lui de a vorbi avea ceva insinuant, aproape irezistibil. Omul acesta părea să fie cel mai agreabil, era cât pe-aci să spun cel mai sociabil, dintre comesenii noştri, bine înţeles cu excepţia nobilului

meu patron Jack Chase. Doar gura lui – o gură mică, arcuită, parşiv gingaşă, precum şi ochii lui negri, de şarpe, care străluceau uneori ca nişte felinare aprinse noaptea în vitrina unui bijutier – îl vădeau pe ticălosul, perfect ascuns înapoia lor. Vorbele sale nu trădau însă nicio urmă de ticăloşie, nimic echivoc; evita cu grijă orice expresie vulgară şi nu înjura niciodată; în schimb îi ieşeau din gură numeroase vorbe de duh şi observaţii spirituale despre contrastul dintre viaţa de pe

uscat şi cea de pe mare, precum şi multe anecdote savuroase, spuse cu vervă. Pe scurt, – din punct de vedere psihologic cel puţin – era un şarlatan, fermecător. Pe uscat, un astfel de om ar fi putut să fie un escroc ireproşabil, circulând în societatea cea mai aleasă.

Era, însă, mai mult decât atât. Într-adevăr, revendic pentru acest sergent de bord, un loc de cinste în calendarul Newgate al istoriei[177]. Firea lui întreprinzătoare, calculată, şi remarcabila stăpânire de

sine vădită cu prilejul pierderii de către el a unei slujbe cu ajutorul căreia tiranizase cinci sute de oameni, atrăgându-şi ura şi dispreţul multora dintre ei, – întreceau orice închipuire; acum luneca printre ei fără teamă, ca un peşte-spadă dezarmat printre nişte rechini albi fioroşi. Toate astea, repet, vădeau un om ieşit din comun. Unii dintre marinarii pe care-i aduse la pasarelă atentaseră adesea la viaţa lui, într-ascuns; în câte o noapte întunecoasă, aruncaseră prin bocaporţi

proiectile menite „să-i strice râşniţa de piper” cum ziceau ei; sau îi pregătiseră ştreanguri şi încercaseră să-l prindă „cu lasso-ul” în vreun ungher întunecos. Iar acum, dumnealui trecea printre ei, pe lumină şi, deşi redus la o stare de supremă umilinţă, zâmbea mieros, îşi oferea politicos porttţigaretul, sporovăia şi râdea volubil şi exuberant, ca şi cum, înzestrat cu o conştiinţă angelică, ar fi fost convins că are de-a face numai cu prieteni buni, oriunde s-ar fi dus, în această viaţă ca şi în

cea viitoare.

În zilele cât zăcuse legat în lanţuri în temniţă, îi auzise pe oameni vorbind în şoaptă despre primirea teribilă pe care aveau să i-o facă atunci când va fi pus în libertate. Dar când ieşise din puşcărie, îi uimise prin ţinuta lui demnă şi prietenoasă, prin purtarea lui deschisă şi binevoitoare. Acest poliţist implacabil, vigilent şi necruţător, în ciuda vorbelor sale politicoase, devenise un om de lume dezinteresat şi dezinvolt, capabil să simpatizeze cu orice abatere şi

să râdă cu oricine. Totuşi, la început, oamenii îl ocoliseră, răspunzând cu priviri încruntate la zâmbetele lui. Dar cine se poate împotrivi la nesfârşit Diavolului, când acesta li se arată sub masca unui domn chipeş, vesel şi deschis la vorbă? Pioasa Margaretă a lui Goethe îl urăşte pe Diavol când îl vede cu coarne şi coadă, dar îi surâde când el îi apare sub înfăţişarea cuceritoare, insinuantă şi nevinovată a lui Mefistofel. Eu, însă, îl priveam pe acest sergent cu o scârbă

amestecată cu milă şi admiraţie, ba chiar cu un soi de prietenie. Nu puteam decât să-l detest când mă gândeam la comportarea lui, dar mi-era milă de necontenitele chinuri ce-i sfâşiau sufletul, sub măştile-i atât de surâzătoare. Îi admiram eroismul cu care se ţinea drept în asemenea împrejurări vitrege. Iar când mă gândeam cât de arbitrară e definiţia dată de *Codul maritim militar* unui răufăcător, câtă ticăloşie se poate ascunde, nepedepsită, sub baldachinul aristocratic al

punţii de comandă, câţi comisari de bord prosperi şi distinşi s-au bucurat de protecţia legii deşi jefuiau *poporul*, – nu puteam să nu-mi spun, în sinea mea: „Ei bine, la urma urmei, omul ăsta o fi el un ticălos fără pereche, dar nefericirea i-e mai mare decât depravarea”.

Şi apoi, observându-l cu luare-aminte pe Bland, mă convinsesem că era un ticălos înnăscut, iremediabil, care săvârşea răul aşa cum vacile pasc iarba, căci răul părea să fie însăşi legea întregii lui

alcătuiri infernale. Ca să folosesc limbajul frenologiei, era lipsit de suflet. Este oare de mirare că diavolii sunt lipsiţi de evlavie? Şi cine e de vină că aşa stau lucrurile? Eu, unul, nu vreau să mă substitui Judecăţii de apoi declarând categoric că orice om din flota de război e un criminal înnăscut; iar creştinismul m-a învăţat că, în ziua cea de pe urmă, oamenii din flota de război nu vor fi judecaţi potrivit *Codului maritim militar*, nici potrivit legislaţiei Statelor Unite, ci în temeiul

unor legi imuabile şi inefabile, care depăşesc înțelegerea onorabilului consiliu al comandorilor şi ofiţerilor de marină.

Dar, deşi aş putea să fiu de partea unui hoţ şi să-l apăr împotriva primejdiei de a fi târât „la pasarelă”, – amintindu-mi că însuşi Mântuitorul a fost răstignit între doi tâlhari, – n-aş admite totuşi ca, odată dovedit, hoţul să fie lăsat din nou să-i jefuiască pe mateloţii cinstiţi, umblând slobod pe cele trei punţi. Căpitanul Claret făcu

însă tocmai acest lucru, aşa cum voi arăta de îndată, deşi s-ar putea ca lucrul să pară de necrezut.

Sergentul de bord circula liber printre membrii echipajului, de mai multe săptămâni, iar fregata se afla la numai câteva zile distanţă de patrie, când Bland fu chemat la catarg şi repus oficial în funcţia de şef al poliţiei vasului. Căpitanul Claret citise poate *Memoriile lui Vidocq* şi credea în vechiul dicton: tâlharul tot de-un tâlhar poate fi prins. Sau,

fiind, poate, un om foarte sensibil, înzestrat cu simţul gratitudinii, nu-l putea menţine în dizgraţie pe-un ins care, cu vreun an înainte, îi dăruise o tabacheră scumpă în formă de caşalot, – meşterită dintr-un dinte de balenă, şi prevăzută cu o balama de argint, – precum şi un superb baston, cioplit dintr-un lemn scump, brazilian, cu o măciulie de aur şi cu o plăcuţă, tot de aur, purtând gravat numele şi rangul căpitanului, ca şi locul şi data naşterii sale, iar dedesubt un

loc liber, rezervat desigur pentru data morţii căpitanului, ce urma să fie trecută de către moştenitorii săi.

Cu vreun an înainte de a cădea în dizgraţie, sergentul îi dăruise aceste obiecte căpitanului, împreună cu omagiile-i respectuoase; acum, căpitanul cobora rareori pe ţărm fără bastonul acela şi nu scotea niciodată tutun de prizat decât din tabacherea aceea. Alţi căpitani, mai oneşti din fire, ar fi refuzat asemenea daruri, venite din partea unui om nevrednic să le

dăruiască; nu însă şi căpitanul Claret, care n-ar fi putut căşuna o astfel de jignire vreunui ofiţer, deşi se obişnuise, printr-o îndelungă familiarizare cu „tradiţiile” flotei, să folosească biciul împotriva marinarilor de rând.

Dacă s-ar fi socotit capabil să refuze orice daruri din partea subalternilor săi, sentimentul recunoştinţei n-ar fi acţionat în dauna spiritului său de dreptate. Şi având în vedere că unii dintre subalternii căpitanului unui vas de război au obiceiul de a-i

face cadouri, pentru a încerca, să-i capteze bunăvoinţa şi să-i slăbească vigilenţa, ar fi fost poate bine ca el să adopte atitudinea preşedintelui Statelor Unite, când a primit în dar din partea sultanului din Moscat nişte lei şi cai arăbeşti. Fiindu-i interzis de către stăpânul lui suveran, poporul, să accepte vreun dar din partea unei puteri străine, preşedintele a poruncit ca pomenitele animale să fie scoase la licitaţie, iar rezultatele acesteia au fost depuse la Trezorerie.

Tot astfel, când sergentul i-a oferit tabacherea şi bastonul, căpitanul Claret ar fi putut să le accepte politicos şi să le vândă celui mai bun ofertant, poate chiar donatorului însuşi care, în acest caz, nu l-ar mai fi ispitit niciodată cu vreun cadou.

La întoarcerea lui în patrie. Bland avea să-şi primească solda pentru întreaga durată a călătoriei, fără să i se scadă perioada cât fusese suspendat din slujbă; de asemenea, avea să-şi păstreze gradul în Marină.

Întrucât nu vom mai pomeni de această istorie, să spunem doar că, în foarte scurta perioadă dintre reintegrarea lui în funcţie şi primirea simbriei în patrie, sergentul de bord a avut o comportare extrem de prudentă, oscilând cu dibăcie între orice slăbire a disciplinei – care ar fi stârnit mânia ofiţerilor – şi orice exces de asprime – care ar fi trezit, cu o forţă înzecită, toate vechile reproşuri ale marinarilor aflaţi sub comanda lui.

Niciodată nu vădise el mai

mult tact şi talent, decât în momentele când şovăia între aceste două atitudini; şi avea toate motivele să fie prudent şi să manevreze cu cea mai mare dibăcie, căci dacă, ajunşi în patrie, marinarii, redeveniţi cetăţeni liberi şi independenţi, l-ar fi socotit drept duşman, ei l-ar fi putut pândi pe vreo stradă şi s-ar fi răzbunat crunt pentru toate samavolniciile lui trecute, prezente şi viitoare. Nu o dată s-a întâmplat ca un şef al poliţiei de bord să fie atacat, noaptea, pe uscat, de membrii echipajului său, care,

exasperaţi, îi aplicau tratamentul aplicat sie însuşi de către Oxigen[178], sau tratamentul aplicat lui Abelard[179] de duşmanii săi.

Dar cu toate că *poporul* de pe-un vas de război s-a dedat nu o dată la cea mai sălbatică răzbunare, când a fost supus unor provocări deşănţate – totuşi, alteori, acelaşi *popor* se dovedeşte a fi cât se poate de paşnic şi mărinimos, chiar faţă de cei care l-au prigonit; s-ar putea cita numeroase exemple în acest sens, dar mă

abţin.

Nu pot găsi o încheiere mai potrivită pentru această prezentare a sergentului de bord, decât expresia tare folosită de Jack Chase pentru a-l caracteriza: „un ticălos fără pereche”.

Un ticălos atât de subtil n-ar fi putut fi prins nici măcar în cea mai fină plasă aruncată asupra Tofetului.

CAPITOLUL XLV

Cum se publică versurile pe un vas de război

O zi sau două după sosirea noastră la Rio, tânărul meu amic Lemsford, bardul de pe puntea tunurilor, a fost victima unei întâmplări destul de hazlii.

Tunurile grele de pe un vas militar au gurile astupate cu nişte „tampoane” de lemn, vopsite în negru, menite să le ferească de spulberul valurilor. Aceste „tampoane” se pun şi se scot foarte uşor, aidoma capacelor unor putinele de

unt.

Din îndemnul unui prieten, Lemsford, care era îngrijorat de soarta lădiţei lui cu versuri, folosise în ultima vreme ca ascunzătoare pentru ea un anumit tun de pe puntea principală, în ţeava căruia îşi vâra manuscrisele, făcute sul, după ce scotea „tamponul” şi-l punea la loc cu cea mai mare grijă.

Într-o dimineaţă, după micul dejun, mă aflam cu el pe gabie – unde, cu permisiunea bunului meu patron Jack Chase, îl invitasem – când,

deodată, am auzit un bubuit de tun, pe propriul nostru vas.

— A! exclamă un matelot. Răspundem la salutul pe care cei de pe țărm ni l-au adus ieri.

— Dumnezeule! strigă Lemsford. *Cântecele* mele *de Sirenă!*

Şi coborî în fugă spre baterii, dar chiar în clipa când păşi pe punte, tunul numărul 20 – tezaurul lui literar – slobozi o ghiulea, cu un bubuit năprasnic.

Când Lemsford se întoarse, încet, în arboradă, Jack Chase îi spuse:

— Ei, Vergiliu al mării, ți-ai salvat poemele? Nu e nevoie să răspunzi – văd că ai ajuns prea târziu. Dar nu face nimic, băiete. Nici un tipograf nu ţi le-ar fi putut publica mai bine.

Apoi, adresându-mi-se mie:

— Aşa trebuie publicat un poem – trăgând drept la țintă! Fiecare „canto” cu câte o ghiulea! Ca să străpungă bordajul capetelor pătrate! Şi nu uita, Lemsford, că atunci când ghiuleaua nimereşte în plin, glasul duşmanului se face cel mai puțin auzit. Un om mort nu-i în stare nici măcar

să gângăvească.

— Bunule Jack! exclamă Lemsford, alergând spre el şi apucându-l de mână. Mai spune o dată, Jack! Priveşte-mă în ochi. Îţi jur pe toţi Homerii că mi-ai făcut sufletul să se înalţe ca un balon! Sunt un poet nenorocit, Jack! Cu vreo două luni înainte de-a mă îmbarca pe nava asta, am publicat-un volum de poezii, foarte bătăioase la adresa lumii. Numai Dumnezeu ştie cât m-a costat. L-am publicat, Jack, şi blestematul de editor m-a dat în judecată pentru

daune. Prietenii mei s-au purtat ca nişte laşi, până şi cei câţiva cărora le plăcuse volumul au refuzat să se pronunţe; iar cât despre gloata celor fără minte, şi-or fi spus că-s nebun! Aşa-zisul public e-un monstru, Jack, un monstru asemănător idolului pe care l-am văzut cândva la Ownyhee[180], cu cap de şacal, trup de maimuţă şi coadă de scorpion!

— Nu sunt de acord, protestă Jack. Când mă aflu pe ţărm, eu însumi sunt o părticică din public.

— Ba, să mă ierţi, Jack, nu eşti. Eşti o părticică din popor, aşa cum aici, eşti o părticică din echipajul acestei fregate. Una e publicul, şi alta poporul.

— Ai dreptate, răspunse Jack. Eşti un juvaer, Vergiliu, o adevărată comoară. Publicul şi poporul! Da, da, băieţi, să-l privim cu ură pe cel dintâi, şi să-l slujim cu credinţă pe cel de-al doilea!

CAPITOLUL XLVI

Comandorul pe dunetă. Un om din „popor” pe mâinile chirurgului

O zi sau două după „publicarea” *Cântecelor de Sirenă* ale lui Lemsford, un coleg de „club”, şef de gabie la arborele artimon, a suferit un accident grav. Era un scoţian mărunţel şi simpatic, poreclit „Chelbosu” din pricina cheliei sale premature. Această chelie se datora, desigur, în mare măsură aceleiaşi cauze care face să se rărească de timpuriu

părul mai tuturor marinarilor din flota de război – şi anume, pălăriei aspre şi grele, de pânză gudronată, pe care, conform regulamentului naval, trebuie s-o poarte fiecare dintre ei, şi care, când e nouă, e destul de tare ca să poţi şedea pe ea ca pe-o laviţă.

Pentru comandorul unei escadre, nu există motiv de mândrie mai mare decât repeziciunea cu care oamenii săi pot manevra pânzele. Măiestria lor se manifestă îndeosebi în port, când sunt pe aproape alte vase din escadră,

ba poate chiar şi unele nave militare ale unor naţiuni rivale.

În aceste ocazii, comandorul – înconjurat de căpitanii de vase, fiecare din ei fiind ca un rege peste insula-i plutitoare – îi domină pe toţi, întocmai ca un împărat al întregului arhipelag lemnos. Ai zice că-i falnicul Sultan al Insulelor Sulu.

Dacă un împărat puternic şi temut cum era Carol al V-lea, marele domn al Germaniei, a ajuns, la bătrâneţe, să se distreze privind rotirile

arcurilor şi rotiţelor dinţate ale unor ceasornice, tot astfel şi câte un comandor mai în vârstă se distrează, în port, contemplând aşa-zisele „exerciţii de tragere”, precum şi exerciţiile de manevrare a pânzelor; aşezat pe-o ladă de arme pe duneta vasului amiral, el asistă, ca un fel de rege Canut[181], la braţarea şi la terţarolarea diferitelor vergi ale tuturor navelor aflate sub comanda lui.

Dar, mult mai imperial decât orice urmaş al lui Charlemagne, mai trufaş decât

orice Mogul[182] oriental, şi aproape la fel de misterios şi de taciturn în autoritatea lui ca marele preot al celor cinci neamuri[183], comandorul nu catadicseşte să-şi exprime în cuvinte ordinele, preferând limbajul semnelor.

Aşa cum cărţile de joc împodobite în culori vesele au fost inventate pentru a-l distra pe bătrânul Carol al V-lea – de bună seamă că aceste mici pavilioane albastre şi roşii au fost născocite pentru a-i înveseli pe comandorii ajunşi

la bătrâneţe.

Alături de comandor poate fi văzut un aspirant, cu un sac verde pe umăr (aşa cum un sportiv îşi poartă sacul cu echipament), ţinând într-o mână codul de semnale, şi în cealaltă luneta. Întrucât codul de semnale conţine semnele şi simbolurile masonice ale Marinei, şi ar putea avea un preţ uriaş dac-ar încăpea pe mâinile inamicului, el este întotdeauna legat în cheotori de plumb, ca să se scufunde în cazul când vasul ar fi capturat. Nu-i singura carte

căreia i-ar sta bine să fie legată în plumb, deşi la multe dintre ele nu legătorul, ci autorul este cel ce furnizează metalul.

Pe cât îl duce mintea pe Cojocel Alb, aceste semnale sunt nişte stegulețe diferit colorate, fiecare dintre ele reprezentând câte un număr. Să zicem că sunt zece steaguri, reprezentând numerele cardinale – steagul roşu ar fi numărul 1, cel albastru numărul 2, cel verde numărul 3, şi aşa mai departe. Apoi, punând steagul albastru

deasupra celui roşu, am obţine numărul 21; dacă am pune dedesubt steagul verde, ar însemna 213. E foarte uşor să multiplici diferitele numere, arborând în vârful catargului din mijloc măcar trei sau patru steaguri şi combinându-le în fel şi chip.

Fiecare număr are o anumită semnificaţie. Bunăoară, numărul 100 poate însemna: „Înapoi la locurile voastre", numărul 150: „Toţi marinarii la grog", numărul 2 000: „Coborâţi vergile-zburător", numărul 2 110:

„Zăriţi ceva în partea dinspre vânt?”, iar numărul 2300: „Nu”.

Fiecare vas de război e prevăzut cu câte un cod de semnale, în care toate aceste numere sunt grupate sistematic, astfel încât două fregate americane – aproape străine una faţă de cealaltă – pot purta o conversaţie foarte bogată, chiar dacă-ar veni de la antipozi.

Când mai multe nave de război ale unei ţări îşi aruncă ancora într-un port şi se strâng roată în jurul vasului-

amiral, e foarte interesant să le vezi pe toate supunându-se ordinelor comandorului – deşi acesta nu deschide niciodată gura.

Aşa s-a întâmplat şi cu noi la Rio, unde sărmanul meu coleg „Chelbosu" a păţit cele ce urmează.

Într-o dimineaţă, ca răspuns la un semnal dat de vasul, nostru amiral, diferitele nave din escadra americană aflate în port, şi-au „molat" simultan velele, pentru a le lăsa să se usuce. În seara aceleiaşi zile, s-a dat semnalul pentru

strângerea velelor. În astfel de ocazii, iese la iveală o mare rivalitate între primii secunzi ai diferitelor nave, care se întrec în executarea ordinelor. Această rivalitate se extinde la toţi şefii de gabie, astfel încât oamenii de la gabierul arborelui mare ard de nerăbdare să-i întreacă pe cei de la gabierul arborelui trinchet, iar cei de la gabierul arborelui artimon ard de nerăbdare să-i învingă pe toţi ceilalţi. Stimulaţi de strigătele încurajatoare ale ofiţerilor, marinarii din întreaga escadră

muncesc din răsputeri.

— Oameni de pe gabii, strângeţi velele! strigă primul secund al fregatei „Neversink”.

Auzind acest ordin, oamenii se repeziră spre cele trei catarge şi se căţărară pe vergi, pentru a-l aduce cât mai grabnic la îndeplinire.

În munca de strângere a velelor-gabier, partea cea mai grea şi mai prestigioasă are loc la „burta velei”, adică la mijlocul ei; munca asta îi revine şefului de gabie.

Primul secund îi muştrului aspru pe oamenii de la gabierul

arborelui artimon, răcnindu-le prin porta-voce:

— Ce faceţi acolo, afurisiţilor? Sunteţi neîndemânatici ca nişte urşi! Nu vedeţi că ăi de la gabierul arborelui mare aproape c-au terminat? Hai, daţi-i zor, daţi-i zor, altminteri vă opresc grogul! Mă, Chelbosule, ce faci, dormi pe velă?

„Chelbosu”, în capul gol, cu faţa năduşită, muncea de zor, străduindu-se să lege la baza vergii faldurile grele ale pânzei şi aruncând din când în când câte o privire spre triumfătorul

Jack Chase, care trudea pe verga mare, drept în faţa lui.

În cele din urmă, după ce pânza fu strânsă bine, „Chelbosu” sări pe vergă, ţinându-se cu o mână de lanţ şi călcând pânza, pentru a o netezi.

— De ce nu te mişti, Chelbosule, omidă târâtoare ce eşti?! răcni primul secund.

„Chelbosu” se lăsă cu toată greutatea pe pânza rebelă şi, în frenezia lui, scăpă din mână lanţul de care se ţinea.

— Ţi-e frică să nu cazi, Chelbosule? îi strigă primul

secund.

În clipa aceea, „Chelbosu" se lăsă cu toată greutatea pe pânză, baiera de înfăşurare[184] **a acesteia se rupse, şi o siluetă fumurie zbură prin văzduh; peste câteva clipe, „Chelbosu" se prăbuşi, fulgerător, pe punte, cu un zgomot oribil de oase sfărâmate.**

La bordul mai tuturor vaselor de război se găseşte câte o platformă pătrată din lemn de stejar, pe fiecare latură a punţii de comandă. Urci trei-patru trepte ca s-

ajungi la platforma asta, înconjurată de nişte bare de metal orizontale, şi numită „suport pentru încălecat”. Acolo stă de obicei ofiţerul de cart, când împarte ordine.

Tocmai una dintre aceste platforme curmase zborul bietului „Chelbosu”. Acesta căzu peste barele metalice, îndoindu-le, şi zdrobind întreaga platformă, care cu trepte cu tot, se prefăcu în mii de ţăndări.

„Chelbosu” fu scos de-acolo aproape mort, şi dus la chirurg. Oasele lui semănau cu

acelea ale unui om tras pe roată, şi nimeni nu credea că va putea supravieţui peste noapte. Totuşi, datorită tratamentului aplicat de chirurg, starea lui se îmbunătăţi grabnic. Doctorul „Epidermă” îşi consacră întreaga ştiinţă vindecării acestui pacient.

Un cadru de lemn de o formă ciudată fu construit anume pentru sărmanul infirm, care fu vârât înăuntru, cu braţele şi picioarele bine întinse. Acolo zăcu, multe săptămâni, pe podeaua

infirmeriei. La întoarcerea vasului în patrie, avea să poată păşi pe ţărm în cârje; dar, dintr-un bărbat voinic şi voios, cu faţa bronzată, devenise un adevărat schelet, cu obrajii livizi; între timp, poate că oasele lui rupte s-au vindecat şi s-au reîntregit în cel din urmă liman al marinarilor din flota de război.

Nu multe zile după accidentul suferit de „Chelbosu”, un matelot – înnebunit, ca şi el, de zbieretele unui ofiţer – căzu de pe verga rândunică a unui vas

de linie englezesc, aflat în apropierea noastră şi-şi lăsă oasele de la gleznă în punte, găurind-o, de parc-ar fi fost crestată cu o daltă de dulgher.

Verga rândunică formează o cruce cu arborele; a cădea de pe-acea cruce înaltă, pe-un vas de linie, este ca şi cum ai cădea de pe crucea catedralei Sf. Paul din Londra – sau cum a căzut Lucifer din fântâna zorilor în Flegetonul[185] nopţii.

Uneori se-ntâmplă ca un marinar, căzând de pe-o vergă, să se prăbuşească peste proprii

săi camarazi de pe gabie şi să-i târască spre aceeaşi pierzanie.

Rareori veţi auzi despre vreun vas de război care să se întoarcă în patrie fără a-şi fi pierdut pe drum câţiva membri ai echipajului din arboradă; pe când astfel de accidente sunt relativ puţin numeroase în flota comercială, deşi aceasta foloseşte mult mai mulţi oameni.

Ca să vorbim pe şleau, în mai toate cazurile, moartea acestor marinari din flota de război aşterne o umbră neagră pe sufletele acelor ofiţeri, care,

stând comod pe punte, nu se dau înapoi de la sacrificarea câtorva oameni, pentru a dovedi disciplina desăvârşită de la bordul navei lor. Iată cum pătimeşte *poporul* de pe puntea tunurilor, pentru ca domnul comandor de pe dunetă să poată fi ridicat în slăvi.

CAPITOLUL XLVII

O licitaţie pe un vas de război

Am mai pomenit despre plictiseala pe care-o încearcă marinarul de pe-un vas de război când acesta e ancorat într-un port; sunt însă momente când această plictiseală dispare. În primul rând, momentul când comisarul de bord organizează o licitaţie în port.

La câteva săptămâni, sau poate câteva luni, după moartea unui marinar la bordul unei nave militare,

sacul lui cu efecte este scos la vânzare, iar banii astfel obţinuţi sunt transferaţi în contul moştenitorilor sau executorilor săi testamentari.

O asemenea licitaţie a avut loc la Rio, curând după nefericitul accident suferit de „Chelbosu”.

Era o după-amiază calmă, îmbietoare la reverie, iar marinarii tăndăleau, visători, când auziră deodată fluierul boţmanului, care strigă apoi:

— Hei, se-aude acolo, la pupa şi la prova? Comisarul de bord ţine o licitaţie pe spardec!

Marinarii săriră în picioare şi alergară la arborele mare. Deodată apăru *steward*-ul comisarului de bord, precedat de vreo patru subalterni cu braţele încărcate cu mai mulţi saci marinăreşti, pe care-i depuseră la temelia arborelui mare.

Steward-ul, comisarului de bord era un *gentleman,* în felul lui. Aidoma multor tineri americani din categoria lui, practicase tot soiul de meserii pentru a-şi câştiga existenţa, trecând de la una la alta cu dezinvoltura unui aventurier

zglobiu şi isteţ. Fusese conţopist pe-un vapor de pe Mississippi, preţăluitor la Ohio, actor la Teatrul Olimpic din New York, iar acum era *steward-ul* comisarului de bord al unei nave de război. În cursul acestei cariere variate, inteligenţa şi spiritul de zeflemea i se ascuţiseră considerabil dobândind un spor de calitate; omul stăpânea acum cea mai dificilă artă a unui umorist, arta de a-şi lungi propria faţă, lăţind-o pe aceea a ascultătorilor săi, arta de a rămâne solemn în vreme ce-i

făcea să râdă în hohote. Era un personaj îndrăgit de marinari, mai ales din pricina acestui umor, dar şi datorită modului direct, irezistibil, teatral şi romantic în care li se adresa.

Cu un aer demn, steward-ul se sui pe binta[186] de sub gabierul mare şi ceru să se facă linişte, printr-un gest teatral; între timp, subalternii lui scotoceau prin saci şi rânduiau lucrurile găsite de ei.

— Şi acum, vitejii mei, vom deschide această licitaţie oferind competiţiei voastre

imparţiale o pereche de ciubote vechi, calitatea-ntâi! grăi *steward*-ul, ridicând în aer o cizmă de piele, mare cât o găleată de pompieri, – ca o mostră a perechii scoase la mezat.

— Cât oferiţi, bravii mei mateloţi, pentru această pereche de cizme marinăreşti extra?

— Unde-i ailaltă cizmă? întrebă un matelot bănuitor din fire. Îmi amintesc de cizmele astea. Erau ale lui moş Bob tunarul – avea două. Vreau să văz ailaltă cizmă.

— Scumpul şi drăguţul meu, îi răspunse preţăluitorul, cu un glas mieros, cealaltă cizmă nu-i deocamdată la îndemână, dar îţi dau cuvântul meu de onoare că ea este perechea bună a celei pe care-o vezi aici. Vă asigur, vitejii mei, că-i întocmai ca aceasta, adăugă el rotindu-şi privirea asupra marinarilor. Hai, rostiţi-vă, oameni buni! Cât oferiţi? Zece dolari, zici?

Şi se înclină ceremonios spre un individ din fund.

— Nu, zece cenţi, îi răspunse un glas.

— Zece cenţi?! Zece cenţi pentru această nobilă pereche de cizme?! exclamă preţăluitorul, prefăcându-se îngrozit. Dragii mei, mă văd nevoit să închid licitaţia. Nu se poate aşa! Dar hai să mai încercăm o dată, adăugă el, pe un ton împăciuitor. La cât am ajuns? La un dolar? Bine, un dolar! Ia uitaţi-vă ce frumos se bălăngăne!

Şi începu să legene cizma.

— C-un dolar nu plăteşti nici cuiele din tocurile lor, dar fie! Le dau pentr-un dolar! Ah, ce sacrificiu, ce sacrificiu! oftă

el, aruncând o privire înlăcrimată spre găleata de pompieri, şi cerşind apoi din ochi simpatia ascultătorilor.

— Da, curat sacrificiu! exclamă Jack Chase. Domnule *steward*, eşti ca Marc Antoniu bocind peste cadavrul lui Iuliu Cezar.

— Chiar că sunt, zise preţăluitorul, cu o mutră gravă.

Şi, apucând cizma şi ridicând-o în aer, adăugă:

— Priviţi-o bine, marinarilor, iar dacă aveţi lacrimi în ochi, pregătiţi-vă să

le vărsaţi! Cunoaşteţi cu toţii această cizmă. Ţin minte prima zi când Bob a încălţat-o. Era într-o seară de iarnă, în largul Capului Horn, între muschetele de la tribord – în ziua aceea i-a fost luată preţioasa raţie de grog. Uitaţi-vă la gaura asta – a făcut-o un şoarece, sau un şobolan pizmaş. Iar gaura astălaltă, a făcut-o un alt rozător, cu pila lui afurisită, de era să-i taie-tureatca. Dar cui îi vor aparţine cizmele? Dumitale? sau dumitale?

Niciun prieten al

regretatului Bob nu se arătă.

— Mateloţi americani! grăi preţăluitorul, pe un ton imperios. Cizmele acestea trebuie neapărat să fie vândute. Într-un fel sau altul, trebuie să le vând! Cât daţi pe-un *funt* din această nobilă pereche de cizme vechi? Acum le vindem la greutate, vitejii mei mateloţi! Cât daţi? Un cent? Bine, un cent *funtul* – gata! Ale cui sunt cizmele acum? Ale dumitale, amice? Bine, o să ţi le cântăresc după ce vom încheia licitaţia.

Într-un fel asemănător

procedă şi cu celelalte lucruri – printre care haine şi pantaloni vechi – iar sumele oferite pentru ele fură trecute în catastiful comisarului de bord.

Fiind de faţă la această licitaţie, fără însă a cumpăra ceva, şi văzând cu câtă uşurinţă erau vândute veşmintele cele mai zdrenţuite, graţie inteligenţei preţăluitorului, mi-a venit o idee grozavă: dacă mă voi hotărî într-o zi să-mi vând faimosul cojocel alb, o voi face numai în acest fel. Am

reflectat îndelung.

La Rio era o vreme senină şi călduroasă, iar mie mi se părea aproape cu neputinţă să mai am vreodată nevoie de-un asemenea veşmânt căptuşit. Îmi aminteam însă de litoralul american şi de faptul că vom ajunge acolo probabil în toamnă. Deşi mă gândeam la toate astea, îmi băgasem în cap ideea de a-mi jertfi cojocelul şi de a suporta consecinţele, fie ce-o fi. Şi apoi, nu era oare un veşmânt îngrozitor? Şi nu mă vârâse în atâtea necazuri, în atâtea

belele? Ba, îmi primejduise chiar viaţa! Aveam presimţirea că, dacă l-aş mai păstra, mi-ar mai primejdui-o de multe ori. Destul! îmi spuneam. Îl voi vinde!

Cu aceste gânduri în minte, mi-am vârât mâinile la brâu şi am pornit-o pe gabia mare, plin de o hotărâre neînduplecată. A doua zi, aflând că în curând se va ţine o nouă licitaţie, m-am dus la *steward-ul* comisarului de bord, cu care eram în relaţii destul de amicale. După ce i-am dat a înţelege cam pentru

ce venisem, am intrat în subiect, întrebându-l dacă n-ar putea să-mi strecoare cojocelul într-unul din sacii marinăreşti ce urmau să fie vânduţi la licitaţie. El s-a declarat de acord.

În ziua sorocită, întreg echipajul a fost din nou chemat în faţa arborelui mare; steward-ul comisarului de bord se urcă pe piedestalul lui şi ceremonia licitaţiei începu. Între timp, eu mă făcusem nevăzut, pe puntea de jos, de unde puteam însă privi şi auzi întreaga scenă.

Întrucât a trecut mult de atunci, voi mărturisi deschis că mă înţelesesem în taină cu un prieten – un anume Williams, coropcar şi pedagog yankeu – pentru ca acesta să stea în preajma preţăluitorului şi să ofere bani pentru cojocel, în cazul când licitaţia ar fi lâncezit; iar dacă s-ar fi ivit alţi ofertanţi, el să ofere preţuri tot mai extravagante, pentru a stimula concurenţa.

După ce fură scoase la mezat o seamă de lucruri, îi veni rândul şi cojocelului meu, pe care preţăluitorul îl ridică

în aer, ţinându-l între arătător şi degetul gros, pentru ca publicul să-l poată aprecia.

Se cuvine să descriu aici din nou cojocelul meu alb, deoarece, întocmai cum un portret făcut într-un moment al vieţii nu se mai potriveşte cu o perioadă mai târzie, tot astfel acest cojocel alb, care a suferit atâtea schimbări, trebuie să fie descris mereu şi mereu, pentru a fi redat în adevărata lui înfăţişare, din momentul respectiv.

Veşmântul meu îmbătrânise prematur şi vădea peste tot

urmele jalnice ale buzunarelor, acum astupate, care-l brăzdaseră cândva în diferite direcţii. Unele părţi ale cojocelului erau uşor mucegăite din pricina umezelii; într-o parte, îi dispăruseră mai mulţi nasturi, iar alţii erau sparţi sau crăpaţi. Numeroasele încercări nesăbuite pe care le făcusem pentru a-l înnegri frecându-l de punţi; îi dăduseră un aspect foarte murdar. Preţăluitorul îl arăta., aşa cum era, cu toate cusururile sale.

— Oameni buni, ce ziceţi

acum de acest cojocel straşnic, cu căptuşală, mâneci şi nasturi? Trebuie negreşit să fie vândut astăzi. Cât daţi pe el, vitejii mei mateloţi? Spuneţi cât oferiţi?

— Pe ochii mei! exclamă un om de pe gabie. Nu cumva ţoala asta veche e a favoritului lui Jack Chase? Nu-i cumva *cojocelul alb*?

— *Cojocelul alb!* strigară într-un glas vreo cincizeci de oameni. *Cojocelul alb!*

Strigătul străbătu vasul ca o lozincă, acoperind vocea solitară a amicului meu

Williams, în vreme ce toţi marinarii priveau cu ochii încordaţi cojocelul, întrebându-se cum de nimerise printre efectele mateloţilor decedaţi.

— Da, vitejii mei, priviţi-l bine, căci vă asigur că nu veţi găsi un asemenea cojocel nicăieri de-a dreapta şi de-a stânga Capului Horn! Da, uitaţi-vă la el! Cât oferiţi? Spuneţi un preţ, dar nu vă aruncaţi la sume prea mari, fiţi prevăzători, oameni buni, aduceţi-vă fiecare aminte de contul pe care-l aveţi în

scriptele comisarului de bord, ca nu cumva să licitaţi peste puterile voastre.

— Eu unul n-aş da niciun ban pentru vechitura asta, decât dacă ne-ai oferi cinci kile de săpun odată cu ea, mormăi Grummet, un servant de tun, plimbându-şi de la o falcă la alta mestecuşul de tutun, rotund ca o pietricică.

— Nu luaţi aminte la vorbele acestui om, zise preţăluitorul. Cât oferiţi pentru cojocel, nobilii mei mateloţi?

— Ce cojocel?! se zborşi un marinar spilcuit, care lucra în

compartimentul tunurilor. Dacă ăsta-i cojoc, atunci a fost croit de meşterul velar! Câţi coţi de pânză o fi folosit ca să-l croiască, dom'le *steward*?

— Cât oferiţi pentru acest cojocel? repetă preţăluitorul, cu glas apăsat.

— Cojocel, zici? exclamă un staroste de cală. De ce, nu-i zici mai degrabă *schooner*[187] de război? Ia te uită ce saborduri are, desigur pentru aerisire, în nopţile răcoroase!

— Ba, seamănă cu o setcă

pentru scrumbii! zise Grummet.

— M-apucă pandaliiile când îl privesc! strigă un om de la gabierul arborelui artimon.

— Linişte! exclamă preţăluitorul. Hai, băieţi, licitaţi! Oferiţi oricât vreţi, căci *trebuie* să fie vândut! Hai, cât oferiţi?

— Păi, dom’le *steward,* strigă un marinar, înainte de-a încerca să-l vinzi unui fraier, ar trebui să-i pui nişte mâneci noi, şi o căptuşeală nouă.

— Ce ne tot baţi capul cu zdreanţa asta? răcni un

matelot din „vechea gardă”. Nu vezi că-i o tunică de paradă, ferfeniţită, cu trei nasturi pe-o parte şi fără niciunul pe ailaltă?

— Linişte! zbieră preţăluitorul. Cât oferiţi, vitejii mei, pentru acest cojocel straşnic?

— Bine, zise Grummet, o să-l cumpăr eu pentru un cent, şi o să-l folosesc drept cârpă de praf.

— Hai, oameni buni, faceţi o ofertă! stărui preţăluitorul. Spuneţi ceva!

Îi răspunse tot Grummet,

cuprins de o sfântă indignare:

— Păi, dacă vrei să spunem ceva, aruncă peste bord zdreanţa asta, şi arată-ne o ţoală ca lumea!

— Nu vrea nimeni să facă o ofertă? Prea bine! Puneţi cojocelul de-o parte. Să scoatem altceva la mezat.

În vreme ce se desfăşura această scenă, iar cojocelul meu alb era luat în râs, simţeam că plesneşte fierea-n mine! De trei ori era cât pe-aci să ies din ascunzătoarea mea şi să fug cu el, ca să-l scap de batjocură, dar de fiecare dată

m-am oprit, spunându-mi că totul se va sfârşi cu bine, şi că veşmântul va găsi în cele din urmă un cumpărător. Dar degeaba! nu puteam să mă descotorosesc de el, decât atârnându-i o ghiulea şi aruncându-l în mare. Dar, cu toate că, în deznădejdea mea, intenționasem cândva să procedez astfel, acum ajunsesem, în chip inexplicabil, adversarul acestei soluții, din pricina unor gânduri superstițioase. Dacă-mi arunc peste bord cojocelul, îmi spuneam, cu siguranță că

se va întinde în fundul mării, ca un culcuş în care voi nimeri, eu însumi mai devreme sau mai târziu. De aceea, neputând să-i găsesc un alt stăpân, şi nici să-l alung pentru vecie din faţa ochilor mei, m-am resemnat sa-mi port cojocelul, lipit de trup aidoma tunicii fatale a lui Nessus.[188]

CAPITOLUL XLVIII

Comisarul de bord, steward-ul comisarului şi poştaşul de pe un vas de război

***Steward*-ul comisarului de bord, despre care am vorbit atât de pe larg în legătură cu licitaţia nereuşită a cojocelului meu, este un personaj foarte important la bordul oricărei nave de război. El este mâna dreaptă şi omul de încredere al comisarului, care-i încredinţează ţinerea tuturor socotelilor legate de**

echipaj, el însuşi rămânând în vremea asta în cabina lui, pentru a citi în tihnă gazetele, în loc să-şi verifice registrele.

Dintre toţi membrii non-combatanţi ai echipajului unei nave de război, comisarul de bord este, poate, cel mai important. Deşi face parte din „clubul” celor care mănâncă în compartimentul tunurilor, uzanţele par să-i asigure un rang oarecum superior egalilor săi din Marină – capelanul, chirurgul şi profesorul. Mai mult încă, el poate fi adesea văzut stând de vorbă cu însuşi

comandorul, care, pe „Neversink”, glumea nu o dată cu comisarul nostru. Ba, în mai multe rânduri, fusese chemat în cabina comandorului, unde rămăsese minute în şir. Nu-mi amintesc să fi auzit vreodată de o întâlnire a secunzilor – aceşti baroni ai popotei – în cabina comandorului, întâlnire la care comisarul să nu fi luat şi el parte. Desigur, însuşi faptul că un comisar de bord are răspunderea tuturor chestiunilor financiare ale unui vas de război îi conferă o

importanţă deosebită. Într-adevăr, în orice formă de guvernământ – monarhică sau republicană – personajul care conduce finanţele ocupă invariabil un loc de frunte. Astfel, în Statele Unite, secretarul Trezoreriei este considerat superior în rang celorlalţi şefi de departament. Iar în Anglia funcţia reală deţinută de însuşi premierul ţării este, după cum se ştie, aceea de Prim Lord al Trezoreriei.

***Steward*-ul acestui înalt slujbaş, care este comisarul de**

bord, conducea treburile financiare ale fregatei. El dispunea, pe puntea-dormitor, de un birou special, plin de registre şi scripte. Masa lui de scris era la fel de împânzită cu hârtii ca aceea a unui neguţător de pe Pearl Street. *Steward-ul* îşi consacra o mare parte din timp socotelilor. Ore întregi îl vedeai, prin fereastra biroului lui subteran, scriind la lumina unei lămpi veşnic aprinse.

Steward-ul comisarului de bord este, pe mai toate vasele, şi un soi de diriginte poştal *ex-*

***officio*, biroul lui servind drept sediu al poştei. Când sacii de poştă destinaţi escalei – saci aproape la fel de voluminoşi ca şi cei ai poştei Statelor Unite – soseau la bordul fregatei „Neversink , *steward*-ul comisarului se aşeza la ferestruica biroului lui şi-ţi înmâna corespondenţa – dacă aveai vreo scrisoare. Unii marinari dezamăgiţi se arătau dispuşi să cumpere scrisorile primite de camarazii lor mai norocoşi, cât încă mai erau închise în plicuri, – pretinzând că lectura unei epistole lungi**

şi tandre primite de-un om de la cei dragi, era de preferat unei lipse totale de corespondenţă.

În vecinătatea biroului *steward*-ului se află principalele magazii ale comisarului de bord, adăpostind mari cantităţi de mărfuri de toate felurile. La bordul navelor ale căror echipaje au voie să primească unele mărfuri şi să le vândă pe ţărm, pentru a câştiga ceva bani, în biroul *steward*-ului se încheie într-o singură zi liberă, mai exact într-o singură

dimineaţă, mai multe tranzacţii decât ar putea încheia într-o săptămână întreagă toate prăvăliile dintr-un sat mărişor.

O dată pe lună, cu o regularitate de ceasornic, acest slujbaş are mai multă treabă ca de obicei, căci în ziua aceea echipajul primeşte nişte bonuri speciale, în baza cărora poate căpăta orice-şi doreşte – tutun, săpun, pânză, stambă, ace, aţă, cuţite, chingi, panglică, lulele, hârtie, condeie, pălării, cerneală, pantofi, ciorapi, şi câte şi mai

câte; bunurile sunt aduse a doua zi în biroul *steward*ului, care trece în contul fiecărui marinar costul mărfurilor primite de el.

Din fericire pentru oamenii din flota de război, impozitele arbitrare, pe care erau siliţi să le plătească, până acum câţiva ani, din pricina abuzurilor din acest sector şi a cupidităţii multor comisari de bord, au fost în bună măsură desfiinţate. Comisarii sunt remuneraţi acum cu solde fixate prin lege, în loc să se înfrupte în voie din câştigul

obţinut prin vânzarea mărfurilor lor.

În vechiul sistem, profiturile unora dintre comisarii de bord erau incredibil de mari. Într-o singură călătorie, pe Mediterana, comisarul de bord al unei nave de război americane a câştigat, potrivit unor surse demne de încredere, suma de cincizeci de mii de dolari, după care a părăsit Marina şi s-a retras undeva la ţară. Curând după aceea, cele trei fiice ale sale – nu prea drăgălaşe – s-au măritat extrem de bine.

Ideile pe care şi le fac marinarii despre comisarii de bord sunt întruchipate într-o vorbă a lor, cam neelegantă, dar expresivă: „Comisarul de bord este un vrăjitor – el poate face ca un mort să mestece tutun”, vrând să spună prin asta că uneori contul unui marinar mort este încărcat cu socoteli post-mortem. Tot marinarii i-au poreclit pe comisari „roade-brânză”.

Nu-i de mirare că, la bordul vechii fregate „Java”, în drumul ei de întoarcere dintr-o călătorie de peste patru ani,

optzeci de membri ai echipajului au primit ca soldă suma de o mie de dolari, deşi ar fi trebuit să primească vreo şaizeci de mii de dolari. Chiar şi în actualul sistem comisarul de bord al unei nave de linie, bunăoară, este mult mai bine plătit decât oricare alt ofiţer, în afară de căpitan şi de comandor. În timp ce un secund primeşte de obicei o mie opt sute de dolari, un chirurg doar o mie cinci sute, iar un capelan doar o mie două sute, comisarul de bord al unei nave de linie încasează trei

mii cinci sute de dolari. În judecarea salariului său, nu trebuie totuşi trecute cu vederea răspunderile pe care le are, răspunderi câtuşi de puţin mărunte.

Există în flota de război comisari de bord pe care marinarii nu-i bănuiesc de matrapazlâcurile arătate mai sus şi care, în general, nu sunt atât de păgubitori ca ceilalţi din tagma lor; bătrânul şi prosperul comisar de pe „Neversink" – care era un om jovial şi aparent cumsecade, pentru că nu avea relaţii

disciplinare cu marinarii, era simpatizat de mulţi dintre ei.

---

[1] Citatele din corespondența lui Melville şi din presa ce i-a recenzat cărțile, sunt luate din monumentala lucrare a lui Jay Leyda, *The Melville Log (Jurnalul de bord melvillean)* (Gordian Press, New York, 1969), lucrare pe care m-am bizuit şi în alcătuirea tabelului cronologic.

[2] Într-o scrisoare trimisă la începutul lui iunie 1851 prietenului său, romancierul Nathaniel Hawthorne, scrisoare esențială pentru înțelegerea evoluției lui Melville.

[3] *White-Jacket,* edited by Harrison Kayford, Hershel Parker and G. Thomas Tanselle, 1970, Evanston and Chicago, Northwestern University Press & The Newberry Library. Textul acestei ediții a fost stabilit prin

confruntarea ediției engleze cu cea americană, între care există unele deosebiri. În lipsa manuscrisului original, care s-a pierdut, sursa cea mai sigură a textului o constituie totuşi ediția americană „princeps”, tipărită în 1850 de firma „Harper & Brothers” din New York, şi reluată, cu mici modificări, în ediția după care am tradus cartea. Am corectat cele câteva greşeli din această ediție, pe baza textului stabilit de Harrison Hayford etc.

[4] Într-un articol despre Melville, din *Les Ecrivains célèbres*, Editions mazenod, tome III, 1952, articol reprodus în ediția din „Pléiade”, 1962, a operelor lui Albert Camus.

[5] Într-un eseu publicat în revista italiană *La Cultura* din ianuarie-martie 1932 şi reprodus în *Sewanee Review* din vara anului 1960, apoi în volumul *The Recognition of Herman Melville,* edited by Hershel Parker, 1967, Ann Arbor, The University of Michigan Press.

[6] *Moby Dick,* vol. I, pag. 179, B.P.T., nr. 720, 1973.

[7] *Herman Melville, Marin, Métaphysicien et Poète, Thèse ponr le doctorat ès Lettres, présentée à la Faculté des Lettres de l'Université de Paris, par Jean Simon.* Ancienne Librairie Furne, Boivin &Cie, Editeurs, Paris 1939.

[8] *Herman Melville,* Harcourt, Brace World, Inc. New York & Burlingame, 1962.

[9] În *A Readers Guide to Herman Melville*, New York, 1962.

[10] Paul McCarthy, în articolul *Symbolic Elements in „White-Jacket" (Elemente simbolice în „Cojocelul alb"),* din revista *Midwest Quarterly* no. 7, iulie 1966.

[11] *Melville's Angles of Vision Perspectiva lui Melville,* University of Florida Press, Cincinnati Gamesville, 1974 (second impression).

[12] Membru al unei secte religioase întemeiata în secolul al XVII-lea de George Fox şi răspândită în Anglia şi S.U.A.

[13] E vorba de Iacob 1, fost rege al Scoției, apoi rege al Angliei (între 1603—1625).

[14] Manta impermeabilă.

[15] Încăpere la bord, destinată depozitării vopselelor (piturilor).Notele explicative privitoare la termenii nautici au fost întocmite pe baza *Lexiconului maritim englez-român,* apărut în Editura Ştiințifică, 1971 — lucrare elaborată de un colectiv condus de Gh. Bibicescu.

[16] Apariție supranaturală introdusă de Walter Scott în romanul *Mânăstirea.*

[17] Şef de echipaj.

[18] Vele suplimentare de formă trapezoidală, menite să mărească suprafața

velelor când vântul bate din pupa.

[19] *Virator,* sau *zbir,* lanț cu bucşe şi role, ale cărui capete sunt împreunate, pentru a putea ridica la bord lanțuri de ancoră sau parâme lungi.

[20] *Cabestan,* vinci cu tambur, folosit pentru manevrarea unei ancore sau parâme.

[21] Coridor sau compartiment de clasa a treia.

[22] Suprastructură la extremitatea pupa, deasupra punții superioare şi pe toată lățimea navei.

[23] *Brațul de vergă* este o manevră curentă, folosită la orientarea unei vergi în plan orizontal,, pentru ca velele să ocupe o anumită poziție față de direcția vântului ; *funga* este tot o manevră curentă, folosită pentru ridicarea sau coborârea vergilor sau a velelor.

[24] *Velă-gabier*, velă pătrată susținută de a doua vergă, începând de jos, a unui velier cu greement pătrat; *vela-zburător* — a patra velă ; *vela-rândunică* — a cincea velă, începând de jos, a unui velier cu greement pătrat.

[25] *Gabie*, platformă orizontală de lemn sau de metal, fixată pe furcile şi traversele coloanei unui arbore.

[26] *A schimba murele,* a schimba mersul vasului manevrând pânzele, corespunzător direcției vântului (*mura* – o parâmă cu care se întinde şi se fixează colțul inferior din vânt al unei vele pătrate inferioare);

A terțarola, a reduce suprafața activă a unei vele întinse, când vântul depăşeşte o anumită intensitate.

[27] *George Gordon* (1751—1793), propagandist anti-catolic, a fost acuzat că a instigat la răscoală populația, pentru a sili

Parlamentul englez să abroge o legislație pro-catolică. Lordul *Mansfield* (1705—1793) pe numele său adevărat Williarn Murray (conte de Mansfield) a fost magistratul care l-a achitat pe Gordon, deşi palatul îi fusese incendiat în timpul pomenitei răscoale.

[28] *Gabierul mare,* partea arborelui mare aflată deasupra coloanei acestuia.

[29] *Arborele trinchet,* primul arbore, începând de la prova, al unui velier ; *arborele mare* (sau principal)' — arborele din centru ; *arborele artimon,* ultimul arbore al unui velier.

[30] *Teuga,* suprastructură în extremitatea prova,deasupra punții superioare şi pe toată lățimea navei, suprastructură acoperită cu o punte numită *puntea teugii.*

[31] Prima vergă a arborelui trinchet.

[32] Arbore de dimensiuni reduse, fixat la

prova unui velier.

[33] Stephen *Decatur* (1752—1808), comandor american, care s-a distins în luptele purtate pe mare împotriva flotei engleze.

[34] Isaac *Huli* (1773—1843) ;

[35] William *Bainbridge* (1774—1833) ofițeri în marina americană.

[36] Cuirasate (în englezeşte „*ironsides*", care e şi porecla dată soldaților lui Cromwell).

[37] *Puntea superioară pupa* (sau *semi-duneta),* puntea superioară care acoperă duneta unui vas.

[38] *Vela mare,* vela pătrată cea mai de jos a arborelui mare.

[39] *Brigantină,* velă suplimentară a arborelui artimon.

[40] *A hala,* a trage o parâmă.

[41] Puntea cea mai de jos a unui vas de război.

[42] *Scotă,* manevră curentă constând dintr-o parâmă, palane sau lanț, legată la un colt inferior de vela ți folosită pentru întinderea şi fixarea spre pupa a velelor, într-o poziție favorabilă față de direcția vântului.

[43] *Bocaport,* sau *gură de magazie,* deschidere practicată în punțile navei, pentru încărcarea şi descărcarea mărfurilor.

[44] *Grijea*, capăt de parâmă sau vergea fixată orizontal între două sarturi şi folosită ca treaptă pentru urcarea în arboradă. (*Sart* – manevră fixă, alcătuită dintr-un cablu rigid, cu care se ancorează lateral un arbore).

[45] Aluzie la masacrarea unor deținuți politici din Paris, în zilele de 2—5 septembrie

1792.

[46] *Jedediah Buxton* (1704—1774), calculator englez, vestit pentru repeziciunea cu care rezolva cele mai dificile probleme.

[47] Promontoriu pe coasta Sussex-ului, în Anglia.

[48] Promontoriu pe coasta răsăriteană a S.U.A., în Carolina de Nord.

[49] Golf din Peloponez, unde în 1827, flota britanică, împreună cu o escadră franceză şi una rusească, au învins flota turcă, făcând astfel posibilă eliberarea Greciei de sub jugul otoman.

[50] Personajul principal al romanului cu acelaşi titlu, publicat de Walter Scott în 1817.

[51] Protagonistul poemului epic cu acelaşi nume, publicat de Byron, în 1819—1824.

[52] Henry Pelham, eroul unui roman de

Bulwer Lytton, tipărit în 1828, sub titlul *Pelham, sau aventurile unui gentleman.*

[53] Luis de *Camoëns* (1524—1580), poet portughez, autorul *Lusiadei,* poem epic închinat celebrului navigator Vasco de Gama.

[54] *Spardec,* punte continuă care acoperă o suprastructură completă, pe toată lungimea navei, deasupra punții principale.

[55] Spirit de castă (fr.).

[56] E vorba de *Martha's Vineyard* (Podgoria Martei), insulă în Atlantic, la sud-vest de Capul Cod.

[57] *Emmerich de Vattel* (1714—1767), jurist elvețian, ale cărui tratate au avut un puternic răsunet în Statele Unite, deoarece popularizau principiile libertății şi egalității, înscrise şi în Constituția S.U.A.

[58] Golconda, vechiul Haiderabad, oraş

vestit cândva pentru minelele sale de diamante.

[59] Rege al Angliei (1509-1547), cunoscut prin destrăbălarea lui. Fiind excomunicat de Papa de la Roma, a secularizat averile mănăstireşti şi a creat Biserica anglicană.

[60] *Lady Hamilton* (1761—1815), soția ambasadorului englez la Neapole şi amanta amiralului Nelson.

[61] E vorba de asediul la care a fost supusă fortăreața Gibraltarului în 1779—1783 de către forțele franceze şi spaniole, respinse în cele din urmă de garnizoana engleză a fortăreței.

[62] *Nară de ancoră,* tunel cilindric înclinat, care traversează corpul navei la prova şi prin care e trecut lanțul ancorei.

[63] *Francois-Eugéne Vidoque* (1775-1857), aventurier şi detectiv particular, a contribuit la crearea siguranței statului francez.

[64] *Benjamin Franklin* (1706—1790), inventator şi om politic american, luptător pentru independenţă.

[65] *John Byron* (1723-1786), autorul unei *Naraţiuni* despre naufragiul corăbiei pe care se îmbarcase ca elev-ofiţer. *Naraţiunea*, publicată în 1768, i-a folosit poetului Byron – un strănepot al autorului ei – la descrierea unui naufragiu în poemul *Don Juan*.

[66] *William Bligh* (1754-1817), comandantul vasului britanic "Bounty", la bordul căruia a izbucnit o răscoală.

[67] Protagonistul unui roman publicat de Tobias Smollett în 1753, sub titlul *Aventurile lui Ferdinand, contele Poloboc.*

[68] *William Wordsworth* (1770—1850) şi-a petrecut ultima parte a vieţii în localitatea Rydal Mount, unde a şi murit.

[69] Vers din *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare.

[70] Aluzie la *The Quarterly Review,* revistă conservatoare, înfiinţată în 1809 pentru a rivaliza cu revista mai liberală, *Edinburgh Review*. În paginile ei a apărut, printre altele, o recenzie necruțătoare despre poemul *Endymion,* al lui Keats, ceea ce l-a făcut pe Byron să afirme că revista l-a ucis pe marele poet. În englezeşte *„to give quarter"* înseamnă şi a manifesta îndurare.

[71] *Aventurile lui Peregrine Pickle,* roman picaresc, publicat în 1751 de scriitorul englez Tobias Smollett.

[72] Roman picaresc al scriitorului francez Le Sage (1668-1747)

[73] *Oliver Goldsmith* (1730-1774), scriitor englez, preromantic.

[74] Poetul englez *S. T. Coleridge* (1772—1834) s-a înrolat, în tinerețe, într-un regiment de dragoni.

[75] Măsură de capacitate echivalentă cu 0,142 l. în Anglia, şi cu 0,1118 l. în Statele Unite.

[76] „Prințul Negru”, poreclă dată lui Edward, fiul cel mare al regelui englez Edward al III-lea (1330—1370). În catedrala din Canterbury există un monument ce-l înfățişează pe „Prințul Negru” culcat, în armura lui.

[77] *Seminoli,* trib indian, ai cărui supraviețuitori se găsesc astăzi pe teritoriul statului Oklahoma în S.U.A.

[78] Pentru uzul eventualilor cititori Quakeri, nu strică să explicăm în câteva cuvinte ce înseamnă o mortieră. Mortiera este un tun relativ scurt şi uşor pentru calibrul său. O mortieră care lansează ghiulele de 32 de funți

cântăreşte incomparabil mai puțin decât un tun cu țeavă lungă, care aruncă ghiulele de numai 24 de funți. Ea se mai deosebeşte de un tun lung şi prin faptul că e manevrată cu ajutorul unui trăgător plasat dedesubt, în loc de brațele laterale scurte, numite *pivoți.* De asemenea, *afetul* ei se deosebeşte de acela al unui tun cu țeavă lungă, prin mecanismul de glisare de care dispune – întocmai ca o masă ce se poate mări; dar gâsca de pe masa aceasta e o gâscă de fier, umplută cu materialele cele mai indigeste. În linie dreaptă, bătaia unei mortiere nu depăşeşte 150 de iarzi, adică mult mai puțin decât bătaia unui tun lung. Dar când e de mare calibru mortiera poate azvârli, în aceste limite, tot soiul de proiectile distrugătoare, fiind astfel foarte periculoasă de aproape. Mortierele se pot găsi acum pe punțile multor nave engleze şi americane. Armamentul mai tuturor fregatelor moderne se compune în întregime din mortiere (în engleză *carronade* (n. t.) – nume derivat din

acela al satului Carron din Scoția, în ale cărei vestite topitorii a fost turnat pentru prima oară acest Atila de fier) (n. a.).

[79] Spațiu deschis de la pupa unei nave, amenajat, pentru uzul echipajului.

[80] Pe lângă ancorele principale, o fregată are şi câteva „ancore de rezervă”, aşezate la prova. Marinarii care le deservesc sunt numiți „sheet-anchor men” (n. a.).

[81] Soția lui Neptun, ea însăşi socotită o zeiță a mării.

[82] *Francis Drake* (1540 ?—1596), navigator englez, celebru prin expedițiile de jaf pe care le-a condus şi prin contribuția lui la înfrângerea flotei spaniole *(Invincibila Armada).*

[83] Sir John Moore (1761-1800), comandant al flotei engleze în timpul războaielor napoleoniene.

[84] Bucată de lanţ sau parâmă legată cu unul din capete de mijlocul unei vergi mobile, iar cu celălalt capăt de curentul unui palane.

[85] în engleză, *holystone,* piatra sfântă.

[86] *Hermann Boerhaave* (1668—1738), medic olandez.

[87] Aluzie la legenda biblică, potrivit căreia, fiii lui Israel au trecut ca pe uscat prin mijlocul mării, iar oastea Faraonului s-a înecat.

[88] *Puntea parţială,* sau *semi-puntea,* o punte situată între cea principală şi puntea inferioară.

[89] *„Drury Lane“,* teatru londonez celebru, situat pe strada cu acelaşi nume.

[90] *Charles Dibdin* (1745—1814), actor, cântăreţ şi compozitor englez, autor al unor faimoase *Sea Songs (Cântece marinăreşti).*

[91] Vânt violent, care se stârneşte brusc şi

bate scurt, timp, fiind însoțit uneori de ploaie, zăpadă şi îngheț.

[92] În limba engleză, *horn* înseamnă „corn" (n. t).

[93] A pune o navă *la capă,* a manevra, venind cu nava în vânt pentru a suporta mai uşor furtuna (după ce sunt scoase o parte din pânze).

[94] *Aliura* (sau *aliura de marş),* direcția din care primeşte vântul o corabie cu pânze.

[95] *Randă*, velă aurică (trapezoidală) întinsă între *ghiu* şi pic în pianul diametral al unui velier. (*Ghiu* — şcondru montat în poziție orizontală la baza arborilor tuturor velierelor dotate cu vele aurice *Pic* – vergă articulată oblic cu unul din capete în partea superioară, înapoia coloanei unui arbore).

[96] *Jakob Lemaire* (1585—1616); *Willem Cornelis Schouten* (1507—1G25), navigatori olandezi.

[97] *Walter Raleigh* (1552? –1618), om politic englez foarte influent sub domnia reginei Elisabeta, până la căderea lui în dizgrație, A condus câteva expediții spre America de Sud, pentru a căuta aur.

[98] Denumirea mai veche a istmului Panama.

[99] *George Anson* (1699-1762), primul lord al Amiralității engleze, care-a făcut ocolul lumii în 1740-4.

[100] *Richard Henry Dana* (1815—1882), scriitor american, care şi-a evocat anii din tinerețe petrecuți pe mare, într-o carte intitulată *Two Years Before the Mast.*

[101] În vorbirea indienilor din America de

Nord, colibă.

[102] *Viteză de guvernare*, viteza care asigură navei capacitatea de guvernare prin efectul cârmei.

[103] Vergea metalică fixată de o vergă, de-a lungul unui arbore, pentru a servi la legarea marginei unei vele.

[104] *Tangon,* bilă de lemn sau tub metalic, cu un capăt articulat pe-un catarg sau pe punte, care-i permite rotirea în plan vertical sau orizontal.

[105] Lacul Leman (sau Geneva), lac în Elveția, situat între Alpii Savoiei şi munții Jura.

[106] Cameră de aer în formă de clopot, în care se introduce aer sub presiune; scufundată în apă, asigură condiții pentru executarea de lucrări subacvatice.

[107] Insule în Polinezia, cunoscute şi sub

denumirea Tahiti. Capitala teritoriului lor, administrat de francezi, este Papeete.

[108] Promontoriu şi golf în Statele Unite (Massachusetts).

[109] Oraş din Arabia Saudită, port la Marea Roşie.

[110] *Garlin,* denumire generală dată unor parâme vegetale lungi până la 180 m., folosite de nave ca parâme de legare.

[111] *Merlin,* parâmă vegetală subțire.

[112] *Saulă de grijele,* parâmă vegetală din care se fac *grijelele* (trepte fixate orizontal între două şarturi).

[113] *Parâmă de înfăşurări,* parâmă subțire folosită la împreunarea sau legarea a două parâme.

[114] *Comandă,* saulă subțire, făcută din fire

neîmpletite.

[115] *Mai de înfăşurare,* ciocan de lemn folosit la înfăşurări de parâme.

[116] *Cavilă de matisit,* piesă de lemn folosită la desfacerea şuviţelor în operaţia de matisire (unire) a parâmelor.

[117] *Rodanţă,* piesă metalică folosită ca întăritură şi apărătoare pentru un ochi de parâmă.

[118] *Lignum vitae* (sau *„Guajacum officinale"),* arbore din America Centrală, folosit foarte mult în industrie şi la construcţiile navale.

[119] Aluzie la „complotul prafului de puşcă", pus la cale de un anarhist catolic, Guy Fawkes, care a încercat să arunce în aer Parlamentul englez, în seara zilei de 5 noiembrie 1605, dar a fost arestat în ajun.

[120] *Humphry Davy* (1778—1829), chimist

şi naturalist englez, inventator al lămpaşelor de mineri.

[121] Cuvânt compus din *dunder,* drojdia sucului extras din trestia de zahăr — şi *funk,* duhoare, putoare.

[122] Nu-i în toate minţile (lat.).

[123] *James K. Polk* (1795—1849), cel de-al 11-lea preşedinte al S.U.A.

[124] *George Bancroft* (1800—1896), istoric şi politician, ministru al Marinei americane între 1845—1846.

[125] Lege votată în Anglia în 1679, potrivit căreia nimeni nu poate fi arestat fără o judecată care să-i stabilească vinovăţia.

[126] *William Blackstone* (1723-1780), celebru jurist englez, comentator al legilor ţării sale.

[127] *Justinian I-ul*, împărat la Bizanţului

între 527-565, şi autor al unui faimos cod de legi, cunoscut sub denumirea *Corpus juris Civilis.*

[128] *Bunker Hill,* un deal din apropiere de Boston, unde în 1795 s-a dat o bătălie crâncenă între trupele coloniale engleze şi răsculații americani.

[129] Banc de nisip la gura Tamisei, unde, în 1797, a izbucnit o răscoală la bordul navelor engleze staționate acolo.

[130] Robert *Blake* (1599—1657), amiral englez.

[131] *Robert Field Stockton* (1795—1866), ofițer naval american ales senator in 1851, a introdus un proiect de lege pentru desființarea biciuirilor în Marina de război.

[132] *Lot,* un nepot al patriarhului Avraam. Potrivit legendei biblice „femeia lui Lot s-a uitat îndărăt şi s-a prefăcut în stâlp de sare“ când

Dumnezeu „a turnat asupra Sodomei şi asupra Gomorei ploaie de pucioasă şi de foc.

[133] În nobila lui încercare de a-i convinge pe conducătorii Marinei americane să renunțe la practica inumană a biciuirilor, Melville foloseşte toate argumentele posibile şi chiar imposibile. Pentru a-şi „turti“ adversarii, el nu se sfieşte să recurgă la argumentul „măciucă" pe care-l reprezenta, la vremea respectivă, ideea că americanii ar fi „poporul ales“ al istoriei contemporane. Gruparea „Tânăra Americă", de care Melville era oarecum legat, pusese la baza programului ei această idee, împărtăşită de altfel şi de către „transcendentalişti“ (Emerson etc.). Pasajul de mai sus poartă aşadar pecetea vremii şi ar fi putut foarte bine să fie semnat de Cornelius Matthews sau de vreun alt scriitoraş mediocru.

Sub pana lui Melville se pot întâlni unele din aceste clişee, îndeosebi în primele sale opere;

ulterior, scriitorul avea să se lepede, sub presiunea evenimentelor, de un mesianism care nu-i şedea bine din nici un punct de vedere, mai ales că între timp se încărcase cu sensuri destul de sinistre (n. t.).

[134] Diviziune unghiulară egală cu 11°15′ reprezentând a 32-a parte din cerc. .

[135] Un râuleț din Pennsylvania, care se varsă în râul Delaware; după greaua bătălie dată acolo împotriva trupelor coloniale engleze, armata americană, condusă de Washington, s-a retras (în septembrie 1777). În englezeşte *brandywine* înseamnă „rachiu de vin”.

[136] Autobiografia literară a poetului englez *S. T. Coleridge* (1772—1834), publicată de el în 1817. Un loc important în carte îl ocupă comentariile asupra filozofiei lui Kant, Fichte şi Schelling.

[137] *Fedon, sau despre suflet*, dialog în care

Platon îl pune să discute pe filozoful Fedon din Elida cu un alt filozof, pentru a prezenta doctrina socratică privitoare la sufletul omenesc.

[138] *Simplicius*, filozof peripatetician din secolul al VI-lea, silit să ia calea exilului din cauza ideilor sale.

[139] Tratatul *Despre cer* al marelui filozof grec *Aristotel* (384-322 î.e.n.)

[140] *Tertullian* (pe numele său adevărat Quintus Septimius Fiorens) teolog latin, autor al mai multor tratate celebre, printre care acest tratat *Despre învățăturile ereticilor*.

[141] *Gnostici,* filosofi eclectici, care au căutat să aplice creştinismului unele teorii filosofice ale antichității, şi ale căror idei, răspândite mai ales în secolul al II-lea al erei noastre, au. Fost combătute ca eretice. *Marcioniți* – adepți ai sectei întemeiate la Roma de Marcion din Sinope în secolul al doilea, care respingea

Vechiul Testament ca sursă a creştinismului.

[142] *Jean-Baptiste Massillon* (1663—1742), predicator francez, admirat pentru curajul lui.

[143] Autorul face, probabil, aluzie la Felix al II-lea „anti-papă”, uns papă în 355 de către împăratul Constantius al II-lea în locul papei Liberius.

[144] Femeia care l-a vândut pe Samson filistenilor.

[145] *Baptist*, adept al unei secte foarte răspândită în Statele Unite şi derivată din puritanismul secolului al XVII-lea, reprezentând aripa radical a acestuia. Baptiştii recunosc o singură autoritate – aceea a *Bibliei.*

[146] *Episcopalian,* adept al unei secte religioase răspândită în S.U.A., foarte asemănătoare ca doctrină Bisericii Anglicane.

[147] *Pao de Asucar,* deal de formă conică,

înalt de 1.296 picioare, situat la intrarea în portul Rio.

[148] „Care dă foc“ (span.).

[149] Quebec, fortăreață pe fluviul Sf. Laurențiu, în Canada.

[150] E vorba de sultanul *Saladin* (1138-1193), fondatorul dinastiei ayubizilor, şi de *Richard I* (1157-1199), poreclit „Inimă de leu” din pricina curajului manifestat de el în Cruciade.

[151] Aluzie la preferințele poetului englez pentru filozofia şi literatura germană.

[152] *John Mason Good* (1764—1827), scriitor şi medic englez, autor al unei *Cărți a Naturii*, publicată în 1826.

[153] *Niccolo Machiavelli* (1461—1527), om politic şi gânditor florentin, autor al celebrului tratat *Prințul* şi al altor scrieri, printre care *Arta*

războiului.

[154] *John Tillotson* (1630-1694), teolog englez, ajuns la un moment dat arhiepiscop de Canterbury, autor al unor predici celebre.

[155] *John Locke* (1632—1704), filozof raționalist englez, autor al unui *Eseu filozofic despre inteligența omenească* şi al altor eseuri, cu puternic răsunet în epocă.

[156] *Plutarc*, scriitor grec (mort probabil în anul 120 e.n.), autor al *Vieților paralele,* biografiile a 23 de greci iluştri şi a altor 23 de romani iluştri.

[157] *Hugh Blair* (1718—1800), teolog scoțian şl dascăl de retorică.

[158] În turceşte, unchi dinspre mamă (*dái*); aici, însă, e vorba de căpetenia ienicerilor din Alger, care, în 1710, l-a detronat pe sultanul turc şi i-a luat locul.

[159] *Sir Christopher Wren* (1631—1723) om de ştiinţă şi arhitect englez. Lucrarea prefaţată de el este atribuită lui John *Knox* (1505—72) reformist religios din Scoţia.

[160] *John Knox* (1505—1572), reformator religios din Scoţia, adept al calvinismului.

[161] *Horace Walpole* (1717-97) scriitor englez, autor de „romane gotice”. „Scrisorile” lui, îndeosebi, prezintă un mare interes documentar.

[162] Dramă în versuri de *Christopher Marlowe* (1564—93).

[163] Comedie de *Thomas Dekker* (1570 ?—1632).

[164] Comedie de *Philip Massinger* (1583—1640).

[165] Comedii de *Ben Jonson* (1572—1637).

[166] Francis *Beaumont* (1584—1616) şi John *Fletcher* (1579—1625) dramaturgi englezi, care au scris – mai ales în colaborare – numeroase piese

[167] Aluzie la piesa unui alt dramaturg elizabetan (R.Edwards) ai cărei protagonist – Damon şi Pythias – sunt doi greci pitagoricieni, prieteni de nedespărțit.

[168] Poem de *Thomas Moore* (1779—1852), poet irlandez.

[169] Unitate de lungime egală cu a zecea parte dintr-o milă marină (la noi, egală cu 185 metri).

[170] Unul din cele mai vechi regimente din corpul de gardă al casei regale engleze (a fost înființat de generalul Monk la Coldstream, în 1600).

[171] *Albert, duce de Saxa şi prinț de Saxa*

Coburg şi Gotha (1819—1861), s-a căsătorit în 1840 cu regina Victoria a Angliei.

[172] Măsură de capacitate, egală cu 4,54 litri în Anglia sau 3,78 l. în S.U.A.

[173] Măsură de capacitate, egală cu 0,568 l. în Anglia şi cu 0,473 l. în S.U.A.

[174] Patima beției (lat.)

[175] Localitate biblică, situată la sud de Ierusalim, nu departe de Gheena, unde păcătoşii erau trimişi după moarte; un fel de iad.

[176] *Edmund Burke* (1729—1797), om politic şi gânditor englez.

[177] *Calendarul Newgate, sau cronica sângeroasă a răufăcătorilor,* un fel de almanah, publicat începând din 1774, vreme de peste o jumătate de secol, şi cuprinzând relatări despre crimele celebre. Newgate era o închisoare vestită

din Londra.

[178] *Origen* (185—254), gânditor creştin socotit eretic. La vârsta de 18 ani,, s-a automutilat, pentru a respinge calomniile răspândite împotriva lui, la Alexandria, unde propovăduia printre femei şi bărbați creştinismul.

[179] *Pierre Abélard* (1078-1142), teolog francez, ale cărui legături amoroase cu Héloise, nepoata unui canonic al catedralei Notre Dame, – i-au atras duşmănia autorităților ecleziastice; indignate totodată de ideile lui eretice, acestea l-au persecutat, exilându-l din mănăstire în mănăstire. Înainte de asta, Abélard a fost mutilat de oamenii canonicului.

[180] Râu în Oregon (S.U.A.),

[181] Rege al Angliei între 1016—1035, despre care o legendă spune că, aşezându-se pe plajă, i-a poruncit mării în flux să stea pe loc,

dar ea, bineînțeles, nu l-a ascultat şi i-a udat picioarele.

[182] *Mogul,* de la *Mughal* sau *Mongol,* denumire dată imperiului mahomedan întemeiat în 1526 în India de către Baber, un descendent al lui Tamerlan. Într-un sens mai larg, un personaj
temut.

[183] O alianță încheiată de cinci triburi irocheze din America, în secolul 16, cu puțin înainte de sosirea primilor colonişti albi.

[184] *Baieră de înfăşurare*, sculă lungă folosită la legarea unei vele strânse pe o vergă.

[185] *Flegeton,* unul din cele cinci râuri de foc din Hades (infern).

[186] *Bintă*, piesă metalică fixată de puntea unei nave, servind la legarea unor parâme.

[187] *Schooner* sau (*goeletă*), corabie cu

pânze.

[188] Unul dintre centauri. Încercând s-o violeze pe Deianira, soția lui Hercule, Nessus a fost rănit de moarte de săgeata otrăvită a lui Hercule. Ca să se răzbune, Nessus i-a dat Deianirei tunica pătată de sânge, spunându-i că ea are darul de a-i dezvălui infidelitățile soțului. Potrivit legendei, Hercule a şi murit din cauza acestei tunici, trimisă de soția lui.